

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

จังหวัดภูเก็ต เป็นจังหวัดที่มีชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นชาวจีนฮกเกี้ยนได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นเพื่อประกอบอาชีพธุรกิจการค้า และการทำเหมืองแร่ ในอดีตพื้นที่ในจังหวัดภูเก็ต เป็นพื้นที่ที่มีสินแร่ดีบุกอุดมสมบูรณ์ อันเป็นผลให้กลุ่มชาวจีนทางตอนใต้ของประเทศได้อพยพเข้ามาเพื่อรับจ้างในการประกอบอาชีพการทำเหมืองแร่ดีบุก ซึ่ง สกินเนอร์, จี, วิลเลียม (2548) ได้อธิบายไว้สรุปได้ว่า การอพยพของกลุ่มชาวจีนเริ่มเข้ามาตั้งแต่ในช่วง ค.ศ. ที่ 18 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจากมณฑลฟุเจี้ยน (Fujian) กวางตุ้ง (Guangdong) และไหหลำ (Hainan) ที่อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน โดยปัจจัยสำคัญของการอพยพนั้น มาจากหลายประเด็น อาทิ ปัญหาการรุกรานของประเทศตะวันตก ปัญหาการหลีกหนีภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมถึงปัญหาการผันผวนทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายในประเทศจีน ซึ่งปัญหาที่กล่าวมาส่งผลให้กลุ่มชาวจีนที่อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ต้องแสวงหาแหล่งที่ทำกินใหม่ ก่อปรกัใน ช่วง ค.ศ. 1855 (พ.ศ. 2398) ขณะนั้นประเทศสยามมีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะหัวเมืองภูเก็ต ที่มีการทำเหมืองเก็บแร่ดีบุกของพื้นที่ และพัฒนาการทำเหมืองหาบ ดังนั้นในช่วงเวลาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยแรงงานมารับจ้างจำนวนมาก จึงทำให้มีการเกณฑ์ชาวชนบทจีนไปทำงานเป็น “กุลิ” เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวจีนเข้ามาในสยามมากขึ้น นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 1870 เมืองภูเก็ตมีเจ้าเมืองคนใหม่ คือ พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดีที่ให้การสนับสนุนกลุ่มชาวจีนในการเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองภูเก็ตเป็นอันมาก โดยมีการจัดทุนอุดหนุนให้กับชาวจีนที่จะเริ่มทำเหมืองแร่ นอกจากนี้ในทุก ๆ เดือนได้เปิดโอกาสให้มีการนำผู้อพยพชาวจีนเข้ามาใหม่อยู่เสมอ ดังนั้นใน ค.ศ. 1870 (พ.ศ. 2413) ประชากรจีนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นถึง 28,000 คน ในปี ค.ศ. 1884 (พ.ศ. 2427) มีมากกว่า 40,000 คน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้อพยพเข้ามาก็ล้วนแต่เข้ามาทำงานในเหมืองดีบุก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา การทำเหมืองดีบุกในสยามทางภาคใต้ ส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลของชาวจีนเมืองภูเก็ตจึงเป็นหัวเมืองหนึ่งที่มีชาวจีนตอนใต้ โดยเฉพาะชาวฮกเกี้ยน มณฑลฟุเจี้ยน อพยพเข้ามามากที่สุด

จากข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับเอกสารเมืองภูเก็ต (2533) ที่กล่าวไว้ว่า “คนจีนที่อพยพเข้ามาส่วนใหญ่เป็นชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งอพยพมาจากจีนตอนใต้ คือมณฑลฟุเจี้ยน เป็นพวกแรกที่อพยพเข้ามาทำเหมืองแร่ดีบุก” ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้กิจการในเมืองภูเก็ต ทั้งทางด้านการค้า การทำเหมืองแร่ล้วนแต่เป็นคนจีนที่มาเป็นแกนนำในการบริหารจัดการทั้งสิ้น ดังที่ปรากฏในเอกสารเมืองภูเก็ต (2533) ไว้ว่า “ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2425 บทบาทการค้าขายทั้งหมดในภูเก็ตตกอยู่ในมือคนจีน ตัวเมืองชุมชนเมืองนี้เกิดขึ้นใหม่ก็คือกลายเป็นที่อยู่อาศัยของชาวจีนเป็นส่วนใหญ่” การอพยพของชาวจีนที่เข้ามาอาศัยในจังหวัดภูเก็ตนั่น ไม่ได้มาเพียงแต่สัญชาติคนเท่านั้น แต่ยังนำความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตจีนฮกเกี้ยนเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตด้วย ดังที่ ไซยยุทธ ปิ่นประดับ (2552) ได้กล่าวไว้ว่า “ครั้งนั้นชาวจีน

จากแผ่นดินใหญ่ ปีนัง สิงคโปร์ ได้อพยพมาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินในภูเก็ตมาก โดยเฉพาะที่อำเภอกะทู้ ซึ่งเป็นบริเวณหนึ่งที่มีแร่ดีบุกมาก มีคนจีนเข้ามาอาศัยอยู่มากมาย...และชาวจีนไม่ว่าไปอยู่ที่ใดก็ยังเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีที่เคยปฏิบัติในประเทศตน”

ดังนั้น ชาวจีนฮกเกี้ยนเมื่อมาอาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ตแล้ว ก็ยังคงรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรมวิถีชีวิตของตนอยู่เป็นอันมาก และแม้ว่าการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮกเกี้ยนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในสังคมมากขึ้น เป็นสังคมไทยหรือกลายเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมากขึ้น ตามลำดับก็ตาม สายรากทางวัฒนธรรมของชาวจีนฮกเกี้ยนก็ยังคงได้รับการสืบสาน และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด จึงทำให้จังหวัดภูเก็ตมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ อาทิ ภาษา อาหาร อาคารบ้านเรือน ความเชื่อ ศาสนสถาน รวมถึงประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าแก่การอนุรักษ์และการสืบทอดอย่างยิ่ง และปัจจัยดังกล่าวนี้ สามารถกำหนดทิศทางการคงอยู่ และเจริญเติบโตทางวัฒนธรรมของชาวจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตได้ กอปรกับจังหวัดภูเก็ตเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลกที่ได้รับการยอมรับและสร้างรายได้เป็นอันมาก ซึ่งสอดคล้องกับ มนัส ชัยสวัสดิ์ และคณะ (2546) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้ว่า “ภูเก็ตยังได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร” ดังนั้นในการนำต้นทุนทางทรัพยากรด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนมาเป็นตัวแปรในการส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะพัฒนาให้จังหวัดภูเก็ตมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและยั่งยืนแล้ว ยังเป็นการพัฒนาเครือข่ายชุมชนให้มีความ เข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน ทั้งนี้องค์กรหลักที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและแผนงานการพัฒนาดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นภาคีพัฒนาที่สำคัญและนับว่าเป็นองค์กรที่มีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา โดยเป้าหมายหลักของการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นก็เพื่อการจัดบริการสาธารณะที่หลากหลายที่สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้โดยตรง (Elcock, 1994) การจัดบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานจึงกลายเป็นบทบาทหลักในประการสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่ดังกล่าวมากกว่าหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดบริการสาธารณะเอง ส่งผลให้คนในท้องถิ่นรู้จักการพึ่งตนเอง แก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง อันเป็นสัญญาณที่จะทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง (โกวิทย์ พวงงาม, 2552) ทั้งนี้บทบาทหน้าที่หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยได้บัญญัติไว้ในกฎหมายแม่บทที่ตราขึ้นสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปและรูปแบบพิเศษ ซึ่งรูปแบบทั่วไปประกอบด้วย พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2596 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ส่วนรูปแบบพิเศษประกอบด้วยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 นอกจากนี้บทบาทความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยยังถูกกำหนดด้วย

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อีกด้วย

บทบาทสำคัญสองประการที่ถูกกำหนดไว้ทั้งในกฎหมายแม่บทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ประการที่หนึ่งคือ การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และประการที่สองคือ การส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยต่างมีความกระตือรือร้นในบทบาทการส่งเสริมและสนับสนุนด้านศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากความสำเร็จในการดำเนินงานจนได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านการดำเนินงานวัฒนธรรมสนับสนุนโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนเมื่อปี 2553 ที่จัดโดยกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งนอกจากจะส่งผลต่อการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมแล้วในบางพื้นที่ยังส่งผลต่อด้านการท่องเที่ยวอีกด้วยโดยเฉพาะพื้นที่ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในด้านการท่องเที่ยวอยู่เป็นพื้นฐานมาก่อนแล้วดังเช่นจังหวัดภูเก็ต

แม้ว่าชื่อเสียงและความนิยมในจังหวัดภูเก็ตมุ่งเน้นไปที่การท่องเที่ยวทางทะเลและความบันเทิงก็ตาม แต่หลายภาคส่วนของจังหวัดภูเก็ตโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะให้จังหวัดภูเก็ตเป็นอีกแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายอีกด้วย โดยเฉพาะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นศิลปวัฒนธรรมและการดำรงอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและสายรากทางวัฒนธรรมของชาวจีนฮกเกี้ยนก็ยังคงได้รับการสืบสานมาจนปัจจุบัน ซึ่งการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้นก็จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแสดงบทบาทและมีส่วนร่วมในการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในฐานะราชการส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงตามกฎหมายของราชอาณาจักรไทย เพราะจากผลการวิจัยเรื่อง “แนวโน้มการเลิกใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต” (วันจรัตน์ เดชวิสัย และทวนธง ครุฑจ้อน, 2552) เมื่อปี 2552 พบว่า หน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการใช้คำยืมจีนฮกเกี้ยนในระดับน้อย ซึ่งวัฒนธรรมกับการใช้ภาษามีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนี้ จึงทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาโดยเริ่มจากประเด็นที่น่าสนใจว่าชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีการสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของตนตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงลูกหลานในปัจจุบันอย่างไร และปัจจัยใดบ้างที่ผลการสื่อสารเพื่อสืบทอดทางวัฒนธรรมของชาวจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากประวัติศาสตร์แห่งชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนที่เก่าแก่ และมีมิติทางวัฒนธรรมไทยและจีนที่น่าสนใจ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการประกอบการศึกษาในประเด็นต่อไปคือ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนา และแผนการดำเนินงานในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตว่ามีลักษณะอย่างไร ซึ่งทำให้เห็นถึงกระบวนการและขั้นตอนที่สอดคล้องกับการกิจและการถ่ายโอนอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เน้นทางด้านศิลปะ จารีตประเพณี

ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และท้ายที่สุดเป็นการศึกษาประเด็นที่ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตใดบ้างที่มีบทบาทที่ดี (Good practice) ในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านั้นมีรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไรที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการสืบทอดอัตลักษณ์ อันนำไปสู่การเผยแพร่บทเรียน ประสบการณ์ และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ดำเนินนโยบาย แผนงาน หรือโครงการในลักษณะดังกล่าว สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์กรได้ ตลอดจนเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่สำคัญสำหรับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นของภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาลักษณะและปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต

1.2.2 เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต

1.2.3 เพื่อศึกษาบทบาทที่ดี (Good practice) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต

1.3 คำถามหลักในการวิจัย

1.3.1 ลักษณะและปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตที่สำคัญเป็นอย่างไร

1.3.2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนา และแผนการดำเนินงานในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตมีลักษณะอย่างไร

1.3.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตใดบ้างมีบทบาทที่ดี (Good practice) ในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน โดยมีรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไรที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการสืบทอดอัตลักษณ์

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.4.1 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ทำให้ทราบลักษณะและปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต

2) ทำให้เกิดการถ่ายทอดหรือการเผยแพร่บทเรียน ประสบการณ์ และองค์ความรู้ต่าง ๆ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ดำเนินนโยบาย แผนงาน หรือโครงการในลักษณะดังกล่าว สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์กรได้

3) เป็นข้อมูลและสารสนเทศสนับสนุนการดำเนินงานด้านนโยบายและการวางแผนพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนและชนพื้นเมืองอื่น ๆ ของภาครัฐภาคเอกชน ตลอดจนหน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดภูเก็ต

1.4.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1) ได้กระบวนการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต

2) ได้บทเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทที่ดี (Good practice) ในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต

3) ได้เอกสารเผยแพร่บทเรียนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนและการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต

1.5 ขอบเขตการวิจัย และนิยามศัพท์

ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ศึกษาลักษณะและปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต

1.5.2 ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

1.5.3 ค้นหาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทที่ดี (Good practice) บนพื้นฐานความสำเร็จ การยอมรับ เกียรติยศ ชื่อเสียง และการทบทวนวรรณกรรม เพื่อดำเนินการถอดบทเรียนในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.5.3.1 ศึกษาบริบททางเศรษฐกิจ สังคม ประชากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

1.5.3.2 ศึกษาบริบททางการเมืองท้องถิ่น สัดส่วนชาย-หญิงในสภาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกระบวนการบริหารจัดการท้องถิ่น

1.5.3.3 ศึกษาการบริหารจัดการภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ การบริหารงบประมาณ บุคลากร และรางวัลหรือการยกย่องที่ได้รับ

1.5.3.4 นำเสนอโครงการที่มีความโดดเด่นและแสดงถึงประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน โดยศึกษาถึงสภาพปัญหาหรือที่มาของโครงการ ที่มาของนโยบาย รูปแบบ วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.3.5 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินโครงการ และแนวทางแก้ไขปัญหารวมถึงบทเรียนที่ได้รับที่สามารถถ่ายทอดให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

1.6 นิยามศัพท์

การสื่อสารทางวัฒนธรรม หมายถึง การถ่ายทอดความคิดหรือความรู้สึกให้เห็นพ้องต้องกันของบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อจุดมุ่งหมายในการแสดงความเป็นเอกลักษณ์ หรือตัวตนในความเป็นชาติของตนเอง ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ซึ่งจะประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งมายังอีกรุ่นหนึ่ง ในบริบทด้านภาษาและการใช้ภาษา ด้านปัจจัยสี่ (อาหารและวัฒนธรรมการบริโภค ยารักษาโรค การแต่งกาย ที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือน) และด้านประเพณีและพิธีกรรม

อัตลักษณ์ หมายถึง การสร้างความหมายเชิงวัฒนธรรมให้แก่ตัวตนในปัจจุบันหรือกลุ่มชนของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน เพื่อตระหนักในคุณค่าชีวิตของตนตามความหมายที่กลุ่มตนเอง คือชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ได้นิยามไว้ให้แก่ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน หรือเชื้อสายชาวฮกเกี้ยนเอง ในด้านภาษาและการใช้ภาษา ด้านปัจจัยสี่ (อาหารและวัฒนธรรมการบริโภค ยารักษาโรค การแต่งกาย ที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือน) และด้านประเพณีและพิธีกรรม

ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่สืบเชื้อสายบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีนและชาวจีนที่อพยพมาจากประเทศที่สองแถบแหลมมาลายู ได้แก่ มาเลเซีย (ปีนัง) ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น ที่เข้าตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ต และได้แต่งงานกับชาวพื้นเมืองในจังหวัดภูเก็ต หรือชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย

กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย และชาวไทยเชื้อสายชาวจีนฮกเกี้ยนที่เกิดในประเทศไทย ซึ่งกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนดังกล่าวอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

การส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ หมายถึง การอนุรักษ์และสนับสนุนความเป็นเอกลักษณ์ทั้งนามธรรมและรูปธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งมาอีกรุ่นหนึ่ง ในบริบทด้านภาษาและการใช้ภาษา ด้านปัจจัยสี่ (อาหารและวัฒนธรรมการบริโภค ยารักษาโรค การแต่งกาย ที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือน) และด้านประเพณีและพิธีกรรม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง บทบาทการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงาน และบทบาทที่ดีในการกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนให้ประสบความสำเร็จ

บทบาทการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

บทบาทที่ดี หมายถึง รูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการและการบริหารจัดการเกี่ยวกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนตามหลักเกณฑ์การพิจารณาบทบาทที่ดี

หลักเกณฑ์การพิจารณาบทบาทที่ดี หมายถึง หลักเกณฑ์ที่มีการดัดแปลงจากตัวชี้วัดวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

(UNESCO) ใน 7 มิติ ประกอบด้วย มิติมรดก มิติสังคม มิติเศรษฐกิจ มิติการศึกษา มิติการบริหาร
จัดการ มิติการสื่อสาร และมิติการเท่าเทียมทางเพศ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจังหวัดภูเก็ต” นี้ได้มีแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับทำวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทางวัฒนธรรม

ตัวชี้วัดวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา (Culture for development Indicator)

หลักเกณฑ์การพิจารณาบทบาทที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และสังคม

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์วิทยา

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม และการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม

2.1.3 ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

2.2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

2.3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทางวัฒนธรรม

2.3.1 ตัวชี้วัดวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา (Culture for Development Indicator)

2.3.2 หลักเกณฑ์การพิจารณาบทบาทที่ดี (Good Practice) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต ด้านบทบาทองค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และสังคม

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity)

1. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity) ของชาติพันธุ์ (Ethnic group)

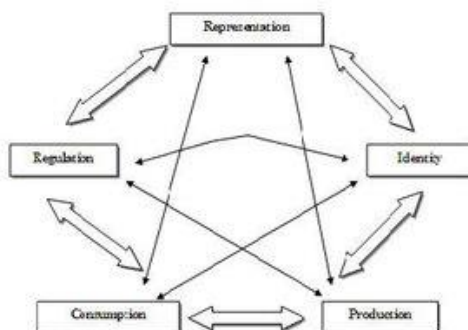
อัตลักษณ์ (identity) คือความเป็นตัวตนของมนุษย์ อันเกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่ง จูฑาพรรธ ผดุงชีวิต (2550) ได้อธิบายว่า “อัตลักษณ์นั้น แท้จริงคือ เรื่องของภาพลักษณ์ของตัวตนของมนุษย์เรา (Images of oneself) ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social Interaction) และเป็นความเข้าใจทั้งในระดับที่เรามีต่อตัวเอง และในลักษณะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมตลอดชั่วชีวิตของเรา”

ประสิทธิ์ ลิขริชา (อ้างถึงใน เฉลิมชัย ปัญญาดี , 2553) ได้กล่าวถึง อัตลักษณ์ สรุปได้ว่า มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินคือ identitas เดิมใช้คำว่า idem ซึ่งมีความหมายว่า เหมือนกัน (thesem) และมีความหมายสองลักษณะ คือ ความหมายเหมือน และความเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น ความสำคัญในการแสดงความเป็นอัตลักษณ์ คือ การที่คนใดคนหนึ่งมีความ

เป็นตัวตนที่เหมือนกลุ่มหนึ่ง และมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่น นอกจากนี้แล้วอัตลักษณ์ไม่ได้กำเนิดขึ้นมาพร้อมคนหรือสิ่งของ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น และมีความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา

Mead (อ้างถึงใน สุพัตรา สุภาพ, 2544) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ ในความเป็นตัวตนของมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์โดยทั่วไปไม่มีความเป็นตนตั้งแต่เกิด แต่ที่มีขึ้นได้เพราะผ่านพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และกลุ่มเพื่อน ที่ช่วยสร้างความเป็นตนเอง และการกระทำระหว่างกันในสังคม ทำให้รู้ว่า บุคคลอื่น ต่างจากตนอย่างไร ดังนั้น การที่จะรู้ว่า เราเป็นใครและมีเอกลักษณ์ของตัว (Self Identity) อย่างไรนั้น ทราบได้จากการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างสรรค์ตัวตนของตนเองในสังคม

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2550) อธิบายว่า อัตลักษณ์ หรือ Identity นั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอยๆ ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง และวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งก่อสร้างทางสังคม (social construct) นอกจากนี้วัฒนธรรมก็ไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งหรือตายตัว หากแต่มีรูปแบบเป็นวงจรที่เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (circuit of culture) ดังนั้น อัตลักษณ์ทั้งหลายจึงมีกระบวนการถูกผลิต (produced) ให้เกิดขึ้นและถูกบริโภค (consumed) และถูกควบคุมจัดการ (regulated) อยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น พร้อมกันนี้ก็มีการสร้างความหมายต่างๆ (creating meanings) ผ่านทางระบบต่างๆ ของการสร้างภาพตัวแทน (symbolic systems of representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่ง แห่งที่ต่าง ๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่เราเลือกใช้ หรือนำเอามาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของเรา

รูปภาพ 1 แสดงวงจรแห่งวัฒนธรรม (Circuit of Culture)

ที่มา: Hall, s., 1997 อ้างถึงในฉลาดชาย รมิตานนท์

อัตลักษณ์จึงเกิดจากการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายในสังคม กระบวนการขัดเกลาทางสังคมทำให้มนุษย์มีอัตลักษณ์ 2 ระดับ คือ อัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคล (Individual) และอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) ซึ่ง อภิญา เพ็ญฟูสกุล (2546) ได้อธิบายไว้สรุปได้ว่า อัตลักษณ์เป็นการเชื่อมต่อระหว่างความเป็นปัจเจกบุคคลกับโครงสร้างสังคม (Social aspect) อันมาจากสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในสังคม เช่น ภาษา ศาสนา เครื่องแต่งกาย หรือการบริโภค อัตลักษณ์จึงอาจถูกกำหนดได้ทั้งจากบุคคลเป็นผู้กำหนดตนเองหรือถูกกำหนดตำแหน่งของบุคคลในสังคมก็ได้ ดังกล่าว

ทำให้เกิดจิตสำนึกส่วนตัว และจิตสำนึกร่วมในระดับสังคม ที่สามารถทำให้อัตลักษณ์กลายเป็นสิ่งที่แปรเปลี่ยนไปตามบริบท และเป็นคุณสมบัติที่สร้างขึ้นตามสถานการณ์เฉพาะหน้า

การสร้างและการผลิตซ้ำของอัตลักษณ์ ทำได้ 2 วิธี

1. การนิยามอัตลักษณ์ในทางบวก (positive identification) เป็นการนิยามอัตลักษณ์ หรือให้ความหมายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และสังคมวัฒนธรรมของตนเองหรือคนภายในสังคม โดยเฉพาะปัญญาชน สื่อมวลชน และหน่วยงานรัฐ

2. การนิยามอัตลักษณ์ในทางลบ (negative identification) เป็นการนิยามหรือเป็นการสร้างอัตลักษณ์ โดยคนอื่นหรือกลุ่มอื่น ซึ่งเป็นคนภายนอกชุมชน ทั้งที่เป็นศัตรู และพันธมิตร อัตลักษณ์นี้เป็นการพิจารณาจากมุมมองคนภายนอก

กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ (process of identity construction) จึงเป็นการความพยายามของมนุษย์ที่ต้องการสร้างตนเองโดยอาศัยพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรมมาเป็นตัวกำหนดตำแหน่งตนเอง และกำหนดตำแหน่งในทางสังคม เพื่อให้ดำรงอยู่อย่างแตกต่างจากกลุ่มคนอื่น แต่ความเสมอภาคการดำเนินชีวิตย่อมมีความเท่าเทียมกับสังคมอื่น ๆ

ดังนั้น อัตลักษณ์ จึงเป็นการสร้างตัวตนเฉพาะในกลุ่มชนของตนที่มาจากสังคมวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมอันเดียวกันนี้ เรียกว่า กลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่ง อมรา พงศาพิชญ์ (2538) ได้อธิบายความหมายและความสำคัญของ “ชาติพันธุ์” (Ethnic group) ไว้สรุปคือ กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น คนไทย คนพม่า คนกะเหรี่ยง คนจีน คนลาว เป็นต้น ซึ่งกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกันนี้ หมายถึง บรรพบุรุษทางสายเลือด บรรพบุรุษทางวัฒนธรรม ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรม ซึ่งในความผูกพันดังกล่าว ช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ ที่เป็นลักษณะตัวตนของบุคคล และของชาติพันธุ์ และในขณะเดียวกันสามารถรื้ออารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นับถือศาสนาเดียวกัน

ดังนั้น อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ จึงหมายถึง กลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เหมือนกัน ซึ่งสิ่งดังกล่าวได้หล่อหลอมบุคคลให้มีความเป็นตัวตนในด้านอัตลักษณ์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และระดับสังคม ที่แตกต่างจากกลุ่มคนอื่น อีกทั้งการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม ประเพณี ที่โดดเด่นนั้นยังเป็นการแสดงออกถึงความเป็นปัจเจกชนของกลุ่มที่แตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอย่างมีความหมายที่น่าสนใจ

2. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity) ของคนไทยเชื้อสายจีน

อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล (2552) ศึกษาเรื่อง “อัตลักษณ์คนไทยเชื้อสายจีนท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม” พบว่า อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนมีหลายลักษณะ มีความยืดหยุ่น และเป็นไปตามความสัมพันธ์ที่คนไทยเชื้อสายจีนมีกับกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งอัตลักษณ์ดังกล่าวเป็นอัตลักษณ์ที่สร้างผ่านโครงสร้างทางสังคม ความเชื่อ และพิธีกรรมที่อิงกับบริบทในสังคมทั้งบริบททางวัฒนธรรม บริบททางการค้า บริบททางการเมืองหรือบริบทของการใช้ชีวิต ทั้งนี้การสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนมีลักษณะเป็น “พหุอัต

ลักษณะ” กล่าวคือ มีทั้งที่เกิดจากการนิยามตนเอง อัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากการนิยามโดยคนกลุ่มต่าง ๆ และอัตลักษณ์ที่ถูกคาดหวังจากสังคม โดยบางช่วงบางตอนคนไทยเชื้อสายจีนเลือกบอกว่าตนคือ “คนจีน” ด้วยการใช้ภาษาจีนการเข้าร่วมเทศกาลวันตรุษจีน การไหว้เจ้า การถือศีลกินเจ หรือการเป็น “คนไทย” ด้วยการใช้ภาษาไทยพื้นถิ่น เช่น ภาษาไทยกลาง ไทย-อีสาน ไทย-เหนือ หรือการเป็นคนไทยเชื้อสายจีนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมพิธีกรรมวัฒนธรรมบรรพบุรุษจีน ทั้งหมดนี้มักจะได้รับการพิจารณาถึงผล และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น คนไทยเชื้อสายจีนจึงมีการเลือกสรร ต่อการแสดงท่าทีคำพูด และการเจรจาต่อเรื่องราวที่ตนกำลังเผชิญ ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ที่มีต่อกลุ่มคนต่าง ๆ และบริบททางสังคม พบว่าภายใต้ความสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันนั้น มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันออกไปตามความสัมพันธ์ทางสังคม และสถานภาพในแต่ละช่วงเวลา มิได้เป็นไปตามแบบแผนของการกำหนด โดยวิถีปฏิบัติตามข้อกำหนดของรัฐหรือตามวิถีคิดวิถีความเชื่อของประเพณี ค่านิยมเพียงอย่างเดียว

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม และการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” มาจากคำว่า วัฒนธรรม และ ธรรม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ได้ให้ความหมายว่า “วัฒนธรรม น.ความเจริญ, ความงอกงาม (ป.ว.ทณ) วัฒนธรรม น.สิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมในการแต่งกาย, วิถีของหมู่คณะ”

พระยาอนุมานราชธน (ม.ป.ป.) ได้อธิบายคำว่า วัฒนธรรม ไว้ดังนี้ วัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุง หรือสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตแห่งส่วนร่วม วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนร่วมที่ถ่ายทอดกันได้ เรียนกันได้เป็นแบบอย่างกันได้

ส.ศิวลักษณ์ (อ้างถึงในจุฑาพรรธน์ ผดุงชีวิต, 2550) ได้ให้คำจำกัดความคำว่าวัฒนธรรม ไว้ว่า หมายถึง ชีวิตทั้งหมด ซึ่งกลุ่มชนหนึ่งใดได้ประพฤติปฏิบัติกันมาจนเป็นวิวัฒนาการสืบต่อกันไปเป็นชั่วคน ๆ และหัวใจของวัฒนธรรมคือภาษาอันเป็นพาหนะที่สำคัญทางวัฒนธรรม

นิยพรรณ วรณศิริ ให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ให้กินความเต็มในทุกแขนงวิชาการ ขอให้พิจารณาความหมายของปราชญ์จากสำนักฝรั่งเศส ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ไทย) ได้นำมาใช้ให้ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมอยู่ในขณะนี้ (วัฒนธรรมไทย 2523) ปราชญ์จากสำนักฝรั่งเศสได้ให้คำจำกัดความของวัฒนธรรมว่า “Le bien”, “Le beau” และ “Le vrai” ซึ่งทางคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติใช้คำว่า “ความดี ความงาม ความจริง” (สังธรรม) ความหมายธรรมนองนี้ผู้เขียนเห็นว่าจะใช้เป็นข้อยุติของการตีความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ได้ดีและสมบูรณ์อยู่ในตัวของมันนั่นเอง เพราะความหมายนี้ครอบคลุมความหมายทั้งหมด ทั้งในแง่ มนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาการทางมานุษยวิทยา (2550)

ในความหมายและลักษณะวัฒนธรรม อมรา พงศาพิชญ์ (2538) ได้อธิบายไว้สรุปได้ว่า วัฒนธรรมคือระบบสัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้น มิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ ดังนั้น เมื่อสร้างขึ้นมาแล้ว จึงสอนให้คนรุ่นหลังเรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้ และมีการถ่ายทอด ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม และพฤติกรรมของมนุษย์ใน

สังคมจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาก ซึ่งวัฒนธรรมในสังคมมี 2 ลักษณะ คือ วัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์ และจับต้องไม่ได้ เช่น ภาษาพูด ความเชื่อ โลกทัศน์ เป็นต้น และวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ เช่น อาคารบ้านเรือน วัด ประติมากรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2. ประเภทของวัฒนธรรม

นิยพรรณ (ผลวัฒนธรรม) วรรณศิริ (2550) กล่าวว่า วัฒนธรรมจัดแบ่งออกได้เป็นหมวดใหญ่ๆ 2 หมวด คือ วัฒนธรรมที่เป็นรูปร่างตัวตน เรียกว่า วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) และวัฒนธรรมที่ไม่เป็นรูปร่างตัวตนและเป็นนามธรรม เรียกว่า วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุหรือวัฒนธรรมทางจิตใจ (Non Material Culture) แต่ (Universal Culture) ของ Clark Wissles (1921) ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมสากล” เพราะทุกๆระบบที่จัดไว้จะมีใช้ทุกๆสังคมโลก

3. การผสมผสานทางวัฒนธรรม (Cultural Integration)

หลังจากวัฒนธรรมที่ต่างกันสองวัฒนธรรมมาพบกัน สัมผัสกัน และเกิดการหยิบยืม แลกเปลี่ยนกันใช้ในระยะเวลาที่สม่ำเสมอและยาวนานพอสมควร วัฒนธรรมทั้งสองจะผสมผสานกันปะปนกันทั้งหมด แต่ก็ยังรู้ว่าเป็นวัฒนธรรมของใครไม่ถึงกับปะปนกันจนแยกไม่ออก เมื่อผู้หยิบยืมวัฒนธรรมของผู้หนึ่งกลับเข้าสู่กลุ่มชนเดิมของตน วัฒนธรรมเดิมนั้นก็จะดำรงรูปแบบเดิมได้ด้อยู่ บุคคลผู้นั้นก็ยังประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมเดิมของตนไปตามเดิม แต่เมื่อออกมาพบปะหรือเผชิญกับคนจากวัฒนธรรมอื่นอีก เข้าจะผสมผสานวัฒนธรรมของเขาเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ที่มาสัมผัสกันอีก ลักษณะของการผสมผสานทางวัฒนธรรมสามารถจะทำความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น จากรูปต่อไปนี้

จากรูปแบบวัฒนธรรม A ผสมผสานกับวัฒนธรรม B แต่ก็เกิดเป็นวัฒนธรรม B และ A อย่างเดิม ตัวอย่างเช่น คนจีนกับคนไทยอยู่ปะปนกันในประเทศไทย คนไทยก็กินอาหารจีนและใช้ภาษาจีนในภาษาไทย ส่วนคนจีนนั้นเมื่อออกนอกบ้านก็จะพูดภาษาไทยทำตัวแบบคนไทย แต่เมื่อกลับบ้านก็จะพูดภาษาจีน รับประทานอาหารแบบจีน ไหว้เจ้าไหว้พระจันทร์ไปตามเดิม เป็นต้น อยู่ลับหลังคนไทยก็ว่าคนจีน คนจีนก็ว่าคนไทย George M. Foster (1969) พูดถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมว่า

การผสมผสานทางวัฒนธรรมคือขบวนการที่วัฒนธรรมที่แตกต่างกันสองวัฒนธรรมมาพัวพันกันแล้วเกิดปะปนกันขึ้น หลังจากนั้นต่างฝ่ายต่างแยกกัน ปฏิบัติวัฒนธรรมเดิมของตน (37)

การผสมผสานทางวัฒนธรรมอยู่ในขบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่อยู่ค่อนข้างมาข้างท้ายของขบวนการมากแล้ว เป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่การกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Assimilation) และบางครั้งในบางสังคมเรามักจะแยกปรากฏการณ์ของการผสมผสานกับการกลืนกลายทางวัฒนธรรมไม่ออก ประชาชนทางสังคมของไทยหลายๆ คนได้เรียกชื่อปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมทั้งสองรวมเข้าด้วยกันเป็นชื่อเดียวกัน เช่น ดร. บุญสนอง บุญโยทยาน (1972)

ผู้ล่องลับไปแล้ว เป็นต้น ได้ใช้คำว่า “การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม” ที่จริงแล้วทั้งสองปรากฏการณ์ไม่ใช่สิ่งเดียวกันแต่อยู่ในขบวนการที่ใกล้เคียงกันมาก

ในเรื่องของวัฒนธรรมสัมพันธ์ (Ethnic Relations) แล้ว ปรากฏการณ์ของระดับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนจากสองวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะเน้นหนักอยู่ที่การผสมผสานมากกว่าการกลืนกลายทางวัฒนธรรมและสังคม “หลากวัฒนธรรม” หรือ “สังคมพหุ (Plural Societies)” ก็คือ สังคมที่มีคนจากหลายๆ วัฒนธรรมมาอยู่รวมกัน และต่างคนต่างปฏิบัติตามวัฒนธรรมเดิมของตนไป ไม่สนใจกัน อาทิเช่น สังคมอเมริกัน เป็นต้น การผสมผสานทางวัฒนธรรมย่อมเกิดแน่นอนในเวลาที่ยาวนานผ่านไป แต่ก็ไม่ถึงกับมีการกลืนกลายมากนัก แม้ชนผิวดำ (นิโกร) ซึ่งอยู่ร่วมกับคนผิวขาวมานานนับร้อยปีขึ้นไปก็ยังดำรงวัฒนธรรมของคนผิวดำได้อย่างดี

4. ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

หลักการแพร่กระจาย

วัฒนธรรมหนึ่งๆ จะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่นๆ ยึดหลักว่า วัฒนธรรม คือ ความคิด และพฤติกรรม (ผลของความคิด) ที่ติดตัวบุคคล บุคคลไปถึงที่ใดวัฒนธรรมก็จะไปถึงที่นั่น ดังนั้น การแพร่กระจายของวัฒนธรรมจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1) หลักภูมิศาสตร์ ต้องไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ขวางกั้น เช่น ไม่มีภูเขาสูง ทะเลกว้าง ทะเลทราย แหล่งหิมะ ป่าทึบ เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของคนที่มีวัฒนธรรมติดตัว

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การที่ผู้คนต้องเดินทางติดต่อไปมาหาสู่กันส่วนมากเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ บ้างก็ต้องการไปติดต่อค้าขาย หรือแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าทางเศรษฐกิจ บ้างก็ต้องการไปเที่ยวเตร่ดูสิ่งแปลกใหม่ แต่ก็ต้องมีเงินทองจึงจะไปเที่ยวยังถิ่นอื่นได้ คนที่มีเศรษฐกิจดีจึงมีโอกาสนำวัฒนธรรมติดตัวไปส่งสรรค์กับวัฒนธรรมอื่นได้

3) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การจงใจแรกเปลี่ยนวิธีการ พฤติกรรมใหม่และความรู้ เป็นต้น การไปศึกษายังถิ่นอื่นจึงเป็นการไปแพร่กระจายวัฒนธรรมโดยตรง การรู้จักใครและแต่งงานกับคนต่างวัฒนธรรม การไปร่วมปฏิบัติตามพิธีกรรมทางศาสนา และการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานเพราะเกิดภัยทางสังคม เช่น เกิดสงครามและความขัดแย้ง การประสพภัยธรรมชาติ เช่น ข้าวยากหมากแพง แห้งแล้ง และการยึดครองโดยผู้รุกรานเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น

4) การคมนาคมขนส่งที่ดี เป็นปัจจัยเอื้อต่อการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เช่น ถนนดี พาหนะสำหรับการโดยสารและการเดินทางในระยะทางไม่ไกลเกินไป เป็นอัตราเร่งการแพร่กระจายที่ดี

5. การสืบทอด (Descent)

การสืบทอดเป็นการนับญาติในวงศ์ตระกูล ดูการสืบทอดของบุคคลในตระกูล ปกติการนับญาติจะมองไปได้สองทิศทาง คือ มองขึ้นไปข้างบน เป็นการนับหาต้นตระกูล (บรรพบุรุษ) และระยะถ่วงที่ชั่วคนจากบุคคลถึงต้นตระกูลนั้น (เท่ากับมองหา Generations) มองลงล่าง เป็นการมองหาสาโนโลหิตและผู้ที่จะสืบทอดในทุกๆ ทาง การมองลงข้างล่างนี้เองเรียกว่าการสืบทอด (Descent)

การสืบทอดเป็นการนับญาติในสายดิ่งและตรง (Direct Line) ลงไป เช่น พ่อกับลูก ส่วนการนับญาติระหว่างลูกพี่-ลูกน้อง เป็นการนับญาติในแนวนอน หรือการนับญาติทางอ้อม (Non- direct Line)

กฎเกณฑ์ในการสืบทอด มีกฎเกณฑ์กำหนดไว้หลายวิธีด้วยกัน คือ

1. การนับญาติสืบทอดฝ่ายเดียว (Unilineal Descent) ได้แก่ การสืบสกุลหรือสืบทายาท จากข้างใดข้างหนึ่งได้เพียงข้างเดียว สืบทอดจากทางข้างบิดาหรือมารดาก็ได้ การสืบทอดข้างเดียวนี้นี้จะเป็นการนับญาติสายดิ่งและผู้สืบทอดจะเป็นญาติสายโลหิตซึ่งกันและกัน สังคมที่ยึดถือการสืบทอดฝ่ายเดียวเป็นสังคมบังคับและไม่อิสระ การสืบทอดข้างเดียวนี้นี้แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1) การสืบทอดจากฝ่ายพ่อ (Patrilineal Descent) การสืบทอดจากฝ่ายชายนั้น เด็กๆ ใน ทุกๆ Generation จะใช้นามสกุล (สัญลักษณ์ หรือตราของตระกูล) ของบิดาเท่านั้น และญาติสายเลือดเพศชายเท่านั้นที่จะเป็นผู้สืบสกุลต่อๆ กัน

ตารางที่ 2.1 แสดงความนิยมใช้วิธีการสืบทอดแบบต่างๆ ของสังคมทั่วโลก

ประเภท	จำนวนของกลุ่มวัฒนธรรม	เปอร์เซ็นต์
การเลือกสืบทอดจากสองฝ่าย (Bilateral หรือ Bilineal)	204	36
การสืบทอดทางพ่อ (Patrilineal)	248	44
การสืบทอดทางแม่ (Matrilineal)	84	15
การสืบทอดสองฝ่ายพร้อมกัน (Double lineal)	28	5
อื่นๆ (Unclassified)	1	น้อยกว่า 0.5
รวม	565	100

(Schneider และ Gough, 1962)

2) การสืบทอดจากฝ่ายแม่ (Matrilineal Descent) คือ การนับญาติโดยการสืบทอดจากข้างแม่โดยตรง เป็นการสืบสกุลหรือทายาทสมบัติจากฝ่ายมารดาเท่านั้น และญาติเพศหญิงเท่านั้นจะเป็นผู้สืบสกุล วิธีสืบทอดแบบนี้นิยมมากในสมัยโบราณ หรือยุคแรกสุดของวัฒนธรรมหรือยุคป่า (Savagery)

2. การนับญาติและการเลือกสืบทอดจากสองฝ่าย (Bilineal Descent) ในแบบการนับญาติสืบทอดฝ่ายเดียวนั้น สังคมได้วางกฎตายตัวให้บุคคลเลือกสืบสายตระกูลได้ข้างเดียวจะเป็นข้างใดก็ได้ แต่ในสังคมที่มีการสืบทอดจากสองฝ่ายนั้น การสืบสายโลหิตหรือการนับญาติไม่บังคับว่าจะต้องเลือกข้างหนึ่งข้างใด โดยเฉพาะบุคคลหรือสมาชิกในเผ่าสามารถจะเลือกการสืบสายโลหิตจากฝ่ายใดๆ ก็ได้ แต่ต้องเลือกฝ่ายเดียวเพราะไม่มีฝ่ายใดมีสิทธิ์เหนือกว่าฝ่ายใด ทั้งฝ่ายบิดา และฝ่ายมารดามีสิทธิ์และศักดิ์ศรีเสมอกัน ทายาทที่เกิดมาก็มีอิสระพอที่จะเลือกสืบสายฝ่ายใดก็ได้ และการนับญาติก็จะนับรวมกันทั้งสองฝ่าย ดังนั้นสังคมที่ยึดกฎนี้จะไม่มีการบังคับ จะเป็นสังคมอิสระและเปิดโอกาสมากขึ้นกว่าสังคมแบบสืบทอดฝ่ายเดียว (Fortes : 1953 : 17-14)

3. การสืบทอดจากทั้งสองฝ่ายพร้อมๆ กันในขณะเดียวกัน (Double Descent) ระบบนี้เป็นการสืบทอดและการนับญาติจากฝ่ายบิดาและมารดาในขณะเดียวกัน แต่แยกวัตถุประสงค์เมื่อจะใช้ประโยชน์ เช่น บุคคลจะอ้างการสืบทอดจากฝ่ายบิดาเนื่องจากเหตุผลและวัตถุประสงค์

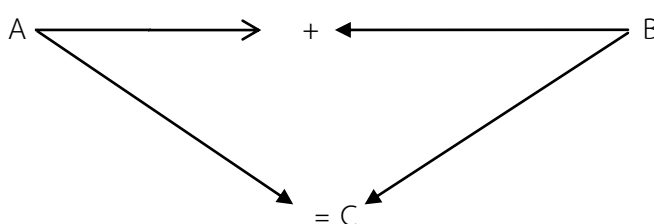
ทางการปกครอง และจะอ้างการสืบทอดจากฝ่ายมารดาเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เป็นต้น การที่สังคมใช้กฎการสืบทอดจากทั้งสองฝ่ายพร้อมๆ กันได้ แสดงว่าสังคมนั้นต้องการให้อิสระแก่สมาชิกมากกว่าสังคมที่ถือกฎการเลือกสืบทอดได้จากสองฝ่าย (Bilineal Descent) แต่สืบทอดที่ละฝ่าย

4. การนับญาติและการสืบทอดแบบต่างๆ (Ambilineal Descent) ที่เรียกว่า นับญาติแบบต่างๆ ก็เพราะไม่ได้เป็นญาติใกล้ชิดกันโดยตรง เพียงแต่รู้ว่าบุคคลเป็นญาติกัน เพราะมีบรรพบุรุษร่วมกัน หรือเพราะพ่อแม่เป็นญาติกัน ญาติต่างๆ แบบนี้เรียกว่า “ญาติรับรู้ (Cognatic Kins)” เช่นญาติๆ ในสกุล “แซ่ลิ” ของจีน ที่ไม่ได้รู้จักกันหมดทุกคน แต่รู้ว่าแซ่ลิ ทุกคนเป็นญาติกัน เป็นต้น

6. การกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Cultural Assimilation)

การกลืนกลายทางวัฒนธรรม หรือการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation) อมรา พงศาพิชญ์ (2549) ได้อธิบายว่า เกิดจากวัฒนธรรม 2 ชุดถูกผสมรวมกันเป็นชุดเดียวกัน เนื่องจากสังคมวัฒนธรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กันมีพลังไม่เท่ากัน คนกลุ่มหนึ่งจะมีแนวโน้มยอมรับวัฒนธรรมอีกกลุ่มหนึ่ง กลุ่มที่วัฒนธรรมมีพลังน้อยจะถูกผสมกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่มีวัฒนธรรมมากกว่า ในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมทั้งสองชุดอาจมีการแลกเปลี่ยนกันได้ สุดท้ายถ้าวัฒนธรรม 2 ชุด ไม่ว่าจะมีส่วนของชุดใดมากกว่ากันก็จะเป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ที่เกิดการยอมรับ ซึ่งกันและกัน ซึ่งการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมนี้อาจเกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นด้วยความตั้งใจของฝ่ายที่มีอำนาจก็ได้

การกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) นับเป็นกระบวนการการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขั้นสุดท้าย ซึ่ง Foster (อ้างถึงใน นิยพวรรณ วรรณศิริ, 2540) อธิบายว่า การกลืนกลายทางวัฒนธรรม คือ ปรากฏการณ์ที่วัฒนธรรมที่แตกต่างกันสองวัฒนธรรมมาพบและสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอในระยะเวลาอันยาวนาน และต่อเนื่อง และได้มีการหยิบบ่มแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันใช้กันที่สุด ต่างฝ่ายต่างรับเอาวัฒนธรรมของอีกฝ่ายหนึ่งมาเป็นของตนอย่างแยกไม่ออกจนเกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา ซึ่งไม่มีร่องรอยของวัฒนธรรมเดิมหลงเหลืออยู่เลย

รูปภาพ 2 กระบวนการกลืนกลายทางวัฒนธรรม

ที่มา: นิยพวรรณ วรรณศิริ, 2540

การกลืนกลายทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นได้ 2 ระดับ ระดับแรกเป็นการกลืนกลายทางสังคม (Social assimilation) ได้แก่ การที่คนจากสองวัฒนธรรมรับเอาวัฒนธรรมของฝ่ายตรงข้ามไปเป็นของตนเองสิ้น แต่เป็นเพียงการประพฤติปฏิบัติกันภายนอกเท่านั้น ยังไม่ถึงขั้นถึงเนื้อถึงตัวเท่าใด ระดับสองเป็นการกลืนกลายทางชีวภาพ (Biological assimilation) เป็นการกลืนกลายทางวัฒนธรรมของสองวัฒนธรรมอย่างสมบูรณ์ เพราะจะมีสมาชิกรุ่นใหม่เกิดขึ้นมาแสดงตนเป็นคนในวัฒนธรรมใหม่ อันเกิดจากวัฒนธรรมเดิมสองวัฒนธรรมมารวมกัน การกลืนกลายทางชีวภาพจะเกิดได้ยาก และเกิดได้ในอัตราที่น้อยกว่าการกลืนกลายทางสังคม

ดังนั้น การกลืนกลายทางวัฒนธรรมจึงอาจส่งผลให้วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยเกิดการสูญหาย และจะรับเอาวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่มาปฏิบัติแทน ซึ่งผลของการกลืนกลายทางวัฒนธรรม อาจทำให้เกิดความล้าหลังทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏในวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ เกิดวัฒนธรรมใหม่ขึ้นในวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย รวมถึงอาจเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ถ้าสมาชิกในกลุ่มไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน และสุดท้ายก็จะเกิดการปรับปรนทางวัฒนธรรม

2.1.3 ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

“การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม” มาจากภาษาอังกฤษว่า “intercultural communication” ซึ่ง Lusting และ Koester (อ้างถึงใน เมตตา วิวัฒนากุล, 2548) ได้นิยามความหมายว่า “กระบวนการแลกเปลี่ยนและตีความสัญลักษณ์และบริบทหนึ่ง ๆ โดยบุคคลในกระบวนการสื่อสารนั้นมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากในระดับที่มีการตีความ และมีความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมแตกต่างกัน นำไปสู่ความหมายที่ไม่เหมือนกัน”

ศุภรศม์ ฐิติกุลเจริญ (2540) กล่าวถึง การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication) ไว้ว่า การสื่อสารประเภทนี้เป็นการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนี้เกิดขึ้นได้ทั้งในระหว่างคนที่อยู่ในประเทศเดียวกัน แต่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น คนภาคเหนือ คนภาคกลาง คนภาคใต้ และคนภาคอีสาน ย่อมมีวัฒนธรรมของคนแต่ละภาคแตกต่างกันไป นอกจากนั้น การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมยังเกิดขึ้นได้ระหว่างคนที่เป็นประชาชนของประเทศต่างกันได้ด้วย เช่น การสื่อสารระหว่างคนไทยกับคนอเมริกัน การสื่อสารระหว่างคนไทยกับคนซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น ซึ่งทั้งสองฝ่ายมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมีผลต่อการสื่อสารหลายระดับซึ่ง เมตตา วิวัฒนากุล (2548) ได้อธิบายไว้สรุปได้ว่า

1) ระดับบุคคล (Individual level) เป็นการสื่อสารเบื้องต้น อันได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ความเข้าใจ เป็นต้น ซึ่งเป็นการสื่อสารระดับนี้สามารถเกิดขึ้นในสถานการณ์ของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้ตลอดเวลา

2) ระดับระหว่างบุคคล (Interpersonal level) เป็นการสื่อสารระหว่างคน 2 คน และรวมถึงการสื่อสารในระหว่างกลุ่มเล็ก ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนา การประชุมหารือ ซึ่งเราต้องให้ความสำคัญด้านการดึงดูดใจ (attraction) ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (source credibility) การตอบสนองโดยทันที (immediate feedback) ความไว้วางใจ (interpersonal trust) และความสัมพันธ์ของบทบาทสถานภาพ (status relationship)

3) ระดับองค์กร (Organization level) เป็นการสื่อสารที่ใหญ่และกว้าง เป็นการสื่อสารระดับองค์กรต่าง ๆ ที่ การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น องค์กรเหล่านี้จะพบกับปัญหาของการติดต่อกับชาวต่างชาติ ซึ่งอยู่ทั้งในและนอกองค์กร

4) ระดับมวลชน (Mass level) การสื่อสารนี้เป็นการติดต่อไปยังกลุ่มชนใหญ่ ๆ โดยผ่านสื่อมวลชน (mass communication) การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม จึงต้องคำนึงถึงด้านเครื่องมือที่ใช้สื่อสาร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และการใช้ภาษาในการสื่อสาร

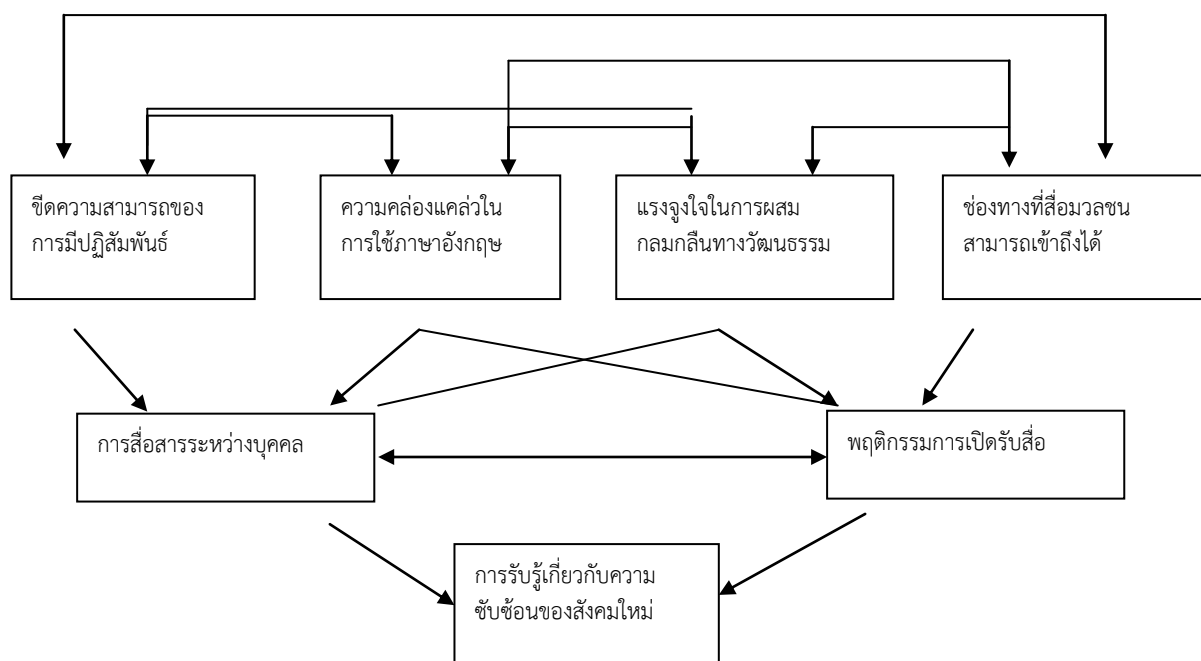
ในกระบวนการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม คิม (Young Kim) (อ้างถึงในเอมอร์ ชลพิไลพงศ์, 2545) ได้ศึกษารูปแบบการสื่อสารที่มีผลต่อการเปิดรับวัฒนธรรมของชาวเกาหลีที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยงานวิจัยของ คิม ต้องการที่จะศึกษาถึงการผสมกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมใหม่ กล่าวคือ เมื่อชาวเกาหลีได้เข้าไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว คือ การได้เข้าไปอาศัยอยู่ในสังคมใหม่ ทำให้ต้องเกิดการปรับตัวให้เข้ากับสังคมวัฒนธรรมใหม่ จนในที่สุดก็จะสามารถผสมกลมกลืน และเกิดการรับรู้ในสังคมใหม่ขึ้น ซึ่งผลจากการศึกษาของคิม มีดังนี้

1) ชีตความสามารถของการมีปฏิสัมพันธ์ ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาอังกฤษ แรงจูงใจในการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม และช่องทางที่สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงได้ เป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมสื่อสารระหว่างบุคคล

2) ประสบการณ์ในการสื่อสารระหว่างบุคคล และการเปิดรับสื่อมวลชนในสังคมของประเทศเจ้าบ้าน มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ซับซ้อนในสังคมนั้นของชาวต่างชาติ

3) สื่อบุคคลจะมีอิทธิพลสูงกว่าสื่อมวลชนในขั้นพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความซับซ้อนของสังคมใหม่

ซึ่งผลจากการศึกษาของ คิม สามารถจำลองกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล ได้ดังนี้

รูปภาพ 3 แบบจำลองกระบวนการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม
ที่มา: เอมอร์ ชลพิไลพงศ์, 2545

นงนภัส ศรีสงคราม (2547) ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์ และสัญญาวิทยาของชาวไทยโซ่ง ในหมู่บ้านดอนเตาอิฐ จังหวัดกาญจนบุรี” พบว่า การสื่อสารมีบทบาททางด้านการสร้างอัตลักษณ์ และสัญญาของชาวไทยโซ่ง เป็นอย่างมาก กล่าวคือ วัฒนธรรมจะดำรงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงไปสังคมและวัฒนธรรมรอบข้างการสื่อสารมีส่วนในการสืบทอด โดยการสื่อสารด้วยวิธีการสอนให้รู้ปฏิบัติให้ดู เพื่อให้เกิดการซึมซับในวัฒนธรรมของตนเอง และการสร้างอัตลักษณ์พบว่า ใช้วิธีการสื่อสารด้วยการบอกถึงคุณค่าเพื่อรักษาวัฒนธรรมอันเก่าแก่ไว้ให้คงอยู่ในความเป็นอัตลักษณ์ต่อไป นอกจากนี้การสื่อสารยังมีบทบาทในความเป็นสัญญาของชาวไทยโซ่งโดยสื่อให้เห็นความหมายและประโยชน์ในการใช้สอย

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2549) ได้ให้ความหมายของ การขัดเกลาทางสังคม (socialization) ว่า หมายถึง กระบวนการที่คนเรียนรู้การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือของสังคม โดยการซึมซับเอาบรรทัดฐานและค่านิยมทางสังคมมาเป็นของตนและเรียนรู้ในการปฏิบัติตนตามบทบาทและภาระหน้าที่ทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม และกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ปฟาณี ฐิตวัฒนา (2544) ได้อธิบายไว้ว่า การขัดเกลาทางสังคม คือ กระบวนการ (process) ที่สังคม หรือกลุ่มสั่งสอนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธีกฎเกณฑ์ ความประพฤติ และค่านิยมต่าง ๆ ที่กลุ่มได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติ และความสัมพันธ์ของสมาชิกของสังคม ซึ่งมีองค์กรที่เป็นตัวแทนในการขัดเกลา ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน

กระบวนการขัดเกลา และจุดมุ่งหมายการขัดเกลาทางสังคม สุพัตรา สุภาพ (2544) ได้อธิบายไว้สรุปได้ว่า การขัดเกลามีกระบวนการขัดเกลาทั้งทางตรง และทางอ้อม มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. ปลูกฝังระเบียบวินัย (Basic Discipline) เป็นการฝึกให้มีความอดกลั้นที่จะทำตามความพอใจของตนเองเพื่อประโยชน์ในวันข้างหน้า
2. ปลูกฝังความมุ่งหวัง (Aspiration) ในสิ่งที่สังคมยกย่อง หรือถือว่าดีงาม
3. สอนให้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่าง ๆ (Social Roles and Supporting Attitudes) เป็นการรู้จักแสดงบทบาทอย่างเหมาะสมตามวาระและโอกาสต่าง ๆ
4. สอนให้มีทักษะ (Skill) เป็นการเตรียมบุคคลให้มีความเฉพาะอย่าง เพื่อสังคมจะได้รับประโยชน์จากสมาชิกในหลาย ๆ ด้าน

สถาบันที่เป็นตัวแทนของการขัดเกลาทางสังคม มี 6 กลุ่ม คือ

1. ครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ มีอิทธิพลต่ออารมณ์ ทัศนคติและความประพฤติของเด็กเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการอบรมทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. กลุ่มเพื่อน เป็นกลุ่มที่มีอายุระดับใกล้เคียงกัน โดยอาจจะรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อนธรรมดา จนถึงชมรม สมาคมที่ตนสนใจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดคุณค่า ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง
3. โรงเรียน เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และทัศนคติ ทำให้เด็กได้รับคุณค่า และความรู้บางอย่างทั้งแบบรู้ตัว และไม่รู้ตัว

4. กลุ่มอาชีพ ความเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มอาชีพจะมีคุณค่าหรือระเบียบกฎเกณฑ์ที่ต่างกันไปตามแต่อาชีพของตน ดังนั้น การอบรมในกลุ่มนี้จึงเป็นไปค่อนข้างยาก เพราะแต่ละคนล้วนแต่มีความคิดเป็นของตนเอง

5. ตัวแทนศาสนา เป็นตัวแทนที่ขัดเกลาคณ หรือแนะแนวทางให้คนที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อเป็นเป้าหมายในการกระทำ ศาสนาจึงมีส่วนสร้างเจตคติที่ดี จิตใจที่ดีงาม ให้มีความประพฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม ความสุจริต ที่แสดงออกไปตามขนบธรรมเนียมประเพณีมารยาท ที่ต้องปฏิบัติจารีตของสังคม

6. สื่อมวลชน สื่อมวลชนมีหลายประเภท เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ นวนิยาย วรรณคดี เป็นต้น ซึ่งสื่อมวลชน เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และแบบแผนความประพฤติของคนในสังคม ดังนั้น ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนต่าง ๆ นั้น จึงมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในสังคมให้เป็นไปตามการนำเสนอของสื่อต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยบนรากฐานหลักการสำคัญในการการจัดระเบียบการปกครองคือ การกระจายอำนาจการปกครอง ถือได้ว่าประเทศนั้นยอมรับแนวความคิดการใช้สิทธิเสรีภาพปกครองท้องถิ่นของตนเองเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันการเมืองพื้นฐานในการกล่อมเกล่าประชาชนให้เกิดการตระหนักและเห็นคุณค่าของกลไกและกระบวนการทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

คำนิยามหรือความหมายของคำว่า การปกครองท้องถิ่น (Local government) นั้น ได้มีนักวิชาการให้คำนิยามไว้มากมาย คำนิยามดังกล่าวมักจะมีหลักการที่สำคัญตรงกัน ส่วนที่แตกต่างกันเป็นส่วนของการละเอียดหรือถ้อยคำสำนวน ซึ่งสามารถพิจารณานิยามสำคัญได้ดังต่อไปนี้

ดำรง ลัทธพิพัฒน์ (2508) ให้คำนิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการปกครองตนเองโดยประชาชนในหน่วยชุมชนหรือหน่วยการปกครองต่างๆ (Political subdivision) ที่มีอยู่ทั่วไปตามพื้นที่ของประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นหน่วยรัฐบาลท้องถิ่น

วิญญู อังคนารักษ์ (2519) ให้คำนิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปลักษณะกระจายอำนาจการปกครองบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครอง และบริหารงานของท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน

Kingdom (1991) กล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการปัจจัยด้านทุนให้กับชุมชนทั้งโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) และการบริการสังคม (Social services)

Wilson และ Game (1998) ให้คำนิยามว่า การปกครองท้องถิ่นไม่ได้จำกัดอยู่ในเฉพาะรูปแบบของการบริการต่อชุมชนเท่านั้น แต่ยังมีอำนาจครอบคลุมไปถึงด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม และสวัสดิการสุขภาพของคนในชุมชน นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นเป็นลักษณะของโครงสร้างย่อยของแต่ละรัฐที่กำหนดขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับชุมชนนั้นๆ

Wit (1961) ให้คำนิยามว่า หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามแนวคิดที่ว่า ถ้าอำนาจปกครองมาจากประชาชนแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมจะเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

จากคำนิยามดังกล่าว สามารถนำมาสรุปเป็นสาระสำคัญของหลักการปกครองท้องถิ่นได้ดังต่อไปนี้ (ประหยัด หงส์ทองคำ. 2526)

1. การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองของชุมชนหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่
2. การปกครองชุมชนที่เรียกว่าเป็นการปกครองท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร
3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมายในการดำเนินการปกครองตนเอง โดยสิทธิตามกฎหมายนี้อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
 - 3.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่และบังคับใช้แก่ประชาชนในท้องถิ่น อาทิ ข้อบัญญัติ และเทศบัญญัติ
 - 3.2 สิทธิในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการ อันเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นสิทธิที่สำคัญและเป็นหัวใจของการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
4. เมืองค์การที่จำเป็นในการปกครองตนเอง โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายด้วยกัน คือ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งหัวใจที่สำคัญขององค์การคือ เจ้าหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการและวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาและผู้บริหารท้องถิ่น
5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชนถือเป็นหัวใจที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของประชาชนอาจทำได้หลายแบบ หลายระดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจ ความสามารถ ความเสียสละของประชาชนในท้องถิ่นแต่ละคนเป็นสำคัญ

2. วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2526) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นที่สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารองการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน ด้วยเหตุผลประการสำคัญคือการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองหรือเข้ามาดำเนินกิจการของท้องถิ่นด้วยตนเองอย่างกว้างขวาง การปฏิบัติหน้าที่อันมีลักษณะแตกต่างกันของประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองตนเองในท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ

2. เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง หลักการอันถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยคือ เป็นการปกครองที่ประชาชนปกครองตนเอง มิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่ง คำบังคับบัญชาจากระดับสูง หลักการปกครองท้องถิ่นที่อนุญาตให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจปกครองตนเอง ดังนั้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติรับผิดชอบบริหารกิจการของท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่อย่างอิสระ โดยไม่จำเป็นต้องฟังคำสั่งจากรัฐบาลกลางทุกกรณีไป เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติต่างเป็นประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นด้วยตนเอง

3. เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีผลผลิตภาพ วัตถุประสงค์ประการนี้สามารถพิจารณาได้ 2 ประเด็น กล่าวคือ ประเด็นแรก ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย หรือตรงต่อความต้องการที่แท้จริง และประเด็นที่สอง ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการที่ตอบสนองความต้องการอย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

4. เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง หากสภาพสังคมยังไม่พัฒนา ความต้องการของมนุษย์อยู่ในขอบเขตจำกัด ฉะนั้นรัฐบาลกลางเพียงแห่งเดียวก็สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้เพียงพอ แต่ปัจจุบันสังคมมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างมาก ประเทศที่มีความเจริญน้อยหรือสังคมด้อยพัฒนา ก็พยายามพัฒนาประเทศให้เจริญขึ้นทุกวิถีทาง ประกอบกับจำนวนพลเมืองที่เพิ่มมากขึ้น จนรัฐบาลกลางเพียงแห่งเดียวไม่อยู่ในฐานะให้บริการสนองต่อความต้องการของประชาชนได้เพียงพอและทั่วถึง ประกอบกับภารกิจอันเป็นหน้าที่ของรัฐบาลโดยตรงมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจโดยจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบริการที่หลากหลายเพื่อสนองความต้องการของประชาชน อันเป็นการแบ่งเบาภาระจากรัฐบาลไปด้วย

3. ประโยชน์ของการปกครองท้องถิ่น

หลักการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อให้เป็นส่วนราชการที่ยังประโยชน์แก่ท้องถิ่นและประเทศชาติ ดังนี้ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2535)

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล กล่าวคือ การบริหารประเทศของรัฐบาลต้องอาศัยงบประมาณเป็นหลัก และหากงบประมาณมีที่จำกัดอาจส่งผลกระทบต่อภารกิจที่ต้องชะลอการ

ดำเนินงานให้กับชุมชน แต่หากมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการรายได้และมีงบประมาณเป็นของตนเองซึ่งสามารถทำให้การดำเนินงานพัฒนาความเจริญก้าวหน้าให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นเรื่องที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาลทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาดำเนินงาน

2. ช่วยสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การปกครองประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่ เช่น สหรัฐอเมริกาแบ่งเป็นมลรัฐ การปกครองของสหรัฐจึงได้กระจายอำนาจให้แก่ลรัฐเพื่อให้จัดการปกครองสอดคล้องกับความต้องการของตนและภายในมลรัฐ หน่วยการปกครองที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือสัมผัสกับประชาชนมากที่สุดก็คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่น

3. เป็นประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น การปกครองตนเอง (Local self government) ของแต่ละชุมชนนั้น เป็นที่ตระหนักว่าแต่ละท้องถิ่นจะได้มีโอกาสในการกำหนดนโยบาย และการควบคุมให้เป็นไปตามนโยบายที่ท้องถิ่นต้องการ และในบรรดานโยบายดังกล่าว ย่อมเป็นความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้มาซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นเป็นที่ตั้ง ประชาชนทุกคนต้องการให้ท้องถิ่นของตนเองเจริญ บ้านเมืองมีฐานะดี มีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย และโดยนัยนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีภาระอันสำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญ ทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวได้ว่า การปกครองท้องถิ่นย่อมเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้

4. เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมือง สำหรับประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย การปกครองท้องถิ่นถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทางการเมือง ซึ่งการพัฒนาทางการเมืองดังกล่าวนี้หมายถึง การที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และมีความเข้าใจระบบการเมือง รู้ถึงการเข้ามามีบทบาทหรือส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้ก็โดยที่ระบบการปกครองท้องถิ่นต้องมีการเลือกตั้ง มีระบบพรรคการเมืองระดับท้องถิ่น มีการต่อสู้และการแข่งขันทางการเมือง ตามวิถีทางและตามกติกา ในที่สุดทำให้ประชาชนเข้าใจถึงระบบการปกครองตนเอง เข้าใจถึงหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ เข้าใจถึงหน้าที่ฝ่ายบริหาร เข้าใจถึงคุณค่าของการควบคุมโดยประชาชน ในที่สุดสามารถทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองได้

ดังนั้นสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นช่วยสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองที่ถือได้ว่าเป็นสถาบันฝึกสอนประชาธิปไตยให้กับประชาชน

4. หน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยทั่วไปงานในหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรรับผิดชอบดำเนินการต้องเป็นงานหลักที่ผูกพันกับชีวิตจิตใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสาระสำคัญ เป็นงานให้บริการหรือเป็นงานที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์หรือมีความรู้สึกรักและหวงแหนร่วมกัน อาทิ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และงานบริการเบื้องต้นแก่ประชาชน

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2535) ได้แสดงความคิดเห็นว่าหน้าที่และงานในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีลักษณะดังนี้

1. งานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

งานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น หมายถึง งานที่เป็นบริการสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติของท้องถิ่น เช่น พืชพันธุ์ท้องถิ่น โบราณสถานของท้องถิ่น ตลอดจนภาวะธรรมชาติและทรัพยากรอื่น ๆ และนอกจากนั้นเป็นงานในหน้าที่ที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาอากาศเป็นพิษหรือสิ่งแวดล้อมเป็นพิษอันอาจเกิดขึ้นในท้องถิ่นซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องกรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเข้าไปดำเนินการต่อปัญหาดังกล่าว งานประเภทนี้ควรเป็นหน้าที่ของท้องถิ่นอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเห็นได้ว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโบราณสถานหรือทรัพยากรของท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นย่อมมีประโยชน์ผูกพัน ย่อมหวงแหนรักษาไว้ การกำหนดนโยบาย ควรให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2. งานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่น

ถือได้ว่าเป็นหน้าที่อันจำเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับการจัดทำถนน สะพาน สะพานคนเดินข้าม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือส่วนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น งานเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นงานที่ประชาชนในท้องถิ่นต้องพึ่งบริการนี้ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันมากที่สุด ซึ่งควรเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

3. งานที่เกี่ยวกับการป้องกันความปลอดภัย

อาจพิจารณาได้ว่าระบบการปกครองท้องถิ่นในบางประเทศ ไม่มีลักษณะการปกครองส่วนภูมิภาค ดังเช่นในประเทศอังกฤษ งานที่เกี่ยวกับตำรวจจึงเป็นภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีหน้าที่ในการดำเนินการปราบปรามอาชญากรรม หรือมีหน้าที่เช่นเดียวกับตำรวจของรัฐทั้งหลายปฏิบัติ แต่สำหรับประเทศที่มีรูปการปกครองส่วนภูมิภาค เช่น ประเทศไทย กิจการตำรวจในส่วนกลางก็ดี ในส่วนภูมิภาคก็ดี งานหลักเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม จึงยังถือเป็นหน้าที่ของรัฐอยู่ ดังนั้นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันความปลอดภัยตามความมุ่งหมายนี้จึงเป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของชุมชน

4. งานที่เกี่ยวกับบริหารสวัสดิการสังคม

งานที่เกี่ยวกับบริหารสวัสดิการสังคม เป็นงานที่มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมาก ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกับรัฐเพื่อแก้ปัญหา อาทิ การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุขในท้องถิ่นเพื่อบริการประชาชน การจัดให้มีศูนย์เยาวชน การจัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและผู้สูงอายุ คนพิการ รวมตลอดทั้งด้านการดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมบันเทิงให้กับชุมชน อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า งานที่เกี่ยวกับบริหารสวัสดิการสังคมถือได้ว่าเป็นระบบพื้นฐานของท้องถิ่นที่สำคัญ ที่ประชาชนในท้องถิ่นสามารถพึ่งบริการดังกล่าวได้สะดวก และทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งทำให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทางการเมืองระดับท้องถิ่นอีกด้วย

5. งานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น

งานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่นนั้นมีความจำเป็นเช่นกัน เพราะหากปล่อยให้เอกชนดำเนินการอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร จึงเป็นงานในหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น จำเป็นต้องดำเนินการ อาทิ การจัดตั้งสถานธนาถนูปาลหรือโรงรับจำนำ การจัดตลาด การจัดการเดินรถ งานในหน้าที่เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการดำเนินการเพื่อบริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการดำเนินการที่เป็นรายได้ โดยเรียกค่าบริการจากประชาชนได้

6. งานเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน

งานในหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นและชุมชนนี้ ถือได้ว่าเป็นงานสำคัญที่รัฐบาลต้องมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบ ทั้งนี้การพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนเป็นงานโดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ การจัดระบบผังเมือง การรักษาความสะอาด การจัดระเบียบของชุมชน การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด ตลอดจนการส่งเสริมสภาพความเป็นอยู่ต่างๆ ของประชาชนในท้องถิ่น ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาชีพ มีรายได้ มีการทำมาหากินโดยสะดวก นับว่าการพัฒนาหรืองานที่เกี่ยวกับการพัฒนานี้ต้องเป็นการพัฒนาทั้งโครงสร้างตัวเมือง ให้มีความสวยงาม เป็นระเบียบ และอีกทั้งเป็นการพัฒนาตัวคนในท้องถิ่นให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นสำคัญได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำแนกสาระสำคัญการบริการสาธารณะ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) ประกอบด้วย งานถนน ทางเดิน ทางเท้า งานทางระบายน้ำ งานไฟฟ้าสาธารณะ งานอ่างเก็บน้ำและเขื่อนขนาดเล็ก งานการควบคุมอาคาร งานการวางผังเมือง และงานสถานีขนส่งทางบกและทางน้ำ

ด้านคุณภาพชีวิต (quality of life) ประกอบด้วย งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก งานการสงเคราะห์ ผู้สูงอายุ งานการพัฒนาและสงเคราะห์ผู้พิการ งานสาธารณสุขมูลฐาน งานการส่งเสริมการพัฒนาสตรี งานการส่งเสริมกีฬา และงานการคุ้มครองผู้บริโภค

ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษา ความสงบเรียบร้อย (social and community management, and peaceful preservation) ประกอบด้วย งานป้องกันอุบัติภัยทางถนน งานการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย งานหอกระจายข่าว และงานการทะเบียนและอนุญาต

ด้านการลงทุน ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม (investment, resources, environment, and art and culture) ประกอบด้วย งานการกำกับดูแลโรงงาน งานการส่งเสริมการท่องเที่ยว งานตลาด งานการจัดการสิ่งแวดล้อม งานการพัฒนาชุมชน งานการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น (ทวนธง ครุฑจ้อน. 2555)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และความรับผิดชอบหลักคือ การจัดบริการสาธารณะตามภารกิจหน้าที่และภารกิจที่กำหนดไว้กฎหมายการจัดตั้งรวมถึงภารกิจที่ได้รับ การถ่ายโอนจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องตระหนักถึง การนำเอาแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่และการบริหารการพัฒนาบูรณาการเข้ากับการ ดำเนินงานบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนอย่างยั่งยืน

2.2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ราชอาณาจักรไทยจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 4 โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ราชการส่วนกลาง หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

2. ราชการส่วนภูมิภาค หมายถึง หน่วยงานของทางราชการที่ได้รับมอบอำนาจจากส่วนกลางให้ไปปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ของประเทศ และทำหน้าที่ในการกำกับ ดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ขัดต่อระเบียบ กฎหมายหรือฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ได้แก่ จังหวัด และอำเภอ

3. ราชการส่วนท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้คนในท้องถิ่นบริหารงานเพื่อแก้ไขปัญหา พัฒนาและให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

ทั้งนี้ราชการส่วนท้องถิ่นอาจเรียกอีกอย่างว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมี 2 ลักษณะใน 5 รูปแบบที่สำคัญ กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจำแนกเป็นลักษณะทั่วไปและลักษณะพิเศษ ทั้งนี้ลักษณะทั่วไปประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนลักษณะพิเศษประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งทบทวนวรรณกรรมเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลักษณะทั่วไปเท่านั้น เพราะพื้นที่ที่มุ่งศึกษาคือ จังหวัดภูเก็ตนั้น มีเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลักษณะทั่วไป 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

2.2.2.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด

1. ประวัติความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเรียกชื่อย่อว่า “อบจ.” เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นทุกจังหวัด และถือเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไทยรูปแบบหนึ่งที่มีความเป็นมาและวิวัฒนาการการปรับปรุงแก้ไขตามลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 กำหนดให้จังหวัดเป็นหน่วยงานบริหารส่วนภูมิภาค โดยอำนาจการบริหารงานในจังหวัดอยู่ภายใต้การดำเนินงานของกรมการจังหวัด ซึ่งมีข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นประธาน และในปีเดียวกันได้มีการจัดตั้งสภาจังหวัดตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 เพื่อให้มีบทบาทหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่คณะกรรมการจังหวัด โดยฐานะของสภาจังหวัดยังมีได้เป็นนิติบุคคลที่แยกต่างหากจากราชการส่วนภูมิภาค ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ. 2481 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแยกกฎหมายสภาจังหวัดไว้โดยเฉพาะ แต่สภาจังหวัดยังมีลักษณะคงเดิมคือ ทำหน้าที่เป็นสภาที่ปรึกษาของกรมการจังหวัด

ในปี พ.ศ. 2485 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการและความรับผิดชอบบริหารราชการในจังหวัดของกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ทำให้อำนาจของกรมการจังหวัดเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ดังนั้นโดยผลของกฎหมายฉบับนี้ทำให้สภาจังหวัดจึงมีฐานะเป็นสภาที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัดด้วย ต่อมาได้มีความพยายามจัดการปกครองท้องถิ่น โดยมี

แนวความคิดปรับปรุงบทบาทของสภาจังหวัดให้มีประสิทธิภาพและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล และแยกจากจังหวัดซึ่งเป็นราชการส่วนภูมิภาค และโครงสร้างและองค์ประกอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดใช้มาจนถึง พ.ศ.2540 โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่ทั้งจังหวัดที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาล เทศบาล และหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น และในที่สุดได้มีการตราพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 แทนพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 การมีพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 เกิดจากแรงกดดันของสหพันธ์องค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศและผลกระทบจาก พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่มีการยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ออกใช้บังคับเพื่อกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้มีปัญหาพื้นที่ดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์การบริหารส่วนตำบลทับซ้อนกัน รวมถึงการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงมีการตรากฎหมายว่าด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัดเสียใหม่ให้สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉบับดังกล่าวได้แยกข้าราชการส่วนภูมิภาคออกจากฝ่ายการบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมาให้อำเภอเป็นผู้เลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขึ้นทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารแทนผู้ว่าราชการจังหวัดที่เคยดำรงตำแหน่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (โกวิท พวงงาม. 2552 และนันทวัฒน์ บรมานันท์. 2549)

2. โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

3. สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดของแต่ละจังหวัดจะไม่เท่ากันอยู่ในระหว่างจำนวน 24 คน ถึง 48 คน ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในเขตจังหวัดนั้นๆ โดยมีรายละเอียดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 วรรคสามแห่งกฎหมายว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัด คือ

ก. จังหวัดใดมีราษฎรไม่เกิน 500,000 คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 24 คน

ข. จังหวัดใดมีราษฎรเกิน 500,000 คน แต่ไม่เกิน 1,000,000 คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 30 คน

ค. จังหวัดใดมีราษฎรเกิน 1,000,000 คน แต่ไม่เกิน 1,500,000 คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 36 คน

ง. จังหวัดใดมีราษฎรเกิน 1,500,000 คน แต่ไม่เกิน 2,000,000 คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 42 คน

จ. จังหวัดใดมีราษฎรเกิน 2,000,000 คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 48 คน

4. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

เดิมนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งทางอ้อมของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งสามารถทำได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ว่า คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น แต่ปัจจุบันมีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัดในปี พ.ศ. 2546 และกำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับการเลือกตั้งตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง โดยนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ ส่วนจำนวนรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้กำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้

ก. ในกรณีที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีจำนวน 48 คน ให้แต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ไม่เกิน 4 คน

ข. ในกรณีที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีจำนวน 36 คน หรือ 42 คน ให้แต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ไม่เกิน 3 คน

ค. ในกรณีที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีจำนวน 24 คน หรือ 30 คน ให้แต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ไม่เกิน 2 คน (นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2549)

5. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบอำนาจหน้าที่ไปจากเดิมโดยมีหน้าที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัด เน้นการประสานงานการพัฒนาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่ำกว่าภายในจังหวัด ซึ่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 45 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดไว้ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม. 2552)

1. จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
2. สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
3. ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

4. แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

5. อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการจังหวัด พ.ศ. 2498 เฉพาะในเขตสภาตำบล

6. คຸ້ມครอง, ດູແລ ແລະ ບຳຮຸກຮັກສາ ຫຼັກຖານຮາຮຸມຮາຮາດີ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ

7. จัดทำกิจกรรมใดๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดและกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

8. จัดทำกิจการอื่นๆ ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนอกจากนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจทำการใดๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นนอกเขตจังหวัดได้ เมื่อได้รับความยินยอมจากองค์กรนั้นๆ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคที่มอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิบัติ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ซึ่งอำนาจหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น ฝ่ายบริหารเป็นผู้ดำเนินการโดยได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติ โดยการอนุมัติข้อบัญญัติต่างๆ

6. การบริหารงบประมาณและการคลังขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

งบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำเป็นของตนเองแยกต่างหากจากงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องจัดทำเป็นข้อบัญญัติ ซึ่งรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากภาษีชนิดต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้จัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย และค่าธรรมเนียมต่างๆ บางส่วนมาจากภาษีบางชนิดที่รัฐบาลเป็นผู้จัดเก็บเองแล้วจัดสรรให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด อาทิ ภาษีมูลค่าเพิ่ม จัดเก็บโดยกรมสรรพากร ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน จัดเก็บโดยกรมการขนส่งทางบก ค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม โดยกรมทรัพยากรธรณี และบางส่วนมาจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล

ทั้งนี้รายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามบทบัญญัติมาตรา 73 มีดังนี้

ก. ภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ข. ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ค. รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ง. รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

จ. รายได้จากการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ฉ. รายได้จากพันธบัตรหรือเงินกู้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ช. เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคลต่างๆ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี

ความเห็นชอบจากรัฐมนตรี

ซ. เงินอุดหนุนหรือรายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้

ณ. เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้

ญ. รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ส่วนรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามบทบัญญัติมาตรา 74 ดังนี้

ก. เงินเดือน

ข. ค่าจ้าง

ค. เงินตอบแทนอื่นๆ

ง. ค่าใช้สอย

จ. ค่าวัสดุ

ฉ. ค่าครุภัณฑ์

ช. ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่นๆ

ซ. เงินอุดหนุน

ณ. รายจ่ายอื่นใดตามที่มีข้อผูกพันหรือตามที่มีกฎหมาย ระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

ส่วนเงินเดือนและค่าตอบแทนของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ปรึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรรมการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด กฎหมายบัญญัติให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนด และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการคลัง การงบประมาณ การรักษาทรัพย์สิน การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน การดำเนินกิจการการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด การจัดหาพัสดุและการจัดจ้าง การให้ได้รับสวัสดิการของราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น กฎหมายบัญญัติให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งต้องออกมาโดยคำนึงถึงความเป็นอิสระ ความคล่องตัว และควมมีประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งนี้ในส่วนแนวทางการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น ฝ่ายบริหารซึ่งนำโดยนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องจัดทำร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน จึงจะนำเงินงบประมาณไปใช้จ่ายได้ (โกวิทย์ พวงงาม. 2552 และ นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2549)

2.2.2.2 เทศบาล

1. ประวัติความเป็นมา

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 ไปสู่การกระจายอำนาจปกครองให้แก่ส่วนท้องถิ่นเป็นครั้งแรกด้วยการจัดตั้งเทศบาลในปี พ.ศ. 2476 กล่าวคือ ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 โดยคณะราษฎรยึดอำนาจและเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ประเทศไทยก็ได้มีการจัดระเบียบการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินใหม่ โดยในปี พ.ศ. 2476 ได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ขึ้น กำหนดให้มีการจัดระเบียบบริหารออกเป็น 3 ส่วน คือ ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งการจัดระเบียบราชการบริหารเช่นนี้เป็นการนำหลักการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่

ท้องถิ่นมาใช้อย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก โดยมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้นใช้บังคับ มีการยกฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่ในขณะนั้นขึ้นเป็นเทศบาลหลายแห่ง กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่ในการจัดทำภารกิจต่าง ๆ ในเขตเทศบาลด้วยงบประมาณของเทศบาลเอง แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกในเวลาต่อมา จากนั้นได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2481 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2486 ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2481 โดยพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2486

หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2496 ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2486 และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ขึ้นใช้บังคับ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังคงใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน มีการแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสิ้นรวม 12 ครั้ง โดยในครั้งสุดท้ายที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมคือพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2549)

2. การจัดตั้งเทศบาล

จากพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้ท้องถิ่นที่มีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาลให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้น ๆ เป็น เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร โดยให้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติและกฎหมายอื่นกำหนด (มาตรา 7) ซึ่งการจัดตั้งเทศบาลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งผู้มีความสมบัติ และวิญญูฐานะตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยให้เป็นสมาชิกแห่งสภาเทศบาลนั้นในฐานะเป็นผู้เริ่มการ และให้นำบทบัญญัติว่าด้วย สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีมาใช้บังคับโดยอนุโลม เมื่อครบกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่สภาเทศบาลได้มีการประชุมกันครั้งแรก ให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งขึ้น และหากท้องถิ่นใดที่มีสภาพเป็นสุขาภิบาลอยู่แล้ว หากต่อมาได้มีการจัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลก็ให้ดำเนินการได้โดยไม่ต้องมีการแต่งตั้งสมาชิกเป็นผู้เริ่มการ (มาตรา 8)

3. ขนาดของเทศบาล

ขนาดของเทศบาลในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดหลักการสำคัญตามมาตรา 9 มาตรา 10 และ มาตรา 11 ดังนี้

1. เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุ ชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย
2. เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัติ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อ และเขตของเทศบาลไว้ด้วย
3. เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัติ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อ และเขตของเทศบาลไว้ด้วย

4. โครงสร้างของเทศบาล

โครงสร้างของเทศบาลที่สำคัญประกอบด้วย 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร โดยแต่ละฝ่ายมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. ฝ่ายนิติบัญญัติ

ฝ่ายนิติบัญญัติของเทศบาล คือ สภาเทศบาลที่ประกอบด้วยสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งมีจำนวนแตกต่างกันตามขนาดของเทศบาล ดังนี้

1. เทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 12 คน
2. เทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 18 คน
3. เทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 24 คน

โดยสภาเทศบาลต้องประกอบด้วยประธานสภาเทศบาลหนึ่งคนและรองประธานสภาเทศบาลสองคน

2. ฝ่ายบริหาร

ฝ่ายบริหารของเทศบาล คือ นายกเทศมนตรีทำหน้าที่เป็นผู้บริหารงานในท้องถิ่นที่เทศบาลนั้นทั้งหมด ปัจจุบันเทศบาลทุกประเภทมีฝ่ายบริหารที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งนายกเทศมนตรีต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ อาทิ อายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เป็นต้น ทั้งนี้ นายกเทศมนตรีมีอำนาจในการควบคุมและรับผิดชอบการบริหารกิจการของเทศบาลและเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาล นอกจากนี้ นายกเทศมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี และที่ปรึกษานายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการ โดยกำหนดจำนวนรองนายกเทศมนตรีไว้ดังนี้ (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2549)

1. เทศบาลตำบล ให้มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 2 คน
2. เทศบาลเมือง ให้มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 3 คน
3. เทศบาลนคร ให้มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 4 คน

5. อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่สำคัญในการบริหารจัดการท้องถิ่นตามเขตความรับผิดชอบ โดยหน้าที่ของเทศบาลเป็นไปตามขนาดของเทศบาลดังนี้

1. เทศบาลตำบล เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล (มาตรา 50)

ดังต่อไปนี้

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการ

กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

- (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

ของท้องถิ่น

(8) บำรุงศิลปะ จาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

(9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล
เทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล (มาตรา 51) ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (9) เทศพาณิชย์

2. เทศบาลเมือง เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล (มาตรา 53)

ดังต่อไปนี้

- (1) กิจการตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 50
- (2) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (3) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้
- (5) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (6) ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีการดำเนินกิจการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

เทศบาลเมืองอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล (มาตรา 54) ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (2) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (3) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (4) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (5) ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
- (6) ให้มีการสาธารณสุขการ
- (7) จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- (8) จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
- (9) ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา
- (10) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของ

ท้องถิ่น

(12) เทศพาณิชย์

3. เทศบาลนคร เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล (มาตรา 56)

ดังต่อไปนี้

(1) กิจการตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 53

(2) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก

(3) กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

(4) การควบคุมสุขลักษณะ และอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร
โรงแรมสรรพ และสถานบริการอื่น

(5) จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม

(6) จัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ

(7) การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง

(8) การส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว

เทศบาลนครอาจจัดทำกิจการอื่น ๆ ตาม มาตรา 54 ได้ (มาตรา 57)

2.2.2.3 องค์การบริหารส่วนตำบล

1. ประวัติความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเรียกชื่อย่อว่า “อบต.” มีความเป็นมายาวนานที่เชื่อมโยงกับการจัดระเบียบบริหารงานในตำบลซึ่งการจัดระเบียบบริหารงานในตำบลได้เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 ที่กำหนดให้หลายบ้านรวมกันขึ้นเป็นหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแลและหมู่บ้านหลายหมู่บ้านรวมกันขึ้นเป็นตำบลมีกำนันเป็นผู้ดูแล ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2486 ให้มีคณะกรรมการตำบลขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และครูประจำตำบลคนหนึ่ง กับกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ หมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้คัดเลือกให้เป็นกรรมการตำบล คณะกรรมการมีหน้าที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่กำนันเกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของกำนัน (ช่วงศ์ ฉายะบุตร. 2539)

ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขการจัดระเบียบบริหารงานในตำบลหลายครั้งตามลำดับ กฎหมายสำคัญดังนี้ คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 222/2499 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พุทธศักราช 2499 คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 275/2509 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326/2515 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งถือเป็นกฎหมายการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลที่นำมาใช้จวบจนถึงปัจจุบัน

การจัดระเบียบบริหารในตำบลโดยมีสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2515 ได้ดำเนินการเรื่อยมาจนกระทั่งคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายที่จะปรับปรุงการบริหารงานในตำบลโดยได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2535 ความว่า

“...จะกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถื่นโดยจัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทุกระดับ ตลอดจนเพิ่มบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้อำนาจในการกำหนดนโยบายการพัฒนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการวางผัง

เมือง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย และจะส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับตำบลเป็นนิติบุคคล เพื่อให้มีความคล่องตัวและร่วมแก้ปัญหาของประชาชนในตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ” จากนโยบายดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยจึงได้เสนอ ร่างพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช เนื่องจากมีความเห็นว่า

“สภาตำบลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326/2515 ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหารงานของสภาตำบล โดยปรับปรุงให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้มีการยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่นได้” (สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. 2541)

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 กระทรวงมหาดไทยประกาศให้สภาตำบล จำนวน 618 แห่ง ได้รับการแต่งตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (กองราชการส่วนตำบล. 2543) ซึ่งปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีทั้งสิ้น 5,693 แห่ง (สุกิจ เจริญรัตนกุล. 2555)

สำหรับโครงสร้างของสภาตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้ตำบลตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ ส่วนที่มีพื้นที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลมีสภาตำบลเป็นองค์การที่ทำหน้าที่บริหารงานในตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีโครงสร้างเป็นรูปของคณะกรรมการโดยมีสมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบล และสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นหมู่บ้านละ 1 คน ทั้งนี้ให้กำนันเป็นประธานสภาตำบลโดยตำแหน่ง และให้สมาชิกสภาตำบลเลือกสมาชิกสภาด้วยกันเป็นรองประธานสภาตำบลคนหนึ่ง กับเลือกข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบลนั้นหรือบุคคลอื่นเป็นเลขานุการสภาตำบลอีกคนหนึ่ง

นอกจากนี้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดให้มีหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เรียกว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” ขึ้นด้วย โดยสภาตำบลที่จะจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้นั้นต้องมีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ทั้งนี้การจัดตั้งจะทำโดยประกาศของกระทรวงมหาดไทยในราชกิจจานุเบกษา

ในเรื่องโครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบล และสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นหมู่บ้านละ 2 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะคณะบุคคลขึ้นเป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน นอกจากนี้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะเลือกสมาชิกด้วยกันเป็นประธานคนหนึ่ง รองประธานคนหนึ่ง และเลขานุการสภาคนหนึ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านั้นต้องไม่เป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในส่วนของคณะกรรมการบริหารก็จะเลือกคณะกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการบริหารคนหนึ่ง และเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหารอีกคนหนึ่ง (สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. 2541)

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 45) ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้าน ถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหมู่บ้านเดียวให้มีสมาชิกได้ 6 คน ถ้ามีเพียงสองหมู่บ้านก็ให้มีสมาชิกได้หมู่บ้านละ 3 คน และให้มีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 58) ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหารคนหนึ่ง และกรรมการบริหารจำนวนสองคน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร (มนตรี เทอดธีระกุล. 2543)

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 44) โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 3 คน ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการสมัครรับเลือกตั้งและการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง (มาตรา 45) ทั้งนี้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดให้มีประธานสภาและรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 48) และประธานสภาและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 49)

ส่วนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 58) ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งนับแต่วันเลือกตั้งและมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี นับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ (มาตรา 58/2) โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมิใช่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายได้ไม่เกินสองคน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมิได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ (มาตรา 58/3)

2. การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล คือ ราชการส่วนท้องถิ่นที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบทั่วไปจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทั้งนี้พระราชบัญญัติสภาตำบล

และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 40 กำหนดให้สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การยุบรวมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวนประชากรไม่ถึง 2,000 คน ทั้งเป็นเหตุที่ไม่สามารถที่จะดำเนินการบริหารงานพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพในลักษณะขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว โดยให้รวมพื้นที่เข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน หรือให้ตราพระราชกฤษฎีกายุบองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว โดยให้รวมพื้นที่เข้ากับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตพื้นที่ติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้นภายใน 90 วัน นับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าว โดยการรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นใดตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้นได้ (มาตรา 41 จัตวา)

สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแยกพื้นที่บางส่วนไปรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือรับพื้นที่บางส่วนของสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นมารวมด้วยได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้กำหนดเขตใหม่ของหน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่นไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทย (มาตรา 41 เบญจ) (จักรภัทร สมบัติมนต์. 2551)

3. ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อกำหนดขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลมีดังต่อไปนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 1 (รายได้เกิน 20 ล้านบาทขึ้นไป)
กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 2 (รายได้ไม่เกิน 12 – 20 ล้านบาท) และชั้น 3 (รายได้ไม่เกิน 6 – 12 ล้านบาท) กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 4 (รายได้ไม่เกิน 3 – 6 ล้านบาท) และชั้น 5 (รายได้ไม่เกิน 3 ล้านบาท) กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก (นพพล สุรนครศรี นทร์. 2547)

4. โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น กรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีมีเพียงสองหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 3 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การบริหารราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน้าที่หลักนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
2. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
4. วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
5. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

(มาตรา 59)

นอกจากนี้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล และอำนาจหน้าที่ในการสั่งหรือปฏิบัติราชการของรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย (มาตรา 60)

5. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

กฎหมายกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมีบทบัญญัติอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
2. ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้
 1. จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
 2. การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
 3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

6. ส่งเสริมการพัฒนาศรี เด็ก และเยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ
7. คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

ของท้องถิ่น

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

3. ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่นๆ
3. ให้มีและรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวน

สาธารณะ

5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ
8. การคุ้มครองดูแล และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

ในการทำหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถออกข้อบังคับตำบล เพื่อใช้บังคับในตำบล ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติ

อนึ่งอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐในอันที่จะดำเนินกิจการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าวให้กระทรวง ทบวง และกรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

6. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ดังต่อไปนี้

1. ภาษีอากรและค่าธรรมเนียม
 1. ภาษีบำรุงท้องที่
 2. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

	3. ภาษีป้าย 4. อากรฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ 5. ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน 6. ภาษีธุรกิจเฉพาะ 7. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการขายสุรา 8. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนัน 9. ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล 10. อากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมาย ว่าด้วย
การประมง	11. ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ 12. ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมาย
ที่ดิน	13. ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามประมวลกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม 14. ค่าภาคหลวงแร่ตามประมวลกฎหมายว่าด้วยแร่ 15. เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ 16. ภาษีมูลค่าเพิ่ม
	2. รายได้จากทรัพย์สินและรายได้อื่นๆ 1. รายได้จากทรัพย์สินองค์การบริหารส่วนตำบล 2. รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล 3. รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล 4. ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับ ตามที่กฎหมายกำหนด 5. เงินและทรัพย์สินอื่นๆ ที่มีผู้อุทิศให้ 6. รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้ 7. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล 8. รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล 3. เงินกู้โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ 1. กู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคล 2. การกู้ตามข้อ 1 กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบล	3. การกู้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย
	7. แหล่งที่มาของรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล 1. ภาษีบำรุงท้องที่ 2. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน 3. ภาษีป้าย 4. อากรการฆ่าสัตว์ รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเองจากภาษีอากรต่างๆ ได้แก่

1. ภาษีบำรุงท้องที่

ที่ดินที่ต้องเสียภาษี ได้แก่ พื้นที่ดินรวมไปถึงพื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือที่มีน้ำด้วย
ที่ดินที่ไม่ต้องเสียภาษี

- (1) ที่ดินที่เป็นที่ตั้งพระราชวังอันเป็นส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (2) ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือที่ดินของรัฐ ที่ใช้ในการกิจการของรัฐ หรือสาธารณะ โดยมีได้หาผลประโยชน์
- (3) ที่ดินของราชการส่วนท้องถิ่นที่ใช้ในการกิจการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือสาธารณะโดยมิได้หาผลประโยชน์
- (4) ที่ดินที่ใช้เฉพาะการพยาบาลสาธารณะ การศึกษา หรือการกุศลสาธารณะ
- (5) ที่ดินที่ใช้เฉพาะศาสนกิจศาสนาใดศาสนาหนึ่ง ที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของวัด ไม่ว่าจะใช้ประกอบศาสนกิจศาสนาใดศาสนาหนึ่งหรือไม่ หรือที่ศาลเจ้าโดยมิได้หาผลประโยชน์
- (6) ที่ดินที่ใช้เป็นสุสาน และฌาปนสถานสาธารณะ โดยมิได้รับประโยชน์ตอบแทน
- (7) ที่ดินที่ใช้ในการรถไฟ การประปา การไฟฟ้า หรือการทำเรือรองรับ หรือที่ใช้เป็นสนามบินของรัฐ
- (8) ที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินอยู่แล้ว
- (9) ที่ดินของเอกชนเฉพาะส่วนที่เจ้าของที่ดินยินยอมให้ทางราชการจัดใช้เพื่อสาธารณประโยชน์โดยเจ้าของที่ดินมิได้ใช้ หรือหาผลประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนนั้น
- (10) ที่ดินที่เป็นที่ตั้งที่ทำการขององค์การสหประชาชาติ ทบวงการทำงานพิเศษของสหประชาชาติ หรือองค์การระหว่างประเทศอื่น ในเมื่อประเทศไทยมีข้อผูกพันให้ยกเว้นตามอนุสัญญาหรือความตกลง
- (11) ที่ดินที่เป็นที่ตั้งที่ทำการของสถานทูต หรือสถานกงสุล ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่อกัน
- (12) ที่ดินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษี ได้แก่ อาคาร โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างต่างๆ กับที่ดินต่อเนื่องซึ่งใช้ปลูกอาคาร โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างนั้นๆ ซึ่งเจ้าของกรรมสิทธิ์ได้นำทรัพย์สินดังกล่าวออกหาผลประโยชน์ตอบแทนนอกเหนือจากการอยู่อาศัยของตนเองโดยปกติ หรือผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ทรัพย์สินแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- (1.) โรงเรือน อาคาร สิ่งปลูกสร้างต่างๆ
- (2.) ที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือน อาคาร สิ่งปลูกสร้างต่างๆ ซึ่งหมายความว่า เป็นที่ดินซึ่งใช้เป็นปลูกสร้างโรงเรือน อาคาร สิ่งปลูกสร้างต่างๆ นั้น และที่ดินอันเป็นบริเวณต่อเนื่องกันซึ่งตามปกติใช้ประโยชน์ไปด้วยกันกับโรงเรือน อาคาร สิ่งปลูกสร้างนั้นๆ

ทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นภาษี

1. พระราชวังอันเป็นส่วนของแผ่นดิน
2. ทรัพย์สินของรัฐบาลที่ใช้ในกิจการของรัฐบาล หรือสาธารณะและทรัพย์สินของการรถไฟแห่งประเทศไทยที่ใช้ในการรถไฟโดยตรง
3. ทรัพย์สินของโรงพยาบาล สาธารณะและโรงเรียนสาธารณะ ซึ่งกระทำกิจการอันมิใช่เพื่อเป็นผลกำไรส่วนบุคคลและใช้เฉพาะบุคคลในการรักษาพยาบาลและในการศึกษา
4. ทรัพย์สินซึ่งเป็นศาสนสมบัติอันใช้เฉพาะในศาสนกิจอย่างเดียวหรือเป็นที่อยู่ของสงฆ์

5. โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างแหล่งอื่นๆ ซึ่งปิดไว้ตลอดปีและเจ้าของมิได้อยู่เองหรือให้ผู้อื่นอยู่นอกจากคนเฝ้าในโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น หรือในที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกัน

6. โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างของการเคหะแห่งชาติที่ผู้เช่าซื้ออาศัยอยู่เองโดยมิได้ใช้เป็นที่พักอาศัยหรือประกอบการอุตสาหกรรม หรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหารายได้ประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับลงวันที่ 27 มกราคม พุทธศักราช 2535 ยกเว้นพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนต่างๆ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตซึ่งเป็นต่อเนื่อง

รายได้ที่มีจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับทั้งจำนวน เมื่อมีการจัดเก็บในองค์การบริหารส่วนตำบลใด ได้แก่

1. เงินอากรตามกฎหมายว่าอากรรังนกอีแอ่น
2. ค่าธรรมเนียมกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
3. เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาต และอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง
4. ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมว่าด้วยป่าไม้
5. ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน

รายได้ที่ได้รับการจัดสรรให้เมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วย เป็นรายได้ที่เมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับการจัดสรรหรือแบ่งให้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามกฎหมายนั้น หรือในกฎหมายกระทรวงได้แก่

1. ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน เมื่อจัดเก็บได้ในจังหวัดจัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น (พระราชบัญญัติรถยนต์ พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก)

2. ค่าภาคหลวงแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใด ให้จัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทย

3. เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใด ให้แบ่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทย

4. รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องออกข้อบังคับตำบลเพื่อเก็บเพิ่มขึ้นจากกฎหมายนั้น เป็นรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับ เพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นอัตราที่เรียกเก็บตามบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยนั้น

8. รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

นอกจากในส่วนของรายได้แล้ว ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้มีการบัญญัติถึง ค่าใช้จ่ายอันก่อเกิดจากองค์การบริหารส่วนตำบลไว้อีกด้วย กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายจ่าย ดังต่อไปนี้ (มาตรา 85)

1. เงินเดือน
2. ค่าจ้าง
3. เงินค่าตอบแทนอื่นๆ
4. ค่าใช้สอย
5. ค่าวัสดุ
6. ค่าครุภัณฑ์
7. ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่นๆ
8. ค่าสาธารณูปโภค
9. เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่นๆ
10. รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายกำหนด หรือระเบียบ

ของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

2.3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทางวัฒนธรรม (Cultural resource management)

ความหมายทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural resources) สายันต์ ไพเราะจูจิตร (2550) ได้อธิบายไว้ คือ ส่วนประกอบของระบบวัฒนธรรมทั้งหมดในสังคมมนุษย์ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ สิ่งก่อสร้างที่สามารถจับต้องมองเห็นได้ (tangible forms) และที่เป็น ความหมาย (meaning) ความรู้/ภูมิปัญญา (knowledge/wisdom) ความเชื่อ (beliefs) กฎระเบียบแบบแผนเพื่อการปฏิบัติ (rules/regulations) จินตนาภาพ (imaginations) ความรู้สึกนึกคิด (feeling) ศิลปะและการแสดงออก (expressive behaviors) และวัฒนธรรมที่ไม่สามารถจับต้องหรือสัมผัสทางกายภาพได้ (intangible forms) ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจัดการให้เกิดประโยชน์ แก่การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละชุมชน แต่ละสังคม แต่ละยุคสมัย และรวมถึงทรัพยากรวัฒนธรรมในสังคมปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย สิ่งที่เป็นมรดกตกทอดมาจากอดีต (heritages) และสิ่งที่ยังมีการสร้างสรรค์ดัดแปลงขึ้นมาใหม่ (creations/vital cultural resources) เพื่อใช้สอยให้สมประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่างต่างๆ ของชุมชนและสังคม

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural resource management) กาญจนา แก้วเทพ (2553) ได้อธิบายไว้ คือ กระบวนการ ของการมุ่งไปสู่เป้าหมาย ของกลุ่มองค์กร จากการทำงาน ดำเนินการร่วมกัน โดยใช้บุคคล และทรัพยากรต่าง ๆ ที่กำหนดเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมาย

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural resource management หรือเรียกว่า CRM) ธิติก เลิศชาญฤทธิ (2554) ได้อธิบายไว้สรุปคือ เป็นการดำเนินงานโดยใช้ศาสตร์และศิลป์ในการรักษาระบบ รักษากระบวนการ รักษาสถานะสภาพ และเป็นการพัฒนาทรัพยากรทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่า ความหมายต่อสังคม

ดังนั้น การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เป็นกระบวนการในการรักษา ปรับปรุง พัฒนา เพื่อการส่งเสริมสืบทอดสิ่งที่เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมให้ดำรงคงอยู่ หรือเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

2.3.1 ตัวชี้วัดวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา (Culture for Development Indicator)

มิติ	รายละเอียด
1. มรดก (Heritage)	1.1 การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม 1.2 ความถูกต้องของมรดกทางวัฒนธรรม
2. สังคม (Social)	2.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม 2.2 ความไม่ไว้วางใจหรือความไม่ชอบต่อวัฒนธรรมอื่น 2.2 เสรีภาพทางความคิดสร้างสรรค์กิจกรรม
3. เศรษฐกิจ (Economy)	3.1 การเพิ่มมูลค่าของกิจกรรมทางวัฒนธรรม 3.2 การว่าจ้างงานเกี่ยวกับวัฒนธรรม 3.3 การใช้จ่ายในสินค้าหรือบริการทางวัฒนธรรมภาคครัวเรือน
4. การศึกษา (Education)	4.1 การสรรหาทุนมนุษย์ 4.2 การส่งเสริมให้รู้คุณค่าและความต้องถูกต้องใน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4.3 การฝึกอบรมเพื่อความรู้ทางวัฒนธรรม
5. การบริหารจัดการ (Governance)	5.1 การคุ้มครองสิทธิทางวัฒนธรรมและการสนับสนุนวัฒนธรรม ให้เป็นฐานรากการพัฒนา 5.2 สมรรถนะของกฎระเบียบ/นโยบาย 5.3 โครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับงานวัฒนธรรม 5.4 การมีส่วนร่วมของประชาคมในการวิถางนโยบายทางวัฒนธรรมและการนำไปปฏิบัติ
6. การสื่อสาร (Communication)	6.1 เสรีภาพทางสื่อสาร 6.2 สภาพแวดล้อมทางการสื่อสาร (สามารถสื่อสารได้) 6.3 ความหลากหลายของสื่อทางวัฒนธรรม
7. ความเท่าเทียมทางเพศ (Gender Equality)	7.1 สมรรถนะความเทียมในการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม 7.2 โอกาสความเท่าเทียมในการเข้าถึงหน่วยงานภาครัฐ

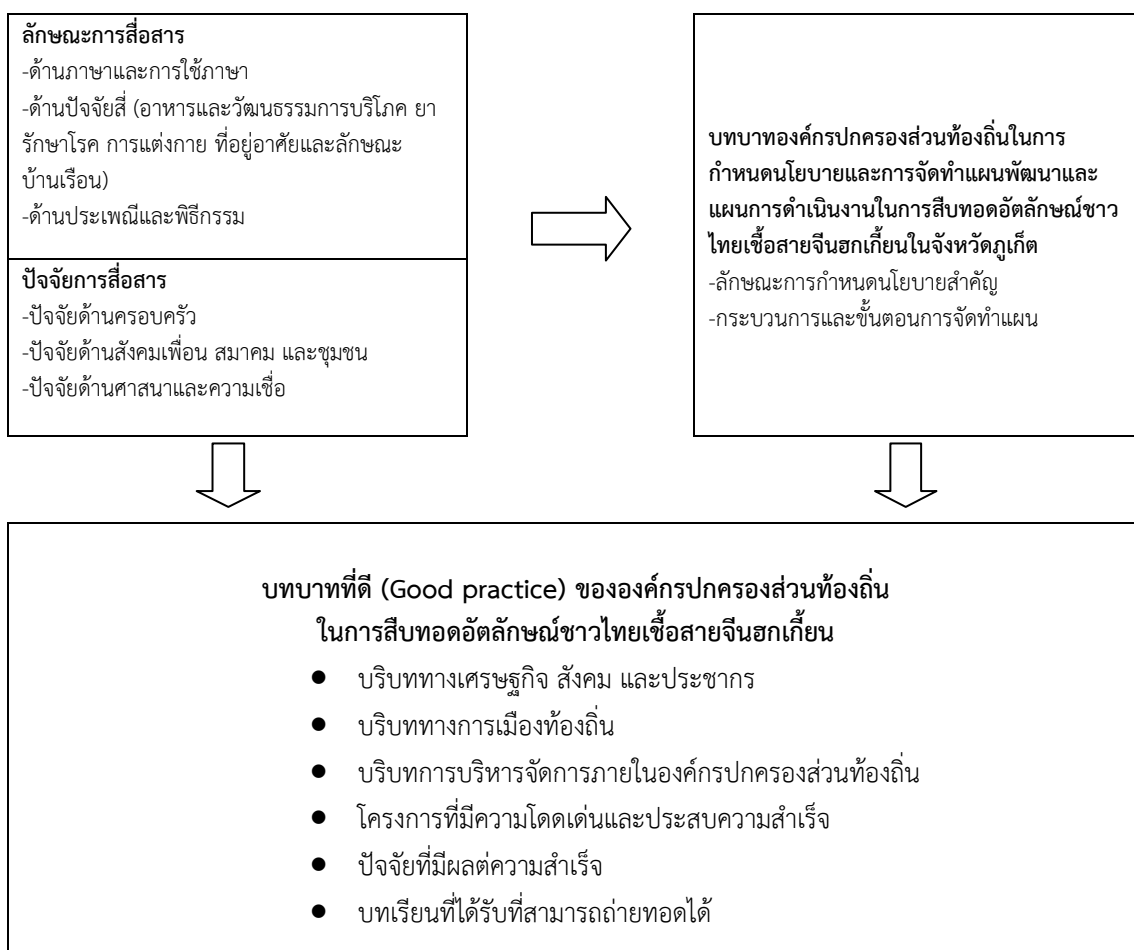
ที่มา Culture for Development Indicators, United Nations, 2012

2.3.2 หลักเกณฑ์การพิจารณาบทบาทที่ดี (Good Practice) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต ด้านการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

มิติ	รายละเอียด
1. มรดก (Heritage)	1.1 เป็นโครงการที่เน้นการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน 1.2 เป็นโครงการที่มีลักษณะการสืบทอดอัตลักษณ์ดั้งเดิม
2. สังคม (Social)	2.1 เป็นโครงการที่มีผู้มีส่วนร่วมที่หลากหลาย 2.2 เป็นโครงการที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่โดดเด่น หรือแตกต่างจากอปท.อื่น
3. เศรษฐกิจ (Economy)	3.1 เป็นโครงการที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว 3.2 เป็นโครงการที่มีการจัดซื้อจัดจ้างในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 3.3 เป็นโครงการที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ท้องถิ่น
4. การศึกษา (Education)	4.1 เป็นโครงการที่มีบุคลากรหรือที่ปรึกษาโครงการที่มีความรู้ความสามารถ 4.2 เป็นโครงการที่มีการส่งเสริมให้รู้คุณค่าและความต้องถูกต้องเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน 4.3 เป็นโครงการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับ อัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเพื่อการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม
5. การบริหารจัดการ (Governance)	5.1 เป็นโครงการที่สนับสนุนอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ให้เป็นฐานรากการพัฒนาท้องถิ่น 5.2 เป็นโครงการที่มีความสอดคล้องกับกฎระเบียบหรือนโยบาย 5.3 เป็นโครงการที่มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ 5.4 เป็นโครงการที่ประชาคมมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และการดำเนินโครงการ
6. การสื่อสาร (Communication)	6.1 เป็นโครงการที่สามารถเผยแพร่สู่สาธารณะได้อย่างเสรี 6.2 เป็นโครงการที่ชุมชนและสังคมยอมรับ 6.3 เป็นโครงการที่มีสื่อเผยแพร่ที่หลากหลาย
7. ความเท่าเทียมทางเพศ (Gender Equality)	7.1 เป็นโครงการที่ประชาชนทุกเพศสามารถเข้าร่วมได้ 7.2 เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกเพศประเมนผล

ดัดแปลงจาก ตัวชี้วัดวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา สหประชาชาติ, 2012

2.4 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

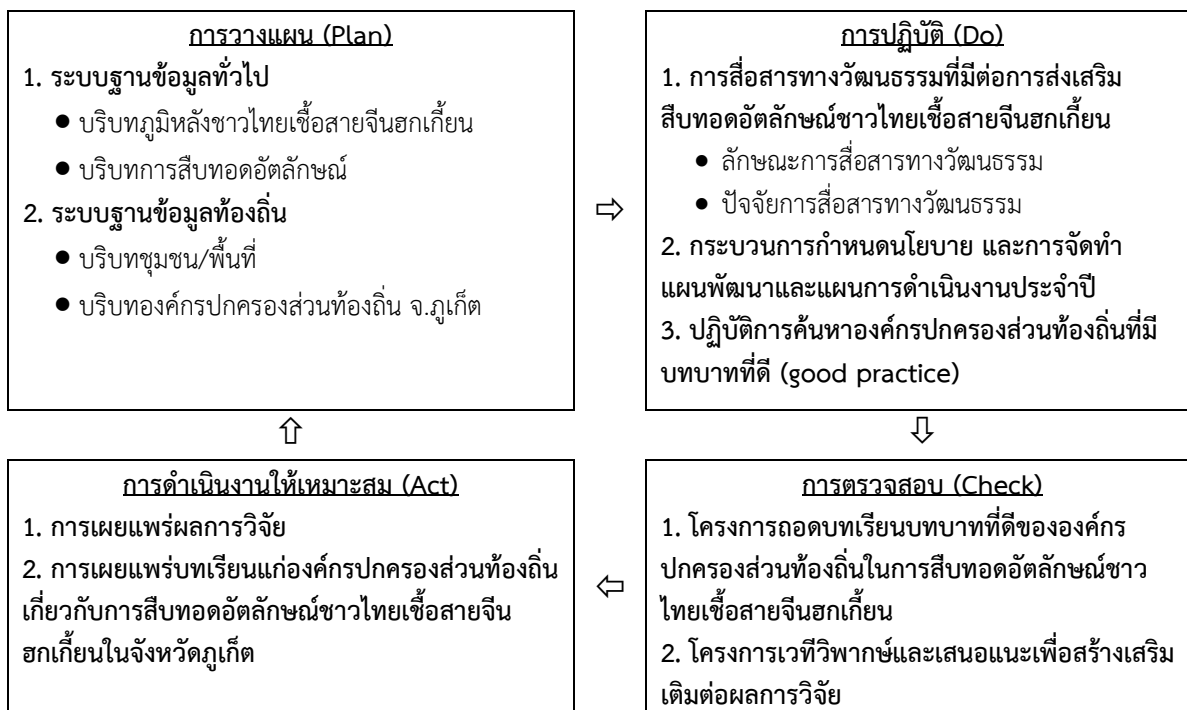
3.1 แนวทางการดำเนินงาน/วิธีการวิจัย

3.1.1 การออกแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods approaches) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) (Creswell, 2009) โดยคณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาเอกสารค้นคว้าเอกสาร การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ภาคสนามในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต กล่าวคือ การศึกษาค้นคว้าเอกสาร คณะผู้วิจัยจะศึกษาโดยอาศัยแหล่งข้อมูลภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จาก ตำรา เอกสาร รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานประจำปี และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เกี่ยวกับด้านอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต สำหรับการสำรวจภาคสนาม คณะผู้วิจัยเน้นการสอบถามในประเด็นต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามกับกลุ่มประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต ส่วนการสังเกตจะเน้นการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมโดยเปิดเผยบทบาทของคณะผู้วิจัย (Observer as participant) ในขณะที่การสัมภาษณ์จะให้ความสำคัญกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยคณะผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนาแบบซึ่งหน้ากับผู้มีส่วนร่วม (Participants) ทั้งเชิงเดี่ยวและเชิงกลุ่ม กล่าวคือ ผู้มีส่วนร่วมเชิงเดี่ยวจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ขณะที่ผู้มีส่วนร่วมเชิงกลุ่มจะใช้การสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้มีส่วนร่วมประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ นักสื่อสารมวลชน และประชาชนภายในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามกิจกรรมตามกรอบดำเนินงานวิจัย โดยการสนทนาจะใช้คำถามปลายเปิดและมีการบันทึกเสียงหลังจากได้รับอนุญาตจากผู้มีส่วนร่วม

3.1.2 กรอบการดำเนินงานวิจัย

คณะผู้วิจัยอาศัยแนวความคิดเกี่ยวกับวงจร PDCA ของ W.Edwards Deming มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างกรอบการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

จากกรอบการดำเนินงานวิจัยข้างต้น สามารถอธิบายขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยได้ดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสารสืบทอดอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ข้อมูลที่สำคัญโดยสรุปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต ตลอดจนข้อมูลด้านนโยบาย แผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานประจำปีย้อนหลังห้าปี (2551-2555) ที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต ด้วยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ บทความ วารสาร ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย รายงานประจำปี ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ เอกสารต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเพื่อนำข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัยให้สมบูรณ์

2. การศึกษาลักษณะและปัจจัยการสื่อสารทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในการสืบทอดอัตลักษณ์จากบรรพบุรุษถึงอนุชนรุ่นหลัง ในจังหวัดภูเก็ต คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากการดำเนินงานภาคสนามในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต กล่าวคือ ดำเนินการสอบถามเกี่ยวกับลักษณะและปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยตารางการกำหนด

ขนาดตัวอย่างของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เพราะหน่วยราชการจังหวัดภูเก็ตได้มีการรวบรวมบัญชีรายชื่อหรือบัญชีครัวเรือนแยกเฉพาะชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จำนวน 6 คน ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีองค์ความรู้ และความเชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในประเด็นธรรมเนียมปฏิบัติ และกลวิธีการสื่อสารภายในครอบครัว ชุมชน เพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ของชาวจีนฮกเกี้ยน ทั้งนี้การสัมภาษณ์เชิงลึกจะมีการนัดหมายพร้อมบอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยรายชื่อดังนี้

- 2.1 นายชัยยุทธ ปิ่นประดับ
- 2.2 นางสาวสุลิตา ปิ่นประดับ
- 2.3 นายหริณ สุขวัจน์
- 2.4 นายบุญชีพ ปัญญาไว
- 2.5 นางสาวปราณี เสี่ยงยม
- 2.6 นายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์

นอกจากนี้ใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมโดยเปิดเผยบทบาทของคณะผู้วิจัย (Observers as participants) อาทิ การเข้าร่วมในกิจกรรมพิธีกรรม ประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น โดยจะทำการจดบันทึก บันทึกเสียง และการถ่ายภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงให้มากที่สุด โดยข้อมูลที่ได้ทั้งหมดรวบรวมเป็นประวัติท้องถิ่น (Local history)

3. การศึกษาบทบาทการกำหนดนโยบาย และการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน คณะผู้วิจัยเริ่มดำเนินการตรวจสอบและคัดกรององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการกำหนดนโยบาย และการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานประจำปีย้อนหลังห้าปี (2550-2555) ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตจากจำนวน 19 แห่ง ซึ่งปรากฏว่ามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่ง ที่ดำเนินการดังกล่าว ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต เทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลเมืองกะทู้ เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี เทศบาลตำบลศรีสุนทร และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว จากนั้นจะคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เป็นอย่างดี (key informants) เกี่ยวกับกำหนดนโยบาย และการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานประจำปีมาเป็นกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการกำหนดจำนวนแบบเจาะจงและใช้เทคนิคการสุ่มแบบกอนทิมะ ซึ่งใช้ข้อคำถามการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่มที่จัดขึ้นในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตประมาณ 9 คน และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกประมาณ 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การปฏิบัติการค้นหาคำบอกเล่าหรือการปฏิบัติที่ดี (Good practice) บนพื้นฐานความสำเร็จ การยอมรับ เกียรติยศ ชื่อเสียง ในแผนงานหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต จากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

เพื่อดำเนินการถอดบทเรียนต่อไป ทั้งนี้คณะผู้วิจัยจะดำเนินการคัดเลือกกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เป็นอย่างดี (key informants) เกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตมาเป็นกลุ่มตัวอย่างหรือคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการกำหนดจำนวนแบบเจาะจง และใช้การสนทนากลุ่มที่จัดขึ้นในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต โดยกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ประมาณ 9 คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต ผู้แทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้แทนจากสำนักงานจังหวัดภูเก็ต ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนจากภาคประชาชน ผู้แทนจากสื่อสารมวลชน ผู้แทนจากสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนจากสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ลำดับต่อมาเป็นการคัดกรองแผนงานหรือโครงการที่มีความโดดเด่นตามเกณฑ์ที่กำหนดทั้ง 7 มิติที่สุดเพียง 3 แผนงานหรือโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตบนพื้นฐานการพิจารณาจากกลุ่มโครงการ 3 กลุ่มคือ กลุ่มโครงการถือศีลกินผัก กลุ่มโครงการพื้ดอ และกลุ่มโครงการอื่นๆ

จากการประชุมพิจารณาคัดเลือกจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีมติเป็นเอกฉันท์ให้จัดแบ่งกลุ่มโครงการบนพื้นฐานของลักษณะโครงการที่เป็นอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มเบื้องต้นออกเป็น 3 ประเภทโครงการ คือ โครงการถือศีลกินผัก โครงการพื้ดอ และโครงการอื่นๆ จากนั้นจะคัดเลือกเพียง 3 โครงการที่มีความโดดเด่นที่สุด

5. การถอดบทเรียนบทบาทที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ดังนี้

5.1 ศึกษาบริบททางเศรษฐกิจ สังคม ประชากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

5.2 ศึกษาบริบททางการเมืองท้องถิ่น สัดส่วนชาย-หญิงในสภาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกระบวนการบริหารจัดการท้องถิ่น

5.3 ศึกษาการบริหารจัดการภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ การบริหารงบประมาณ บุคลากร และรางวัลหรือการยกย่องที่ได้รับ

5.4 นำเสนอโครงการที่มีความโดดเด่นและแสดงถึงประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการส่งเสริม สืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน โดยศึกษาถึงสภาพปัญหาหรือที่มาของโครงการ ที่มาของนโยบาย รูปแบบ วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

5.5 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินโครงการ และแนวทางแก้ไขปัญหารวมถึงบทเรียนที่ได้รับที่สามารถถ่ายทอดให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยจะดำเนินการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เป็นอย่างดี (key informants) เกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตมาเป็นกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการกำหนดจำนวนแบบเจาะจง ซึ่งใช้การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจะจัดการสนทนากลุ่มที่จัดขึ้นในจังหวัดภูเก็ต และสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่จริงของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่มที่จัดขึ้นใน

จังหวัดภูเก็ตประมาณ 5 คนต่อหนึ่งหน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทที่ดี และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกประมาณ 5 คนต่อหนึ่งหน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทที่ดี ประกอบด้วย ผู้บริหารและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนภายในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. การวิพากษ์และเสนอแนะเพื่อสร้างเสริมเติมต่อผลการวิจัย โดยคณะผู้วิจัยจะดำเนินการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เป็นอย่างดี (key informants) เกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตมาเป็นกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการกำหนดจำนวนแบบเจาะจง และใช้การสนทนากลุ่มที่จัดขึ้นในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต โดยกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ประมาณ 15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต ผู้แทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้แทนจากสำนักงานจังหวัดภูเก็ต ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนจากภาคประชาชน ผู้แทนจากสื่อสารมวลชน ผู้แทนจากสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนจากสถาบันการศึกษาระดับพื้นฐาน และผู้ทรงคุณวุฒิ

7. การเผยแพร่ผลการวิจัย และการเผยแพร่บทเรียนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต คณะผู้วิจัยจะดำเนินการจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เพื่อส่งมอบให้กับกระทรวงวัฒนธรรมเผยแพร่ต่อไป อีกทั้งจะจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับบทบาทที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะต่อไป

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ชนิดของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามแบบปลายปิด และแนวคำถามที่มีลักษณะเป็นเค้าโครง และเป็นแนวคำถามคร่าว ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

วิธีการสร้างเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่มีผู้สร้างไว้แล้วมาปรับใช้ และบางส่วนคณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จากการศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา การสร้างแนวคำถาม คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อทำความเข้าใจในแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาพิจารณาสร้างแนวคำถามเป็นหัวข้อใหญ่ๆ และหัวข้อย่อยๆ ตามลำดับ และคณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามนั้นมาพิจารณาทบทวนอีกครั้งเพื่อหาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข และได้ให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจแบบสอบถามนั้น ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีทั้งหมด 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ไชยฤทธิ์ ปิ่นประดับ อาจารย์รัตนนา สุขวัฒน์ และอาจารย์ธินา ไตรวรรณเกษม ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ

จากนั้นคณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มที่ใช้ศึกษาเพื่อทดสอบว่าแนวคำถามนั้นมีความชัดเจนครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการ

วิจัยหรือไม่ และผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นที่ระดับ .973 และเมื่อพิจารณาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายด้านพบว่า แบบสอบถามลักษณะการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยนด้านภาษาและการใช้ภาษามีค่าเท่ากับ .858 ด้านอาหารและวัฒนธรรมการบริโภคมีค่าเท่ากับ .916 ด้านการรักษาโรคมามีค่าเท่ากับ .802 ด้านการแต่งกายมีค่าเท่ากับ .923 ด้านที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือนมีค่าเท่ากับ .878 และด้านประเพณีและพิธีกรรมมีค่าเท่ากับ .907 ส่วนแบบสอบถามปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยนปัจจัยด้านครอบครัวมีค่าเท่ากับ .834 ปัจจัยด้านสังคมเพื่อนสมาชิก และชุมชนมีค่าเท่ากับ .899 และปัจจัยด้านศาสนาและความเชื่อมีค่าเท่ากับ .923

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนดังนี้

- 1.) การบรรณาธิกรณข้อมูล ทำการตรวจสอบแบบสอบถามทุกฉบับเพื่อพิจารณาถึงความถูกต้องและความสมบูรณ์เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์
- 2.) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามป้อนเข้าสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
- 3.) ประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเช่นเดียวกัน

3.1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

หลังจากคณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้นำเทปบันทึกการสัมภาษณ์ของแต่ละคนมาถอดข้อความแล้วบันทึกเอกสารอย่างละเอียด แล้วนำมาแยกตามหมวดหมู่เพื่อการวิเคราะห์วิจัยต่อไป และนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสภาพแวดล้อมมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อความสมบูรณ์ของการวิจัยมากยิ่งขึ้น

3.3 วิธีการวางแผนการดำเนินงานและผลผลิต

กิจกรรม	ผลผลิต	เครื่องมือ/เอกสารที่เกี่ยวข้อง	ผู้มีส่วนร่วม
1. การสำรวจข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต	ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ข้อมูลเกี่ยวกับการสืบทอดอัตลักษณ์ ข้อมูลบริบทชุมชน ข้อมูลทั่วไปของ อบท.	ระบบฐานข้อมูลทั่วไป ระบบฐานข้อมูลท้องถิ่น การศึกษาค้นคว้าเอกสาร	-
2. การศึกษาลักษณะและปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในการสืบทอดอัตลักษณ์จากบรรพบุรุษถึงอนุชนรุ่นหลังในจังหวัดภูเก็ต	สารสนเทศลักษณะและปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน	แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก	ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน
3. การศึกษาบทบาทการกำหนดนโยบายและการจัดทำ แผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต	กระบวนการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานประจำปี	การศึกษาค้นคว้าเอกสาร การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้บริหาร ข้าราชการ และพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบท.)
4. การปฏิบัติการค้นหาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทที่ดี (good practice)	รายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทที่ดี	การศึกษาค้นคว้าเอกสาร การสนทนากลุ่ม	คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรม
5. การถอดบทเรียนบทบาทที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต	บทเรียนเรื่องบทบาทที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	การศึกษาค้นคว้าเอกสาร การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้บริหาร ข้าราชการและพนักงาน อบท. ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐประชาชนในพื้นที่
6. การวิพากษ์และเสนอแนะเพื่อสร้างเสริมเติมต่อผลการวิจัย	ข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อโครงการวิจัยเพื่อปรับปรุงและเพิ่มเติมในผลการวิจัย	การสนทนากลุ่ม	ผู้มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
7. การเผยแพร่ผลการวิจัย และการเผยแพร่บทเรียนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต	รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เอกสารเผยแพร่การถอดบทเรียน	-	-

บทที่ 4

บริบทจังหวัดภูเก็ต ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต

บริบทจังหวัดภูเก็ต ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต เป็นการกล่าวถึงสภาพโดยทั่วไปของจังหวัดภูเก็ต สังคมชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน รวมถึงลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตที่มีโครงการการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

4.1 บริบทจังหวัดภูเก็ต

- 4.1.1 สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
- 4.1.2 ทรัพยากรธรรมชาติ
- 4.1.3 สภาพแวดล้อม
- 4.1.4 การคมนาคม
- 4.1.5 ประชากร

4.2 บริบทชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

- 4.2.1 ภูมิหลังและประวัติความเป็นมา
- 4.2.2 ประชากรชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน
- 4.2.3 ภาษาจีนฮกเกี้ยนและภาษาไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน
- 4.2.4 ลักษณะที่อยู่อาศัย
- 4.2.5 ลักษณะการแต่งกายและเครื่องนุ่มห่ม
- 4.2.6 ลักษณะอาหารและวัฒนธรรมการบริโภค
- 4.2.7 ยารักษาโรค และการรักษาพยาบาล
- 4.2.8 ลักษณะครอบครัวและวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน
- 4.2.9 ศาสนาและความเชื่อ
- 4.2.10 ประเพณีและพิธีกรรม
- 4.2.11 บทสรุปอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

4.3 บริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต

- 4.3.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต
- 4.3.2 เทศบาลนครภูเก็ต
- 4.3.3 เทศบาลเมืองกะทู้
- 4.3.4 เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี
- 4.3.5 เทศบาลตำบลศรีสุนทร
- 4.3.6 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว

4.1 บริบทจังหวัดภูเก็ต

4.1.1 สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

1) ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดภูเก็ต (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์,2542)ตั้งอยู่ชายฝั่งตะวันตกของภาคใต้ในน่านน้ำทะเลอันดามัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรอินเดีย ระหว่างละติจูด 7 องศา 45 ลิปดาถึง 8 องศา 15 ฟลิปดาเหนือ ลองติจูด 98 องศา 15 ลิปดา 98 องศา 30 ฟลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางถนนเพชรเกษม 867 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดพังงามีน่านน้ำแคบๆ กว้างประมาณ 490 เมตร เรียกว่า ช่องปากพระกัณธอยู่ โดยมีสะพานสารสินและสะพานเทพกระษัตรีเชื่อมที่บ้านท่าหนู ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา กับบ้านท่าฉัตรไชย อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ทิศใต้และทิศตะวันตก ติดต่อกับทะเลอันดามัน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวพังงาเขตจังหวัดพังงาและกระบี่

2) รูปร่างและขนาด

จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดเดียวของประเทศไทยที่มีลักษณะเป็นเกาะ ทั้งยังเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ประกอบด้วยเกาะภูเก็ตซึ่งมีรูปร่างเรียวยาวจากเหนือไปใต้และเกาะบริวารใหญ่น้อย ประมาณ 36 เกาะ มีพื้นที่ 570 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่เกาะภูเก็ต 543 ตารางกิโลเมตร (339,396 ไร่) หรือร้อยละ 95.26 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ส่วนที่ยาวที่สุดของเกาะมีระยะทางยาว 48.7 กิโลเมตร และส่วนที่กว้างที่สุดมีระยะทาง 21.3 กิโลเมตร นับเป็นจังหวัดเล็กที่สุดของภาคใต้

3) ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของจังหวัดภูเก็ตเป็นเทือกเขาทอดในแนวเหนือใต้ ภูเขาส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันตกมีพื้นที่ประมาณร้อยละ 70 ของเกาะ ซึ่งเป็นแนวกำบังลมและฝน ทำให้ภูเก็ตปลอดภัยจากเขตรมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่รุนแรง ภูเขาที่สูงที่สุดในจังหวัดภูเก็ต คือเขาไม้เท้าสิบสอง มีความสูง 529 เมตร อยู่ในเขตตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ เป็นที่ราบประมาณร้อยละ 30 ของเกาะ ที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณตอนกลางฝั่งตะวันออกและบริเวณชายฝั่งตะวันตกของเกาะ ชายฝั่งด้านตะวันออกและบริเวณชายฝั่งตะวันตกของเกาะ ชายฝั่งด้านตะวันออกมีสภาพเป็นหาดโคลนและป่าชายเลน เช่น หาดสะปำ หาดป่าคลอก หาดอ่าวปอ เป็นต้น ส่วนทางทิศตะวันตกเป็นหาดทรายสวยงาม เช่น หาดในยาง หาดป่าตอง หาดกะตะ หาดกะรน หาดทรายแก้ว หาดไม้ขาว หาดในทอน หาดเลพัง หาดบางเทา หาดสุรินทร์ หาดกมลา หาดในหาน เป็นต้น

ภูเก็ต มีคลองขนาดเล็กสายสั้นๆ เช่น คลองท่าจีน คลองบางชีเหล้า คลองบางโรง คลองกมลา คลองบางใหญ่ คลองท่ามะพร้าว คลองบางมาเหลา คลองโคกโดนด คลองท่าเรือ เป็นต้น ลำคลองเหล่านี้เคยลึกและกว้าง จนเรือสำเภานขนาดใหญ่ใช้เป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าเข้าออกเมืองทั้งนี้เนื่องจากการทำเหมืองแร่ทำให้ตะกอนดินไหลมาทับถมจนตื้นเขิน ทำให้คลองบางสายไม่เหลือสภาพเดิมและบางสายมีเพียงชื่อเรียกขานเท่านั้น

สภาพภูมิศาสตร์ของภูเก็ตได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยหลายประการ ทั้งสภาพทางธรณีวิทยาและสภาพทางภูมิศาสตร์ด้านอื่นๆ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. บริเวณที่เป็นภูเขาสูงชัน ส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะ ภูเขาส่วนใหญ่มีระดับความสูงมากกว่า 100 เมตร เหนือระดับทะเลปานกลาง มีหินรองรับ คือ หินแกรนิต อันเกิดจากแมกมาที่ดันตัวขึ้นมา เป็นมวลขนาดใหญ่จากภายในโลก ไม่มีแนวตัดมาจึงทนต่อการผุกร่อนทำลาย บริเวณภูเขาสูงเหล่านี้จะกินพื้นที่มากกว่าบริเวณอื่นๆ พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้เขตร้อน เช่น บริเวณภูเขาในเขตตำบลกมลา ป่าตอง กะตะ กระรน และ เขาพระแทว เป็นต้น

2. บริเวณเป็นลอนลูกคลื่น เป็นบริเวณที่เชื่อมต่อกับที่สูงชัน เป็นพื้นที่ราบระหว่างหุบเขาบางส่วนเป็นหินแกรนิตรวมไปถึงหินชั้นและหินแปรด้วย บริเวณนี้มักพบทางน้ำไหลผ่านหรือเกิดแหล่งน้ำในบริเวณใกล้เคียง ทำให้มีความเหมาะสมในการทำเกษตร เช่น บริเวณบ้านบางทอง บ้านตะเคียน บ้านลิพอน บ้านฉลอง บ้านดอน เป็นต้น

3. บริเวณที่ราบต่ำ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ใกล้ชายฝั่งเกิดจากสาเหตุต่างๆ กันไป คือ เกิดจากการกัดเซาะของน้ำ พื้นที่เหล่านี้มักอยู่บริเวณปากน้ำหรือบริเวณที่หุบเขากว้าง อันเกิดจากการทับถมของตะกอนที่แม่น้ำพัดพามา ซึ่งปรากฏอยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของเกาะ เช่น บริเวณคลองท่าจีน คลองบางโรง เป็นต้น เกิดจากการกัดเซาะและการทับถมของตะกอน โดยการกระทำของคลื่นลม ส่วนใหญ่อยู่ทางตะวันออกของเกาะ ทั้งนี้เพราะลมประจำถิ่นทางทิศตะวันตก มีอิทธิพลในการช่วยกัดเซาะ ทำให้ชายฝั่งตะวันตกของเกาะเป็นหาดทรายสะอาด ซึ่งเกิดจากการทับถมของทรายที่เป็นแร่ควอตซ์ (Quartz) บางแห่งมีซากแตกหักของเปลือกหอยและปะการัง เช่น บริเวณหาดป่าตอง กระรน กะตะ เป็นต้น

เกิดจากอิทธิพลน้ำขึ้นน้ำลง จนเป็นบริเวณน้ำท่วมถึงและที่ราบต่ำน้ำกร่อยจะพบในบริเวณชายฝั่งทางทิศตะวันออกของเกาะ ซึ่งได้รับอิทธิพลทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม จัดอยู่ในระบบนิเวศวิทยาแบบน้ำกร่อย (Estuarine Ecology) บางแห่งเป็นลุ่มน้ำขัง (Swamp) ดินตะกอนที่ถูกพัดพาจะมีลักษณะเป็นเลนโคลน เนื่องจากบริเวณทิศตะวันออกของเกาะภูมิประเทศมีลมสงบ พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าชายเลน พันธุ์ไม้ที่พบเห็น เช่น จาก แสม โกงกาง เป็นต้น

4) ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดภูเก็ตตั้งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตรทำให้อุณหภูมิสูงตลอดปี แต่เนื่องจากมีทะเลล้อมรอบจึงทำให้อุณหภูมิไม่สูงเกินไป ประกอบกับตั้งอยู่ด้านหน้าเทือกเขาภูเก็ต ซึ่งเป็นด้านรับลมฝนของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย ทำให้ฝนตกชุกในฤดูมรสุมดังกล่าว จังหวัดภูเก็ตจึงมี 2 ฤดู คือ ฤดูฝนกับฤดูร้อน

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ปลายเมษายนถึงเดือนพฤศจิกายน ฝนตกชุกช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนตุลาคม โดยเฉลี่ยฝนตกปริมาณ 170 วันต่อปี เดือนที่มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดคือเดือนพฤศจิกายน และฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนมีนาคม เป็นช่วงที่ฝนตกน้อยสุด

5) ลักษณะทางธรณีวิทยา

จากแนวความคิดเกี่ยวกับทวีปเลื่อน ทำให้เชื่อว่าเกาะภูเก็ตเป็นส่วนหนึ่งของจุลทวีปอินโดจีน-ไทย ซึ่งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของผืนทวีปออสเตรเลีย อันแยกตัวจากทวีปออสเตรเลียในซีโลกใต้ตั้งแต่ยุคคาร์บอนิเฟอรัส มหายุคพาเลโอโซอิก (345-280 ล้านปีมาแล้ว) แล้วเคลื่อนมาทางซีโลกเหนือ ขณะเคลื่อนที่ตามขอบของจุลทวีปได้รับตะกอนทะเลยุคเปอร์เมียน มหายุคพาเลโอโซอิก

โอโซอิก (280-230 ล้านปีมาแล้ว) เป็นจำนวนมาก รูปร่างของจุลทวีปในตอนนั้นแตกต่างไปจากปัจจุบันจากการศึกษาทิศเหนือสนามแม่เหล็กโลก โดยวิธีการพาลีโอแมกเนติกในชั้นหินต่างๆ ทำให้ทราบว่าจุลทวีปนี้เคลื่อนที่กลับทิศไปหลายทิศทางก่อนที่จะมีรูปร่างยาวในทิศเหนือได้เช่นปัจจุบันแล้วเข้าประกบกันผืนจุลทวีปอินโดจีน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทวีปออสเตรเลียในซีกโลกเหนือ ตอนปลายยุคครีเตเชียส มหายุคมิโซโซอิก (141-65 ล้านปีมาแล้ว) ถึงต้นยุคเทอร์เชียรี มหายุคนีโอโซอิก (65-1.8 ล้านปีมาแล้ว)

สภาพทางธรณีวิทยาของเกาะภูเก็ต ประกอบด้วย

หินชุดภูเก็ต เป็นหินเก่าแก่ที่สุดในพื้นที่เกิดในยุคคาร์บอนิเฟอรัส ยุคเปอร์เมียน มหายุคพาลีโอโซอิก ประกอบด้วยหินชั้นพวกหินโคลนปนกาวดหินแกรนิต หินลามิเนตควอร์ตไซต์ หินปูน หินชนวน และหินควอร์ตไซต์ โดยจะพบหินแกรนิตแทรกสลับอยู่บางส่วน ทำให้พบหินแปรตามแนวสัมผัส เป็นพวกหินฮอร์นเฟลส์และหินชีสต์ หินชุดนี้จะพบเป็นแนวยาวขนานไปกับชายฝั่งทะเลตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะภูเก็ต ครอบคลุมพื้นที่ 1 ใน 3 ของพื้นที่เกาะภูเก็ต

หินแกรนิต พบเป็น 2 ใน 3 ของพื้นที่เกาะภูเก็ต มีการวางตัวเป็นแนวยาวในทิศทางเหนือใต้ขนานแนวรอยเลื่อนและแทรกดันเข้าไปในหินชุดภูเก็ต ได้แก่ เนินเขาต่างๆ ซึ่งพบทางตอนเหนือ ตะวันตก และตอนกลางของเกาะ หินแกรนิตที่พบในเกาะภูเก็ตมี 5 ชุด คือ

1. ชุดเขาพระแทวแกรนิต พบบริเวณเขาพระแทว เขาพาราแผ่กระจายเป็นพื้นที่ 25 ตารางกิโลเมตร หินชุดนี้มีอายุประมาณ 82 ± 4 ล้านปี เป็นหินแกรนิตไโดโรต์ มีสีเทาขาว ชมพูขาว น้ำตาลขาว ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหินเม็ด

2. ชุดหาดกะตะแกรนิต มักเป็นหินเขาค่อยข้างสูง เนื่องจากคงทนต่อการผุพังมีอายุประมาณ 98 ± 7 ล้านปี เป็นไบโอไทต์ควอซโพรไฟร์แกรนิต มีสีเทาขาว ชมพูขาว ขาวและน้ำตาลสีเทา มีเนื้อหินดอก

3. ชุดหาดในทอนแกรนิต พบบริเวณเขาไศครู เขาเมือง อ่าวเมือง ทอนน้อย แหลมสนและแหลมตะวันออกเป็นพื้นที่ประมาณ 6 ตารางกิโลเมตร เป็นไบโอไทต์แกรนิต และไบโอไทต์โพรไฟร์แกรนิต สีเทาขาว-เทา มีอายุประมาณ $100 \pm$ ล้านปี

4. ชุดเขาโต๊ะแซะแกรนิต พบบริเวณเขาโต๊ะแซะ เขามะพร้าว เขาพันธุรัตน์ เขาคอเอนและเขากันบางดุก ซึ่งมักจะพบแหล่งแร่ดีบุกเสมอ เป็นหินไบโอไทต์ แกรนิตไบโอไทต์ – มัสโคไวต์แกรนิต หรือโพรไฟร์ไบโอไทต์ – มัสโคไวต์แกรนิต มีสีเทาขาว น้ำตาล หรือ ชมพูขาว มีเนื้อหินปานกลาง – หยาบ อายุประมาณ $78 \pm$ ล้านปี

5. ชุดเขาไร่แกรนิต พบเฉพาะที่เขารังเป็นหินทัวร์มาลีนมัสโคไวต์แกรนิตและไบโอไทต์แกรนิต มีสีเทาขาว มีเนื้อหินเม็ดปานกลาง – หยาบ บางส่วนเป็นเนื้อดอกมีอายุประมาณ 78 ± 4 ล้านปี

4.1.2 ทรัพยากรธรรมชาติ

เนื่องจากลักษณะทางธรณีวิทยาและสภาพทางภูมิศาสตร์ ทำให้ภูเก็ตมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาให้เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ทั้งในด้านการเกษตรกรรม การประมง โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ตมีดังนี้

1) ทรัพยากรป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดภูเก็ต มีความแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ป่าไม้เขตร้อนชื้น มีลักษณะเป็นป่ารกทึบ ซึ่งปรากฏบริเวณภูเขา เช่น เขาบางตึก เขานาคเกิด เขาพระแทว แต่ปัจจุบันสภาพป่าไม้ส่วนใหญ่ถูกบุกรุกทำลายเป็นจำนวนมาก เพื่อกิจกรรมต่างๆ เช่น เพื่อสร้างโรงแรมและรีสอร์ทต่างๆ การสร้างสนามกอล์ฟ รวมถึงการบุกรุกเพื่อปลูกยางพาราและพืชเศรษฐกิจอื่นๆ ทั้งในพื้นที่ป่าทั่วไปและในเขตป่าสงวน การบุกรุกเพื่อการทำสวนยางเป็นเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ลดพื้นที่ลงจำนวนมาก

ป่าชายหาด เป็นป่าโปร่งไม่ผลัดใบ ขึ้นอยู่ทั่วไปบริเวณชายหาดทะเลน้ำท่วมไม่ถึง และบริเวณเชิงเขาริมทะเล พันธุ์ไม้ที่ปรากฏ เช่น สนทะเล หูกวาง โพทะเล ปอทะเล ตีนเป็ดทะเล หยี น้ำ จิกทะเล ผักบู่ทะเล เป็นต้น พื้นที่ป่าชายหาดที่ปรากฏในจังหวัดภูเก็ต เช่น บริเวณหาดในยาง ท่าฉัตรไชย ป่าชายหาดเป็นพื้นที่ที่ได้รับความสนใจน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับป่าประเภทอื่น เช่น ป่าชายเลนหรือป่าไม้ทั่วไปด้วยเหตุนี้ป่าชายหาด จึงถูกบุกรุกแปรสภาพเพื่อกิจกรรมต่างๆ มากมาย เช่น เพื่อสร้างโรงแรมและรีสอร์ทต่างๆ โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งตะวันตกของเกาะภูเก็ต นอกจากนี้บริเวณชายฝั่งตะวันออกของชายฝั่ง โดยเฉพาะการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่ด้านหลังป่าชายเลน

ป่าชายเลน เป็นป่าในเขตร้อนชื้น เป็นไม้ผลัดใบ ป่าชายเลนมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **ป่าโกงกาง** ซึ่งเรียกตามต้นไม้ที่มีมากและมีบทบาทสำคัญต่อระบบนิเวศป่าชายเลนแต่ชาวภูเก็ตเรียกป่าชายเลนว่า ป่าพังกา ป่าชายเลนในประเทศไทยกระจุกกระจาย อยู่ตามชายฝั่งทะเลทั้งในภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคใต้ สำหรับจังหวัดภูเก็ตพบมากบริเวณชายฝั่งตะวันออก ตั้งแต่ตอนเหนือสุดคือบริเวณท่าฉัตรไชยจนถึงตอนใต้คือ บริเวณอ่าวภูเก็ตพื้นที่ป่าชายเลนที่สำคัญในภูเก็ต เช่น ป่าชายเลนคลองอู่ตะเภา ป่าชายเลนคลองท่ามะพร้าว ป่าชายเลนคลองพารา ป่าชายเลนคลองบางชีเหล้า และป่าชายเลนคลองท่าจีน

พันธุ์ไม้ป่าชายเลน เช่น ไม้โกงกาง แสม ลำพู ตะบูน ตาตุ่ม ประทล ปรงทะเล เป้งเหงือกปลาหมอ เป็นต้น

ป่าพรุ ชาวภูเก็ตบางท้องถิ่น เรียกว่า โพละ หมายถึงพื้นที่ลุ่มน้ำ มีน้ำแช่ขัง ลักษณะคล้ายมาบในภาคตะวันออก ป่าพรุ เป็นป่าที่มีน้ำแช่ขัง เป็นเหตุให้ต้นไม้ในป่าพรุต้องปรับตัวเองให้อยู่รอด โดยการสร้างรากโผล่พื้นผิวดินเพื่อระบายอากาศ รากเหล่านี้ เรียกว่า รากหายใจ

พรุในเกาะภูเก็ตเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่งทะเลในอดีต โดยเกิดการเกิดของสันทรายในทะเลห่างฝั่งเล็กน้อย ต่อมาสันทรายเหล่านี้จะสูงขึ้นจนปิดกั้นทะเลภายนอกและเกิดแอ่งน้ำเค็มขึ้น ต่อมาน้ำเค็มในแอ่งค่อยๆ จืดลง พืชจำพวกกกและหญ้าต่างๆ เริ่มเจริญงอกงามขึ้นจากนั้นต้นไม้ชนิดอื่นๆ และต้นไม้ใบใหญ่ก็เจริญเติบโตและปรับสภาพเข้าสู่ความเป็นพรุ พันธุ์ไม้ที่พบ

ในป่าพรุของภูเก็ต เช่น ผักกูด ลำเพ็ง หม้อข้าวหม้อแกงลิง กำแพงเจ็ดชั้น จูด เสม็ดหญ้างวงช้าง หวาย ตีนเป็ด บุกเบา เป็นต้น

พรุในภูเก็ตมีพื้นที่กระจายอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันตกของเกาะ พรุที่ยังสภาพที่ค่อนข้างสมบูรณ์ในอดีต คือ พรุบริเวณหาดไม้ขาว เช่น พรุทับเคย พรุยายรัตน์ พรุจิต พรุยาว พรุจิก พรุตะไม้ขาว พรุเจ๊ะสัน ปัจจุบันพรุเหล่านี้ถูกถมเกือบหมด เนื่องจากการสร้างสนามบิน นอกจากนี้ ยังมีการขุดลอกพรุเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเก็บน้ำ ปัจจุบันจึงยังคงเหลือพรุจิก คาดว่าในอนาคตพรุในจังหวัดภูเก็ตอาจหมดไปอย่างแน่นอน

2) ทรัพยากรแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญในด้านการรักษาคุณภาพน้ำ สภาพสิ่งแวดล้อม และการวางแผนพัฒนา ภูเก็ตมีพื้นที่แหล่งน้ำทั้งสิ้น 24 แหล่ง

คลองบางใหญ่เป็นสายน้ำแห่งเดียวในภูเก็ตที่มีน้ำไหลตลอดทั้งปีและยังมีลำธารต่างๆ ที่ไม่ไหลตลอดทั้งปีอีก 118 สาย อ่างเก็บน้ำบางวาด เป็นอ่างเก็บน้ำที่สำคัญเพียงแห่งเดียวของภูเก็ต จึงส่งผลให้ภูเก็ตขาดแคลนน้ำจืดที่มีคุณภาพสูงนำมาใช้บริโภค รวมทั้งเพื่อการพัฒนาจังหวัดภูเก็ต

3) ทรัพยากรดิน

เกาะภูเก็ตประกอบด้วยพื้นที่ลาดชันแบบภูเขา ที่ราบเชิงและบริเวณที่ราบสภาพดินเกิดจากการสลายตัวของหิน กรวดและศิลาแลง ดินดังกล่าวปกคลุมทั่วบริเวณพื้นที่เชิงเขาและชายฝั่ง อันเกิดจากการพัดพาทับถมกระแสน้ำและคลื่นลม

ทางด้านทิศตะวันตกและตอนกลางของเกาะเป็นพื้นที่ราบต่ำกว่าบริเวณอื่นๆ จึงถูกทับถมด้วยดินและตะกอนใหม่ ซึ่งเกิดจากการพัดพาทับถมโดยกระแสน้ำ บริเวณชายหาดเกิดจากการทับถมโดยการกระทำของคลื่นลม ชายหาดมีสภาพเป็นหาดทรายขาวสวยงาม ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มมีการทับถมของตะกอนดินโคลน สภาพทั่วไปของดินในภูเก็ตเป็นดินที่มีการระบายน้ำได้ดี แต่ขาดประสิทธิภาพในการอุ้มน้ำ สลายตัวได้ง่ายเหมาะแก่การปลูกยางพาราและสับปะรด โดยเฉพาะสับปะรดภูเก็ตพันธุ์พื้นเมือง

4) ทรัพยากรแร่ธาตุ

เนื่องจากสภาพทางธรณีวิทยาของภูเก็ตประกอบด้วยหิน 3 ชนิด คือ หินชั้น หินแปร และหินอัคนี หินทั้ง 3 ชนิดนี้ หินอัคนี เป็นหินที่มีแร่ดีบุก หินอัคนีที่พบเป็นประเภทหินแกรนิต ซึ่งพบมากทางตอนกลางและทิศตะวันตกของภูเก็ต จังหวัดภูเก็ตมีการพบแร่ดีบุกเป็นแห่งแรกของประเทศไทย จึงทำให้กลายเป็นแหล่งดีบุกที่สำคัญ มีการสัมปทานแร่ทั้งบนบกและในทะเล แร่ดีบุกเป็นทรัพยากรที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดฐานะทางเศรษฐกิจของคนภูเก็ตมาโดยตลอด จนกระทั่งปัจจุบันจำนวนแร่ดีบุกลดน้อยลง ในขณะเดียวกันความสวยงามทางธรรมชาติของเกาะภูเก็ตได้เข้ามามีบทบาททดแทนกลายเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญและสร้างรายได้หลักให้ชาวภูเก็ตในปัจจุบัน

4.1.3 สภาพสิ่งแวดล้อม

ระบบนิเวศของภูเก็ต

ระบบนิเวศ (Ecosystem) หมายถึงบริเวณที่มีสิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ระบบนิเวศ (Ecosystem) เป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ กับสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตเหล่านั้นดำรงอยู่

ระบบนิเวศของภูเก็ตซึ่งเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ของจังหวัดภูเก็ตกับสิ่งแวดล้อมในที่นี้จะกล่าวถึง 2 รูปแบบคือ ระบบนิเวศบนพื้นดินและระบบนิเวศ ชายฝั่ง

1.) ระบบนิเวศบนพื้นดิน

ระบบนิเวศบก เมืองภูเก็ตมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวภูเก็ตมาแต่บรรพกาล ระบบนิเวศบนพื้นดินเป็นระบบนิเวศที่สำคัญในกระบวนการผลิตปัจจัย 4 ในกรณีของภูเก็ตคนส่วนใหญ่มักกล่าวถึงทิวทัศน์อันสวยงามซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในความเป็นจริงระบบนิเวศบนพื้นดินที่น่าสนใจของภูเก็ตรวมถึงป่าไม้ธรรมชาติ ป่าพรุ เป็นต้น

สภาพโดยรวมในปัจจุบันเกิดปัญหาต่างๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศจนส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของภูเก็ตมาก การเปลี่ยนแปลงสภาพของป่าไม้ ภูเขา อันเกิดจากการพัฒนาของภูเก็ตอย่างรวดเร็วขาดการวางแผนและการละเลยของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม เช่น กรณีของเขานาคเกิด ตำบลคลอง หรือ กรณีเขาพระแทว ตำบลปากคลอง อำเภอลำทับ ได้ก่อให้เกิดปัญหามากมายตามมาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพป่า เช่น เกิดจากการพังทลายของหน้าดินและถูกพัดพาไหลลงตามแม่น้ำลำคลองจนเกิดปัญหาต้นเขินของแม่น้ำลำคลองหลายสาย ป่าไม้เป็นตัวชะลอความเร็วของกระแสน้ำที่ไหลจากภูเขาไปสู่ชุมชน การเปลี่ยนแปลงสภาพไม้จึงเป็นการทำลายตัวชะลอความเร็วของกระแสน้ำด้วย

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ส่งผลกระทบมากมาย เช่น แม่น้ำลำคลองต้นเขินจะไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ เป็นเหตุให้วิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำต้องเปลี่ยนไป ชุมชนเกษตรต้องประสบกับปัญหาความไม่แน่นอนของธรรมชาติเกิดปัญหาน้ำหลาก น้ำท่วม เป็นต้น ส่งผลให้แรงงานบางส่วนที่ต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเข้าสู่การรับจ้างแรงงานในสถานที่ประกอบการต่างๆ

2.) ระบบนิเวศชายฝั่ง

ระบบนิเวศชายฝั่ง เป็นแหล่งอยู่อาศัยที่สำคัญของสัตว์น้ำรวมถึงแหล่งทรัพยากรชายฝั่งอื่นๆ เช่น บริเวณชายฝั่งตะวันออก ระบบนิเวศของป่าชายเลน ภูเขาทะเล เป็นต้น ส่วนชายฝั่งตะวันตก เป็นแหล่งปะการังและหาดทรายอันสวยงาม ซึ่งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ระบบนิเวศชายฝั่ง มีดังนี้

(1) ระบบนิเวศป่าชายเลน เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่สำคัญของสัตว์น้ำเป็นแนวกำบังป้องกันคลื่นลมให้กับภูเก็ตได้เป็นอย่างดี ระบบนิเวศป่าชายเลนมีอยู่มากบริเวณชายฝั่งตะวันออกของเกาะพื้นที่ที่สำคัญ เช่น ป่าชายเลน คลองตะเภา ป่าชายเลนคลองท่ามะพร้าว ป่าชายเลนคลองพารา ป่าชายเลนคลองบางโรง ป่าชายเลนคลองท่าเรือ ป่าชายเลนคลองบางชีเหล้า และคลองท่าจีน เป็นต้น

(2) ระบบนิเวศภูเขาทะเล ปรากฏบริเวณฝั่งที่มีลักษณะพื้นที่เป็นโคลนปนทรายและมีน้ำลึกประมาณ 1 – 3 เมตร แหล่งภูเขาทะเลเป็นที่อาศัยสำคัญของสัตว์น้ำโดยเฉพาะ เช่น ปลา

ปู กุ้ง แหล่งหญ้าทะเลสำคัญของภูเก็ตพบบริเวณชายฝั่งตะวันออก พื้นที่ส่วนใหญ่ อยู่ในเขตอำเภอ ถลาง เช่น บริเวณบ้านยามู บ้านปากลอก บ้านบางโรง บ้านพารา เป็นต้น

(3) *ระบบนิเวศปะการัง* แนวปะการังที่พบในภูเก็ตส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณแนว ชายฝั่งด้านทิศตะวันตกของเกาะตั้งแต่หาดในยาง หาดสุรินทร์ หาดบางเทา หาดกมลา หาดป่าตอง หาดกรน หาดในหาน หาดราไวย์ และตามเกาะต่างๆทางตอนใต้ของเกาะภูเก็ต ได้แก่ เกาะเฮ เกาะ โหลน เกาะรายาน้อย เกาะรายาใหญ่ หินมุสั้ง เป็นต้น แนวปะการังรอบเกาะภูเก็ตปัจจุบัน ส่วนใหญ่ อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมมีเพียงบางแห่งที่ยังอยู่ในสภาพค่อนข้างดี เนื่องจากเกาะภูเก็ตมีการขยายตัว ทางการท่องเที่ยวรวดเร็วมาก ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวในแนวปะการังสูงขึ้น กิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว อันประกอบด้วย การดำน้ำ การตกปลา และการประมง ตลอดจนการพัฒนา ในบริเวณชายฝั่งเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม ที่พัก ถนนและสิ่งสาธารณูปโภค ต่างๆ ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของปะการัง นอกจากนี้ยังเกิดการทอดสมอเรือของเรือสำเภา การ เหยียบย่ำและเก็บปะการังไปเป็นของที่ระลึกหรือ เพื่อการค้า การระเบิดปลาและปัญหาน้ำเสียจาก โรงแรมและตะกอนจากการก่อสร้างทั้งการสร้างถนน และการก่อสร้างอาคารต่างๆ ปัญหาต่างๆ ดังกล่าวได้รับความสนใจที่จะดำเนินการแก้ไขโดยฝ่ายต่างๆ ในพื้นที่พอสมควรทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชน เช่น การติดตั้งทุ่นผูกเรือ การติดตั้งป้ายอนุรักษ์ปะการัง การจัดงานรณรงค์และฝึกอบรม เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องปะการัง ตลอดจนการประชาสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ

4.1.4 การคมนาคม

4.1.4.1 การคมนาคมทางบก

ทางหลวงสายสำคัญที่จะเข้าสู่ภูเก็ตคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 สายเพชรเกษม และทางหลวงหมายเลข 402 จากกรุงเทพฯ – สุขาภิบาลโคกกลอยแยกเข้าสู่ภูเก็ต โดยผ่านสะพาน สารสินและสะพานท้าวเทพกระษัตรี เข้าสู่ถนนเทพกระษัตรีอันเป็นถนนสายสำคัญและยาวที่สุดของ จังหวัดภูเก็ต นอกจากนี้ยังมีถนนรอบเกาะเพื่อความสะดวกในการคมนาคมติดต่อกับชนบทที่ใกล้ตัว เมืองและเพื่อความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ที่จะเดินทางไปพักผ่อนยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ใน จังหวัดภูเก็ต ทุกอำเภอ ทุกตำบลในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีถนนตัดผ่านทุกแห่งการคมนาคมสะดวก

การเดินทางโดยทางรถยนต์จากกรุงเทพฯ มาภูเก็ตหรือภูเก็ตไปกรุงเทพฯ มีรถโดยสาร ประจำทางทั้งที่เป็นชนิดปรับอากาศแบบพิเศษและรถโดยสารชนิดธรรมดา รถโดยสารชนิดปรับ อากาศจะออกจากภูเก็ตประมาณ 15.30 น. ของทุกวัน รถโดยสารชนิดธรรมดาจะออกจากสถานีทุกๆ 1 ชั่วโมง ส่วนการคมนาคมในตัวเมืองจะใช้บริการรถตุ๊กๆ รถจักรยานยนต์รับจ้าง หรือใช้บริการของ รถนำเที่ยวที่มีบริการมากมายในจังหวัดภูเก็ต

4.1.4.2 การคมนาคมทางน้ำ

โดยมีท่าเรือที่ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง และต่างประเทศมี 2 ท่าด้วยกัน คือ

ท่าเรือที่บางจ้าว ปัจจุบันเป็นท่าแพปลา ในอดีตเป็นท่าเรือที่ใช้ขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร จากภูเก็ต ไปกระบี่และตรัง ผู้โดยสารบางคนต้องการจะเดินทางไปกรุงเทพฯ ก็นิยมนั่งเรือไปขึ้นรถไฟ ที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรังเพื่อไปกรุงเทพฯ

ท่าเรือน้ำลึก ที่อ่าวมะขามเป็นท่าเรือขนาดใหญ่โดยวิธีการถมทะเล มีท่าเทียบเรือ 2 ท่า สำหรับเรือสินค้าทั่วไปและท่าเทียบเรือสำหรับสินค้ากล่อง เรือที่จะขนถ่ายสินค้าจะต้องมีขนาดไม่เกิน 173 เมตร กว้าง 25 เมตร กินน้ำลึกสุดไม่เกิน 8 เมตร ท่าเรือนี้สร้างเสร็จภายในปี พ.ศ. 2531 สินค้าที่ขนถ่ายส่วนใหญ่ได้แก่ ปลาแช่แข็ง วัสดุก่อสร้าง ยางพารา น้ำยางข้นและอาหารแช่แข็ง ปัจจุบันกรมธนารักษ์ ได้ลงนามในสัญญาให้เช่าท่าเรือแก่บริษัทเจ้าพระยาท่าเรือสากล จำกัด (CTI) เป็นเวลา 10 ปี

4.1.4.3 การคมนาคมทางอากาศ

จังหวัดภูเก็ตมีสนามบินนานาชาติอยู่ที่บ้านไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เดิมท่าอากาศยานภูเก็ตนี้ใช้ในกิจการทหาร อยู่ในความดูแลของกองทัพอากาศ เป็นท่าอากาศยานเล็ก ต่อมาได้รับการปรับปรุงต่อเติมและขยายทางวิ่งอาคารผู้โดยสารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมาจนได้รับการยกฐานะเป็นท่าอากาศยานสากลระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2532 และคณะรัฐมนตรีมีมติให้โอนท่าอากาศยานภูเก็ต เข้าสู่ระบบธุรกิจโดยรัฐวิสาหกิจ การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย จึงได้รับกิจการมาดำเนินการเป็นแห่งที่ 3 ต่อจากท่าอากาศยานเชียงใหม่และหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2531 ยกเว้นงาน 3 ประเภท คือ งานบริการ โทรคมนาคม การบิน งานวิทยุ เครื่องช่วยเดินอากาศ และงานควบคุมจราจรทางอากาศซึ่งอยู่ในการดูแลรับผิดชอบ ของบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด

4.1.5 ประชากร

ชนกลุ่มแรกที่อยู่บนเกาะคือพวกชาไก (Negritos) ซึ่งมีลักษณะคล้ายๆกับพวกเซมัง (Semang) ปัจจุบันอาศัยอยู่ทางทิศตะวันตกของคาบสมุทรมาลายูและบนเกาะที่กระจัดกระจายอยู่ในทะเลอันดามัน ต่อมาเมื่อมีชนชาติมอญจากพะโค (Pegu) เข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนแถบนี้ สายหนึ่งของพวกนี้คือพวกเซลัง (Selung หรือ Salon) หรือที่รู้จักกันว่าชาวเลซึ่งอาศัยอยู่ตามเกาะชายฝั่งในมหาสมุทรอินเดียทะเลอันดามัน

หลังจากชนสองกลุ่มนี้ ก็มีพวกเดินเรือค้าขายมาจากอินเดียฝ่ายใต้แถบอ่าวเบงกอล ได้เข้ามาค้าขายและหาดีบุกบริเวณตะกั่วป่าและรู้จักเกาะถลางในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของตะกั่วป่า ชาวอินเดียที่เข้ามาในยุคแรกซึ่งพิจารณาจากจารึกที่พบที่ตะกั่วป่า สันนิษฐานว่าเป็นพวกดราวิเดียนส์ (Dravidians) จากแคว้นกลิงค์และแคว้นอื่นๆ ทางฝั่งตะวันออกตอนใต้ของชมพูทวีป ซึ่งชนกลุ่มนี้พูดภาษาทมิฬ

ต่อมาเมื่อพวกจีนเข้ามาอาศัยในช่วงกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย จากนั้นมีฝรั่งชาติต่างๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะภูเก็ต ชาติแรกที่เข้ามาคือชาวโปรตุเกส ต่อมาเป็นชาวฮอลันดา ฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาในตอนปลายกรุงศรีอยุธยาและอังกฤษเข้ามาในช่วงกรุงธนบุรี

สำหรับจำนวนประชากรของเมืองภูเก็ต (เดิมเรียกถลาง) นั้น มองซิเออร์ เวิร์ด พ่อค้าชาวฝรั่งเศสบันทึกไว้จดหมายเหตุ เมื่อ พ.ศ. 2229 สมัยกรุงศรีอยุธยาตรงกับแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชว่า เมืองภูเก็ตมีประชากรประมาณ 6,000 คน อยู่กันเป็นหมู่บ้านต่างๆ ความเป็นอยู่ค่อนข้างล้าหลัง ดังข้อความตอนหนึ่งว่า “เมืองภูเก็ตที่ข้าพเจ้าอยู่ใน บัดนี้นั้นเป็นเกาะเล็กๆ ... ในเกาะมีคนน้อยที่สุด ทั้งหมดคงมีพลเมืองราว 6,000 คน รวมทั้งเด็กและผู้ใหญ่... เกาะภูเก็ตนี้ไม่เป็นเมือง มี

ราชวรพลเมืองตั้งอยู่เป็นหมู่ๆ อยู่ชายป่าห่างกัน พวกราชวรเรียกหมู่บ้านที่ใหญ่ที่สุดว่าเมือง พลเมืองในเกาะนี้เป็นคนป่าคนดงเป็นคนไม่รู้จักรักิริยาสุภาพ ซึ่งในประเทศไทยทั้งหมดไม่มีที่ใดที่มีคนเลวทรามเท่านี้เลย”การที่มองซิเออร์ เวอร์ต บันทึกว่าชาวภูเก็ตป่าเถื่อนดุร้าย ไม่สุภาพนั้น ไม่น่า เป็นจริงทุกประการ แต่อาจเป็นเพราะความเข้าใจผิดเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี ความไม่เข้าใจเกี่ยวกับภาษา หรือเกิดความไม่พอใจบางอย่างเกิดขึ้น

พ.ศ. 2327 กัปตันเจมส์ ฟอว์เรสต์ (Catain James Forrest) เดินทางผ่านมาและได้ประมาณจำนวนประชากรไว้ช่วง พ.ศ. 2327 (ก่อนเกิดสงครามกับพม่า พ.ศ. 2328) มีพลเมืองประมาณ 120,000 คนแต่พันเอก ยี.อี.เยรีนี ได้ให้ความเห็นว่าจำนวนประชากรที่กัปตันฟอว์เรสต์กล่าวนั้นน่าจะน้อยกว่าความเป็นจริง โดยคิดว่า กัปตันฟอว์เรสต์ไม่ได้สำรวจทั่วเกาะ พันเอก ยี.อี.เยรีนี คาดว่าน่าจะมีประชากรประมาณ 15,000 – 200,000 คน

ช่วง พ.ศ. 2367 เป็นปีที่พม่าตีเมืองกลางแตก ชาวกลางต่างอพยพย้ายถิ่นฐานช่วงนี้ประชากรเมืองกลางเหลือประมาณ 6,000 คน

พ.ศ. 2535 ข้อมูลจากสำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ตระบุว่า มีประชากรประมาณ 187,052 คน จาก 3 อำเภอ คือ อำเภอกลาง อำเภอเมืองและอำเภอกะทู้

พ.ศ. 2540 จำนวนประชากรจังหวัดภูเก็ต (31 ธันวาคม 2540) ทั้งหมด 226,303 คน เป็นชาย 113,597 คน เป็นหญิง 112,706 คน ความหนาแน่นของประชากร 307,443 คนต่อตารางกิโลเมตร

พ.ศ. 2541 ประชากรชาย 114,118 คน หญิง 117,088 คน มีบ้านเรือน 81,276 หลังคาเรือน

ในปัจจุบันจังหวัดภูเก็ตอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง โครงสร้างประชากรของภูเก็ตจึงเปลี่ยนแปลงจากอดีตมาก การเพิ่มจำนวนประชากรของภูเก็ตเกิดจากทั้งปัจจัยภายในและเกิดจากการอพยพโยกย้ายเข้ามาจากต่างจังหวัด สืบเนื่องมาจากการขยายตัวของสังคมภูเก็ต ดังนั้นจากข้อมูลจังหวัดภูเก็ตในปี 2552 มีรายละเอียดเกี่ยวกับประชากร ดังนี้ (บรรยายสรุปข้อมูล จังหวัดภูเก็ต, 2552)

ประชากรและความหนาแน่นของประชากร ณ ธันวาคม 2552 ประชากรจังหวัดภูเก็ต มีจำนวน 335,913 คน เป็นชาย 159,526 คนหญิง 76,387 คน ความหนาแน่นของประชากร คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 169,718 ครัวเรือน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรในจังหวัดภูเก็ต

จังหวัด	ครัวเรือน	ประชากร		รวม
		ชาย	หญิง	
จังหวัดภูเก็ต	169,718	159,526	176,387	335,913
อำเภอเมืองภูเก็ต	17,848	14,472	15,886	30,358
อำเภอกะทู้	3,962	2,818	3,128	5,946
อำเภอถลาง	35,539	34,002	35,015	69,017
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลวิชิต	23,961	19,483	21,501	40,984
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลราไวย์	10,376	6,906	7,797	14,703
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลรัชฎา	20,735	18,179	20,405	38,584
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี	3,057	3,252	3,402	6,654
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลเชิงทะเล	2,192	2,352	2,607	4,959
ท้องถิ่นเทศบาลเมืองกะทู้	11,967	10,301	12,046	22,347
ท้องถิ่นเทศบาลตำบลกระรน	6,076	3,639	3,898	7,537
ท้องถิ่นเทศบาลเมืองป่าตอง	12,397	9,047	9,399	18,446
ท้องถิ่นเทศบาลนครภูเก็ต	21,608	35,075	41,303	76,378

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดภูเก็ต

4.2 บริบทชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในจังหวัดภูเก็ต

4.2.1 ภูมิหลังและประวัติความเป็นมา

ชื่อเรียกของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวจีนฮกเกี้ยน (สดส ตันตักัลยาภรณ์,น. 2552) นั้น คำว่า “ฮกเกี้ยน” (ฟูเจี้ยน) เป็นชื่อมณฑลหนึ่ง ตั้งอยู่ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของจีน มณฑลฮกเกี้ยน ประกอบด้วยจังหวัด (เสีย) หลายจังหวัด เป็นเมืองชายฝั่งติดกับมณฑลกว่างตุง และเจ้อเจียง อยู่ตรงกันข้ามกับเกาะไต้หวัน ขนาดของมณฑลใหญ่เกือบครึ่งประเทศไทย สมัย 200-300 ปีก่อน เป็นมณฑลที่ยากจนมณฑลหนึ่ง ประชากรได้อพยพหลังไหลออกนอกประเทศจำนวนมาก กระจายไปทำมาหากินเกือบทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศแถบแหลมมาลายู และหมู่เกาะทะเลใต้ ซึ่งชื่อย่อของมณฑลฮกเกี้ยน คือ หมิ่น สภาพภูมิศาสตร์จะเป็นฮกเกี้ยนเหนือ (หมิ่นไป๋) และฮกเกี้ยนใต้ (หมิ่นหนาน) เมืองหลวงที่ทำการมณฑลตั้งอยู่ที่เมืองฝูเจา ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคเหนือของฮกเกี้ยน

ชาวจีนฮกเกี้ยน ที่อพยพมาจาก มณฑลฮก เกี้ยน นั้น มีชื่อเป็นทางการว่า มณฑลฟูเจี้ยน ตั้งอยู่ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของจีน ซึ่งฟูเจี้ยน มาจากมาจากอักษรนำหน้าชื่อเมืองสองเมืองรวมกันคือ “ฟูโจว” และ “เจี้ยนโอว” ชื่อนี้ตั้งมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง เมืองสำคัญนอกจากเมืองหลวงคือเมืองฟูโจว ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำหมินเจียง ยังมีเมืองเซีย หมิน เป็นเมืองใหญ่ที่สุด ถูกยกระดับเป็นเมืองใหญ่ตั้งแต่ พ.ศ.1930

ประวัติความเป็นมาชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในประเทศไทยและจังหวัดภูเก็ต

ชาวไทยและชาวจีนมีความสัมพันธ์มาก่อนสมัยสุโขทัย ซึ่ง ขวัญจิตร ศศิวงศา (2543) ได้อธิบายถึงภูมิหลังของชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยไว้คือ จากหลักฐานชาวจีนในประเทศไทยเริ่มปรากฏเด่นชัดสมัยสุโขทัย แต่ไม่พบการเข้ามาของชาวจีนฮกเกี้ยนในประเทศไทย มาพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮกเกี้ยนในสมัยกรุงศรีอยุธยา (ชัยยุทธ ปิ่นประดับ, 2545) ประมาณในพุทธศตวรรษที่ 23 มีชาวจีนอยู่ในราชอาณาจักรอยุธยาราว 10,000 ทั้งนี้เนื่องจากชาวจีนพวกแรกที่อพยพลงไปที่ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้น เป็นพวกพ่อค้าเดินทางไปเรือที่ต่อโดยชาวจีนและมีชาวจีนเป็นเจ้าของที่ประจำเรือ ชาวจีนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำเรือเหล่านี้ล้วนแต่เป็นพวกที่อยู่ตอนใต้ของประเทศจีนซึ่งในจำนวนชาวจีนดังกล่าว มีชาวจีนฮกเกี้ยนปนอยู่ด้วย (วิลเลียม สกินเนอร์ อ้างถึงในขวัญจิตร ศศิวงศา, 2543) เนื่องจาก มณฑลฮกเกี้ยนอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีนเป็นมณฑลชายทะเลและชาวจีนฮกเกี้ยนมีความชำนาญในการเดินเรือ จึงมีพ่อค้าชาวจีนฮกเกี้ยนเดินเรือเข้ามาค้าขายในประเทศไทย และประมาณ พ.ศ. 2020 ในรัชสมัยพระบรมไตรโลกนาถพงศาวดารจีนได้ได้บันทึกว่า มีชาวจีนชื่อ “เจียบุนปัน” เดินเรือเข้ามาค้าขายในประเทศไทย ต่อมาได้รับราชการจนได้รับพระราชทานยศออกขุน (วิชัย ซอโสติกุล อ้างถึงในขวัญจิตร ศศิวงศา, 2543) และในปี พ.ศ. 2229 ได้ปรากฏหลักฐานการสร้างศาลเจ้าจื๊อหนันเมี้ยวของชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งเป็นศาลเจ้าจีนที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย

วิลเลียม จี สกินเนอร์ (อ้างถึงใน นวลศรี พงศ์ภัทรวัต, 2543) กล่าวว่า เครดเนอร์ และเฮลเบิร์ก เชื่อว่า ชาวจีนได้ค้นพบและเริ่มทำเหมืองแร่ที่ภูเก็ตมาก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 14 ระหว่างการเดินทางมาค้าขายจากจีนสู่อินเดียผ่านช่องแคบมะละกา และแวะพักที่เกาะภูเก็ตเพื่อสะสมเสบียงอาหาร เมื่อได้พบแหล่งแร่ดีบุกก็ตั้งหลักแหล่งเพื่อขุดแร่ และจากเอกสารประวัติศาสตร์ถलग (อ้างถึงในนวลศรี พงศ์ภัทรวัต, 2543) ในช่วงระหว่าง พ.ศ.2243-2262 กัปตันแฮมิลตัน เดินทางไปเยือนเกาะภูเก็ต ได้บันทึกไว้ว่า “ภูเก็ตแม้จะเต็มไปด้วยแร่ดีบุก แต่มีคนขุดแร่ไม่มากนัก เพราะบ้านเมืองไม่ค่อยมีชื่อมีแป และเจ้าเมืองส่วนใหญ่ก็เป็นชาวจีน ซึ่งซื้อตำแหน่งมาจากราชสำนักสยาม เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องกดขี่ประชาชน เพื่อตัดทวงความร่ำรวยให้ตนเอง และราชสำนัก โดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากของคนอื่น..”

สาเหตุการอพยพของชาวจีนฮกเกี้ยนเข้าสู่ประเทศไทย กระจัดกระจายจนมาถึงจังหวัดภูเก็ตนั้น สาเหตุสำคัญนั้นมาจากระบอบการปกครองของแมนจู และการประสพภัยธรรมชาติ (หรินทร์ สุขวัจน์. การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 ตุลาคม 2555) บทบาทของชาวจีนโพ้นทะเลในอดีตซึ่งรวมหมายถึง ชาวจีนฮกเกี้ยนนั้น ราชสำนักจีนไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก บางช่วงถือว่าเป็นอาชญากรและถ้ากลับมาในประเทศก็จะถูกประหารชีวิตทำให้ชาวจีนโพ้นทะเล ไม่มีความมั่นใจในมาตุภูมิของตน นอกจากนี้ที่ภูมิประเทศที่อยู่ทางตอนใต้ของจีนในขณะนั้นมีผู้คนชาวจีนอพยพมาอยู่จำนวนมาก อีกทั้งยังเกิดทุกข์ภัย พืชผลเสียหายจึงทำให้ชาวจีนดังกล่าวมีความต้องการอพยพย้ายถิ่นฐาน เพื่อต้องการไปหาแหล่งทำกินใหม่ ประกอบกับมีปัจจัยเกื้อหนุนด้านสภาพภูมิศาสตร์ของมณฑลฮกเกี้ยน เพราะที่อยู่ติดทะเลจึงทำให้ชาวจีนฮกเกี้ยนสามารถออกจากประเทศได้ง่ายกว่ามณฑลอื่น การอพยพย้ายถิ่นของชาวจีนฮกเกี้ยนยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเสริฐ ฐภาค (อ้างถึงในขวัญจิตร ศศิวงศา, 2543) ได้อธิบายไว้สรุปได้ว่า ในสมัยกรุงธนบุรีชาวจีนฮกเกี้ยน เป็นส่วนหนึ่งในการกอบกู้เอกราชช่วย

พระเจ้าตากสินต่อต้านการรุกรานของพม่าและติดตามพระเจ้าตากสินมาสร้างกรุงธนบุรี จึงทำให้สมัยนั้นชาวจีนฮกเกี้ยนได้มาตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่แถบฝั่งธน และเริ่มอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงสมัยรัชการที่ 3 เนื่องจากการค้นพบว่าทางภาคใต้ฝั่งตะวันตกของไทยมีทรัพยากรดีบุกอุดมสมบูรณ์ จึงเป็นเหตุให้ชาวจีนมณฑลฮกเกี้ยนที่อยู่ทางภาคใต้ของจีนหลั่งไหลเข้ามาจำนวนมาก

สดใส ต้นตึกัลยาภรณ์ (2552) ได้อธิบายว่า การเข้ามาครั้งนี้บางกลุ่มก็เข้ามาเพื่อแสวงโชค ถ้าหากเป็นผู้มีเงินทุนอยู่บ้างก็จะลงทุนทำเหมืองแร่เอง โดยมีฐานะเป็นนายเหมือง และบางกลุ่มก็เข้ามาเป็นกสิกรรม ซึ่งกระจายอยู่ในแถบตำบลเชิงทะเล กะทู้ และทุ่งคา (เขตอำเภอเมืองในปัจจุบัน) ต่อมาเมื่อรัฐบาลกลางเลิกผูกขาดดีบุก การอพยพดังกล่าวเริ่มทวีคูณมากขึ้น เพราะมีการตื่นตัวในการเพิ่มผลผลิต แรงงานในขณะนั้นจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของนายทุน ในส่วนแรงงานไทยขณะนั้นล้วนแต่มีสถานภาพเป็นไพร่ที่ต้องสังกัดมูลนาย จึงไม่สามารถออกมาใช้แรงงานได้อย่างอิสระ ทำให้ต้องหาแรงงานชาวจีนเพิ่มขึ้น กุศล เอี่ยมอรุณ (อ้างถึงในขวัญจิตร ศศิวงศา, 2543) ในสมัยรัชกาลที่ 4 และ 5 ชาวจีนฮกเกี้ยนมีการอพยพเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมากขึ้น จนทางราชการจำเป็นต้องให้ชาวจีนฮกเกี้ยนมีการปกครองกันเอง เช่น เป็นปลัดจีน นายอำเภอจีน และเจ้าเมืองในหัวเมืองต่าง ๆ แต่การอพยพของชาวจีนฮกเกี้ยนจากประเทศจีนเข้าสู่ประเทศไทยเริ่มจะชะงักลง เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ทั้งนี้เนื่องจากมาตรการในการปกครองของประเทศจีนและประเทศไทย มีการวางมาตรการควบคุมการอพยพของคนในประเทศ มีการจดทะเบียนคนต่างด้าวขึ้นค่าธรรมเนียมการเข้าเมืองชาวต่างชาติ และมีการจำกัดการประกอบธุรกิจของคนจีน จึงทำให้การอพยพของชาวจีนฮกเกี้ยนยุติลง

เส้นทางการอพยพของชาวจีนฮกเกี้ยนเข้ามาประเทศไทย จนเดินทางมาถึงหัวทกเกี้ยนนั้นมีการเดินทางสองระยะ ในระยะแรกปลายสมัยอยุธยาจนถึงกรุงธนบุรี ประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 – 23 การอพยพของชาวจีนฮกเกี้ยน มาประเทศไทยจะมีการเดินทางโดยใช้เรือสำเภา ดังนั้น ในการเดินทางออกจากจีนจึงต้องอาศัยทิศทางลมที่พัดจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะอยู่ในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน – เมษายน และเดินทางกลับจะเลือกเดินทางระหว่างเดือนมิถุนายน – กันยายน อาศัยลมพัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ การเดินทางจากจีนภาคใต้ได้อพยพมาจากท่าเรือเอหมิง (สดใส ต้นตึกัลยาภรณ์, 2552) เรือสำเภาที่อาศัยมาเป็นเรือสำเภาหัวเขียว มีชื่อเรียกว่า “แซ่เก๋าจู๊” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์เรืออพยพของชาวจีนฮกเกี้ยน เส้นการเดินทางได้เดินทางผ่านมาทางทะเลจีนใต้ ผ่าน มณฑลกว่างตุง และเกาะไหหลำ มาทางประเทศเวียดนามเข้าสู่ชายฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย เช่น ชลบุรี ระยอง ตรวด จันทบุรี ฉะเชิงเทรา เป็นต้น บางส่วนได้เข้าไปในแถบริมแม่น้ำเจ้าพระยานอกจากนี้ชาวจีนฮกเกี้ยนยังล่องเลียบฝั่งทะเลด้านตะวันออกของคาบสมุทรมาลายูมุ่งตรงไปค้าขายกับภาคใต้ของประเทศไทย เช่น นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี แล้วจึงเดินเรืออ้อมประเทศมาทางมาเลเซียผ่านสิงคโปร์ ช่องแคบมะละกา ไปยังประเทศพม่าและอินเดีย จึงทำให้ชาวจีนฮกเกี้ยนส่วนหนึ่งไปตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ พม่า และฟิลิปปินส์ แต่พอพุทธศตวรรษที่ 24 ประมาณ พ.ศ.2403 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นระยะที่สองที่ชาวจีนฮกเกี้ยนมีพัฒนาการในการเดินทางมากขึ้น กล่าวคือ มีการเดินเรือกลไฟจากฮ่องกงถึงสิงคโปร์ และปีนัง และในปี พ.ศ.2425 มีการเดินทางโดยใช้เรือกลไฟออกจากมณฑลฮกเกี้ยนเข้าสู่ประเทศไทย และอีกทั้งยังมีการเดินทางโดย

เรื่อนต์ (มาตัง) จากสิงคโปร์ และเกาะปีนังของประเทศมาเลเซียมายังเกาะภูเก็ต นอกจากนี้ยังกระจายไปยังจังหวัดใกล้เคียง เช่น ตรัง พังงา ระนอง เป็นต้น (ขวัญจิตร์ ศศิวงศาโรจน์, 2543)

การเดินทางอพยพของชาวจีนเข้ามาจังหวัดภูเก็ตมีจำนวนมากขึ้น หลังจากการทำสัญญาเบอร์นีในปี พ.ศ.2369 และสัญญาเบาว์ริง พ.ศ.2398 ประเทศไทยต้องเปิดประเทศทำการค้าแบบเสรี เป็นการเปิดโอกาสให้คนจีนเดินทางเข้ามาในเกาะภูเก็ตเป็นจำนวนมากด้วยเหตุผลดังนี้

1. ต้องการให้ชาวจีนอพยพมามีส่วนเพิ่มประชากรให้กับประเทศ เนื่องจากชาวจีนอพยพเข้ามาทั้งหมดเป็นชายฉกรรจ์ หรือวัยรุ่น ซึ่งอพยพแต่ตัวเปล่าเข้ามา

2. ต้องการให้ชาวจีนอพยพอยู่ในฐานะแรงงานราคาถูกเพื่อขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

3. ต้องการส่งเสริมและผลักดันให้ชาวจีนอพยพเป็นฐานภาษีอากรที่ใหญ่ที่สุด โดยเฉพาะภาษีฝิ่น สุรา การพนัน และโสเภณี ซึ่งเป็นอุปายมุขที่ทำรายได้ให้กับรัฐบาลได้มากในแต่ละปี การอพยพของชาวจีนฮกเกี้ยนที่เข้ามาเกาะภูเก็ต ในช่วงระหว่าง พ.ศ.2396 – 2475 แบ่งได้จำนวน 2 พวก คือ พวกอิสระ และพวกอพยพออกมาตามสัญญาจ้างหรือตัวเงินเชื่อ

1.) พวกอิสระ คือ พวกที่จ่ายค่าโดยสารเรือมาเอง ไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือในการอพยพ พวกนี้มีอิสระในการที่จะเลือกงานทำกับใครก็ได้

2.) พวกอพยพออกมาตามสัญญาจ้างหรือตัวเงินเชื่อ คือพวกที่มีผู้ออกค่าโดยสารให้ก่อนพวกตัวเงินเชื่อ ซึ่งแบ่งได้ 2 พวก คือ 1. พวกมีนายจ้างออกค่าโดยสารให้ 2. พวกที่มีนายหน้าจีน หรือบริษัทหาแรงงาน

4.2.2 ประชากรชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

ในพุทธศตวรรษที่ 25 ประเทศไทยในแถบภาคใต้กิจการเหมืองแร่ดีบุกเฟื่องฟู จึงมีการขนแรงงานชาวฮกเกี้ยนจากมณฑลฮกเกี้ยนด้วยเรือกลไฟมาทำเหมืองแร่เป็นจำนวนมาก แต่พอหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวฮกเกี้ยนมีการอพยพเข้ามาจำนวนน้อย อย่างไรก็ตามแม้การอพยพของชาวจีนที่เข้ามาในจังหวัดภูเก็ต จะมีจำนวนน้อยลง นวลศรี พงศ์ภัทรวัต (2543) ได้กล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2407 คนจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะภูเก็ตมีจำนวนถึง 7,201 คน โดยสามารถแยกได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนการอพยพประชากรชาวจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
จีนฮกเกี้ยน		
มีบุตรภรรยา	282	3.91
ไม่มีบุตรภรรยา	511	7.09
ลูกจ้าง	4,352	60.43
เงินจร	713	9.90
รวม	5,858	81.34

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
จีนแต้จิ๋ว		
มีบุตรภรรยา	25	0.34
ไม่มีบุตรภรรยา	41	0.56
ลูกจ้าง	176	2.44
จีนจร	38	0.52
รวม	280	3.68
จีนกวางตุ้ง		
มีบุตรภรรยา	25	0.34
ไม่มีบุตรภรรยา	104	1.44
ลูกจ้าง	135	1.87
จีนจร	180	2.49
รวม	444	6.16

* ที่มา : ประกาศให้ผู้ว่าราชการเมืองผู้ซื้อมือจีน (ไมโครฟิล์มเลขที่ ม ร.4 – กพ/65) (จ.ศ. 1129) หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารรัชกาลที่ 4 กห.เล่มที่ 22 เลขที่ 65

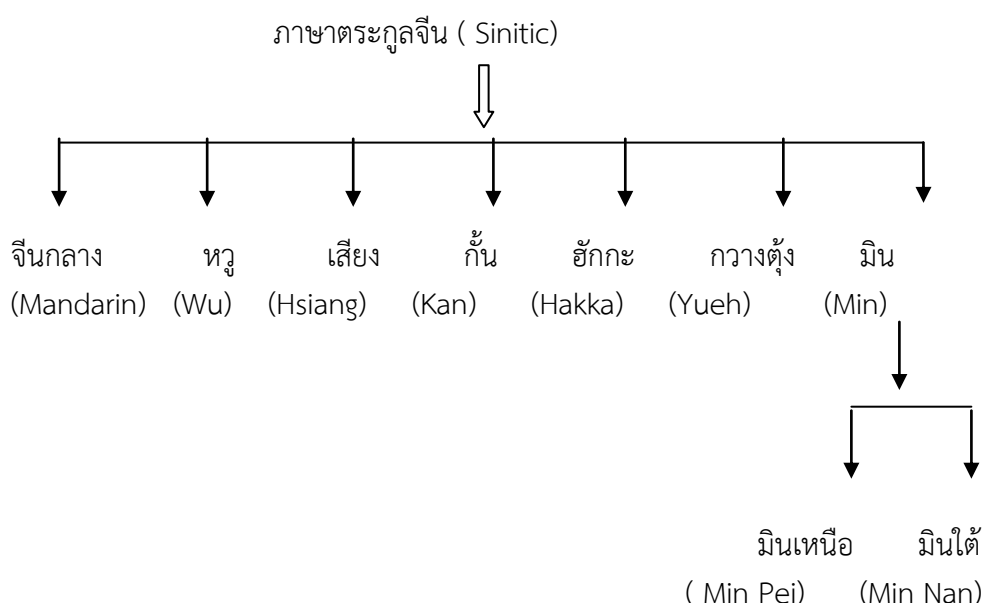
ความเป็นอยู่ของชาวจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต สดใส ตันติกัลยาภรณ์ (2552) อธิบายว่า ลักษณะการอพยพของชาวจีนฮกเกี้ยนที่เข้ามาในจังหวัดภูเก็ตนั้น จะเดินทางเข้ามาเป็นกลุ่มเครือญาติ (ซิน หลาง) คนในหมู่บ้าน/อำเภอเดียวกัน(อิว ชั่น) โดยการชักนำมาเป็นกรรมกรเหมืองแร่ดีบุก(โจ้ บ้อง) ซึ่งมักเป็นเหมืองหาบ เหมืองแล่น เหมืองรู หรือเหมืองฉืด ที่ใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ ใช้เครื่องมือที่ไม่ต้องอาศัยเทคโนโลยีที่ซับซ้อน ดังนั้นแรงงานที่ลี้ภัยเข้ามาจึงเป็นแรงงานไร้ฝีมือ แต่มีความขยันและอดทน เพื่อจะได้ผลิตดีบุกในปริมาณมากได้ตามความต้องการ ส่วนเหมืองดีบุกที่ชาวจีนฮกเกี้ยนเข้ามาทำงานนั้นจะอยู่ทุกที่ใน 3 อำเภอ แต่ชุมชนที่เป็นชุมชนชาวจีนฮกเกี้ยนขนาดใหญ่มากที่สุดอยู่บริเวณอำเภอกะทู้ สามกอง ตำบลเชิงทะเล ที่เป็นชุมชนเล็กลงมาคือ บริเวณห้าแยก-ฉลอง สะป้า-ท่าเรือ และในตัวเมืองภูเก็ตแถบตำบลตลาดใหญ่ ตลาดเหนือ จนสุดแหลมสะพานหิน ซึ่งตรงสะพานหินมีท่าเรือใหญ่ มีเรือยนต์ที่สามารถเดินทางออกไปสู่ปีนัง ประเทศมาเลเซียและต่อไปประเทศอื่น ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยุทธ์ ปิ่นประดับ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2555) ได้อธิบายว่า “ ในปี พ.ศ.2446 จังหวัดภูเก็ตเป็นศูนย์กลางแห่งชีวิตของชาวจีนฮกเกี้ยน มีชาวจีนอยู่ประมาณ 32,408 คน นอกจากการทำเหมืองแร่แล้ว ยังมีการรวมตัวกันอย่างหนาแน่นเพื่อทำธุรกิจ การค้าปลีก การค้าส่ง ตลอดจนโรงงานต่าง ๆ ” ซึ่ง สดใส ตันติกัลยาภรณ์ (2552) ได้อธิบายเพิ่มเติมสรุปได้ว่า ชาวจีนฮกเกี้ยนที่เข้ามาในจังหวัดภูเก็ตมี 2 ประเภท ประเภทแรก ชาวจีนฮกเกี้ยนประเภทที่ไม่มีความรู้ด้านหนังสือ จะเข้ามาประกอบอาชีพเป็นกุลีเหมืองและมาประกอบอาชีพอิสระ เช่น ชักรถลาก (หล่างเชี้ยว) ชักลากร่นน้ำ(เติ้ม) ขายของตามหน้าศาลเจ้า โรงหนัง โรงฝิ่น โรงจี้ รวมถึงเข้ามาประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกผัก เลี้ยงหมู เป็ดไก่ เป็นต้น ส่วนสำหรับจีนฮกเกี้ยนประเภทที่สอง เป็นชาวจีนที่มีความรู้ มีการศึกษา อพยพมาจาก เอ๋หมิง เจียงจิ๋ว หรือฉวนจิ๋ว ซึ่งเป็น

เมืองใหญ่ เป็นชาวจีนที่เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะทางด้านการช่าง ซึ่งนับว่าเป็นช่างฝีมือ กอปรกับผ่านประสบการณ์จากจีน มาเลเซีย ปีนัง สิงคโปร์ มาก่อน จึงทำให้เมื่อมาอยู่ภูเก็ต จึงไม่ได้มาเป็นกาลี แต่ผันตัวเองเป็นเจ้าของกิจการ เป็นเจ้าของเหมือง เปิดร้านค้า ทำธุรกิจ ทั้งนี้ เพราะมีทักษะวิชาชีพที่ดีกว่าประเภทแรก ซึ่งจะนิยมเปิดกิจการบริเวณหน้าตลาดสด สองฝากฝั่งถนนกลาง ซึ่งเรียกว่า ตลาดใหญ่ (ตัวพ่อ) จะมีสินค้าจากต่างประเทศแถบยุโรป จีน และอินเดีย ที่มาจาก ปีนัง สิงคโปร์ มาขายด้วยซึ่งนับว่าเป็นย่านการค้าที่สำคัญ

4.2.3 ภาษาจีนฮกเกี้ยน และภาษาไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

ชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพมาตั้งรกรากในแถบอินโดจีน แหลมมลายู และหมู่เกาะทะเลใต้ส่วนใหญ่ประมาณ 75 เปอร์เซ็นต์ จะมาจากฮกเกี้ยนภาคใต้ เรียกว่า คนหมิ่นหนาน ซึ่งได้แก่ เมืองเอ๋ หมิง ซึ่งเป็นเมืองที่สำคัญ เมืองตั้งฮั่ว หน้าฮั่ว อันไคย จ่วนจิ๋ว จิ้นคาว จาวอาน เจียงจิ๋ว และจิ๋วผ้อ คนกลุ่มนี้จะใช้ภาษาถิ่นเดียวกัน สำเนียงต่างกันเล็กน้อย ในสองเมืองหลัง คือ เจียงจิ๋ว กับ จิ๋วผ้อ เรียกภาษาถิ่นของกลุ่มนี้ว่า หมิ่นหนานไถ่ ชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพเข้ามาภูเก็ตในระยะแรกใช้ หมิ่นหนานไถ่ โดยแยกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มห่อก่วน และกลุ่มซิดก่วน ที่รวมสองเมืองหลังเข้าไปด้วย คือ เจียงจิ๋วกับจิ๋วผ้อ ซึ่งคนสองเมืองนี้จะใช้ภาษาหมิ่นหนานไถ่ ที่มีสำเนียงและระดับเสียงแตกต่างกันไป จากกลุ่มห่อก่วน แต่ใกล้เคียงกับภาษาถิ่นของคนไต้หวัน หมิ่นหนานไถ่ เป็นภาษาถิ่นของชาวฮกเกี้ยนที่ใช้กันมากในเมืองป็นัง และเมืองต่าง ๆ ของมาเลเซีย เมืองเมดานและเมืองอื่น ๆ ในอินโดนีเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ (สดใส ตันติกลยาภรณ์ , 2552)

ภาษาจีนฮกเกี้ยนเป็นภาษาท้องถิ่น (dialect) ของตระกูลภาษาจีน (Sinitic languages) จัดอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่ จีน-ทิเบต (Sino-tibetan language) ซึ่ง ตระกูลภาษาจีนแบ่งตามวิธีของซอ เร็น เอเกอร์ร็อค (อ้างถึงใน ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ 2542) แบ่งได้เป็นภาษาท้องถิ่นใหญ่ ๆ 7 ภาษา ดังนี้

ภาษาถิ่นที่ชาวฮกเกี้ยนใช้ในประเทศไทยใช้พูดมี 2 กลุ่มด้วยกัน คือ มินหนือ (Min Pei) มินใต้ (Min Nan) ซึ่งเป็นภาษาพูดของชาวฮกเกี้ยนที่อยู่ตอนใต้ของมณฑลฮกเกี้ยน และภาษาฮักกะ (Hakka) เป็นภาษาจีนที่พูดกันมากในมาเลเซียและสิงคโปร์ ฮกเกี้ยนเรียกคนฮกเกี้ยนที่พูดภาษาฮักกะว่า “ภาษาฮกเกี้ยนแคะ”

ในลักษณะคำยืมภาษาจีนฮกเกี้ยน ปราณี กายอรุณสิทธิ์ (2525) ได้ทำการศึกษาลักษณะคำยืมภาษาจีนฮกเกี้ยน สรุปได้ดังนี้

ระบบเสียงพยัญชนะต้น ในภาษาจีนฮกเกี้ยน มีทั้งหมด 19 หน่วยเสียง ได้แก่ / 0,0,(,∇,4,4,(,∃, +,+(,&,□,#,๓,43,43,(,3,(,−,.,□,, / และหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย มีหน่วยเสียง 9 หน่วยเสียง /-0,-4,-+,-□,-□,-.,-,-*, -7/

ระบบเสียงสระ หน่วยเสียงสระในภาษาจีนฮกเกี้ยนมีทั้งหมด 12 หน่วยเสียง เป็นหน่วยเสียงธรรมดา 8 หน่วยเสียง และเป็นหน่วยเสียงนาสิก 4 หน่วยเสียง ความแตกต่างระหว่างสระธรรมดา (Oral Vowels) และสระนาสิก (Nasal Vowels) มีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ คือ ทำให้ความหมายของคำแตกต่างกัน ความสั้นยาวของเสียงสระไม่มีความสำคัญ ทั้งนี้ เพราะความสั้นยาวของเสียงสระในภาษาจีนฮกเกี้ยนมีพยัญชนะท้ายพยางค์เป็นเงื่อนไข กล่าวคือ สระเสียงสั้นยาวเกิดในพยางค์เปิดหรือพยางค์ที่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย ส่วนสระเสียงสั้นเกิดในพยางค์ปิดหรือพยางค์ที่มีพยัญชนะท้าย คือ),)∇,% , %∇, ∃,! ,!∇,5,5∇,/ ,Δ:

ระบบเสียงวรรณยุกต์ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาจีนฮกเกี้ยนมีทั้งหมด 5 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์กลางระดับ หรือวรรณยุกต์ 33 หน่วยเสียงนี้เกิดขึ้นเฉพาะในพยางค์เป็นเท่านั้น

เช่น 4!7³³ “มินชา”

วรรณยุกต์กลางตก หรือวรรณยุกต์ 32 หน่วยเสียงนี้เกิดขึ้นเฉพาะในพยางค์เป็นเท่านั้น

เช่น 4!7³² “ถั่ว”

วรรณยุกต์สูงตก หรือวรรณยุกต์ 51 หน่วยเสียงนี้เกิดขึ้นเฉพาะในพยางค์เป็นเท่านั้น

เช่น 4. □⁵¹ “หนัก”

วรรณยุกต์สูงระดับ หรือวรรณยุกต์ 55 หน่วยเสียงนี้เกิดทั้งในพยางค์เป็นและพยางค์ตาย

เช่น 4!7⁵⁵ เตา (รีด)

วรรณยุกต์ต่ำขึ้น หรือวรรณยุกต์ 25 หน่วยเสียงนี้เกิดขึ้นเฉพาะในพยางค์เป็น และพยางค์ตาย

เช่น 4!7²⁵ ฟอง

โครงสร้างประโยค ภาษาจีนฮกเกี้ยนมีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ ประธาน กริยา กรรม ซึ่งมีการเรียงคำโดยไม่เปลี่ยนรูปคำตามกาลเวลา

ลักษณะการใช้คำภาษาจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต มีลักษณะการนำไปใช้แบบคำยืม โดยยืมในลักษณะคำศัพท์จีนแต่ยังคงมีสำเนียงจีนฮกเกี้ยนปนอยู่ นอกจากนี้ในคำศัพท์ภาษาจีนฮกเกี้ยนที่เป็นลักษณะคำยืมนั้น รากศัพท์บางคำยังยืมคำศัพท์ภาษาอื่นมาอีกทอดหนึ่ง เช่น คำศัพท์ที่มาจาก

ภาษามลายู หรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เนื่องจาก ชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพเข้ามาในจังหวัดภูเก็ต ส่วนใหญ่มักอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซียมาก่อนจึงทำให้ได้รับเอาวัฒนธรรม ทางภาษาที่หลายหลากมาเผยแพร่ ในจังหวัดภูเก็ต นอกจากนี้ ภาษาจีนสำเนียงชาวจีนฮกเกี้ยนเข้ามามีอิทธิพลต่อภาษาถิ่นภูเก็ตมากที่สุดนั้นจะมีอิทธิพลในระดับคำเท่านั้น กล่าวคือ เป็นการยืมคำแต่อย่างเดียว โดยโดยชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจะยืมในลักษณะการแทรกคำ นำคำจีนแทนคำไทยถิ่นใต้ในประโยค จะไม่นิยมนำคำทั้งประโยค ยกเว้นเป็นคนจีนฮกเกี้ยนแท้ที่ใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนเป็นสื่อสนทนาระหว่างคนจีนด้วยกันซึ่งใช้ในพิธีกรรม เช่น พิธีกินผัก พิธีพ้อต่อ มีศัพท์ในพิธีพ้อต่อ (ชัยยุทธ ปิ่นประดับ การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2555)

ลักษณะของคำยืมภาษาจีนฮกเกี้ยนที่ใช้ในภาษาถิ่น จังหวัดภูเก็ต นพดล กิตติกุล (2534) ได้ศึกษาไว้สรุปได้ดังนี้

1. การสร้างคำ มีการสร้างคำขึ้น 3 ลักษณะ คือ

1.1 สร้างคำแบบประสมโดยการนำเอาแต่ละคำที่มีความหมายคนละอย่างมารวม กันกลายเป็นคำใหม่ เช่น เบ๋ซุ่น / $\forall\%:$ $+(5:.$ 7 / “นอนไม่หลับ” เบ แปลว่า “ไม่ ” ซุ่น แปลว่า “นอน”

1.2 สร้างคำใหม่แบบสำนวน เช่น ฉีก้าว / $\#()$ 7 $+!:$ 7 / ความหมายของคำเดิม ฉี้ แปลว่า “เลี้ยง” ก้าว แปลว่า “ลิง ” ความหมายใหม่ในเชิงเปรียบเทียบ หมายถึง “ผู้หญิงคบซู้”

1.3 สร้างคำใหม่โดยการทับศัพท์และเลียนเสียงร้องจากสัตว์ ซึ่งมักเป็นคำที่ยืมจากภาษาต่างประเทศหรือคำท้องถิ่นอีกครั้งหนึ่งแล้วออกเสียงเป็นสำเนียงภาษาจีน เช่น หมี้ยว / $-)!$ 7 2 / เป็นการสร้างคำจากเสียงของแมว

2. ความหมายของคำ ส่วนใหญ่ความหมายของคำจะคงเดิม มีที่เปลี่ยนไปจากเดิมคือ

2.1 ความหมายย้ายที่ เช่น ไปเก้ / $0/:$ 4 $+%$ 4 / ความหมายคำเดิม หมายถึง “ประกันหรือรับประกัน” แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาถิ่นกลับใช้ในความหมายว่า “เก่าแก่จนใช้การไม่ได้”

2.2 ความหมายแคบเข้า เช่น หลู้ / $,5^2$ / “สรรพนามบุรุษที่ 2 ” ในภาษาจีนใช้แทนตัวผู้พูดที่พูดด้วยในทุกกรณี ไม่ว่าผู้ที่พูดด้วยจะเป็นใคร และผู้ใดก็ตาม ในภาษาไทยถิ่นภูเก็ตจะใช้พูดกันเฉพาะระหว่างเพื่อนกับเพื่อนหรือผู้ใหญ่พูดกับผู้น้อยและส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายเท่านั้นที่ใช้พูดกัน

2.3 ความหมายกว้างออก เช่น กั้นสิน / $+5.$ 4 $3).$ 6 / ความหมายเดิม หมายถึง “อำมาตย์ ทูจจริต” แต่ในภาษาไทยถิ่นภูเก็ต หมายถึง สอพลอ คดโกง ไม่ซื่อตรง และรวมถึงข้าราชการที่ทุจริต

2.4 ความหมายเฉพาะที่ใช้ในภาษาถิ่นภูเก็ต เช่น จู้ยตุ้ย / $\#59^4$ 459^7 / “บริเวณซอยกูธร”

3. ลักษณะของคำยืม มีอยู่ 5 ลักษณะ ได้แก่

3.1 ทับศัพท์ คือ ออกเสียงตามคำยืมภาษาจีนฮกเกี้ยนเดิมที่ผิดเพี้ยนไปบ้างในเรื่องเสียงสูงต่ำ ส่วนความหมายยังคงเดิม เช่น ภาษาฮกเกี้ยนเดิม กุนเซียง / +5.³ #()! : □⁵ / ฎเก้ตไ้ กุนเซียง / +5.⁷ #()! ∫ □⁶ / “ใส่กรอกจีน”

3.2 ทับศัพท์แต่เสียงเปลี่ยนไปเล็กน้อยส่วนความหมายก็ยังคงเดิม เช่น ภาษาฮกเกี้ยนเดิม ก้วยจี้ / +5! : 9² #) :² / ฎเก้ตไ้ ก้วยจี้ / +5! : 7#) :⁴ / “เม่ลัดแตงโมต้ม ดากแห้งใช้ขบเคี้ยว”

3.3 ใช้คำไทยแปลคำภาษาจีน โดยนำเอาความหมายของแต่ละคำมารวมกันแล้วแปลออกมาเป็นความหมายใหม่ เช่น เกี่ยมหู / +) :! :⁶ (5 :⁶ / “ปลาเค็ม” เกี่ยม แปลว่า “เค็ม” หู แปลว่า “ปลา”

3.4 ใช้คำไทยประสมหรือซ้อนกับคำจีน เช่น หล้าว / ,! :⁷ / “อู่งาน เกร ไม่ทำจริง” คำนี้เวลาพูดก็จะเติมคำภาษาถิ่นว่า “การ” ซึ่งแปลว่า “งาน” ลงไปเป็น “หล้าวการ”

3.5 มีการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ในคำประสม คือ มีการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ จากหน่วยเสียงหนึ่งเป็นอีกหน่วยเสียงหนึ่งซึ่งมาจากอิทธิพลในหน่วยคำที่ตามมาเช่น ไ้ / (/ :¹ / “มีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น”

4.2.4 ลักษณะที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือนของชาวจีนฮกเกี้ยน (มณฑลฝูเจี้ยน หรือ มณฑลฮกเกี้ยน) หมายถึงกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางตอนใต้ของจีนนั้น เป็นกลุ่มของชาวจีนโพ้นทะเล มณฑลและบ้านเรือนจึงตั้งอยู่ติดทะเล เมื่อต้องอพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ในจังหวัดภูเก็ตนั้น ลักษณะที่อยู่อาศัยก็ยังคงใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมที่ถ่ายทอดมาจากประเทศจีน กอปรกับชาวจีนที่อพยพเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตนั้น นอกจากเดินเรือสำเภาจากประเทศจีนตอนใต้ของท่าเรือเอหมิง (Amoy หรือ Xuame) ผ่านมาทางประเทศเวียดนามและเข้าสู่ประเทศไทยแล้ว อีกส่วนหนึ่งชาวจีนฮกเกี้ยนได้อพยพจากประเทศที่สองเข้าสู่ประเทศไทยในเกาะภูเก็ต โดยเดินทางมาจากประเทศสิงคโปร์ ปีนังในประเทศมาเลเซีย จึงทำให้ลักษณะที่อยู่อาศัยของชาวจีนฮกเกี้ยนในกลุ่มนี้ได้รับอิทธิพลเป็นแบบตะวันตก จีน หรือเรียกว่า ชิโนโปรตุกีส

ทั้งนี้เนื่องจากในพุทธศตวรรษที่ 23 โปรตุเกส ได้เข้าไปเช่าเมืองเกาลูนจากประเทศจีน อังกฤษจึงได้รับรู้อารยธรรมในแถบบริเวณนั้นด้วยอิทธิพลทางสถาปัตยกรรมของประเทศโปรตุเกส จึงขยายวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรมดังกล่าวเข้าสู่ฮ่องกงซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของอังกฤษอีกทอดหนึ่ง เมื่ออังกฤษมีอิทธิพลต่อสิงคโปร์ ปีนัง สถาปัตยกรรมดังกล่าวจึงถูกถ่ายทอดมาสู่สิงคโปร์และป็นัง ส่งผลให้ชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพมาจากประเทศที่สองเข้าสู่จังหวัดภูเก็ตนั้นได้นำเอาศิลปะทางสถาปัตยกรรมทั้งแบบจีน ยุโรป และแบบผสมผสานโปรตุกีส เข้ามาด้วย (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดภูเก็ต, 2542) นอกจากนี้ประสิทธิ์ ชินการณ์ อดีตประธานกลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ต (อ้างถึงใน ฤดี ภูมิภูถาวร, 2550) ได้กล่าวถึงลักษณะที่อยู่อาศัยของชาวภูเก็ตไว้ว่า “บ้านเรือนของชาวภูเก็ตนั้น เดิมปลูกบ้านแบบไทย แล้วจึงเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบของจีน และเลียนแบบฝรั่งเป็นอันดับสุดท้าย”

ดังนั้น บ้านเรือนของคนในจังหวัดภูเก็ตที่เกิดขึ้นหลังจากการขยายตัวของชุมชนชาวจีนฮกเกี้ยนอพยพเข้ามาแล้วนั้น จะมีลักษณะการผสมผสานระหว่างชาตินีโรวุโรปและจีนเข้าด้วยกัน อันแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ แบบจีนดั้งเดิม แบบตึกแถวแบบจีน และแบบบ้านเดี่ยว (สถาปัตยกรรมแบบยุโรป) ดังนี้

1. บ้านแบบตึกดิน หรือ สถาปัตยกรรมจีน

บ้านแบบตึกดิน เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ถ่ายทอดมาจากประเทศจีน มีเอกลักษณ์เฉพาะกล่าวคือ บ้านรูปทรงเตี้ย นิยมสร้างชั้นเดียว เพราะวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างเป็นดินหรือดินเผา ไม่อำนวยต่อการสร้างให้สูงมากนัก ซึ่ง ชัยยุทธ์ ปิ่นประดับ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2555) ได้อธิบายว่า บ้านตึกดินของชาวจีนฮกเกี้ยนนี้เรียกว่า “ถ่อค้อฉู้” ซึ่งบ้านแบบจีนจะมีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งคือ ไม่มีช่องลมระบายอากาศ ทั้งนี้เนื่องจากภูมิประเทศจีนเดิมเป็นเมืองหนาว ดังนั้น รูปแบบของบ้านจีนเมื่อมาอยู่ในเมืองภูเก็ตแรก ๆ ก็จะทำกันอย่างไม่มีการระบายอากาศ จึงทำให้ดูทึบและอับอ้าว นอกจากนี้ยังไม่นิยมตีฝ้าเพดาน คงปล่อยให้เห็นโครงสร้างด้วยไม้หลังคากระเบื้อง นอกจากนี้บ้านตึกดินจะสร้างด้วยของสำคัญสามอย่าง คือ หิน หินทรายละเอียดและดิน และดินที่ชาวจีนฮกเกี้ยนใช้ในการก่อสร้างบ้านเรือนนี้ เป็นดินผสมด้วยวัสดุอย่างอื่นด้วย เช่น เปลือก ถั่วแดง หรือเกลือ ซึ่งวัสดุเหล่านี้ มีคุณสมบัติยึดดินให้เหนียวไม่ให้เปราะและผุพังง่าย ดินผสมนี้จะอัดแน่นกระทุ้งให้เรียบสนิท เสริมสูงขึ้นจากพื้นดินจนเป็นกำแพงหนา ซึ่งจะเป็นส่วนรับน้ำหนักเครื่องเรือนพื้นชั้นบนหรือหลังคา กำแพงเรือนนี้จะก่อเป็นฝาผนังทั้ง 4 ด้าน เจาะช่องประตูหน้าต่าง โดยใช้ไม้แกนเนื้อแข็งเป็นวงกบประตูหน้าต่าง และบานประตูหน้าต่างตามต้องการ หากเป็นบ้าน 2 ชั้น จะใช้ไม้คาน รอดและปูพื้น หลังคาจะวางซ้อและแป และจันทันจากไม้ทะเล เช่น แสม หลังคาจะมุงด้วยกระเบื้องรางที่ทำจากดินเผา ซึ่งมีลักษณะคล้ายครึ่งวงกลมคล้ายกับไม้ไผ่ผ่าซีก ซึ่งตึกดินนี้ในสมัยรัชกาลที่ 5 จากจดหมายเหตุเสด็จประพาสทางเรือรอบแหลมมลายู ตามรายงานกล่าวว่า มีตึกดินจำนวน 26 หลัง ส่วนในเมืองภูเก็ตมีจำนวน 311 หลังแต่ในปี พ.ศ.2541 บ้านแบบเดียวกับประเทศจีน หรือตึกดินนั้น คงมีเหลืออยู่ที่บริเวณอำเภอกะทู้ ซึ่งรวมถึงศาลเจ้า ฮกซึ้งเก็ง

2. บ้านเรือนแบบชิโนโปรตุกีส

ลักษณะบ้านเรือนแบบชิโนโปรตุกีส จะมีความสง่างามภูมิฐานแบบยุโรป แต่มีความร่มเย็นสบายอากาศถ่ายเทได้สะดวกแบบตะวันออกหรือแบบจีน ซึ่ง ฤดี ภูมิภูถาวร (2550, หน้า 119-121) ได้อธิบายไว้ ชิโน หมายถึง จีน โปรตุกีส หมายถึง โปรตุเกส การเรียกชื่อบ้านลักษณะนี้ เพราะเป็นสถาปัตยกรรมที่มีการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมจีนกับสถาปัตยกรรมโปรตุเกส ซึ่งลักษณะของบ้านแบบนี้จะเป็นบ้านของชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพมาจากปิ่นัง ซึ่งอาจเรียกบ้านลักษณะนี้ว่า โคโลเนียนสไตล์ หรือ สไตล่อนานิคม เพราะเป็นลักษณะวัฒนธรรมการสร้างบ้านของอังกฤษที่นำมาใช้ในอาณานิคม ส่วนใหญ่เป็นบ้านของนักธุรกิจที่ต้องเดินทางไปมากับประเทศมาเลเซีย(ปิ่นัง) ซึ่งจากเอกสารวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดภูเก็ต (2540, หน้า146-147) ได้อธิบายถึงสาเหตุของการเดินทางและความสำคัญในการเดินทางของชาวภูเก็ตไปปิ่นังไว้ว่า ประมาณ 80 ปีย้อนหลังไปนั้นการคมนาคมระหว่างจังหวัดภูเก็ตไปปิ่นังการคมนาคมสะดวกกว่าไปกรุงเทพมหานคร ซึ่งจากจังหวัดภูเก็ตไปกรุงเทพมหานครนั้นใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 2-3 วัน เป็นอย่างน้อย เพราะต้องเดินทางโดยใช้ช้างเป็นพาหนะและต้องเดินทางไป

ต่อเรือใหญ่ที่บ้านดอน จ.สุราษฎร์ธานี กว่าที่จะเดินทางถึงกรุงเทพในบางครั้งอาจใช้เวลา 1 สัปดาห์ แต่ในการเดินทางจากภูเก็ตไปป็นังจะเดินทางโดยเรือกลไฟ ซึ่งใช้เวลาในการเดินทางเพียง 24 ชั่วโมง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักธุรกิจ นายเหมือง และนักท่องเที่ยวชาวภูเก็ตจึงสนใจเดินทางไปป็นังมากกว่าจะไปกรุงเทพมหานคร และแม้แต่ส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อยังนิยมส่งไปเรียนที่ป็นัง ประเทศมาเลเซีย ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้ที่เดินทางไปมาระหว่างภูเก็ตกับป็นังได้นำรูปแบบสถาปัตยกรรมของป็นัง ที่เป็นยุโรปผสมจีนเข้ามาสร้างที่ภูเก็ตจำนวนมาก และบรรดาสถาปนิกรุ่นใหม่ให้ชื่อรูปแบบนี้ว่าเป็นแบบ ชิโน – โปรตุเกสสไตล์ คือ แบบผสมระหว่างสถาปัตยกรรมของจีนกับสถาปัตยกรรมโปรตุเกส ดังนั้น ลักษณะบ้านแบบชิโน – โปรตุเกสจึงมี 2 แบบ คือ อาคารแบบห้องแถว และแบบอาคารเดี่ยว ๆ เรียกว่า อังหม่อหลาว หรือตึกฝรั่ง

อาคารแบบห้องแถว ที่เป็นตึกชิโนโปรตุเกส ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ (2543) ได้อธิบายไว้ คือ มีโครงสร้างเป็นตึกแถวที่เรียงเรียงติดต่อกันขนานไปกับแนวถนน เรียกว่า “เคี้ยเก่ฉู่” หรือบ้านสำหรับที่อยู่อาศัย แต่บางครอบครัวใช้เป็นที่อยู่อาศัยและใช้ประกอบอาชีพ (Shop house) ส่วนใหญ่จะสร้างเพียง 2- 3 ชั้น ซึ่งด้านหน้าของบ้านจะมีประตูตรงกลางและมีหน้าต่างอยู่สองข้าง มีลักษณะคล้ายปิตาโก กล่าวคือ ประตู หมายถึงปาก หน้าต่างสองช่องเป็นตาสองข้าง ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ บุญชีพ ปัญญาไว (การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤศจิกายน 2555) ได้อธิบายกล่าวว่า “เป็นการสร้างในลักษณะความเชื่อของชาวจีน ซึ่งหมายถึง การป้องกันสิ่งชั่วร้ายภูตผีไม่ให้เข้ามาทำร้ายได้” นอกจากนี้เหนือประตูบ้านจะแขวนป้ายชื่อสกุลที่สลักลงบนแผ่นไม้ทาด้วยสีเหลือง จึงทำให้ทราบชื่อสกุลของผู้ที่อยู่อาศัย สองข้างกรอบประตูจะมีค้ำมกลดไว้ ส่วนชั้นบนของบ้านด้านหน้าประดับด้วยลวดลายปูนปั้นแบบยุโรปที่ห้วนเส้า ส่วนกรอบหน้าต่างพบว่า ลักษณะหน้าต่างเป็นซุ้มซึ่งมี 2 แบบ คือ มีซุ้มโค้ง และซุ้มเหลี่ยม ซึ่งมีทั้งหน้าต่างบานคู่ความยาวถึงพื้น และความยาวไม่ถึงพื้น ระหว่างตึกแถวแต่ละห้องมีโค้งต่อช่วงเส้า(Arch) ของแต่ละบ้านเรียงกันเป็นแถวอยู่หน้าตึกชั้นล่าง เรียกว่า อาเซต (Arcade) หรือ ห่งอ ก่า กี่ ซึ่งหมายถึง ซุ้มโค้งทางเดินหน้าอาคาร คำว่า ห่งอ ก่า กี่ เป็นคำภาษาพื้นเมืองที่ได้รับมาจากภาษามลายู และภาษาจีน คำว่า กากี่ เป็นคำมาจากภาษามลายูที่เขียนเป็นอักษรโรมันว่า KAKI แปลว่า เถ้า ชาวพื้นเมืองภูเก็ตจะออกเสียงเป็น ฉิดกากี่ หรือ จิดกากี่ ส่วนคำว่า ห่งอ เป็นภาษาจีนฮกเกี้ยน แปลว่า 5 นั้นหมายความว่า ความกว้างของซุ้มโค้งทางเดินหน้าอาคารตึกแถวนั้นมีความกว้างประมาณ 5 กากี่ หรือ 5 ช่วงฝ่าเท้า หรือ 5 ฟุต 5 ศอกโดยเฉลี่ย ซึ่งอาคารตึกแถวแบบชิโนโปรตุเกสนี้จะพบมากบริเวณถนนกลาง (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดภูเก็ต, 2542)

อาคารแบบยุโรป หรือเรียกว่า “อังหม่อหลาว” เป็นบ้านเดี่ยวที่มีโครงสร้างเป็นตึกก่ออิฐหรือเทคอนกรีตแบบยุโรป มีหน้าต่างหรือเฉลียงยื่นออกมาจากตัวบ้านยื่นจากตัวบ้าน กรอบหน้าต่างหรือประตูทำด้วยกระจก มีการตกแต่งลวดลายตามขอบประตูและหน้าต่าง ชั้นล่างในด้านหน้าบ้านยังคงไว้ซึ่งรูปแบบของหน้าปิตาโก ส่วนหัวเสามีลักษณะเป็นเสาแบบยุโรป คือ ลักษณะเสาแบบดอริก (Doric) ไอโอเนียน (Ionic) และโครินเธียน (Corinthian) ระหว่างเสามีลักษณะเป็นประตูโค้งแบบโรมันส่วนด้านหน้าจะประดับด้วยลายปูนปั้นแบบจีน กระเบื้องปูพื้นเป็นกระเบื้องแบบฝรั่งแต่หลังคามุงด้วยกระเบื้องกาบกล้วย หรือดินเผาแบบทรงกระบอกผ่าซีกแบบจีน (ฤดี ภูมิภูถาวร, 2550)

ลักษณะภายในบ้านแบบซิโนโปรตุกีส

บ้านของชาวจีนฮกเกี้ยนที่มีฐานะร่ำรวยจะแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน และมักจะมีแบบอย่างการใช้พื้นที่ค่อนข้างแน่นอน เช่น เรือนประธานจะวางขนานตามแนວถนนหรือทางสัญจรด้านหน้า ตรงกลางมักเป็นห้องโถงใหญ่ใช้เป็นที่ตั้งแท่นบูชาเทพเจ้าและบรรพบุรุษที่ตั้งป้ายชื่อวิญญาณเรียกว่า “ซินจู” ซึ่งการจัดโต๊ะบูชาให้ความสำคัญกับระดับความสูงและต่ำ รวมถึงให้ความสำคัญกับทิศที่จะวาง กล่าวคือ ในด้านซ้ายจะจัดวางพระพุทธรูปไว้สูงสุด ถัดหล่นมาตรงกลางเป็นรูปปั้นเทพเจ้า และถัดมาด้านขวาซึ่งเป็นที่ต่ำสุดจะเป็นป้ายบรรพบุรุษ ส่วนห้องข้าง ๆ จะใช้เป็นห้องนอน ห้องเจ้าของบ้าน หรือผู้ใหญ่ในบ้าน ส่วนห้องอื่น ๆ มักจะเป็นห้องภรรยาและบุตรหลาน ถ้าเป็นตึกสองชั้นห้องนอนจะอยู่ชั้นบน และจะมีผนังกันห้องโถงส่วนหน้ากับห้องด้านหลังโดยจะเจาะเป็นช่องประตูซ้ายและขวา สำหรับเดินผ่าน ส่วนบานประตูทำเป็นประตูสลับแล โดยฉลุไม้ให้เป็นลวดลายต่าง ๆ แบบโปร่งตา ซึ่งสามารถมองเห็นทะลุผ่านภายนอกได้ แต่บางบ้านใช้ม่านกันแทนประตูเพื่อต้องการให้บุตรสาวสำรวม แต่ถ้าหากต้องการทราบความเคลื่อนไหวในสังคมนอกบ้านให้มองผ่านช่องฉลุบานประตู นอกจากนี้ชั้นล่างบางบ้านที่เป็นสองชั้นก็มักใช้เป็นที่เก็บของหรือห้องของคนใช้ (ชัยยุทธ์ ปิ่นประดับ การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2555) ส่วนบริเวณแปลนอาคารภายในบ้าน แบ่งออกเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงจะมีช่องสำหรับให้แสงสว่างตามธรรมชาติส่องลงมาได้ เรียกว่าสกายไลน์ (Skylight) ซึ่งชาวจีนฮกเกี้ยนมีความเชื่อว่า การเปิดช่องแสงภายในบ้านไว้จะทำให้เงินทองไหลมาเทมา ส่วนบริเวณกลางบ้านของทุกบ้านของบ้านโดยเฉพาะในยุคแรก ๆ นั้น (ปราณี เสงี่ยม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 พฤศจิกายน 2555) ทุกบ้านจะต้องมีบ่อน้ำอยู่ในบ้านอย่างน้อยหนึ่งบ่อ ซึ่งจะเรียกว่า “ฉิมแจ้” ซึ่งบริเวณรอบด้านของบ่อน้ำดังกล่าว จะมีการก่อปูนเป็นสี่เหลี่ยมขอบสูงขึ้นมาประมาณครึ่งฟุตซึ่ง ทั้งนี้ก็เพื่อใช้สำหรับอุปโภคบริโภคภายในบ้าน ดังนั้นลักษณะสถาปัตยกรรมบ้านเรือน รวมถึงโครงสร้างวัสดุก่อสร้างของชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในภูเก็ตล้วนแสดงความเป็นอัตลักษณ์ทั้งสิ้น

4.2.5 ลักษณะการแต่งกายและเครื่องนุ่งห่ม

การแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตจะมีลักษณะในการแต่งกายในลักษณะการผสมผสานของหลายชนชาติ ได้แก่ จีน จีนมาเลย์ ไทยจีน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนจากมณฑลฟูเจี้ยน ที่เข้ามาในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่ได้อพยพมาจากปิ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย จึงทำให้ลักษณะการแต่งกายผสมผสานระหว่างจีนกับมาเลเซีย และคนจีนที่มาแต่งงานกับคนท้องถิ่นหรือคนไทยพื้นเมือง ชาวภูเก็ตเรียกว่า “บาบ๋า” ส่วนลูกผสมที่เกิดจากคนจีนกับคนพื้นเมืองในมาเลเซีย จะเรียกผู้ชายว่า “บาบ๋า” เรียกผู้หญิงว่า “ยอย่า”(ฤดี ภูมิภูถาวร, 2550) นับว่าเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างจีนกับไทย

1.) การแต่งกายของผู้หญิง

ในช่วงแรกที่ชาวจีนฮกเกี้ยนอพยพเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตนั่น ผู้หญิงจะมีการแต่งกายเหมือนผู้หญิงจีนมาก คือ นุ่งกางเกงแพรสีดำเสื้อคอจีนป้ายข้าง กระดุมถักด้วยผ้า เรียกว่า กระดุมป้อลั่ว สวมกำไลหยก มีบางคนที่เคร่งครัดต่อประเพณีจีนมากก็จะผูกเท้าหรือพันเท้าให้เล็กลง ชาวภูเก็ตจะเรียกว่า “ตีนตุ๊กแก” ซึ่งบุญชีพ ปัญญาไว (การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤศจิกายน 2555) สัมภาษณ์ ได้อธิบายว่า “การผูกหรือพันเท้านี้เป็นประเพณีที่มาจากประเทศจีน มีความเชื่อว่าการพัน

เท้าเป็นสิ่งที่สวยงาม และเป็นสิ่งที่ดีแต่ถ้าผู้หญิงไม่พันเท้าจะกลายเป็นความอภัยอย่างหนึ่ง แต่สำหรับชาวจีนที่แต่งงานกับหญิงสาวภูเก็ตก็ไม่ได้มีค่านิยมในการผูกเท้าตามอย่างประเพณีจีนมากนัก จนท้ายสุดค่านิยมก็หายไป”

นอกจากนี้การแต่งกายของผู้หญิงยังได้รับอิทธิพลมาจากการแต่งกายจากชาวจีนที่ปักกิ่ง กล่าวคือ ถ้ามีการแต่งกายเป็นพิธีการ หรือไปงานสำคัญ ๆ เช่น พิธีแต่งงาน ก็จะนิยมนุ่งผ้าปาเต๊ะ สวมเสื้อคลุมยาวเกือบเท่าชายกระโปรง เป็นเสื้อคอตั้ง ตัดด้วยผ้าป่านูเบีย ฉลุลายหรือผ้าต่วนแพรไหม ๆ คอตั้งเรียกว่าชุดเสื้อครุย ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คือเสื้อตัวในจะเป็นเสื้อคอตั้ง แขนยาว ปลายแขนจีบ ติดกระดุมปลายแขน ตัวเสื้อมีกระดุม 5 เม็ด ทำด้วยทอง เรียกว่า กระดุมกิมตุ้น ส่วนที่ 2 คือ ไส้โรงปาเต๊ะ และส่วนที่ 3 คือ เสื้อครุยยาวคลุมทับเสื้อตัวในซึ่งไม่มีกระดุม แต่ถ้าผู้หญิงที่มาจากครอบครัวจีนจะนิยมชุดเสื้อครุยที่ตัดด้วยผ้าแพรจีน แล้วใช้เข็มกลัดเพชรซีกหรือพลอยชิ้นใหญ่ เรียกว่า “โกส้ง” กลัดแทนกระดุม

อีกชุดหนึ่ง คือ ชุดครุยท่อน หรือ “ปั่วตึงเต้” เสื้อหลวม ๆ ผ่าหน้า (ลักษณะคล้ายเสื้อครุยเพียงตัดสั้นความยาวเพียงสะโพก) ค่อนข้างหลวม ด้านหน้าไม่มีกระดุม ลักษณะคล้ายสามเหลี่ยมฉลุลายตั้งแต่ส่วนคอ สิบสามเส้นมาถึงเอว ใช้เข็มกลัดเป็นชุด ๆ ชุดละ 3 ชิ้น โยงกันด้วยสายทองเล็ก ๆ ผ้านุ่งยังคงเป็นไส้โรงปาเต๊ะ สวมรองเท้าแตะปักดินหรือลูกปัด สวมกำไลข้อเท้า บางคนเรียกว่า “เสื้อทรงยาเย่า” ส่วนที่เป็นชุดธรรมดาจะไม่สวมเสื้อคลุมจะมีแต่เสื้อตัวใน ที่เป็นเสื้อคอตั้ง แขนจีบ (ชัยยุทธ์ ปิ่นประดับ, 2545)

ในปัจจุบันชุดได้มีการประยุกต์การแต่งกายโดยเปลี่ยนจากเสื้อแขนยาวและสวมเสื้อสองชั้นก็เปลี่ยนเป็นเสื้อลูกไม้แขนสั้น ส่วนหญิงสาวชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จะนิยมสวมเสื้อผ้าที่ตัดจากผ้าลูกไม้ หรือผ้าพื้นฉลุลูกไม้ลายบุหงาตรงชายเสื้อ ตัดเย็บเข้ารูป ปลายเสื้อทั้งสองข้างเป็นทรงแหลมยาวประมาณสะโพก(แขนสามส่วน)นุ่งผ้าปาเต๊ะเน้นสัดส่วนสวยงาม ใส่รองเท้าคล้ายรองเท้าคัชชูแต่ไม่หุ้มส้น ปักดินสวยงามดูหรู ส่วนการทำทรงผม มีลักษณะที่เรียกว่า “เกล้าอีโบาย” เป็นทรงผมที่เกล้าเป็นมวยไว้ตรงกลางและทำผมเป็นพุ่มไว้สองข้างขมับ ด้านหลังบริเวณท้ายทอยทำเป็นพุ่มเช่นเดียวกัน การเกล้าผมในสมัยก่อนใช้ช่างไม้ชนิดหนึ่งที่เหนียวคล้ายเจล ชื่อว่า “กาไต้ฮั่ว” เพื่อให้ผมจัดทรงง่ายและอยู่ตัว บนมวยผมประดับด้วยปิ่นหรือมาลัยดอกพุดแบบไทย หากเป็นการเข้าพิธีแต่งงานจะใช้เครื่องประดับตกแต่งที่อลังการ สวยงามมาก

2.) การแต่งกายของผู้ชาย

การแต่งกายของชายจีนฮกเกี้ยนที่เริ่มอพยพเข้ามาในเมืองไทยนิยมใส่เสื้อกุยเฮง คอกลม กระดุมทำด้วยฟ้าขมวดเป็นปม ติดกระดุมโดยใช้ผ้าห่มผ้าคล้องไว้และสวมกางเกงจีน ศีรษะโกนผมด้านหน้าออกไปครึ่งหนึ่ง ผมด้านหลังที่เหลือถักเป็นเปียยาว(ปี้ถ่าวจั้ง)เป็นทรงตามธรรมเนียมแบบแมนจู แม้ว่าชาวจีนฮกเกี้ยนได้มาตั้งถิ่นฐานในเมืองไทยแต่ก็ยังคงไว้ผมเปียจนถึงลูกรุ่นที่สอง (ขวัญจิตร ศศิวงศาโรจน์, 2542)

ส่วนไชยยุทธ์ ปิ่นประดับ (2545) ได้กล่าวถึงการแต่งกายของชายชาวจีนในภูเก็ตไว้ คือ การแต่งกายแบบจีน ชนิดที่มีเสื้อคลุมแพรจีนสีดำ ยาวทาบกางเกงขายาว สวมหมวกสีดำ คล้ายเจ้าพ่อ แต่ครั้งแรกเริ่มที่อพยพเข้ามาเมืองไทย

แบบประยุกต์ที่ค่อนมาทางยุโรป คือ เสื้อคอตั้ง กระดุมห้าเม็ด สวมหมวกกะโหล่ เรียกว่า หมวกคึกแฮด ถือไม้เท้า เป็นลักษณะการแต่งกายของนายเหมือง ถ้าเป็นการแต่งกายชุดลำลองหรืออยู่กับบ้าน ส่วนใหญ่เป็นกางเกงแพรยาว เสื้อยืดคอกลม ทรงผมเป็นแบบรองทรง(สีกก๋าท้าว) ไม่ไว้หางเปีย แต่เมื่อแต่งอยู่กับบ้านจะนิยมสวมกางเกงขายาวหรือขาสั้น สวมเสื้อเชิ้ตหรืออาจเป็นเสื้อยืดคอกลมสีขาว แต่ถ้าหากเป็นชาวจีนทั่ว ๆ ไปจะนุ่ง ชุดดำทั้งชุด

3.) การแต่งกายของเด็กและวัยรุ่น

เด็กผู้หญิงจนถึงวัยรุ่น นิยมนุ่งกางเกงชุดเซี่ยงไฮ้ และตั้งเพ้า(ชุดยาว) เต้าพ้าว (ชุดสั้น) ส่วนเด็กผู้ชายเล็ก ๆ กลางวันจะไม่นิยมสวมเสื้อผ้า นิยมเพียงผ้าคาดอกเป็นรูปสามเหลี่ยม 1 ชั้น เรียกว่า ต้อ และแขวนลูกไขทองหรือเงิน เป็นสร้อยกระพรวนทองหรือเงินคาดสะเอวเด็ก

4.2.6 ลักษณะอาหาร และวัฒนธรรมการบริโภค

อาหารของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จะมีลักษณะพิเศษคือเป็นอาหารที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวพื้นเมืองภูเก็ต มลายู และชาวจีน สลัด ปิ่นประดับ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2555) “ทั้งนี้เพราะชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพมาภูเก็ต ส่วนหนึ่งมาจาก ปิ่น ลิงคโปร์ ดังนั้น รสชาติอาหารจึงมีการผสมผสานคือมีรสชาติแบบจีน และมีเครื่องเทศและความเผ็ดเหมือนอาหารไทยและมลายู เป็นรสชาติที่มีความลงตัวได้อย่างดี ส่วนของรสชาติในความเป็นจีนนั้น ส่วนใหญ่จะได้อิทธิพลในด้านของค่านิยมการบริโภค กล่าวคือ ชาวจีนฮกเกี้ยนจะให้ความสำคัญให้ความสำคัญกับคุณค่าทางด้านจิตใจมากกว่ารสชาติ อีกทั้งยังแฝงความเป็นสิริมงคลและการทำบุญให้แก่สัตว์โลก ดังนั้น ประเพณีประจำปีของชาวจีนฮกเกี้ยนจึงสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการบริโภคได้อย่างชัดเจน”

ไชยยุทธ ปิ่นประดับ (2554) ได้อธิบายไว้คือ อาหารของชาวจีนแท้มักเป็นอาหารที่เน้นด้านสุขภาพมีความสมดุลต่อร่างกายในลักษณะให้สุขภาพแข็งแรง เน้นความสมดุลต่อร่างกายมีความเป็นหยิน หยาง อาหารถูกชนิดจึงถูกจัดแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ ได้สามประเภท คือ หยาง เป็นอาหารที่ทำให้มีความร้อน หยิน คือ อาหารที่ทำให้ความเย็น และอาหารที่ทำให้เป็นกลาง การปรุงอาหาร จึงให้ความสำคัญกับอุณหภูมิในการปรุงอาหารและอาหารที่นำบริโภคล้วนแต่แฝงความเป็นสิริมงคลและเป็นยาอายุวัฒนะตามความเชื่อลัทธิเต๋า

1.) รสชาติอาหารและลักษณะอาหาร

ลักษณะรสชาติอาหารของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนั้น ประสิทธิ์ โกยศิริพงษ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 ธันวาคม 2555) จะมีความเป็นอัตลักษณ์เป็นรสชาติจัดแบบอาหารทางภาคใต้ทั่วไปแต่ไม่โชรสจัด แต่มีกลิ่นอายของความเป็นจีนผสมอยู่ นอกจากนี้ยังอุดมไปด้วยเครื่องเทศและผักพื้นถิ่นที่มีกลิ่นฉุน ไชยยุทธ ปิ่นประดับ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2555) “ส่วนการปรุงอาหารจะไม่นิยมใช้น้ำปลา จะใช้ซีอิ๊วดำ หรือซอส ที่ทำมาจากถั่วเหลืองปรุงอาหาร ซึ่งซอสถั่วเหลืองของชาวจีนนั้นมี 2 ชนิด คือ จ๊วเซ้ง (ซีอิ๊วขาว) และ ต้าวอิ้ว (ซีอิ๊วดำ) นอกจากการทำซอสถั่วเหลืองแล้วยังนำถั่วเหลืองมาทำเป็น ต้าวเจี้ยว (เต้าเจี้ยว) เพื่อนำปรุงอาหารให้ได้รสชาติ ในส่วนประกอบของอาหารที่นำมาปรุงอาหารนั้น นิยมผักมากกว่าเนื้อสัตว์ หากเป็นเนื้อสัตว์ก็เป็นสัตว์ทะเล หรือสัตว์เล็ก เช่น ไก่ กุ้ง หมึก ปลา เป็นต้น ”

ประเภทของอาหารชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในจังหวัดภูเก็ตที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ในความเป็นไทย มลายู และจีน คือ โลบะ (หัวหมูและเครื่องในหมูต้มเครื่องเทศคล้ายพะโล้) และหมี่ฮกเกี้ยน ซึ่งจะมีลักษณะเส้นกลมใหญ่กว่าบะหมี่ทั่วไป มีสีเหลืองสดนำมาผัดใส่ผักและเนื้อสัตว์รับประทานเป็นกับข้าวหรืออาหารจานเดียวก็ได้ อีกชนิดหนึ่ง คือ หมี่ซั่ว เส้นเล็กนุ่มใช้ปรุงเป็นแกงจืด หรือก๋วยเตี๋ยว สาเหตุที่ชาวฮกเกี้ยนชอบทานเส้นหมี่มาก เนื่องจากความยาวของเส้นหมี่หมายถึงอายุที่ยืนยาว (ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, 2542) อาหารของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในจังหวัดภูเก็ต นอกจากจะได้รับอิทธิพลและการผสมผสานหลายวัฒนธรรมแล้ว ยังคงแฝงความคิดความเชื่อสร้างความผูกพันกับวิถีชีวิตของพื้นเมืองเป็นอย่างดี ดังนั้นการรับประทานอาหารชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนก็เสมือนกับว่าได้เรียนรู้วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของชาวภูเก็ต ผ่านจากอาหารการกินไปด้วยเช่นกัน

วัฒนธรรมในการบริโภคอาหารของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในจังหวัดภูเก็ต นั้น ปราณี เสงี่ยม (การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 พฤศจิกายน 2555) “จะนิยมบริโภคอาหารหลัก 2 มื้อ คือ มื้อเที่ยงกับมื้อเย็น ส่วนอาหารเช้าจะนิยมรับประทานกาแฟดำ ที่เรียกกันว่า โกป้ออ กับขนม เช่น อั่วเจียะเก้ย กั๋จ่าง บ๊ะจ่าง จี้จี้ และม่อจี้ เป็นต้น ส่วนมื้อเที่ยงเป็นอาหารที่ต้องรับประทานเพียงให้อิ่มท้อง จะไม่นิยมให้มีกับข้าวมากนักประมาณ 3 อย่าง จะเน้นการรับประทานอาหารเพื่อประทังชีวิต ส่วนมื้อเย็นหรือม่อค้ำ จะรับประทานข้าวสวยมีผักเป็นอาหารข้างเคียง จะให้ความสำคัญในการรับประทานที่ต้องอยู่พร้อมหน้ากัน เพื่อพูดคุยถามสารทุกข์สุกดิบต่าง ๆ ในอดีตจะรับประทานอาหารบนโต๊ะกลมขนาดใหญ่ และนิยมรับประทานข้าวกับตะเกียบ”

4.2.7 ยารักษาโรคและการรักษาพยาบาล

การรักษาพยาบาลและยารักษาโรคของชาวจีนฮกเกี้ยน และชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนั้น เกิดขึ้นบนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ และคนกับคน และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นค่านิยมในการรักษาพยาบาลแบบดั้งเดิมและมีการปฏิบัติจนเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต จึงทำให้มีอายุที่ยืนและมีสุขภาพแข็งแรง ซึ่งสามารถแบ่งการรักษาพยาบาลและยารักษาโรค ได้ดังนี้

1) สมุนไพรบำบัด

คำว่า “สมุนไพร” ของจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้น คำว่า “อาหาร” และ “ยา” มาจากแหล่งเดียวกันและสามารถนำมาประยุกต์เพื่อประกอบอาหารและเครื่องดื่มได้ด้วย ซึ่ง ไชยยุทธ์ ปิ่นประดับ (2542) ได้อธิบายไว้ คือ สมุนไพรเป็นพืชล้วน ๆ ของชาวจีนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ไม่ว่าจะอพยพไปยังถิ่นฐานใดก็ตามก็จะนำสมุนไพรพร้อมกับตำรายาติดตัวไปด้วย เพื่อรักษาสุขภาพตนเองและเพื่อนฝูงเมื่อยามเจ็บป่วย นอกจากนี้ยังสามารถกินยาสมุนไพรเพื่อเป็นอาหารเสริมบำรุงกำลังได้ การปฏิบัติดังกล่าวได้ทำจนกลายเป็นวัฒนธรรม ดังนั้นเมื่อชาวจีนอพยพเข้ามาจังหวัดภูเก็ต จึงได้นำภูมิปัญญาดังกล่าวเข้ามาที่จังหวัดภูเก็ตด้วย และสมุนไพรที่สามารถใช้เป็นอาหารและสามารถรับประทานได้ทุกวันนี้ ได้แก่ แป๊ะก๊วย (ความจำ) ถั่งเช่า (สมรรถภาพทางเพศ) เก๊กฮวย(ร้อนใน) ตังกุย (บำรุงเลือด) เก๋ากี้(ชะลอความชรา) งูฉีก (บำรุงตับ) เป็นต้น

2) พิธีกรรมบำบัด

พิธีกรรมบำบัด นั้นเป็นการใช้การบำบัดที่เน้นทางจิตใจ ที่ทำให้ทั้งผู้ป่วย และญาติพี่น้องคลายกังวลสงสัยในอาการของโรค ซึ่งมักจะเป็นอาการเจ็บป่วยที่ไม่รุนแรงหรือมีอาการที่ไม่แน่ชัดว่าเกิดจากอะไรก็จะใช้พิธีกรรมบำบัด เช่น การเสี่ยงเซียมซี (ป๊วโปย) การใช้ผ้าทรง การใช้น้ำมันจากศาลเจ้า เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้กำลังใจในการใช้ชีวิตต่อไป ชัยยุทธ์ ปิ่นประดับ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2556) ได้อธิบายว่า “ การรักษาที่ใช้พิธีกรรมบำบัดนั้นจะอยู่ที่ศาลเจ้า แต่ศาลเจ้าปุดจ้อจะมีชื่อเสียงในการรักษาด้วยพิธีกรรมบำบัดมาก โดยจะมีการรักษาโรคต่าง ๆ ด้วยการเสี่ยงเซียมซี เมื่อได้เซียมซีแล้วคนเฒ่าศาลเจ้าก็จะเปิดตำราจีน เพื่อเขียนใบสั่งยาให้กับคนป่วย พร้อมกับใบสั่งยาไปที่ร้านขายยาจีน เพื่อให้ร้านจัดตัวยาจีน แล้วนำจึงนำตัวยาสมุนไพรดังกล่าวมารับประทาน” นอกจากนี้ การรักษาโรคด้วยผ้าทรงก็ทำให้คนหายป่วยด้วยเช่นกัน ซึ่งในปัจจุบันชุมชนกะทู้ยังให้ความสำคัญในการรักษาด้วยทรงผ้าทรง โดยมีการถามการรักษาจากผ้าทรง กล่าวคือ คนประทับทรง จะเป็นเทพพระเจ้า ซึ่งจะเข้ามาประทับทรง แล้วจะบอกยา ก่อนที่จะบอกยาท่านจะถามอายุ วัน เดือน ปีเกิดและถามถึงปัญหาที่มา เช่น มีเรื่องอะไร มีธุระอะไร เจ้าของเรื่องก็บอกไป หลังจากนั้นผู้ป่วยหรือญาติก็จะถามว่าจะต้องทำอะไร แก้อาการให้ดีขึ้นด้วยวิธีไหน ซึ่งการรักษาด้วยการประทับผ้าทรงชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีความเชื่อว่า ท่านที่เป็นผ้าทรงจะสามารถแก้ไขให้สุขภาพดีขึ้นได้ และถ้าไม่สบายท่านจะแนะนำยาให้ นอกจากนี้การรักษาด้วยวิธีการผ้าทรงก็ยังทำให้ทราบในเรื่องของไสยศาสตร์ว่าผู้ป่วยโดนของหรือไม่ ท่านก็จะแก้ไขให้ นอกจากนี้ในสมัยก่อนยังคงมีการรักษาโดยการใช้น้ำมันจากศาลเจ้ามาเผาแล้วแช่น้ำดื่มแต่ปัจจุบันไม่พบในการรักษาด้วยวิธีดังกล่าวแต่เดิมมันเป็นสาเหตุจากอะไรมาก่อน พอรู้สาเหตุ แก้กถามอายุ วัน เดือน ปีเกิด ท่านก็ดูตารางของท่าน ดูฤกษ์ยามในนั้น ดูเสร็จแล้วท่านก็จะรู้เลยว่า สาเหตุจากอะไร อาจจะมีอะไรในตัวบ้าง หรืออาจจะโดนของ ถ้าท่านดูว่าถูกของของท่านจะช่วยแก้ไขให้ ถ้าไม่สบายท่านจะแนะนำยาให้

4.2.8 ลักษณะครอบครัวและวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

สภาพสังคมของกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย หรือไปตั้งถิ่นฐานอื่นก็ตามจะมีลักษณะคงความเป็นจีนทั้งด้านจารีต ประเพณี วัฒนธรรมและสังคม ขนบธรรมเนียมนิยมยังคงปฏิบัติสืบทอดกันเรื่อยมา ดังที่ วิลเลียม จี สกินเนอร์ (2548) อธิบายไว้สรุปได้ว่า แม้สังคมจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยช่วง พ.ศ.2493 เป็นสังคมขนาดใหญ่ต้องเจอวิกฤตปัญหาทางสังคมการเมืองของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม อย่างรุนแรงจนถูกกลืนกลาย (Assimilation) ในด้านวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตไปบ้างก็ตาม แต่ลักษณะของคนจีนในไทยก็ยังคงความเป็นจีนทั้งในด้านมาตุภูมิ ลักษณะวัฒนธรรม บริบทความสัมพันธ์ต่างๆในสังคมของคนจีน ก็ยังคงความเป็นจีนไว้แม้แต่การดำเนินชีวิตในครอบครัวก็ยังคงรักษาธรรมเนียมปฏิบัติไว้ ทั้งนี้เนื่องจากชาวจีนได้รับการปลูกฝังค่านิยมแนวคิดลัทธิขงจื้อ ดังที่หริณทร์ สุขวัจน์. (การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 ตุลาคม 2555) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า “หลักธรรมขงจื้อสอนให้รักแผ่นดินมีความกตัญญู เคารพต่อผู้อาวุโส ซึ่งในสมัยราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิง การสอบจอหงวนล้วนแต่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดหลักธรรมของขงจื้อ (ชื่อ ซูหวู่ จิง) นับว่าเป็นตำราสำคัญในสมัยนั้น สิ่งเหล่านี้นับเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ปรัชญาขงจื้อแทรกอยู่ในการสร้างบรรทัดฐานการปฏิบัติตนในสังคมจีนมาโดยตลอด ดังนั้นจึงทำให้คนจีนมีความรักแผ่นดิน มีค่านิยมในการสร้างครอบครัวขยาย การแต่งงานกับคนในพื้นที่เมืองเป็นการกลืนกลายทางวัฒนธรรมของตน

เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อจะได้สร้างอำนาจเศรษฐกิจในท้องถิ่น ที่แฝงในความเชื่อและวัฒนธรรมของตนให้คงอยู่ในท้องถิ่นของชาติที่ตนอยู่ต่อไป ”

ลักษณะสังคมและครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในจังหวัดภูเก็ตก็ได้รับอิทธิพลในการถ่ายทอดมาจากวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม คือ การให้ความสำคัญกับครอบครัวใหญ่ มีบุตรจำนวนมาก เคารพระบบผู้อาวุโส สถานภาพของผู้ชายจะมีศักยภาพสูงกว่าผู้หญิง ทั้งนี้เนื่องจากเพศชายอยู่ในฐานะผู้สืบสกุล ดังนั้น ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจึงนิยมมีลูกมาก เพื่อหวังจะได้ลูกชายไว้ทายาทของตระกูลต่อไป

ไชยยุทธ ปิ่นประดับ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2555) ได้กล่าวถึงลักษณะสถานภาพผู้ชายในครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนไว้ว่า “ ครอบครัวไทยที่ได้แต่งงานกับชาวจีนโพ้นทะเล หรือแม้แต่ชาวจีนฮกเกี้ยน จะได้รับการสืบทอดค่านิยมการสอนบุตรหลานให้เห็นความสำคัญกับผู้ชาย และจะถือระบบอาวุโส โดยจะให้ผู้เฒ่าผู้แก่เป็นผู้ปกครอง และมีสถานภาพเป็นผู้นำ อีกทั้งยังให้เกียรติเพศชายให้มีสถานะที่สูงกว่า ดังนั้น สามีนจึงเป็นหัวหน้าครอบครัวอย่างไม่มีปัญหา การสืบสกุลหรือผู้สืบสันดานถือสกุลฝ่ายชายเป็นสำคัญ และห้ามไม่ให้ผู้ที่เป็ญาติพี่น้องในหมู่เดียวกันแต่งงาน สถานภาพของผู้หญิงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายแล้วมีสถานภาพที่แตกต่างกันมาก และจะมีการจำกัดว่าจะทำอะไรได้บ้าง ภายในบ้านและนอกบ้านซึ่งจะแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน เช่น ผู้หญิง ต้องคอยเลี้ยงดูลูก และดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน ส่วนภายนอกบ้านที่มีการติดต่องาน หรือการพบปะสังสรรค์เพื่อการค้าจะเป็นหน้าที่ของผู้ชาย ภายในบ้านของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จะยังคงรักษาความสัมพันธ์ต่าง ๆ ตามขนบประเพณีไว้เป็นอย่างดี เช่น ความกตัญญูต่อพ่อแม่ และการเคารพผู้ใหญ่ซึ่งคงถือว่าเป็นคุณธรรมอันสูง และบุตรหลานต้องทำตามความประสงค์ของพ่อแม่ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ การแต่งงาน เป็นต้น

ลักษณะของครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย นอกจากนี้ ยังมีธรรมเนียมบังคับว่า เมียหลวง เมียน้อย ลูกสะใภ้ และหลาน ๆ ในครอบครัวจะต้องพูดภาษาจีนฮกเกี้ยนทั้งหมด ซึ่ง ปราณี เสงี่ยม (การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 พฤศจิกายน 2555) ได้กล่าวไว้ว่า “ในอดีตครอบครัวชาวจีนฮกเกี้ยนจะให้ความสำคัญในเรื่องการพูดภาษาของพ่อแม่มากและจะไม่ยอมพูดภาษาอื่น และคนที่อยู่บ้านเดียวกันก็ต้องเรียนภาษาพูดที่ใช้ในบ้านกันทั้งหมด” ซึ่ง ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ (2543) ได้กล่าวถึงการอยู่รวมกันของสมาชิกของจีนฮกเกี้ยนเดิมและชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนไว้ว่าสรุปได้คือ เมื่อมีแหล่งทำมาหากินที่มั่นคง กลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนเดิม และชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจะจัดตั้งเป็นชุมชน จัดตั้งชมรม สมาคม มูลนิธิขึ้น เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ที่มิเชื้อสายเดียวกัน ในด้านต่าง ๆ เช่น การประกอบอาชีพ การบรรพทุกซ์ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางข่าวสารและทำประโยชน์ให้กับชุมชนและแผ่นดินที่ตนอยู่ นอกจากนี้จะใช้ศาลเจ้าเป็นศูนย์รวมจิตใจ เพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ และใช้ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อที่ปลูกฝังมาจากแผ่นดินเกิดของตน นอกจากนี้ในอดีตยังใช้ศาลเจ้าเป็นสถานที่สอนหนังสือให้กับบุตรหลาน จนต่อมาจึงได้มีการพัฒนาศาลเจ้าบางแห่งมาเป็นการจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาจีนขึ้น(ร.ร.ไทหัว) นอกจากนี้ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนยังเป็นกลุ่มชนที่อนุรักษ์นิยมด้านภาษา โดยเฉพาะชาวจีนฮกเกี้ยนเดิมจะนิยมพูดภาษาตนเองเป็นภาษาหลักในครอบครัว ส่วนชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจะมีการใช้คำภาษาฮกเกี้ยนแทรกในภาษาไทย ซึ่งลักษณะภาษาที่ใช้สื่อสารในครอบครัวจะมีความละเอียด บ่งบอกชัดเจนในสถานภาพของระดับญาติที่

ใกล้เคียงไปจนถึงญาติห่าง ๆ ทั้งลักษณะภาษายังสามารถบอกได้ถึงสายตระกูล และลำดับอาวุโส อาทิ ญาติใกล้ชิดฝ่ายพ่อจะมีคำนำหน้าว่า “หลาย” เช่น หล่ายกง(ปู่) หล่ายม่า (ย่า) หล่ายซุ่น (หลานปู่) ส่วนญาติใกล้ชิดแม่มีคำนำหน้าว่า “หั่ว” เช่น หั่วกง (ตา) หั่วม่า (ยาย) หั่วซุ่น (หลาน) นอกจากนี้คำเรียกญาติยังบ่งบอกถึงค่านิยมในการยกย่องเพศชายกล่าวคือ คำที่ใช้เรียกญาติจะให้ความสำคัญฝ่ายพ่อมากกว่าฝ่ายแม่ และคำเรียกญาติของฝ่ายพ่อจะมีคำเรียกมากกว่า เช่น พี่ชายพ่อ (อาแปะ) น้องชายพ่อ (อาเจ็ก) เรียกแยกกันคนละคำแต่พี่ชายแม่และน้องชายแม่ใช้คำเรียกคำเดียวกัน คือ (อาปู่) นอกจากนี้ยังมีการเรียกญาติห่าง ๆ ในฝ่ายพ่อและแม่แยกกัน เช่น ลูกพี่ลูกน้องที่มีคำนำหน้าว่า “เปียว” ซึ่งหมายถึงลูกพี่ลูกน้องที่ไม่ใช่เชื้อสายทางพ่อ เป็นญาตินอกสกุล ส่วนระบบอาวุโสของสังคมไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนั้นได้รับการปลูกฝังในหมู่ญาติพี่น้องตั้งแต่มียุคต่างกันเล็กน้อย ความเคารพอาวุโสก็สามารถบ่งบอกได้จากคำนำหน้าชื่อที่เป็นลำดับการเกิดก่อนหลัง เช่น ตั่วโก๋ (พี่ชายคนโต) ยี่โก๋ (พี่ชายรอง) สำโก๋ (พี่ชายคนที่สาม) เป็นต้น เมื่อถึงระดับผู้สูงอายุการเคารพนับถือก็ยิ่งทวีคูณ ดังนั้นแม้บรรพบุรุษจะล่วงลับไปแล้ว ลูกหลานก็ยังคงระลึกถึงและเคารพอยู่อย่างต่อเนื่อง

ลักษณะครอบครัว เครือญาติและโครงสร้างของสังคมไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจะมีความเป็นอัตลักษณ์ในด้านความกตัญญู มีบุคลิกภาพที่อ่อนน้อมรู้จักกาลเทศะ ซึ่งปัจจัยหลักที่หล่อหลอมให้เป็นเช่นนั้นก็เพราะการยึดหลักของศาสนา ลัทธิคำสอนของขงจื้อ ที่ช่วยเสริมสร้างให้มีอัตลักษณ์ในชาติพันธุ์ที่โดดเด่น นอกจากนี้ยังมีความผูกพันกันในสายเลือด มีความรักความสามัคคีและภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด ดังที่ นายสงวน ยอดพินิจ นายกสมาคมฮกเกี้ยนระนอง (2552) ได้กล่าวไว้ว่า “ชาวฮกเกี้ยนไม่ว่าจะอยู่ในถิ่นฐานภูมิภาคใดก็ตาม บรรพบุรุษของเรามีแหล่งต้นกำเนิดเดียวกัน หลายคนมีต้นตระกูลเดียวกัน จะแตกสาขาไปอยู่ที่ใดก็ตาม ความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษทำให้พวกเราไม่ลืม คำว่า ฮกเกี้ยน และต้องส่งสอนสืบทอดไปยังลูกหลานให้จดจำคำนี้ไว้เช่นกัน”

4.2.9 ศาสนา และความเชื่อ

1) ความเชื่อ

ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในจังหวัดภูเก็ต ส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ ทั้งนิกายมหายานและหินยาน สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2544) ได้อธิบายว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีจีนส่วนใหญ่จะมาจากคติความเชื่อตามลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ และพุทธศาสนาในนิกายมหายาน นับเป็นกุศโลบายในการควบคุมประชาคมให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เนื่องจากลัทธิเต๋า เชื่อว่ามนุษย์ดำเนินชีวิตตามวิถีของธรรมชาติ มนุษย์ใช้ชีวิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติ หลักสรรพสิ่งต่าง ๆ กับตัวตนของเราให้เกิดความสมดุลซึ่งกันและกัน ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างเป็นธรรมชาติ ฉะนั้นเต๋าแห่งสวรรค์ทราบถึงความต้องการมนุษย์ จึงบันดาลให้เกิดสรรพสิ่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ ส่วนลัทธิขงจื้ออธิบายถึงวิธีการประพฤติตนให้มีความรู้และคุณธรรม โดยให้ความสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ และลูกหลาน ความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้เยาว์ ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างระดับต่าง ๆ โดยเน้นความกตัญญู กตเวทิต์ต่อพ่อแม่และบรรพบุรุษ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นบรรทัดการปฏิบัติตนในสังคมจีนจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อคนจีนในยุคปัจจุบันด้วยเช่นกัน

จากอิทธิพลความเชื่อดังกล่าว จึงส่งผลให้ชาวจีนยึดมั่นในการนำหลักคำสอนในการดำเนินชีวิต จนฝังแน่นในลักษณะนิสัย และเมื่อต้องอพยพย้ายไปตั้งถิ่นฐานทำมาหากินที่ใดก็ตาม ก็จะนำเอาค่านิยม ความเชื่อในวัฒนธรรมประเพณีของจีนไปด้วย ดังจะเห็นได้จากชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในจังหวัดภูเก็ต ที่ยังยึดถือในการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอย่างเหนียวแน่นและมั่นคง ไชยยุทธ ปิ่นประดับ (2545) ได้อธิบายว่า ความเชื่อของชาวจีนฮกเกี้ยน อันได้แก่ ขงจื๊อเต๋า และพุทธศาสนานั้น เป็นความเชื่อที่สำคัญและสร้างสายสัมพันธ์ให้กับชาวจีนเป็นอันมาก แม้อพยพมาจากประเทศจีนจะมีเสื้อผ้าติดตัวมาบ้างแล้ว สิ่งหนึ่งที่ครอบครัวชาวจีนฮกเกี้ยนจะไม่ละเลยที่จะนำติดตัวมาด้วยก็คือ รูปเทพเจ้าที่แกะสลักด้วยไม้องค์เล็ก ๆ และถ้าไม่สามารถนำรูปเทพเจ้าติดตัวมาได้ก็จะนำขี้เถ้ารูปจากกระถางรูปที่ใช้บูชาที่บ้านหรือตามศาลเจ้าในหมู่บ้านติดตัวมาแทน จากความเชื่อพื้นฐานทั้ง 3 ประการดังกล่าวนี้ จึงเป็นแรงบันดาลใจให้สร้างศาลเจ้า (ฮำม) ขึ้น ทั้งนี้เพื่อประดิษฐานรูปเทพเจ้าที่เคารพนับถือ และได้ใช้ศาลเจ้าเป็นที่พบปะสังสรรค์ทำกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญต่าง ๆ ส่วนที่บานนิยมบูชาเทวดา ที่เรียกว่า ถักัง อัญเชิญไว้ที่หิ้งเล็ก ๆ ที่ติดไว้หน้าบ้านด้านซ้ายมือของตัวบ้านเพื่อบูชาเทวดาให้ท่านช่วยคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่างๆ และบางบ้านจะมีพระภูมิเจ้าที่ตามแบบประเพณีจีน วางบนพื้นในบ้านมี รูปลักษณะคล้ายที่วาง ถักัง แต่วางบนพื้น และมีการวางผลไม้กราบไหว้บูชาทุกวันเช่นเดียวกันกับการบูชาถักังเพื่อรักษาผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข ตามบ้านเรือนของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ที่บูชาเทพเจ้าประจำบ้าน อันเป็นวิญญาณเทพเจ้าต่าง ๆ และป้าวิญญาณบรรพบุรุษ ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีความเชื่อในเรื่องผีประจำบ้านมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ได้แก่ ผีจ้าวประตู เนื่องจากประตูเป็นด่านหน้าของชีวิต ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจะนิยมใช้ประตูเป็นสถานที่บ่งบอกพิธีกรรมต่าง ๆ โดยจะติดผ้าไว้เหนือประตูบ้าน หรือ มีกระดาดขึ้นเล็ก ๆ สีแดงเขียนชื่อเจ้าของและชื่อวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น ติดไว้ตามฝาบ้านและตามประตูหรือมีฉนวนก็มีรูปพิมพ์ด้วยแม่พิมพ์ไม้เป็นพระพุทธรูปแบบจีนติดอยู่ด้วย บางบ้านมียันต์-ฮู้ติดไว้ที่เหนือประตูบ้านตรงทางเข้าบ้าน เพื่อขับไล่ภูตผี ปีศาจ หรือสิ่งชั่วร้าย ดังนั้นในเทศกาลต่าง ๆ เช่น เทศกาลตรุษจีน งานแต่งงาน งานศพ ป้ายผ้าที่ติดก็จะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามพิธีกรรม

ความเชื่อเทพเจ้า (เทพเจ้ารักษา ฟ้าดินคุ้มครอง)

ความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะตัวตนของชาวจีนฮกเกี้ยน และชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเป็นอย่างมาก ความเชื่อเทพเจ้าของชาวจีนฮกเกี้ยนที่เข้ามาในจังหวัดภูเก็ตนั้น ส่วนใหญ่เป็นเทพเจ้าลัทธิเต๋า หรือไม่ก็เป็นเทพที่ประจำท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเทพเจ้าที่ชาวจีนฮกเกี้ยนให้ความสำคัญและมีอิทธิพลต่อชาวจีนฮกเกี้ยนและชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนั้น ประสิทธิ ชินการณ์ อ่างถึงโน ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ (2543) กล่าวไว้ มีดังนี้

เทวดาทิกง (เจ็กเซียนฮ่องเต้) เป็นเทวดาที่มีศักดิ์สูงกว่าเทวดาทั้งหมด นิยมบูชาโดยสร้างหิ้งเล็ก ๆ สูงระดับศีรษะไว้ที่เสาด้านซ้ายหน้าบ้าน โดยเชื่อว่าเทวดาทิกงจะช่วยคุ้มครองให้ครอบครัวสงบสุข (คล้ายกับการตั้งศาลพระภูมิเจ้าที่ของไทย) ของเซ่นไหว้นิยมใช้สับปะรด(อ่อนหลาย) ซึ่งหมายถึง “โชค”

เทพเทียนโฮ่ว ,เทียนสองเซ่งโบ๊ (แม่ย่านาง) เจ้าแม่ทับทิม เป็นเทพคุ้มครองทะเลชาวเรือให้ความสำคัญมาก เล่าสืบกันมาว่า เป็นหญิงชาวฮกเกี้ยนซึ่งเมื่อครั้งมีชีวิตได้ช่วยผู้ประสบภัย

ทางทะเล เมื่อตายไปชาวบ้านชาวประมงนับถือว่าเป็นเทพที่ช่วยคุ้มครองภัยจากอันตรายจากการเดินเรือ

เทพปุนเถากง, เทปเป็นโถวกง เป็นเทพผู้เฒ่าแห่งโรคภัยในดิน ชาวจีนฮกเกี้ยนที่ทำมาหากินเกี่ยวกับทรัพยากรในดิน เช่น ทำไร่ ทำสวน ทำเหมืองแร่ ให้ความเคารพนับถือเทพองค์นี้มาก การบูชาเทพปุนเถากง เชื่อว่าทำให้พืชผลอุดมสมบูรณ์ หรือทำให้ชุดแร่ได้มาก และยังถือว่าเป็นเทพ เจ้าที่ด้วย

เทพเจ้าชาหยกอ่อง (กวนอู) เป็นเทพแห่งสงครามที่มีความกล้าหาญ ชาวจีนฮกเกี้ยนและชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนับถือเทพเจ้าองค์นี้ที่ความซื่อสัตย์ ใช้ยึดเป็นหลักในการดำเนินการค้า เชื่อว่าความซื่อสัตย์จะนำมาซึ่งความรุ่งเรืองในการค้าขาย

ก๊วอ่องต่ายแต้ (ราชาผู้เป็นใหญ่ทั้งเก้า) เป็นเทพ 9 องค์ ชาวจีนฮกเกี้ยนบูชาเทพเจ้าเหล่านี้ในเทศกาลกินเจ โดยเชื่อว่าเทพสามารถบันดาลความเป็นสิริมงคล สะเดาะเคราะห์ และช่วยในการรักษาโรค

ความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ

บุญชีพ ปัญญาไว (การสื่อสารส่วน บุคคล, 25 พฤศจิกายน 2555) ได้กล่าวถึงความเชื่อดังกล่าวว่าเป็นเรื่องที่ลูกหลานต้องให้ความสำคัญต้องเคารพในบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงเทศกาลประเพณีต่าง ๆ จะมีการไหว้เจ้า สิ่งที่ต้องปฏิบัติอีกอย่างคือการเซ่นไหว้ วิญญาณบรรพบุรุษ เพราะมีความเชื่อว่าดวงวิญญาณบรรพบุรุษยังคงคุ้มครองลูกหลาน ดังนั้นบุตรหลานต้องนำอาหารมาเซ่นไหว้ เพื่อแสดงความกตัญญูทดแทน และเผื่อกระดาศเงินให้กับบรรพบุรุษ อ่างอ่าเตี้ย เป็นต้น นอกจากนี้ยังนิยมเซ่นไหว้ วิญญาณเร่ร่อน เรียกว่า (โฮ้เฮี้ยต๋) จะมีการตั้งโต๊ะนอกบ้านเซ่นไหว้วิญญาณผีเร่ร่อน และเผื่อกระดาศเงินให้กับวิญญาณเร่ร่อน ซึ่งมีความเชื่อว่าวิญญาณเหล่านั้นจะอวยพรให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ หรือผีต่าง ๆ จะต้องแยกระหว่างกระดาศเงินกระดาศทอง กล่าวคือ กระดาศทองใช้ในพิธีกรรมกับเทพเจ้าต่าง ๆ ส่วนกระดาศเงินใช้ในพิธีกรรมเซ่นไหว้บรรพบุรุษ วิญญาณเร่ร่อน นำมาใช้ปนกันไม่ได้

ความเชื่อเซียมซี

การเสี่ยงทายโดยใบเซียมซีถือกำเนิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่งตอนปลาย และต้นราชวงศ์โจว ของประเทศจีน สันนิษฐานว่า “เซียมซี” มาจากนักปราชญ์ได้สร้างคัมภีร์ “อี้จิง” ซึ่งคำว่า “อี้” หมายถึง เปลี่ยน “จิง” หมายถึง คัมภีร์ ความหมายโดยรวม คือ ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตตามกฎธรรมชาติ จากต้นกำเนิดคัมภีร์อี้จิง ได้กลายมาเป็นคำทำนาย นอกจากนี้ยังสันนิษฐานว่า “เซียมซี” มาจาก “เซียมซื่อ” หมายถึงผู้มีอิทธิฤทธิ์เหนือมนุษย์ จึงเชื่อว่า มีเทพเจ้าสิงสถิตอยู่สามารถบอกเหตุการณ์ปัจจุบัน อนาคตได้ จึงได้คิดเครื่องเสี่ยงทายขึ้นแทน โดยเอาไม้ไผ่ผ่าซีกแล้วเอามาเหลาให้เป็นซีกบาง ๆ เขียนเป็นสัญลักษณ์บนหัวปลายไม้ อาจเป็นตัวอักษร หรือตัวเลข ทำไว้เป็นจำนวนหลายสิบอัน เรียกว่า “ไม้ตั่ว” แล้วนำมาบรรจุลงในกระบอก พร้อมกันนั้นก็ทำคำทำนายทั้งโชคดีและโชคไม่ดี นอกจากนี้ยังมีหัวไม้ไผ่เหลาแต่พอหลบเหลี่ยม ผ่าซีกประกบคู่ 1 คู่ เรียกว่า “โป้ย” เพื่อใช้สอบถามสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือใช้ตรวจสอบ ว่าคำทำนายที่เสี่ยงทายหรือคำพยากรณ์จากเทพเจ้านั้นใช่หรือไม่ ถ้าใช่หรือถูกต้องโป้ยจะต้องคว่ำ 1 อัน หาง 1 อัน แต่ถ้าหากไม่ใช่คำทำนายใบนั้น โป้ยจะ

หงาย หรืออาจจะคว่ำทั้ง 2 อัน นั้นแสดงว่า เทพเจ้านั้นยิ้ม นี่คือสื่อความหมายระหว่างคนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเทพเจ้า ซึ่งถือว่าเป็นของกับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ คือ ศาลเจ้า ซึ่ง ศาลเจ้า ในจังหวัดภูเก็ต นั้น นวลศรี พงศ์ภัทรวัต (2543) ได้กล่าวไว้ว่า ได้กำเนิดมาจากความศรัทธาของต้นแซ่ต่าง ๆ ที่มีต่อเทพเจ้าที่เคยเคารพสักการะมาตั้งแต่สมัยที่อยู่ประเทศจีน ครั้นมาตั้งถิ่นฐานที่ภูเก็ตก็ได้รับร่วมกันก่อสร้างศาลเจ้าขึ้น ทั้งนี้เพื่อประดิษฐานพระหรือเทพเจ้าตามที่ตระกูลตนศรัทธา เช่น ชาวจีนฮกเกี้ยน แซ่ตัน โดยการนำของจินตันควด (หลวงอำนาจนรารักษ์) ได้สละร่างกายแรงทรัพย์ สร้างศาลเจ้าเต่งก้องตอง (ศาลเจ้าแสงธรรม) ประมาณปี 2434 เป็นต้น

การเสี่ยงเซียมซีของชาวจีนฮกเกี้ยน และชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในจังหวัดภูเก็ตไชยยุทธ์ ปิ่นประดับ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2555) เกิดขึ้นมาพร้อมกับศาลเจ้าเช่นกัน เช่น ศาลเจ้ากะทู้ ศาลเจ้าแชงเต็กเบ่ง ศาลเจ้าแม่กวนอิม (ปุดจ้อ) เป็นต้น ก็จะมีใบเซียมซีไว้เสี่ยงทาย แต่ ศาลเจ้าแม่กวนอิม (ปุดจ้อ) เป็นศาลเจ้าที่มีลักษณะพิเศษ คือ มีใบเซียมซีเสี่ยงทายทั่วไปแล้ว ยังมีใบเซียมซีสำหรับทำนายเซียมซีที่เป็นสมุนไพรมะเร็ง โดยจะแยกเป็น ผู้หญิง ผู้ชาย และเด็ก ชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนเมื่อมีความเดือดร้อน หรือเจ็บไข้ต่าง ๆ โดยเฉพาะเมื่อไปหาแพทย์ปัจจุบันไม่หาย ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจะมาเสี่ยงทาย เซียมซี เพื่อขอใบยาและนำไปซื้อที่ร้านสมุนไพรมะเร็ง แล้วนำไปต้มกิน ปัจจุบันคนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนยังคงมีความศรัทธาและความเชื่อสิ่งเหล่านี้ อีกทั้งยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวของชุมชนอีกด้วย

4.2.10 ประเพณีและพิธีกรรม

ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนได้รับการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ มาจากการอบรมสั่งสอน ทั้งการบอกกล่าวและการสังเกตจากพฤติกรรมปฏิบัติของครอบครัว ซึ่งการถ่ายทอดล้วนแต่แสดงออกให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ขนบเหล่านี้เป็นพิธีกรรมที่แสดงออกจนกลายเป็นวัฒนธรรม ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จึงมีประเพณี พิธีกรรม ตลอดปี และแม้ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต จะดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลายนับแต่มีการผสมผสานวัฒนธรรมขึ้นก็ตาม แต่ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนก็ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนจีนฮกเกี้ยนอยู่อย่างมั่นคง โดยยึดถือปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่น กลายเป็นมรดกของสังคมจนถึงปัจจุบัน

ประเพณี พิธีกรรมในรอบปี วันสิ้นปี (จันทรคติ 29 หรือ 30 ค่ำ เดือน 12) ของจีน

ในวันนี้บรรดาชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ถือว่าเป็นอาหารมื้อสำคัญที่สุดในรอบปี ซึ่งเรียกว่า “อาหารอ่าลาปีเกา” ซึ่งวันนี้นำหมู เห็ด เป็ดไก่ อาหารคาวหวาน เช่นไหว้วินญาณบรรพบุรุษของตน ส่วนตอนบ่ายจะจัดอาหารอีกชุดหนึ่งเช่นไหว้วินญาณของสหายภรรดา (โฮเฮียตี้) ที่นอกบ้าน และตอนค่ำถือว่าเป็นวันรวมญาติของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน โดยญาติพี่น้องทั้งหมดมาร่วมกันรับประทานอาหารพร้อมกัน ถือว่าเป็นการพบปะสังสรรค์ส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ในวันรุ่งขึ้น แต่ (ก่อนวันตรุษจีนชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจะทำความสะอาดที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากิน)

วันตรุษจีน (เจียโหง้ย) (จันทรคติ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 1) ของจีน

ในช่วงเช้าชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจะนำผลไม้ 3-5 ชนิด พร้อมทั้งขนมเซ่ง มาตั้งโต๊ะบูชาสิ่งของบูชานี้จะตั้งไว้เป็นเวลา 3 วัน 3 คืน มีการจุดประทัดต้อนรับปีใหม่ ในระยะนี้ถือว่าเป็นวันสิริมงคล เป็นวันหยุดพักผ่อนแห่งปีมีการส่งของกำนัลแก่กัน เพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์ อวยพรกล่าวคำสิริมงคลซึ่งกันและกัน เด็ก ๆ สวมใส่เสื้อใหม่ไปเยี่ยมญาติและอวยพรให้แก่ผู้อาวุโส ผู้อาวุโสก็จะแจกอังเปา(ซองแดง) และอวยพรให้แก่ลูกหลานที่ไปเยี่ยมในวันตรุษจีน ในวันรุ่งขึ้นจะเป็นวันเที่ยวเป็นวันที่จะท่องเที่ยวอย่างสนุกสนานให้คุ้มค่ากับการเหน็ดเหนื่อยมาตลอดทั้งปี

วันไหว้เทวดา (จันทรคติ ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 1)

การบูชาเทวดาหรือเทพเจ้าสูงสุดบนสวรรค์ เป็นความเชื่อที่ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนต้องปฏิบัติยึดถือ เพื่อให้เทวดาปกป้องคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง โดยใช้เก้าอี้ 4 ตัว รองขาโต๊ะให้สูง รองขาเก้าอี้ด้วยกระดาดทอง ผ่ากั้นหน้าโต๊ะ (โต๊ะอยู่) ต้นอ้อยพร้อมโกโก้ หรือ เตียวจี (เงินที่แขวนเพื่อบวงสรวงเทวดา) เครื่องบูชา นอกจากธูป เทียน แล้วยังมีน้ำชา แต่เหลียวขนมต่าง ๆ ได้แก่ ขนมเซ่ง อังกุ (ขนมเต๋า) ฮวดโก้ย (ขนมฟู) บี้โก้ (ขนมเหนียวกววน) ผลไม้ เช่น สับปะรด (อ่องหล่าย) ส้ม กล้วย องุ่น แอปเปิ้ล ของควา 1 ถาดใหญ่ ประกอบด้วย หมี่เหลือง ไก่ต้ม หมูต้ม หรือจะเสริมด้วยหมึก เหล้าแดงก็ได้ จากนั้นก็เผากระดาดทองแผ่นใหญ่ เผาโกโก้ เป็นอันเสร็จพิธี

วันฉางเป้ง (ไหว้บรรพบุรุษ)

ตรงกับวันที่ 5 เมษายน ทุกปี เป็นพิธีกรรมที่ชนรุ่นหลังแสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ด้วยการไปสักการะบริเวณหลุมฝังศพของบรรพบุรุษ และการพูนดินบนหลุมฝังศพให้สูงขึ้น เชื่อว่าเป็นการเพิ่มพูนทรัพย์สมบัติและความเจริญก้าวหน้าให้กับลูกหลาน จากนั้นก็นำอาหารคาวหวานไปเซ่นไหว้ นำกระดาดหลากสีไปประดับบนหลุมฝังศพ เผากระดาดเงินกระดาดทอง และของใช้ เสื้อผ้าส่งไปให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว (ในพิธีกรรมนี้สามารถดำเนินการล่วงหน้า วันที่ 5 เมษายน 10 วัน และหลังวันที่ 5 เมษายน อีก 10 วัน รวมเป็นระยะเวลา 20 วัน)

วันไหว้ขนมจ่าง (จันทรคติ ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 5 ของจีน)

ก่อน ค.ศ.340 มีประวัติความเป็นมาราว 2286 ปี ในสมัยขุนชีวจ้านโกว เมืองฉู่ มีขุนนางผู้หนึ่ง ชื่อซี้หยวน รับผิดชอบเต้ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสนอความคิดเห็นงานบริหารราชการแผ่นดินอย่างตรงไปตรงมา แต่ฮ่องเต้ไม่รับฟัง กลับเชื่อนางที่ประจบสอพลอ ฮ่องเต้ได้เนรเทศขุนนางซี้หยวนไปอาศัยอยู่ที่ถิ่นทุรกันดาร มีไข้ป่าชุกชุมที่เจียงหนาน ขุนนางผู้ตงฉินมีความเสียใจอย่างยิ่งที่ไม่สามารถรับใช้แผ่นดิน จึงสละชีพกระโดดลงแม่น้ำมีไหลเจียง ชาวบ้านทราบข่าว รู้สึกเสียใจมากจึงทำขนมจ่างแล้วทิ้งลงไปแม่น้ำ เพื่อให้ฝูงปลา ปู กินแทนที่จะกัดแทะเนื้อขุนนางผู้ซื่อสัตย์ ตั้งแต่นั้นมาประเพณีไหว้ขนมจ่างจึงได้สืบสานมาจนทุกวันนี้

วันสารทจีน เทศกาลผ้อตอ (จันทรคติขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 ของจีน)

วันสารทจีน เทศกาลผ้อตอ (ซิดโหย่งปั่ว) เป็นเทศกาลงานบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ และวิญญาณผู้ไร้ญาติ ตามลัทธิเต๋าเชื่อกันว่า ตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ ถึงวันสุดท้ายของเดือน 7 จีนรวม 29 วัน หรือบางปีมี 30 วันประตูนรกจะเปิดออกปีละครั้ง พวกผี วิญญาณทั้งหลายจะออกมาบน

พื้นโลก จึงจำเป็นต้องจัดอาหารคาวหวาน ขนม และผลไม้เช่นบรรพบุรุษ และอุทิศส่วนบุญให้
วิญญาณผู้ไร้ญาติ

นอกจากนี้ยังจัดให้มีพิธีพื้ต่อรวมตามชุมชนต่าง ๆ เช่น ตลาดใหญ่ ตลาดเหนือ ตลาด
สด บางเหี้ยว เป็นต้น แต่งานพื้ต่อชุมชนตลาดสดภูเก็ต จะเป็นการจัดงานใหญ่ ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 17
ของเดือน 7 จีน โดยจะจัดอาหารคาวหวานประดับประดาอย่างสวยงาม จัดผัก และผลไม้ที่แกะสลัก
เป็นดอกไม้ หรือรูปสัตว์ต่าง ๆ มีเต้าใหญ่ เต้าเล็ก ที่ทำด้วยแป้งวางเรียงรายประดับประดาอย่างสวยงาม
โดยของเช่นไหว้เหล่านี้คณะกรรมการประสานกับโรงเรียนต่าง ๆ ให้เป็นผู้จัดทำถือเป็นการเปิดโอกาส
ให้เด็กหรือผู้ใหญ่ได้มีส่วนร่วม อนุรักษ์ประเพณีสืบต่อไป ส่วนกลางคืนจะมีการแสดงมหรสพต่าง ๆ

วันไหว้พระจันทร์ (จันทร์คติ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8)

กำเนิดการไหว้พระจันทร์มีหลายตำนาน จากตำนานของชาวจีนฮกเกี้ยนที่เล่าสืบต่อมา
คือ สมัยที่มองโกลเรืองอำนาจดขี่ข่มเหงชาวจีน ออกกฎว่า คนจีน 3 ครอบครัว ให้มีมิดหันผักเพียง
เล่มเดียว และต้องเลี้ยงดูคนมองโกลอย่างดี 1 คน ดังนั้นเมื่อคนจีนต้องคิดก๊ำชาติ จึงมีผู้คิดจัดงานไหว้
พระจันทร์ขึ้น โดยการทำขนมไหว้พระจันทร์ที่เป็นขนมเปี๊ยะก้อนใหญ่ ใส่หนาเป็นพิเศษ เพื่อใช้เป็น
ซ่อนเอกสาร เพื่อนัดหมายเที่ยงคืนวันเพ็ญ เดือน 8 จีน จะกำจัดชาวมองโกล และให้มีธรรมเนียมแลก
ขนมเปี๊ยะซึ่งกันและกัน เป็นการตบตาพวกมองโกลได้อย่างแนบเนียน ในคืนนั้นทุกบ้านจะจัดของไหว้
โดยการประดับโต๊ะไหว้อย่างสวยงาม มีอาหารเจ ผลไม้ ขนมไหว้พระจันทร์ ดอกไม้ เป็นต้น เมื่อได้
เอกราชคืนมาชาวจีนจึงยึดถือวันเพ็ญ 15 ค่ำเดือน 8 เป็นวันไหว้พระจันทร์สืบต่อเรื่อยมา

เทศกาลกินผัก (เจี๊ยะฉ่าย) (จันทร์คติขึ้น 1-9 ค่ำ เดือน 9 ของจีน)

ประเพณีกินผัก (เจี๊ยะฉ่าย) เป็นการปฏิบัติตามลัทธิเต๋า เป็นช่วงที่ชาวจีนฮกเกี้ยน และ
ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนทำพิธีบูชาธรรมชาติ เขียน เทวดา เทพเจ้า และวีรบุรุษและถือศีล ปฏิบัติ
ธรรมให้กายใจบริสุทธิ์ด้วยการงดเว้นการฆ่าสัตว์ และบริโภคเนื้อสัตว์ รับประทานอาหารเป็นเวลา 9
วัน

ประเพณีกินผัก ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต นั้นเริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อ
ประมาณ พ.ศ.2368 ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.3) ที่ดินบริเวณบ้านกะทู้
อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ดีบุก ผู้คนจึงหลั่งไหลเข้าไปขุดหาสินแร่ในดิน โดยเฉพาะคนจีนที่อพยพมาจาก
มณฑลฮกเกี้ยน เมื่อมาบุกเบิกพื้นที่ทำมาหากินก็ได้อัญเชิญพระ หรือเทพเจ้าแต่ละองค์ที่ตนนับถือมา
กราบไหว้บูชา ให้ช่วยปกป้องรักษาคุ้มครองตนและสมาชิกในครอบครัว ต่อมาไม่นานมีคณะจิวเดินทาง
มาจากเมืองจีน มาเปิดการแสดงที่บ้านกะทู้ได้ทั้งปี ต่อมาผู้แสดงในคณะจิวเกิดเจ็บป่วยขึ้น ทำให้คิดได้
ว่า เทพดาหรือองค์พระผู้ศักดิ์สิทธิ์ที่พวกตนนับถือคงจะลงโทษพวกตนที่ละเลยไม่ได้ประกอบพิธีกิน
ผัก ตามประเพณีที่พวกตนเคยปฏิบัติ จึงตกลงประกอบพิธีถือศีลกินผักขึ้น หลังจากนั้น การเจ็บไข้ของ
คนในคณะก็หายเป็นปกติ ทำความประหลาดใจให้กับชาวกะทู้ จึงได้เริ่มพิธีกินผักที่บ้านกะทู้ ทุกวัน
ขึ้น 1 ค่ำ ถึงวันขึ้น 9 ค่ำ จอจเงิน รวมแล้ว 9 วัน 9 คืน ปัจจุบัน เป็นการถือศีลปฏิบัติธรรมชำระ
ร่างกายและจิตใจให้บริสุทธิ์ เพื่อความเป็นสิริมงคล แก่ตนเองและครอบครัว

ฤดี ภูมิภาว (2550) การประกอบพิธีกรรม จะทำทั้งที่ศาลเจ้า และที่บ้าน ผู้ที่จะกิน
ผักที่บ้านของตนเองนั้น จะต้องเริ่มต้นด้วยการทำความสะอาดอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จะใช้ประกอบ
อาหารจนหมดกลิ่นคาว หรือใช้ภาชนะชุดใหม่ในการประกอบอาหาร เพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ หรือที่

เรียกว่า “เซ่ง” ส่วนผู้ที่ประกอบพิธีจะไปรับประทานอาหารที่โรงครัวของศาลเจ้า การกินผักจะมี 9 วัน แต่ผู้ที่มาร่วมกินผักนั้นอาจจะสมัครใจกิน 3 วัน 5 วัน หรือ 9 วัน ก็ได้ ผู้ที่จะถือศีลกินผักจะต้องตามไปเคารพสักการะเทพเจ้าที่ศาลเจ้า (ฮำม)

พิธีบูชาเจ้า มีการบูชาด้วยเครื่องเซ่น ทั้งที่ศาลเจ้า และที่บ้านของผู้ที่กินผักในวันแรกของพิธี

พิธีโชกุ้น เป็นการเลี้ยงทหาร จำทำในวันขึ้น 3 ค่ำ 6 ค่ำ 9 ค่ำ หลังเที่ยงคืน มีการเตรียมอาหาร เหล้า สำหรับเซ่นสังเวททหารและม้าศึก

พิธีซ้องเก็ง เป็นการสวดมนต์ จะสวดมนต์วันละ 2 ครั้ง ในตอนเช้าและตอนค่ำ

พิธีบูชาดาว จะทำในคืนวันขึ้น 7 ค่ำ มีการแจกธูป (กระดาษยันสีเหลือง) เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ที่กินผัก

พิธีแห่พระ พระจะออกเดินไปตามท้องถนนเพื่อโปรดสัตว์ มีเกี้ยว (เกว) หามพระบูชาต่าง ๆ ไปตามถนน ในขณะที่ขบวนผ่านชาวบ้านจะตั้งโต๊ะบูชา และจุดประทัดต้อนรับขบวนที่ผ่านมา

พิธีลุยไฟ (โก้ยโหย้) เป็นการแสดงความศรัทธาของพระ ที่สามารถบังคับไฟไม่ให้ร้อน และถือว่าเป็นไฟที่ชำระความสกปรกของร่างกายทำให้บริสุทธิ์ได้

พิธีโก้ยห่าน จะกระทำหลังพิธีลุยไฟ ผู้เข้าร่วมพิธีจะต้องเตรียมสิ่งของต่อไปนี้ คือ กระดาษตัดเป็นรูปตนเอง เขียนชื่อกำกับเอาไว้ ผักก๊วยฉ่าย 1 ต้น และเงิน ผู้เข้าร่วมพิธีสะเดาะเคราะห์จะต้องนำของเหล่านี้ผ่านผู้เข้าทรง ซึ่งยืนอยู่สองข้างทางเดิน เอาสิ่งของมอบให้ผู้เข้าทรง ผู้เข้าทรงจะประทับตราสีแดงด้านหลังเสื้อที่สวมใส่ ซึ่งเรียกว่า “ตะอิน”

พิธีส่งพระ กระทำในวันสุดท้ายของการกินผัก ตอนกลางวันจะมีการส่งเทวดา หรือเง็กเซียนฮ่องเต้ ซึ่งจะส่งกันที่หน้าเสาธง ส่วนกลางคืนจะส่งพระกิวอ่องฮุดโจ้วกลับไปสู่สวรรค์ โดยส่งกลับทางทะเล เมื่อขบวนส่งพระออกพ้นประตู ตะเกียงที่แขวนอยู่บนเสาโกเต้งจะถูกถอดลง โดยส่งกลับทางทะเล และทหารที่เรียกมาก็จะถูกส่งกลับ เป็นอันเสร็จพิธี

การกินผักในจังหวัดภูเก็ต จะบังคับไปด้วยผู้คนที่มาร่วมพิธีนี้ ทุกศาลเจ้ามีการประกอบพิธีกรรมและประกอบอาหารแจกจ่ายประชาชนทุกวัน การได้กินข้าวในศาลเจ้า ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน เชื่อว่าเป็นเสมือนยาที่จะรักษาโรคผู้เจ็บป่วยได้ และเป็นสิริมงคล

วันตั้งไฉย

วันที่ 12 ของเดือนธันวาคมทุกปี ก็เป็นอีกวันหนึ่งที่มีการจัดไหว้ ขนมนี (ขนมบัวลอย) เดือนสตี่ว่าใกล้จะสิ้นปีอีกแล้ว

จะเห็นได้ว่าเทศกาลเหล่านี้ ล้วนเป็นกุศโลบายของชาวจีนฮกเกี้ยนที่ปลูกฝังให้ลูกหลานมีความรัก ความสามัคคี มีความกตัญญู ยกย่องผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต โดยผ่านกิจกรรมรวมญาติ ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องทุกปี จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต

การเกิด

ประเพณีการเกิดของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ (2543) ระบุว่า การเพิ่มสมาชิกใหม่ในครอบครัวฮกเกี้ยนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถือว่าการมีลูกหลานมากนับเป็นบุญบารมีของวงศ์ตระกูลที่มีผู้สืบสกุลไว้มิให้สูญสลาย เมื่อคลอดบุตรมาได้

ประมาณ 1 เดือน พ่อแม่จะทำพิธีครบเดือนที่เรียกว่า “โง้ย” เป็นพิธีบ่งบอกว่าเด็กที่เกิดมามีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง เติบโตมาได้จนอายุครบ 1 เดือน และเป็นการบอกให้ทราบว่า มีสมาชิกใหม่ในตระกูล ในวันครบเดือน พ่อแม่จะให้เด็กไหว้ป้ายวิญญานบรรพบุรุษ ญาติผู้ใหญ่ในตระกูล และศาลเจ้าที่เคารพนับถือพร้อมทั้งขอซื้อเด็กจากศาลเจ้า การตั้งชื่อเด็กมักมีชื่อกลางเพื่อเป็นสิริมงคล เช่น เด็กผู้หญิงนิยมใช้ชื่อกลางว่า “หยก” หมายถึงอัญมณีมีค่า หรือ “สัว” หมายถึงสวยงาม เด็กผู้ชายมักมีชื่อกลางว่า “อู่ว” หมายถึงแสงสว่าง เป็นต้น และมักใช้ชื่อกลางเช่นเดียวกันนี้กับลูกเพศเดียวกันที่เกิดลำดับต่อ ๆ มา ส่วน ไชยยุทธ์ ปิ่นประดับ (2545) ได้อธิบายว่า หลังจากคลอดบุตรแล้ว ผู้หญิงมีการอยู่ไฟเหมือนคนไทย จะนิยมนานอาหารที่มีคุณค่า เช่น เครื่องในสัตว์ น้ำมันงา ขิง กระเทียม ส่วนสายสะดือเด็กให้นำมาใส่ห่อและใส่ไว้ในกระเป๋าสีผ้าเด็ก มีความเชื่อว่าจะทำให้เด็กฉลาดปัญญาดี หากมีพี่น้องหลายคนให้นำสายสะดือมารวมกัน เด็กจะมีความรักพี่น้องสามัคคี และเมื่อครบ 1 เดือนจะทำพิธีครบเดือนให้ทารกเรียกว่า “มาโง้ย” จะโกนผมเด็กให้เกลี้ยง แล้วสวมเสื้อผ้าสวยงาม ส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้าสีแดง เรียกว่า (ต้อ) นำเด็กมาบูชาเทวดา เทพเจ้าประจำบ้าน และบรรพบุรุษ และก่อนหน้านั้น บิดามารดาต้องทำอาหารฉลอง ได้แก่ ไข่ไก่ย้อมสีแดง ขนมเต่า อ่างกุ่ม ข้าวเหนียว ผัด (อู่วบั้ง) นำออกแจกให้ญาติพี่น้อง ส่วนญาติพี่น้องก็จะมอบอั่งเปา หรือไม้เท้าให้ไข่ไก่ หมี่ซั่ว ข้าวสาร ให้กลับไปให้ทารกต่อไป หลังจากนั้น มารดาจะพาเด็กไปทารกไปกราบบูชาเจ้าแม่กวนอิม (ปุดจ้อ) ที่ศาลเจ้าอีกครั้ง และถือโอกาสตั้งชื่อให้ด้วยไม่ว่าเป็นผู้หญิงหรือชาย

ประเพณีแต่งงาน

ประเพณีแต่งงานแบบชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ (2543) ในอดีตได้รับการปลูกฝังมาจากบรรพบุรุษในเรื่องค่านิยมของศักดิ์ศรี กล่าวคือ จีนภาษาฮกเกี้ยนมีศักดิ์เป็นพี่ของจีนภาษาแต้จิ๋วและไหหลำ เพราะดั้งเดิมจีนทั้งสองภาษาแตกตัวมาจากฮกเกี้ยน จึงถือว่ามีศักดิ์เป็นน้อง ดังนั้นชาวจีนฮกเกี้ยนจึงนิยมแต่งงานกับคู่ที่มีเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนด้วยกันเพราะเชื่อว่ามีศักดิ์เท่ากัน (การแต่งงานกับฮกเกี้ยนที่มีแซ่เดียวกัน เพราะถือว่าเป็นการแต่งงานกันเองในหมู่ญาติพี่น้อง) การแต่งงานของหญิงฮกเกี้ยนกับชายแต้จิ๋วหรือไหหลำถือว่าเป็นข้อห้าม เพราะผู้หญิงมีศักดิ์สูงกว่าหากแต่งงานกันไปจะทำให้ครอบครัวทำมาหากินไม่เจริญ นอกจากนี้ฮกเกี้ยนยังนิยมแต่งงานกับคู่ที่มีเชื้อสายจีนมากกว่าแต่งงานกับคนไทยแท้ เนื่องจากมีขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายกัน อย่างไรก็ตามการแต่งงานกับคนไทย ชายฮกเกี้ยนจึงไม่เป็นที่รังเกียจของคนไทยท้องถิ่น ส่วนใหญ่ยินดียกลูกสาวให้แต่งงานด้วย เนื่องจากชายฮกเกี้ยนขยันในการทำงาน ดังคำกลอนพื้นบ้าน

ผูกเปลเอย	ใต้ต้นมังคละ
สาวสาวชาวตีนแล	สาวสวยทั้งเพไว้ให้ จินเหมือง
คนไทยมาขอ	พ่อแม่เขาเคื่อง
ไว้ให้จินเหมือง	ได้ร้อนท้ายราง.....เหื่อ

ดังนั้นประเพณีการแต่งงานจังหวัดภูเก็ตเดิมจะประเพณีการแต่งงานในเมืองภูเก็ตเป็นแบบจีนแท้ ๆ ต่อมามีการผสมผสานระหว่างไทย จีน มลายู และแบบยุโรป (หลังจากมลายูตกเป็นเมืองขึ้นอังกฤษ)เนื่องจากมีชาวจีนฮกเกี้ยนมีการอพยพมาจากปีนัง พิธีการแต่งงานจึงมีการ

ผสมผสาน กล่าวคือ การแต่งงานแบบยุโรปแต่การหมั้นจะเป็นแบบไทยและพิธีกรรมอื่น ๆ เป็น ส่วน ไชยยุทธ ปิ่นประดับ (2545) ได้กล่าวถึงขั้นตอนไว้คือ

การสู่ขอ ฝ่ายชายจะจัดผู้ใหญ่ไปเจรจาขอฝ่ายหญิง ซึ่งแต่เดิมเป็นการคลุมถุงชน ถ้าการสู่ขอเสร็จ ผู้ใหญ่ที่ไปสู่ขอก็จะได้อาหมุเป็นรางวัลเรียกว่า(ตุ๋ข้าว)

การหมั้น เมื่อการสู่ขอเสร็จ ฝ่ายชายและหญิงจะกำหนดวันหมั้นและเมื่อถึงวันหมั้นฝ่ายจะจัดของหมั้นและรูปเทียนพร้อมขนมห่อกระดาดแดง และน้ำตาลกรวด(เป้งถึง)ใส่หีบหรือตระกร้าแบบจีน(เซี่ยหนา)เดินทางไปยังบ้านฝ่ายหญิง เมื่อเข้าสู่บ้านและญาติทั้งฝ่ายพร้อมแล้ว ก็จะนำขนมหวานต่าง ๆ ที่เตรียมมาไหว้บูชาเทพเจ้า พระประธานภายในบ้านและบรรพบุรุษ เสร็จแล้วจึงเริ่มพิธีหมั้น การหมั้นแบบจีนนั้น ที่ตัวแหวนคือ(แหวนหมั้น)จะผูกด้ายแดง และฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะต้องนำแหวนหมั้นมาแลกกันต่อหน้าแขกผู้ใหญ่ที่ไปทำการสู่ขอ เสร็จจากพิธีหมั้นก็จะนำขนมที่ห่อกระดาดแดงและน้ำตาลกรวดไปแจกญาติพี่น้องและมิตรสหายเป็นการประกาศให้ทราบว่าการหมั้นหมาย

การแต่งงาน ในตอนเช้าเจ้าบ่าวจะแต่งตัวใส่ชุดชุดสากล เรียกว่า “แม่เสื้อ” ใช้เครื่องประดับกลัดที่หน้าอก เรียกว่า “ปิ่นตั้ง” เมื่อได้ฤกษ์เวลาออกจากบ้าน ฝ่ายแม่เจ้าบ่าวจะจูมมือเจ้าบ่าวออกจากบ้านไปขึ้นรถเก๋งคันที่เจ้าบ่าวเจ้าสาวนั่ง แล้วจุดประทัด 1 ซอง และมีผู้ใหญ่เป็นผู้หญิงนั่งไปในรถด้วย 1 -2 คนไปเป็นเพื่อนเจ้าบ่าว เมื่อขบวนรถเจ้าบ่าวมาถึงบ้านเจ้าสาว ต้องจุดประทัด 1 ซอง ให้ฝ่ายเจ้าสาวรู้ว่ามาถึงแล้ว ก่อนที่เจ้าบ่าวจะเข้าบ้านเจ้าสาว เจ้าของบ้านเจ้าสาวจะให้เด็กมายืนขวางประตูรอรับอั่งเปาจากเจ้าบ่าว และเมื่อเจ้าบ่าวไปรับเจ้าสาวออกมาจากห้อง แล้วเริ่มพิธีการกราบไหว้บูชา เทวดาเทพเจ้าประจำบ้าน และบรรพบุรุษฝ่ายหญิงคือ เจ้าบ่าวจะต้องยื่นด้านซ้ายมือของเจ้าสาวเสมอ ชาวจีนมีค่านิยมถือว่าด้านเป็นใหญ่เสมอ เมื่อกราบไหว้บูชาเทพเจ้าและบรรพบุรุษแล้ว เพื่อนเจ้าบ่าวก็จะเรียกชื่อ พ่อ (เตี้ย) แม่ (อี) ปู่ (กง) ย่า(ม่า) ฯลฯ หลังจากนั้นทำพิธี “ผ่างเต้” คือการยกน้ำชา และ “ก๊วย” คือการเคารพโดยการประสานมือคารวะในท่ายืนและนั่งคุกเข่าสำหรับพ่อแม่ “ก๊วย” 12 ครั้ง แยกผู้ใหญ่ “ก๊วย” 3 ครั้ง แล้วพ่อแม่ก็จะให้อั่งเปา หรือ เป็นสร้อยทอง ฯลฯ หลังจากนั้นก็เรียกญาติพี่น้องมาตามลำดับจนหมดทุกคน แล้วจึงส่งเจ้าสาวกลับบ้าน

การจัดเลี้ยง ในสมัยก่อน พ.ศ.2500 การมงคลสมรสระหว่างคนไทยเชื้อสายจีน เจ้าภาพจะนำบัตรไปเชิญแขกฝ่ายเจ้าบ่าวจะต้องพาเพื่อนบ่าว เรียกว่า ฝัะเกี้ย 2 คน เป็นเพื่อนเพื่อนำบัตรไปเชิญแขกผู้ใหญ่หรือญาติสนิทที่เจ้าบ่าวให้ความเคารพนับถือถึงที่บ้าน ซึ่งจะวางบัตรเชิญพร้อมด้วยบุหรี 2 มวน การแจกบัตรเชิญในสมัยก่อนจะเชิญเฉพาะพ่อบ้านเท่านั้น จะไม่เชิญลูกชาย ยกเว้นเพื่อนชายที่สนิทของเจ้าบ้านจึงจะได้รับเชิญไปเป็นเพื่อนเจ้าบ่าว ส่วนแม่บ้านหรือลูกสาวจะได้รับเชิญหรือบอกกล่าวด้วยวาจา เรียกว่า บอกกินงาน จากเจ้าภาพทั้ง สองฝ่าย เพื่อให้ไปร่วมงานลูกสาว ที่ได้รับเชิญจะช่วยงานครัว บรรดาเพื่อนเจ้าสาวจะหาของขวัญไปให้เจ้าสาวคนละห่อ เรียกว่า (เที่ยมจี้) เพราะสมัยก่อนนิยมจัดพิธีมงคลสมรสที่บ้านของคู่สมรส ซึ่งส่วนมากจะจัดที่บ้านเจ้าบ้าน

การส่งตัว เมื่องานเลี้ยงจบลงแขกทยอยกลับก็จะส่งตัวเจ้าสาวเข้าหอ ซึ่งตามประเพณีเจ้าสาวจะต้องอยู่ บ้านเจ้าบ่าว(ห้องหอ) และห้ามออกนอกบ้านเป็นเวลา 3 วัน 3 คืน(แต่ปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลง) และมีคู่ผู้เฒ่าผู้แก่ที่ครองชีวิตคู่อย่างราบรื่น และซื่อสัตย์ เป็นที่เคารพ

ของคนทั่วไปมาให้พรแก่คู่บ่าวสาว ทั้งนี้เพื่อเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว ให้ครองคู่ยืนยาวและมีชีวิตที่ดีเหมือนคู่ผู้เฒ่าที่อวยพร

ประเพณีงานศพ

การจัดเตรียมงานศพตามประเพณีจีนค่อนข้างยุ่ง (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดภูเก็ต, 2542) ลูกหลานชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จะมีการร้องไห้ซึ่งจะร่ำร้องกันอย่างมากมาย (ในบางครั้งมีการจ้างชาวบ้านไปร้องในงานศพ) ทั้งนี้เชื่อว่าการร้องไห้เป็นการเปิดทางให้กับวิญญาณผู้ตายที่เดินทางไปสู่ปรโลก หลังจากนั้นเป็นการจัดเตรียมงานศพ หากมีการตายนอกบ้าน ชาวจีนฮกเกี้ยนเดิมจะไม่นำศพเข้าไว้ในบ้าน แต่ถ้าเป็นความต้องการลูกหลาน ก็จะมีการปฏิบัติดังนี้

1. ให้นำศพเข้าประตูหลังบ้าน
2. ให้นำศพเข้ามาหน้าบ้านได้แต่ต้องแสดงท่าทางเสมือนยังมีชีวิตอยู่

ต้องเก็บอาการเสียใจ จนกว่าจะรู้สึกว่าคุณตายไม่มีลมหายใจและแน่ใจว่าตายแล้วก็จะแสดงอาการเสียใจออกมา

พิธีเริ่มด้วยการหาผ้าใหม่(ผ้าแดง)มาคลุมบริเวณหน้าพระพุทธรูป แล้วนำแป้งมาละลายน้ำไปเลงตามกระจกต่าง ๆ หลังจากนั้นช่วยกันตกแต่งศพ ลูกหลานจะช่วยกันอาบน้ำ และเปลี่ยนเสื้อผ้า ตามความเชื่อเดิมนั้นจะต้องแต่งศพด้วยเนื้อผ้า 7 ชั้น แต่ละชั้นจะเป็นสีผ้าต่าง ๆ กัน โดยกำหนดให้ด้านในสุดเป็นสีขาว(หมายถึงผู้ตาย) ชั้นถัดมาเป็นสีชมพู(หมายถึงบุตรสาว)สีฟ้าหรือสีน้ำเงิน(หมายถึงบุตรชาย) และสีอื่น ๆ ตามลำดับ ภายในปากผู้ตายจะมีการใส่ลูกเหม็นไว้ 1 เม็ด เชื่อกันว่า จะเป็นแสงสว่างส่องทางให้กับผู้ตาย สำหรับเครื่องประดับตกแต่งร่างกายอื่น ๆ ไม่นิยมใช้ทองคำ แต่จะใช้พวกเงิน มุก หรือหยกแท้ เมื่อแต่งศพแล้วจะนำศพมาไว้ที่ห้องโถง โดยหันหน้าออกประตูหน้าใหญ่หน้าบ้าน คลุมศพด้วยผ้าใหม่และตั้งโต๊ะเซ่นไหว้ที่ตรงหน้าปลายเท้าของผู้ตาย ประกอบด้วยกระถางรูปเชิงเทียน 1 คู่ ตะเกียงน้ำมัน 1 ดวง ข้าวสุกพร้อมไข่ต้มปักอยู่บนข้าว 1 ถ้วย ตะเกียบ 1 คู่ ปักในถ้วยข้าว ผักกาดที่ไม่ตัดรากทั้งลูกนํ้าร้อนแล้ว1ต้น และกระถางสำหรับเผากระดาษเงิน 1 กระถาง สิ่งเหล่านี้จะต้องตั้งวางไว้ และรูปเทียน ตะเกียงน้ำมันจะต้องจุดตามไว้ตลอดเวลา จนกว่าจะเคลื่อนศพออกจากบ้านจึงจะนำไปทิ้งได้

ตามธรรมเนียมจีนจะต้องตั้งศพไว้ 1 วัน กับ 1 คืน จึงจะบรรจุโลง แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปแล้ว เมื่อถึงเวลาเพื่อนบ้านก็จะไปหาหมอลงมายังบ้านผู้ตาย ตอนนี้นักหลานผู้ตายต้องแต่งกายด้วยชุดขาวและคลุมทับด้วยหมว(ผ้าทอหยาบ ๆ ด้วยใยปอ) จะออกมาต้อนรับพร้อมกับพรรณนาว่า บ้านใหญ่ได้มาถึงแล้ว หลังจากนั้น ลูกหลานก็จะเผากระดาษเงินกระดาษทองคนละ 1 แผ่น (ประกอบด้วยกระดาษเงินสีฟ้า กระดาษทองสามพับ ร้อยเป็นพวง แล้วนำโลงเข้าสู่บ้าน) โดยปกติจะเก็บศพไว้ไม่เกิน 7 วันก็จะนำไปฝัง ระหว่างเก็บศพจะต้องทำคล้ายกับผู้ตายมีชีวิตอยู่ดังนี้

ตอนเช้ามืด ลูกหลานจะต้องนำขันน้ำและผ้าเช็ดหน้า 1 ผืน มาบอกกล่าวให้ผู้ตายล้างหน้า เสร็จแล้วจัดอาหารมาเซ่นไหว้ให้ผู้ตาย ทั้ง 3 มื้อ ส่วนตอนค่ำจะมีการสวดศพทำบุญกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย ในการนี้ลูกหลานจะต้องเคาะฝาโลงบอกผู้ตายให้ฟังพระสวดด้วย และบริเวณหน้าบ้านจะต้องห้อยประดับด้วย โคมไฟซ้ายขวา ถ้าผู้ตายเป็นชายจะจุดโคมไฟข้างซ้าย

และดับโคมให้ด้านขวา ถ้าเป็นหญิงจะจุดไฟข้างขวา และดับโคมไฟข้างซ้าย (โคมไฟเขียนชื่อสกุลผู้ตายพร้อมพร้อมอายุ)

การแห่ศพ

หน้าขบวนเป็นแผ่นฟ้าเนื้อดิบคลุมทับด้วยหมว(หัวหลามฉาย)พร้อมกับมีการโปรยกระดาษเงินไปตลอดทาง ญาติถือซ้องใหญ่ 1 คู่ ญาติถือโคมไฟ 1 คู่ ญาติหามวอกระดาษใส่รูปผู้ตาย และกระดาษถางรูป(หัวหลามเต่ง) ลูกเขยหรือญาติหามวอ กรณีไม่มีลูกเขยไม่ต้องใช้รถบุปผชาติ(ฮั่วเซี่ย)บรรทุกรูปผู้ตาย รถบรรทุกระพระนำทาง (ผสมผสานประเพณีไทย) ขบวนหามโลง ซึ่งลูกหลานใกล้ชิดจะเดินอยู่ข้าง ๆ โดยมีลูกชายคนโต หรือหลานชายคนโตถือตงฮวด และมีขบวนญาติ ๆ เดินตามและร้องให้ตลอดทาง และถ้าเดินถึงแยกก็ต้องร้องบอกผู้ตายให้รู้ว่าผ่านทางแยก

สถานที่ฝังศพ

สถานที่ฝังศพจะมีการคัดเลือกหลุมฝังศพด้วยตนเองตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ หรือลูกหลานอาจคัดเลือกให้ ซึ่งสถานที่ฝังศพจะต้องเป็นที่ลาดชัน เบื้องหลังเป็นภูเขา ซึ่งหมายถึง ความมั่นคงแข็งแรง ความมีหลักฐานใหญ่โต ด้านหน้าควรเป็นที่ราบกว้างใหญ่หรือแม่น้ำ หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง เมื่อหาสถานที่ได้แล้ว ก็ตั้งเครื่องเช่นไห้เจ้าที่เจ้าทาง ขออนุญาตใช้เป็นหลุมฝังศพ โดยใช้ไม้คู่หรือสตาจค์แดงเป็นเครื่องเสี่ยงทาย ถ้าได้รับอนุญาตก็ลงมือขุดได้ ถ้าไม่ได้อนุญาตก็ขยับไปที่ละนิด ๆ การขุดหลุมฝังศพนั้น พื้นหลุมจะต้องขุดให้มีความลาดนิด ๆ ท้องหลุมโรยด้วยปูนขาวเป็นการป้องกันปลวก หลุมศพนี้ต้องขุดเตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเคลื่อนศพมาฝัง 1 ศพ

สิ่งที่ต้องเตรียมก่อนฝังศพ ได้แก่ ด้าย 5 สี สำหรับผูกกระดาษรูป หมึกแดง พู่กัน 1 อัน กระดาษบานเล็ก ๆ 1 บาน กระดาษรูป 1 กระดาษ ข้าวเปลือก ถั่วเขียว ตะปู พอสมควร อาหารคาวหวานประกอบด้วย ข้าว 1 ถ้วย ตะเกียบ 1 คู่ กับข้าว 4 อย่าง เหล้า เครื่องเช่นไว้ 2 ชุด (หมู ไก่ หมี่)

เมื่อขบวนแห่มาถึงสถานที่ฝังศพก็ถอดเครื่องประดับบนโลง(กวนต๋า)ออก แล้วค่อย ๆ หย่อนโลงลงหลุม แล้วช่วยกันหยิบดินใส่หลุมคนละ 3 กำ และกลบหลุม เมื่อกลบหลุมเสร็จลูกหลานนำเครื่องเช่นไห้และเหล้าไปไห้เจ้าที่ 1 ชุด ส่วนข้าวปลาอาหารและเครื่องเช่นไห้ก็ขุดให้นำมาวางไว้ที่หน้าหลุมศพ ต่อจากนั้นภิกษุจีนทำพิธีสวดรอบหลุมศพอีกครั้ง โดยพระภิกษุจีนจะลั่นกระดิ่งเดินนำตามด้วยลูกชายคนโตถือตงฮวน ลูกชายคนรองหรือหลานชายคนโตแบกภาพถ่ายติดตามด้วยญาติใกล้ชิดอื่น ๆ เดินวนรอบหลุมจนสวดเสร็จ หลังจากนั้นพระภิกษุจีนจะเจิมภาพถ่ายผู้ตายสำหรับนำไปเซ่นไหว้ที่บ้านแล้วหว่านเมล็ดถั่วเขียว ตะปู ข้าวเปลือก ไปทั่วบริเวณศพ บุตรชายคนโตจะนำเอาตงฮวนไปปักไว้เหนือหลุมศพ และนำดินบริเวณหลุมศพไปใส่กระดาษรูปไว้เซ่นไหว้ที่บ้าน (ฮ้วนจู๋) การนำดินบริเวณหลุมศพกลับไปเซ่นไหว้ที่บ้านจะยกเว้นเมื่อพิธีฝังกระทำในเดือนเจ็ดของจีน ส่วนกระดาษ (เต่ง) และโคมไฟ(เต่ง) นำไปไว้ที่บ้านจนครบ 7 วัน ขณะนำกลับบ้านจะต้องกลับทางเดิมที่ได้แห่ศพมาพร้อมกับหยอดเหล้าไปตลอดทางจนถึงบ้าน (ไชยยุทธ ปิ่นประดับ, 2545)

4.2.11 บทสรุปอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน มีสายรามาจากชาวจีนมณฑลฮกเกี้ยน จากเมืองเอ๋อหมิง ซึ่งอพยพมาจากประเทศจีนตอนใต้ฝั่งตะวันตก ตั้งแต่ราวปลายศตวรรษที่ 18 ต้นศตวรรษที่ 19 ประมาณ 250 – 300 ปีมาแล้ว นอกจากนี้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นชาวจีนฮกเกี้ยนมีการอพยพมาจากประเทศที่สอง เช่น สิงคโปร์ เกาะปีนังในประเทศมาเลเซีย ซึ่งบริเวณที่ชาวจีนฮกเกี้ยนเข้ามาตั้งหลักแหล่งประกอบอาชีพ และเป็นชุมชนชาวจีนฮกเกี้ยนขนาดใหญ่มากที่สุด คือ บริเวณอำเภอเกาะกูด

การสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในจังหวัดภูเก็ตนั้น มีการนิยามความหมายหรือการสร้างภาพแทนความจริง (representation) ของตนเองผ่านการสื่อสารในโครงสร้างทางสังคม ความเชื่อ พิธีกรรม ภาษา อาหาร และบริบททางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งการสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมานั้นมีทั้งมาจากการนิยามของตนเอง และกลุ่มสังคมภายนอก ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้มแข็ง สามัคคี และเพื่อการคงอยู่และสืบสานเพื่อการสืบทอดวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีดังนี้

ด้านภาษา ลักษณะการใช้คำภาษาจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต มีลักษณะการนำไปใช้แบบคำยืม โดยยืมในลักษณะคำศัพท์จีนแต่ยังคงมีสำเนียงจีนฮกเกี้ยนปนอยู่ นอกจากนี้รากศัพท์บางคำของภาษาจีนฮกเกี้ยน มีการยืมคำศัพท์ภาษาอื่นมาอีกทอดหนึ่ง เช่น ภาษามลายู หรือภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า ล้อหลี่ หมายถึง รถบรรทุก นอกจากนี้ ภาษาจีนสำเนียงชาวจีนฮกเกี้ยนเข้ามามีอิทธิพลต่อภาษาถิ่นภูเก็ตในระดับคำ กล่าวคือ เป็นการยืมคำแต่อย่างเดียว โดยจะยืมในลักษณะการแทรกคำ นำคำจีนแทนคำไทยถิ่นใต้ในประโยค จะไม่นิยามใช้แทนคำทั้งประโยค แต่คนจีนฮกเกี้ยนแท้จะใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนเป็นสื่อสนทนาระหว่างคนจีนด้วยกันซึ่งใช้ในพิธีกรรม เช่น พิธีกินผัก พิธีพ้อต่อ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันมีจำนวนน้อยมากส่วนใหญ่จะมีการยืมเป็นคำ ๆ มาใช้ในการสื่อสาร

ด้านที่อยู่อาศัยของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จนมีความเป็นอัตลักษณ์ คือ เป็นบ้านเรือนที่เรียกว่า ชิโนโปรตุกีส ซึ่งมีลักษณะการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมจีนกับสถาปัตยกรรมโปรตุเกส เรียกบ้านลักษณะนี้ว่า โคโลเนียลสไตล์ หรือ สไตล่อนานิคม มีทั้งแบบที่แบบบ้านที่เป็นอาคารเดี่ยว และแบบตึกแถว ซึ่งแบบอาคารแบบเดี่ยวเรียกว่า อังม้อหลาว แบบอาคารตึกแถวเรียงติดต่อกันไป เรียกว่า เคียเก่อ่ว แปลนภายในอาคารจะแบ่งออกเป็นช่วง ๆ โดยช่วงแรกจะมีประตูไม้กั้นระหว่างห้องโถงกับห้องด้านหลัง โดยประตูไม้จะมีการฉลุลายสวยงาม เรียกว่า ประตูลับแล นอกจากนี้ภายในบ้านแต่ละช่วง ๆ จะมีช่องสกายไลน์ หรือช่องให้แสงสว่างตามธรรมชาติส่องลงมาได้ อีกทั้งจะมีลานบ่อน้ำพร้อมให้มีแสงสว่างส่องลงมาได้ เรียกว่า ฉิมแจ้ ปูพื้นด้วยลายกระเบื้องลายฝรั่งส่วนภายนอกด้านหน้าของบ้านจะสร้างตามคติความเชื่อ มีลักษณะคล้ายปิตาจอคือ มีประตูตรงกลาง (แทนปาก) มีหน้าต่างสองข้าง (แทนตา) และเหนือประตูบ้านจะมีป้ายชื่อสกุล ด้านบนมีหน้าต่างหรือเฉลียง หรือบัลโคนี แต่งลวดลายตามขอบหน้าต่าง ประตู หัวเสา ด้วยลายปูนปั้นลายจีน หัวเสาจะมีลวดลายปูนปั้นแบบยุโรป คือ ลักษณะเสาแบบ ดอริก (Doric) ไอโอนิก (Ionic) และ โครินเธียน (Corinthian) ด้านบนมีหน้าต่างหรือเฉลียง หรือบัลโคนี และปูพื้นด้วยลายกระเบื้องลาย มงหลังคา ด้วยกระเบื้องดินเผาแบบทรงกระบอกผ่าซีก ด้านหน้าจะมีทางเดินต่อเนื่องกันเรียกว่า หงอากี้ ไว้สำหรับบั้งร่มเงาและเป็นทางเท้า

ลักษณะการแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต จะมีลักษณะในการแต่งกายในลักษณะการผสมผสานของ จีน จีนมาเลย์ ไทยจีน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนจากมณฑลฟูเจี้ยน ที่เข้ามาในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่ได้อพยพมาจากป็นัง มาเลเซีย สิงคโปร์และอินโดนีเซีย จึงทำให้ลักษณะการแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ได้รับอิทธิพลระหว่างจีนกับมาเลเซีย และคนจีนที่มาแต่งงานกับคนท้องถิ่นหรือคนไทยพื้นเมือง นับว่าเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างจีน มาเลเซีย และไทย โดยผู้หญิงนิยมสวมเสื้อที่ใช้ผ้าลูกไม้ต่อชายเสื้อและปลายแขน และนิยมฉลุมากขึ้นไม่เฉพาะปลายแขน เสื้อจะตัดเข้ารูป ยาวประมาณสะโพก และนิยมเครื่องประดับเข็มกลัดชุด เรียกว่า โกส้ง สำหรับผู้ชาย จะแต่งแบบสากล สวมสูท ผูกเนคไทด์ รองเท้าหนัง

ลักษณะอาหาร และวัฒนธรรมการบริโภค ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน คือ มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นอาหารที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวพื้นเมืองภูเก็ต มลายู และชาวจีนรสชาติอาหารจึงมีการผสมผสานคือมีรสชาติแบบจีน คือ รสจืด และมีกลิ่นเครื่องเทศและบางประเภทมีความเผ็ดเหมือนอาหารไทยและมลายู เป็นรสชาติที่มีความลงตัวได้อย่างดี นอกจากนี้ในการบริโภคอาหารยังแฝงค่านิยมการบริโภค กล่าวคือ ชาวจีนฮกเกี้ยนจะให้ความสำคัญกับคุณค่าทางด้านจิตใจมากกว่ารสชาติ โดยจะแฝงความเป็นสิริมงคลและการทำบุญให้แก่สัตว์โลก เช่น อาหารที่มีลักษณะเป็นเส้น หมายถึง อายุยืน มีส่วนประกอบของผัก เป็นสำคัญ ส่วนเนื้อสัตว์ปรุงอาหารนิยมเนื้อสัตว์จากสัตว์เล็ก และอาหารที่แสดงความเป็นชาวจีนฮกเกี้ยน คือ หมี่ฮกเกี้ยน ส่วนวัฒนธรรมการบริโภคชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จะนิยมบริโภคอาหารหลัก 2 มื้อ คือ มื้อเที่ยงกับมื้อเย็น ส่วนอาหารเช้าจะนิยมรับประทานกาแฟดำ ที่เรียกกันว่า โกปี้อ้อ กับขนมตอนเช้า

ด้านยารักษาโรค และการรักษาพยาบาล ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนั้นเกิดขึ้นบนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ และคนกับคน และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นค่านิยมในการรักษาพยาบาลแบบดั้งเดิมและมีการปฏิบัติจนเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต จึงทำให้มีอายุที่ยืนและมีสุขภาพแข็งแรง โดยนิยมใช้สมุนไพรบำบัด และ พิธีกรรมบำบัด ซึ่งพิธีกรรมบำบัด นั้นเป็นการใช้การบำบัดที่เน้นทางจิตใจ ที่ทำให้ทั้งผู้ป่วย และญาติพี่น้องคลายกังวลสงสัยในอาการของโรค เช่น การเสี่ยงเซียมซี (ปั่วโป้ย) เพื่อขอใบสั่งยาจากศาลเจ้า การใช้ผ้าทอ การใช้ยันต์จากศาลเจ้า เป็นต้น

ด้านศาสนา และความเชื่อ คือ ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในจังหวัดภูเก็ต ได้รับอิทธิพลมาจากคติความเชื่อของลัทธิเต๋า และลัทธิขงจื้อ ซึ่งลัทธิเต๋า เชื่อว่ามนุษย์ดำเนินชีวิตตามวิถีของธรรมชาติ มนุษย์ใช้ชีวิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติ หลักสรรพสิ่งต่าง ๆ กับตัวตนของเราให้เกิดความสมดุลซึ่งกันและกัน ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้น จึงส่งผลให้เกิดพิธีกรรม เช่น ประเพณีถือศีลกินผัก พิธีส่งวิญญาณผู้ตาย และพิธีกราบไหว้บูชาวิญญาณของบรรพบุรุษ หรือ แม้แต่การรักษาด้วยการใช้สมุนไพรจีนบำบัด ก็ได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิเต๋า เชื่อว่า มนุษย์ควรครองชีวิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติ ธรรมชาติสามารถบรรเทาทุกข์และทำให้สงบตามทางของธรรมชาติได้ ส่วนลัทธิขงจื้ออธิบายถึงวิธีการประพฤติตนให้มีความรู้และคุณธรรม โดยให้ความสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ และลูกหลาน ความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้เยาว์ ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างระดับต่าง ๆ โดยเน้นความ

กตัญญูทวดที่ต่อพ่อแม่และบรรพบุรุษ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นบรรทัดฐานการปฏิบัติตนในสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อคนจีน และสืบต่อกันมา

จากอิทธิพลด้านศาสนาการสอนและความเชื่อดังกล่าว จึงส่งผลให้ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจึงมีลักษณะบุคลิกภาพที่โดดเด่น คือ ขยัน อดทน กตัญญู สุจริต อีกทั้งยังมีคติอนุรักษนิยมอย่างเหนียวแน่นในประเพณีบูชาบรรพบุรุษ และเกิดวัฒนธรรมฐานันดรศักดิ์ กฎเกณฑ์ชนชั้นชั้นระหว่างนายกับบ่าว สามีกับภรรยา บิดามารดากับบุตร เช่น ให้สตรีฟังบิดามารดาเมื่อยังไม่แต่งงาน และฟังสามีเมื่อแต่งงานแล้ว และฟังบุตรเมื่อปราศจากสามี นอกจากนี้คนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนยังมีการลำดับอาวุโสผ่านคำเรียก และมีการลำดับตระกูลโดยเน้นตระกูลผู้ชายเป็นสำคัญ นอกจากนี้ความเชื่อของลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ และพุทธศาสนาดังกล่าวยังเป็นสร้างสายสัมพันธ์ให้กับชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเป็นอย่างมากในเรื่องของการบูชาเทพเจ้า และการสร้างศาลเจ้า เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และศาลเจ้ายังเป็นที่พักพิงสังสรรค์ทำกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญต่าง ๆ ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

ด้านสังคมและครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในจังหวัดภูเก็ตก็ได้รับอิทธิพลในการถ่ายทอดมาจากวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม คือ การให้ความสำคัญกับครอบครัวใหญ่ มีบุตรจำนวนมาก เคารพระบบผู้อาวุโส สถานภาพของผู้ชายจะมีศักยภาพสูงกว่าผู้หญิง ทั้งนี้เนื่องจากเพศชายอยู่ในฐานะผู้สืบสกุล ดังนั้น ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจึงนิยมมีลูกมาก เพื่อหวังจะได้ลูกชายไว้ทายาทของตระกูลต่อไป

4.3 บริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต

จังหวัดภูเก็ตมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลักษณะทั่วไปทั้งสามรูปแบบ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 1 แห่ง เทศบาลจำนวน 11 แห่ง โดยแบ่งเป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง และเทศบาลตำบล 8 แห่ง ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวนทั้งสิ้น 7 แห่ง หากจำแนกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตตามรายอำเภอสามารถพิจารณาในภาพรวมได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 บริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต

อำเภอ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เมืองภูเก็ต	1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต
เมืองภูเก็ต	2. เทศบาลนครภูเก็ต
เมืองภูเก็ต	3. เทศบาลตำบลกะรน
เมืองภูเก็ต	4. เทศบาลตำบลรัษฎา
เมืองภูเก็ต	5. เทศบาลตำบลราไวย์
เมืองภูเก็ต	6. เทศบาลตำบลวิชิต
เมืองภูเก็ต	7. เทศบาลตำบลฉลอง
เมืองภูเก็ต	8. องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

อำเภอ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กะทู้	9. เทศบาลเมืองป่าตอง
กะทู้	10. เทศบาลเมืองกะทู้
กะทู้	11. องค์การบริหารส่วนตำบลกมลา
กลาง	12. เทศบาลตำบลเชิงทะเล
กลาง	13. เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี
กลาง	14. เทศบาลตำบลศรีสุนทร
กลาง	15. องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล
กลาง	16. องค์การบริหารส่วนตำบลเทพกระษัตรี
กลาง	17. องค์การบริหารส่วนตำบลป่าคลอก
กลาง	18. องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาว
กลาง	19. องค์การบริหารส่วนตำบลสาคร

โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตที่ดำเนินโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีทั้งหมด 6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต เทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลเมืองกะทู้ เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี เทศบาลตำบลศรีสุนทร และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ซึ่งบริบทที่สำคัญขององค์กร ปกครองท้องถิ่นแต่ละแห่งมีลักษณะดังนี้

4.3.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต

4.3.1.1 ประวัติความเป็นมา

การจัดตั้งและการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในปัจจุบันรวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต (Phuket Provincial Administrative Organization) เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 ซึ่งกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลและประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งดังนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและในพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดไว้ อาทิ การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การศึกษา การทำนุบำรุงศาสนาและการส่งเสริมวัฒนธรรม การสาธารณสุข การป้องกันโรคการบำบัดโรค และการจัดตั้งและบำรุงสถานพยาบาล

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ได้ผ่านการพิจารณาของรัฐสภาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 114 ตอนที่ 62 ก ลงวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2540 โดยใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นกฎหมายที่กล่าวถึงระเบียบวิธีการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

แทนที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498

4.3.1.2 วิสัยทัศน์การพัฒนาและพันธกิจ

วิสัยทัศน์การพัฒนา คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลบริการประทับใจเพื่อนำภูเก็ตไปสู่เมืองน่าอยู่คู่คุณธรรม

ส่วนพันธกิจที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย

1. ส่งเสริมสาธารณสุขในชุมชนให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีมีพละกำลังที่สมบูรณ์
2. พัฒนาด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวโดยการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
3. พัฒนาการศึกษามีคุณภาพมาตรฐานและมีความเท่าเทียมกัน在全省
4. พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตมีคุณธรรมและมีความสุข
5. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ได้มาตรฐานและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน
6. ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงความสมดุลทางชีวภาพภายใต้ความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น
7. พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความทันสมัยครอบคลุมทั้งจังหวัด
8. พัฒนาด้านการเมืองและการบริหารตามหลักบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.3.1.3 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง เลขที่ 5 ถนนนริศ ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 83000
โทรศัพท์ 076-211877 076-354204 โทรสาร 076-210422

ผู้บริหาร นายไพบุลย์ อุปัติสฤต นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต

สัดส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต หญิง จำนวน 3 คน ชาย จำนวน 21 คน (3:21) (แหล่งที่มา <http://www.phuketcity.org/>)

4.3.1.4 โครงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตได้ดำเนินโครงการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทยและประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต “ประเพณีถือศีลกินผัก” ซึ่งเป็นโครงการที่แสดงถึงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนที่โดดเด่น โดยมีรายละเอียดโครงการ (รายละเอียดโครงการในภาคผนวก)

4.3.2 เทศบาลนครภูเก็ต

4.3.2.1 ประวัติความเป็นมา

เทศบาลนครภูเก็ต (Phuket City Municipality) เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลเมืองภูเก็ตได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองโดยพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พุทธศักราช 2478 เรียกว่า “เทศบาลเมืองภูเก็ต” เมื่อวันที่ 10

ธันวาคม พ.ศ. 2478 และได้เปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลนครภูเก็ต เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2547 มีพื้นที่ 12 ตารางกิโลเมตรมีพื้นที่รับผิดชอบ 2 ตำบลคือตำบลตลาดเหนือ 4 ตารางกิโลเมตรและตำบลตลาดใหญ่ 8 ตารางกิโลเมตร

สำนักงานเทศบาลเมืองภูเก็ตครั้งแรกตั้งอยู่ที่สำนักงานสุขาภิบาลเดิม (บริเวณโรงเรียนสตรีภูเก็ตในปัจจุบัน) เมื่อปี พ.ศ. 2483 ย้ายไปอาศัยจวนเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต (บริเวณโรงเรียนพิบูลย์สวัสดิ์) เพราะอาคารเดิมชำรุดอยู่จนถึงปี พ.ศ. 2490 จึงได้ย้ายมาอาศัยโรงเรียนช่างปูนซึ่งอยู่ติดกับบริเวณสุขาภิบาลเดิมเป็นการชั่วคราวเพราะที่จวนเทศาภิบาลอยู่ห่างไกลชุมชนประชาชนไม่สะดวกในการติดต่อกับเทศบาลและในระหว่างนั้นก็ได้ติดต่อกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อแลกเปลี่ยนสถานที่สุขาภิบาลเดิมกับที่ดินของโรงเรียนสตรีภูเก็ตครั้งเมื่อการแลกเปลี่ยนที่ดินเป็นที่ตกลงกันแล้วก็ได้ย้ายสำนักงานไปอยู่ที่โรงเรียนสตรีเดิม (บริเวณโรงเรียนเทศบาลปลูกปัญญาในปัจจุบัน) ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2499 เทศบาลได้สร้างอาคารสำนักงานใหม่ที่ถนนภูเก็ตตามแบบแปลนของกรมโยธาเทศบาลแต่เนื่องจากกิจการของเทศบาลขยายเพิ่มขึ้นอาคารที่สร้างตามแบบคับแคบจึงได้ต่อเติมขยายอาคารออกไปทั้งสองข้างจนกระทั่งปี พ.ศ. 2523 เทศบาลได้ให้เอกชนเข้าดำเนินโครงการเทศพาณิชย์โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ดำเนินโครงการต้องก่อสร้างอาคารสำนักงานสถาบันดับเพลิงบ้านพักปลัดเทศบาลและบ้านพักสมุหบัญชีให้เทศบาลจากโครงการดังกล่าวทำให้เทศบาลมีทรัพย์สินอาคารพาณิชย์และการจัดเก็บรายได้หรือภาษีทางการคลังมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มทุนและเป็นหลักประกันฐานะการคลังของเทศบาลให้มากยิ่งขึ้นซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

พื้นที่รับผิดชอบสำนักงานเทศบาลนครภูเก็ต มีพื้นที่รับผิดชอบ 12 ตารางกิโลเมตรหรือ 19,500 ไร่ เขตการปกครอง 2 ตำบลคือ ตำบลตลาดเหนือมีพื้นที่ 4 ตารางกิโลเมตร และตำบลตลาดใหญ่มีพื้นที่ 8 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือและทิศตะวันออกจดตำบลรัชฎา ทิศใต้และทิศตะวันตกจดตำบลวิชิต

4.3.2.2 วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา

วิสัยทัศน์ของเทศบาลนครภูเก็ตในปี 2556 – 2561 คือ นครภูเก็ตเป็นนครแห่งการสร้างสรรคและน่าอยู่อย่างยั่งยืน

ส่วนยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาของเทศบาลนครภูเก็ตแบ่งเป็น 8 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์สร้างสรรคการศึกษา ประกอบด้วย 6 แนวทางการพัฒนา

ดังนี้

1.1 พัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนมีทักษะชีวิตสามารถแสดงศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ตลอดจนเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมของตนเองและกลุ่มประเทศอาเซียน

1.2 ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาศักยภาพนักเรียนทุกกลุ่มในทุกด้านแบบบูรณาการโดยยึดคุณธรรมนำความรู้และหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ดี เก่ง และมี ความสุข)

1.3 สร้างการมีส่วนร่วมและส่งเสริมบทบาทภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานรัฐ

1.4 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพสวัสดิการความก้าวหน้าในอาชีพ รวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.5 สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

1.6 ก่อสร้างปรับปรุงอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนตลอดจนจัดหาอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนเครื่องมือเครื่องใช้ให้เพียงพอและทันสมัย

2. ยุทธศาสตร์สร้างสรรค์สังคม ประกอบด้วย 3 แนวทางการพัฒนาดังนี้

2.1 ส่งเสริมสนับสนุนสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสถาบันทางสังคม

2.2 รณรงค์สร้างจิตสำนึกของคนในสังคมให้ตระหนักในหน้าที่มีคุณธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมปกป้องและเทิดทูนสถาบันชาติศาสนาพระมหากษัตริย์

2.3 ส่งเสริมสนับสนุนบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีรัฐภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการพัฒนาเมือง

3. ยุทธศาสตร์สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย 4 แนวทางการพัฒนาดังนี้

3.1 บริหารจัดการขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลน้ำเสียแบบครบวงจรด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมภายใต้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

3.2 ปรับปรุงและพัฒนาสวนสาธารณะสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้ได้มาตรฐานและเพิ่มพื้นที่สีเขียว

3.3 รณรงค์สร้างจิตสำนึกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

3.4 เสริมสร้างขีดความสามารถของเมืองในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4. ยุทธศาสตร์สร้างสรรค์คุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 5 แนวทางการพัฒนาดังนี้

4.1 พัฒนาสุขาภิบาลอาหารอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย

4.2 ส่งเสริมสนับสนุนการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4.3 ส่งเสริมสนับสนุนการดูแลสุขภาพกายสุขภาพใจการป้องกันโรคแบบเชิงรุกการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพแบบองค์รวมโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

4.4 ส่งเสริมสนับสนุนสวัสดิการทางสังคมให้ครอบคลุมแก่คนทุกกลุ่มและสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้เดือดร้อนและด้อยโอกาส

4.5 รณรงค์ป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและโรคเอดส์โดยร่วมมือกับองค์กรเครือข่ายอื่น

4.3.2.3 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง เลขที่ 52/1 ถนนนริศร อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 83000 โทรศัพท์ 076-212196 076-213551 โทรสาร 076-213374 อีเมล office@phuketcity.go.th

ผู้บริหาร นางสาวสมใจ สุวรรณศุภพ นายกเทศมนตรีนครภูเก็ต

สัดส่วนสมาชิกสภาเทศบาลนครภูเก็ต หญิง จำนวน 4 คน ชาย จำนวน 20 คน (4:20)
(แหล่งที่มา <http://www.phuketcity.org/>).

4.3.2.4 โครงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

เทศบาลนครภูเก็ตได้ดำเนินโครงการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (ประเพณีพ้อต่อ) ซึ่งเป็นโครงการที่แสดงถึงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนที่โดดเด่น (รายละเอียดโครงการในภาคผนวก)

4.3.3 เทศบาลเมืองกะทู้

4.3.3.1 ประวัติความเป็นมา

ตำบลกะทู้มาจากภาษาจีนเดิมเรียกว่าล่าทุหรือไล่ทุหรือไ่นทุเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มตำบลกะทู้มาช้านานแล้วในอดีตเศรษฐกิจของตำบลกะทู้ขึ้นอยู่กับแร่ดีบุกและการเกษตร (รัชกาลที่ 3 - รัชกาลที่ 8) มีฐานะเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอกะทู้จังหวัดภูเก็ตตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมาจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลกะทู้และได้เปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลกะทู้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 และด้วยเหตุที่เทศบาลเมืองกะทู้มีศักยภาพและความพร้อมในด้านต่างๆ มีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 รวมทั้งประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลกะทู้เห็นด้วยจึงเข้าเงื่อนไขหลักเกณฑ์ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 กระทรวงมหาดไทยจึงประกาศเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลกะทู้เป็นเทศบาลเมืองกะทู้ (Kathu Town Municipality) ตั้งแต่วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นมาตามประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2551

4.3.3.2 วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนา

เทศบาลเมืองกะทู้มีวิสัยทัศน์การพัฒนา คือ เมืองน่าอยู่ อย่างยั่งยืน

สำหรับยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเทศบาลเมืองกะทู้ในช่วงระยะเวลา 3 ปีประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ประกอบด้วย 5 แนวทางการพัฒนาดังนี้

1.1 สนับสนุนการจัดการศึกษาและส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป

1.2 ปรับปรุง พัฒนา อาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้และสื่อวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาให้เพียงพอ มีคุณภาพและทันสมัย

1.3 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

1.4 ส่งเสริม สนับสนุน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

1.5 ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม และเสริมสร้างคนดีในสังคม

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 9 แนวทางการพัฒนาดังนี้

2.1 สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างสุขภาพ การป้องกันรักษาโรค และการฟื้นฟูสุขภาพอนามัยของประชาชน

2.2 ส่งเสริม ดูแล และจัดสวัสดิการสังคมแก่คนทุพพลภาพและสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้รับได้รับความเดือดร้อน

2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการออกกำลังกาย การกีฬา และนันทนาการ

2.4 พัฒนาศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน

2.5 รมรงค์ ป้องกันปัญหายาเสพติดและโรคเอดส์

2.6 จัดให้มีและบำรุงรักษาสวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

2.7 พัฒนาสุขภาพโภชนาการ อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม

2.8 การจัดการขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และระบบการจัดการน้ำเสีย

2.9 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เมือง

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 แนวทางการพัฒนาดังนี้

3.1 ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษา ถนน สะพาน ทางเท้า และคูระบายน้ำ

3.2 พัฒนาระบบการประปา ไฟฟ้า และแหล่งน้ำ

3.3 พัฒนาระบบการจราจร การคมนาคมขนส่งให้มีความสะดวกปลอดภัย

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ประกอบด้วย 2 แนวทางการพัฒนาดังนี้

4.1 การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

4.2 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 แนวทางการพัฒนาดังนี้

5.1 รักษา ส่งเสริม วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.2 ส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน

5.3 สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว

6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร ประกอบด้วย 4 แนวทางการพัฒนาดังนี้

6.1 การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตามหลักธรรมาภิบาลและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

6.2 ปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

6.3 พัฒนาและปรับปรุงระบบการให้บริการประชาชน

6.4 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมในการให้บริการตลอดจนส่งเสริมสวัสดิการในการปฏิบัติงาน

4.2.3.3 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง เลขที่ 12 หมู่ที่ 2 ถนนวิจิตรสงคราม ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต 83120
โทรศัพท์ 076-321500 โทรสาร 076-322129 076-322126 อีเมล info@kathucity.go.th

ผู้บริหาร นายชัยอนันต์ สุทธิกุล นายกเทศมนตรีเมืองกะทู้

สัดส่วนสมาชิกสภาเทศบาลเมืองกะทู้ หญิง จำนวน 1 คน ชาย จำนวน 17 คน (1:17)
(แหล่งที่มา <http://www.kathucity.go.th>, 2556).

4.2.3.4 โครงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

เทศบาลเมืองกะทู้ได้ดำเนินโครงการจัดงานถนนสายวัฒนธรรมเมืองกะทู้ ครั้งที่ 4 ซึ่งเป็นโครงการที่แสดงถึงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนที่โดดเด่น
(รายละเอียดโครงการในภาคผนวก)

4.3.4 เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี

4.3.4.1 ประวัติความเป็นมา

เทศบาลตำบลเทพกระษัตรี ตั้งอยู่ริมถนนเทพกระษัตรีเป็นที่ดินราชพัสดุได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2498 อยู่ในท้องที่หมู่ที่ 1 2 3 7 บางส่วนตำบลเทพกระษัตรี อำเภอลาหาร จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ทั้งหมด 4 ตารางกิโลเมตร และได้รับการเปลี่ยนแปลง ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 116 ตอนที่ 9 ก ลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2542

ที่ตั้งเทศบาลตำบลเทพกระษัตรีตั้งอยู่บนที่ราบห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 500 เมตรและห่างจากตัวจังหวัดภูเก็ตประมาณ 19 กิโลเมตร โดยมีเนื้อที่ประมาณ 4 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 2,500 ไร่

อาณาเขตติดต่อทิศเหนือจรดหมู่ 5 ตำบลเทพกระษัตรี ทิศใต้จรดตำบลศรีสุนทร ทิศตะวันออกจรดหมู่ 1 2 และ 7 ตำบลเทพกระษัตรี ทิศตะวันตกจรดหมู่ 1 และ 3 ตำบลเทพกระษัตรี

4.3.4.2 วิสัยทัศน์และพันธกิจการพัฒนา

เทศบาลตำบลเทพกระษัตรีวิสัยทัศน์การพัฒนา คือ เมืองประวัติศาสตร์แห่งการเรียนรู้ ชุมชนน่าอยู่บริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาลเป็นเลิศทางการศึกษา

สำหรับพันธกิจการพัฒนาเทศบาลตำบลเทพกระษัตรีประกอบด้วย

1. ส่งเสริมและพัฒนาสถานที่ประวัติศาสตร์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
2. ส่งเสริมและพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดีมีสุขสนับสนุนการพัฒนารายได้ของประชาชน
3. ส่งเสริมจัดให้มีการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. พัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้ได้มาตรฐานและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและเพื่อรองรับการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ
5. ส่งเสริมสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. ส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. ส่งเสริมและพัฒนาการเมืองและการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพบุคลากรให้มีคุณภาพ
8. ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการบริหารงาน

4.3.4.3 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง เลขที่ 361 หมู่ที่ 1 ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต 83110 โทรศัพท์ และโทรสาร 076-311381 อีเมล info@thepcity.go.th

ผู้บริหาร นายปิยวัฒน์ จิรจามร นายกเทศมนตรีตำบลเทพกระษัตรี

สัดส่วนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี หญิง จำนวน 3 คน ชาย จำนวน 9 คน (3:9) (แหล่งที่มา <http://www.thepcity.go.th>)

4.2.4.4 โครงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

เทศบาลตำบลเทพกระษัตรีได้ดำเนินโครงการส่งเสริมประเพณีถือศีลกินผัก ซึ่งเป็นโครงการที่แสดงถึงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนที่โดดเด่น (รายละเอียดโครงการในภาคผนวก)

4.3.5 เทศบาลตำบลศรีสุนทร

4.3.5.1 ประวัติความเป็นมา

เทศบาลตำบลศรีสุนทร อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาลตำบล พ.ศ. 2496 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงจัดตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นเทศบาลตำบลศรีสุนทรตั้งแต่วันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2554

เทศบาลตำบลศรีสุนทรมีเนื้อที่ประมาณ 20,597 ไร่หรือประมาณ 32.95 ตารางกิโลเมตรตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอถลางอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 14 กิโลเมตรและห่างจากอำเภอถลางประมาณ 4 กิโลเมตร มีอาณาเขตทิศเหนือจดเขตตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง ทิศใต้จดเขตตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองภูเก็ต ทิศตะวันออกจดเขตตำบลปากคลอง อำเภอถลาง และทิศตะวันตกจดเขตตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง

4.3.5.2 วิสัยทัศน์และพันธกิจการพัฒนา

เทศบาลตำบลศรีสุนทรมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่นคือ เมืองประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวก้าวหน้าการศึกษาก้าวหน้าปลอดภัยสิ่งแวดล้อมน่าอยู่ เศรษฐกิจพอเพียงประชาชนมีส่วนร่วม และมีคุณธรรมนำสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ส่วนพันธกิจหลักในการพัฒนาเทศบาลตำบลศรีสุนทรประกอบด้วย

1. ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาการกีฬาการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กสตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
2. ส่งเสริมการบริการการจัดการของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันนำไปสู่ประโยชน์ของประชาชนอย่างสูงสุด
3. ส่งเสริมการฝึกและประกอบอาชีพของประชาชนทุกอาชีพและส่งเสริมการออมทรัพย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
4. พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานในทุกด้านให้เท่าเทียมกันในทุกพื้นที่
5. คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่และพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว
6. ส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ของชุมชนท้องถิ่นและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
7. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์

จุดมุ่งหมายการพัฒนาเทศบาลตำบลศรีสุนทรประกอบด้วย

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้มีความคล่องตัวและรวดเร็ว
2. เพื่อพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้และปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. เพื่อให้ประชาชนมีช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
4. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและเยาวชนได้มีการเล่นกีฬาและออกกำลังกาย
5. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักรักษาสภาพแวดล้อม
6. เพื่อให้ผู้สูงอายุและประชาชนผู้ด้อยโอกาสในสังคมถึงระดับบุคคลและครอบครัวได้รับความช่วยเหลือและสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข
7. เพื่อให้ประชาชนมีอาชีพเสริมและรายได้ที่เพิ่มขึ้น
8. เพื่อให้การคมนาคมมีความสะดวกและรวดเร็วระบบโครงสร้างพื้นฐานมีความสมบูรณ์
9. เพื่อให้การศึกษาทุกระบบมีการพัฒนา
10. เพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น เผยแพร่ประวัติศาสตร์ของชุมชนให้เป็นที่รู้จัก
11. เพื่อให้ระบบโครงสร้างพื้นฐานมีความสมบูรณ์
12. เพื่อให้การศึกษาทุกระบบมีการพัฒนา

4.3.5.3 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง เลขที่ 99 หมู่ที่ 8 ถนนศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต 83110 โทรศัพท์และโทรสาร 076-617803 076-272852 อีเมล info@srisunthon.go.th

ผู้บริหาร นายวรวิทย์ ทรงยศ นายกเทศมนตรีตำบลศรีสุนทร

สัดส่วนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลศรีสุนทร หญิง จำนวน 1 คน ชาย จำนวน 11 คน (1:11) (แหล่งที่มา <http://www.srisunthon.go.th>)

4.3.5.4 โครงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

เทศบาลตำบลศรีสุนทรได้ดำเนินโครงการส่งเสริมสืบสานประเพณีถือศีลกินผัก ซึ่งเป็นโครงการที่แสดงถึงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนที่โดดเด่น (รายละเอียดโครงการในภาคผนวก)

4.3.6 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว

4.3.6.1 ประวัติความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วเป็น 1 ใน 6 ขององค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอเมืองภูเก็ตตั้งอยู่บนถนนเทพกระษัตรีหมู่ที่ 1 บ้านสะพาน ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต อยู่ห่างจากอำเภอเมืองภูเก็ตประมาณ 7 กิโลเมตร มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง ทิศใต้ติดต่อกับตำบลรัษฎา อำเภอเมืองภูเก็ต ทิศตะวันออกติดต่อกับทะเลอันดามัน □ และทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้

4.3.6.2 วิสัยทัศน์และพันธกิจการพัฒนาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วมีวิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นคือ สังคมดี เศรษฐกิจเด่น เน้นหลักธรรมาภิบาล

ส่วนพันธกิจการพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วย

1. พัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ
2. สร้างภูมิคุ้มกันในสังคมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
3. สร้างสมดุลการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
4. สร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้
5. บริหารตามหลักธรรมาภิบาลและทันสมัย
6. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น

4.3.6.3 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง เลขที่ 1/20 ตู๊ ปณ.16 ปณ.เกาะแก้ว ม.1 ต.เกาะแก้ว อ.เมือง จ.ภูเก็ต 83000
โทรศัพท์ 076-239263 ต่อ 16 โทรสาร 076-239263 ต่อ 15 อีเมล kohkeaw52@hotmail.com

ผู้บริหาร นายเกื้อเกียรติ จิตต์เกื้อ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว

สัดส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว หญิง จำนวน 2 คน ชาย จำนวน 12 คน (2:12) (แหล่งที่มา องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว. <http://www.kohkeaw.go.th>)

4.3.6.4 โครงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วได้ดำเนินโครงการประเพณีถือศีลกินผัก ซึ่งเป็นโครงการที่แสดงถึงการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนที่โดดเด่น (รายละเอียดโครงการในภาคผนวก)

บทที่ 5

ลักษณะและปัจจัยการสื่อสารทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ในการสืบทอดอัตลักษณ์จากบรรพบุรุษถึงอนุชนรุ่นหลัง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในหัวข้อ “ลักษณะและปัจจัยการสื่อสารทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในการสืบทอดอัตลักษณ์จากบรรพบุรุษถึงอนุชนรุ่นหลัง” ของจังหวัดภูเก็ต แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับภาษา ปัจจัย และความเชื่อพิธีกรรม

ตอนที่ 3 ลักษณะการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวจีนฮกเกี้ยน

ตอนที่ 4 ปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวจีนฮกเกี้ยน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทั่วไป ลักษณะการสื่อสาร และปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

ตารางที่ 5.1 แสดงข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ข้อมูลพื้นฐานบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	166	41.5
หญิง	234	58.5
2. ช่วงอายุ (อายุโดยเฉลี่ย 41.07 ปี)		
ต่ำกว่า 35 ปี	153	38.2
35 – 50 ปี	127	31.8
51 ปีขึ้นไป	120	30.0
3. การนับถือศาสนา		
พุทธ	384	96.0
อิสลาม	5	1.3
คริสต์	11	2.7

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
4.ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	48	12.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	38	9.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	65	16.3
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	58	14.5
ปริญญาตรี	157	39.2
ปริญญาโท	21	5.2
ปริญญาเอก	2	0.5
ไม่ได้เรียนหนังสือ	11	2.8
5. อาชีพหลัก		
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	65	16.3
นักเรียน/นักศึกษา	58	14.5
รับจ้างทั่วไป/กรรมกร	21	5.3
ช่างฝีมือเฉพาะ	16	4.0
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	99	24.7
พนักงานบริษัทเอกชน	59	14.7
เจ้าหน้าที่ของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	47	11.7
อื่นๆ	24	6.0
ไม่มีงานทำ/กำลังหางาน	11	2.8
6. ลักษณะที่ตั้งของที่พักอาศัย		
ในเขตเทศบาล	268	67.0
นอกเขตเทศบาล	132	33.0
7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (โดยเฉลี่ย 4.97 คน)		
1 คน	7	1.8
2 คน	21	5.2
3-6 คน	298	74.5
7 คนขึ้นไป	74	18.5
8. รูปแบบครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	243	60.8
ครอบครัวขยาย	137	34.2
ครอบครัวผสมผสาน	13	3.2
ไม่มีครอบครัว	7	1.8

จากตารางที่ 5.1 สรุปข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิงมี จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 และเพศชายมีจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5

ช่วงอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง ต่ำกว่า 35 ปี มีจำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมาคือ ในช่วงอายุ 35 – 50 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 และน้อยที่สุดคือ ช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 และมีอายุเฉลี่ย 41.07 ปี

การนับถือศาสนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ มีจำนวน 384 คน คิดเป็นร้อยละ 96.0 รองลงมาคือ ศาสนาคริสต์มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 และน้อยที่สุดคือการนับถือศาสนาอิสลาม มี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมา คือ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 และน้อยที่สุดการศึกษาระดับปริญญาเอก มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

อาชีพหลัก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากทำธุรกิจส่วนตัว หรือค้าขาย มีจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 รองลงมาคือ แม่บ้าน/พ่อบ้าน มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 และน้อยที่สุดคือ ไม่มีงานทำหรือกำลังหางาน มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8

อาชีพหลักอื่น ๆ ได้แก่ หน่วยงาน เจ้าหน้าที่เทศบาล พนักงานโรงแรม ยามดูแลศาลเจ้า ทำงานในศาลเจ้า คนเฝ้าศาลเจ้า ทำสวน

ลักษณะที่ตั้งของที่พักอาศัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีจำนวนทั้งสิ้น 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 และอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีจำนวนทั้งสิ้น 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากในแต่ละครัวเรือนจะมีจำนวนสมาชิกอยู่ในครัวเรือนตั้งแต่ 3 คน ถึง 6 คน มีจำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 74.5 รองลงมา คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีจำนวน 7 คนขึ้นไป มีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 และน้อยที่สุด คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

รูปแบบของครอบครัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีรูปแบบครอบครัวเดี่ยว มีจำนวน 243 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 60.8 รองลงมาคือ ครอบครัวขยายมีจำนวน 137 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และน้อยที่สุด คือ ไม่มีครอบครัว 7 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับภาษา ปัจจัยสี่ และความเชื่อพิธีกรรม

ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนและร้อยละของภาษาพูด และการใช้ภาษาหลักและภาษารองของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ภาษา	ภาษาพูด		ภาษาหลัก		ภาษารอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ไทย	390	97.5	387	96.8	184	46.0
2. ฮกเกี้ยน (คำ)	10	2.5	13	3.2	143	35.75
3. อังกฤษ	0	0.0	0	0.0	53	13.25
4. อื่นๆ	0	0.0	0	0.0	20	5.0

จากตารางที่ 5.2 สรุปข้อมูลการใช้ภาษาพูด และการใช้ภาษาหลักและภาษารองของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนใช้ภาษาไทยเป็นภาษาพูดเป็น จำนวน 390 คน คิดเป็นร้อยละ 97.5 รองลงมา คือ ใช้ภาษาฮกเกี้ยนเป็นภาษาพูด (คำ) จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 นอกจากนี้ยังใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักจำนวน 387 คน คิดเป็นร้อยละ 96.8 และใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนเป็นภาษาหลัก 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ส่วนภาษารองนั้นพบว่า ใช้ภาษาไทยเป็นภาษารอง 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 และใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยน (คำ) เป็นภาษารอง 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.75 นอกจากนี้ยังพบภาษารองที่เป็นภาษาอังกฤษ 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 และภาษาอื่น ๆ อาทิ ภาษาจีนกลาง ภาษาจีนกวางตุ้ง ภาษาแต้จิ๋ว เป็นต้น จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5

ตารางที่ 5.3 แสดงจำนวนและร้อยละของภาษาดั้งเดิมบิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ภาษาดั้งเดิม	จำนวน	ร้อยละ
1. ไทย	258	64.5
2. จีนฮกเกี้ยน	142	35.5

จากตารางที่ 5.3 สรุปข้อมูลการใช้ภาษาดั้งเดิมบิดามารดาของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ดังนี้ พบว่า ส่วนมากชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนใช้ภาษาไทยเป็นภาษาดั้งเดิม หรือเป็นภาษาแม่เป็นจำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5 และรองลงมา คือ ใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนเป็นภาษาดั้งเดิมจำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5

ตารางที่ 5.4 แสดงจำนวนและร้อยละของการเลือกใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยน และภาษาไทยกับบุคคลในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

บุคคลที่พูดสื่อสาร	จีนฮกเกี้ยนทั้งหมด		จีนฮกเกี้ยนคนไทย		ไทยทั้งหมด		ไม่มีการสื่อสาร	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. หล่ายก๊อง (ปู่)	39	9.8	119	29.8	157	39.2	85	21.2
2. หล่ายหม้า (ย่า)	32	8.0	116	29.0	168	42.0	84	21.0
3. ห้วนก๊อง (ตา)	30	7.5	95	23.7	187	46.8	88	22.0
4. โป่ (ยาย)	31	7.7	99	24.7	187	46.8	83	20.8
5. บิดา	24	6.0	115	28.7	261	65.3	0	0.0
6. มารดา	23	5.7	114	28.5	263	65.8	0	0.0
7. สามี/ภรรยา/บุตร	5	1.3	49	12.2	242	60.5	104	26.0
8. พี่น้อง	12	3.0	78	19.5	310	77.5	0	0.0

จากตารางที่ 5.4 การเลือกใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนและภาษาไทยกับบุคคลในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า การสื่อสารกับกลุ่มพี่น้อง มีการใช้ภาษาไทยมากที่สุด จำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 77.5 รองลงมา คือ บิดา มารดา คือ บิดา และมารดา เป็นจำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 และจำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 ตามลำดับ น้อยที่สุดในการเลือกใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร คือ หล่ายก๊อง (ปู่) มีจำนวน 157 คิดเป็นร้อยละ 39.2

การสื่อสารกับหล่ายก๊อง (ปู่) นิยมใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนปนภาษาไทยในการสื่อสารมีจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 รองลงมา คือ หล่ายหม้า (ย่า) จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 และน้อยที่สุด คือ สามี ภรรยาหรือบุตร จำนวน 49 คิดเป็นร้อยละ 12.2

การสื่อสารกับสามี ภรรยา หรือบุตร ปรากฏในลักษณะไม่มีการสื่อสาร เช่น การเสียชีวิต การแยกทาง หรือการไม่มีบุตร มีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 รองลงมา คือ ห้วนก๊อง (ตา) จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 และน้อยที่สุด คือ โป่ (ยาย) มีจำนวน 83 คนคิดเป็นร้อยละ 20.8

การสื่อสารกับหล่ายก๊อง นิยมใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนในการสื่อสาร มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 รองลงมา คือ หล่ายหม้า (ย่า) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 และน้อยที่สุด คือ สามี ภรรยา หรือบุตรมีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

ดังนั้น การสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า

มากที่สุด คือ การใช้ภาษาไทยทั้งหมดในการสื่อสาร

ปานกลาง คือ การใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนปนภาษาไทย

ค่อนข้างน้อย คือ การใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยน

ตารางที่ 5.5 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ลักษณะที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
1. บ้านตึกดิน (ถ่อค้อ)	0	0
2. บ้านตึกแถวเรียงติดกัน 2-3 ชั้นชิโนโปรตุกีส (เคี้ยเก๋ฉู่)	63	15.75
3. บ้านเดี่ยวตึกฝรั่ง (อั่งหม่อหลาว)	18	4.5
4. บ้านสมัยใหม่	275	68.75
5. อื่นๆ	44	11.0

จากตารางที่ 5.5 ลักษณะที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากที่อยู่อาศัยเป็นบ้านสมัยใหม่ มีจำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 68.75 รองลงมา คือ บ้านตึกแถวเรียงติดกัน 2-3 ชั้นชิโนโปรตุกีส มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75 และน้อยที่สุด คือ บ้านตึกดิน (ถ่อค้อ) ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 0 ส่วนลักษณะที่อยู่อาศัยในลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ บ้านไม้เรือนไทย บ้านครึ่งไม้ครึ่งตึก ตึกแถวสมัยใหม่ บ้านตึกสองชั้น ครึ่ง ห้างเช่า เป็นต้น มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะสิ่งของที่แสดงความเป็นชาวจีนฮกเกี้ยนภายในบ้านของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

สิ่งแสดงความเป็นชาวจีนฮกเกี้ยนภายในบ้าน	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดโต๊ะหมู่บูชา (หน้าตัว)	288	72.0	112	28.0
2. รูปปั้นเทพเจ้า	269	67.3	131	32.7
3. หิ้งบูชาบรรพบุรุษ	270	67.5	130	32.5
4. บานประตูทำเป็นประตูลับแล	86	21.5	314	78.5
5. กลางบ้านมีลานสี่เหลี่ยม (ฉิมแจ้)	142	35.5	258	64.5
6. บ่อน้ำบริเวณกลางบ้าน (ฉิมแจ้)	122	30.5	278	69.5
7. เฟอร์นิเจอร์แบบจีน	174	43.5	226	56.5
8. ภาชนะแบบจีน	232	58.0	168	42.0
9. ชาจีน	281	70.3	119	29.7
10. ยาสมุนไพรจีน	208	52.0	192	48.0
11. หนังสือพิมพ์จีน	35	8.8	365	91.2
12. อื่นๆ	19	4.8	381	95.3

จากตารางที่ 5.6 ลักษณะสิ่งของที่แสดงความเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนภายในบ้านของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากจะมีการจัดโต๊ะหมู่บูชา มีจำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 72.0 รองลงมา คือ รูปปั้นเทพเจ้ามีจำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 และน้อยที่สุด

คือ ประเภทสิ่งของอื่น ๆ ได้แก่ กระจกติดหน้าบ้าน ฮกลกชีว่ สิงโตหินคู่ เป็นต้น มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8

ลักษณะที่ไม่มีการแสดงเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากเป็นประเภทอื่น ๆ ได้แก่ นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ ภาพถ่าย เป็นต้นจำนวน 381 คน คิดเป็นร้อยละ 95.3 รองลงมา คือ บานประตูทำเป็นประตูลับแล มีจำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 และน้อยที่สุด คือ การจัดตั้งโต๊ะหมู่บูชา มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0

ตารางที่ 5.7 แสดงจำนวนและร้อยละของการใช้ประโยชน์จากที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

การใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
1. เป็นที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว	317	79.2
2. เป็นร้านค้าสำหรับค้าขายเพียงอย่างเดียว	12	3.0
3. เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและร้านค้าสำหรับค้าขาย	70	17.5
4. เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและคลังสินค้า	1	0.3

จากตารางที่ 5.7 การใช้ประโยชน์จากที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากการใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดียวมีจำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 79.2 รองลงมา คือ เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและร้านค้าสำหรับค้าขายมีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และน้อยที่สุด คือ เป็นที่อยู่อาศัยและคลังสินค้า มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ตารางที่ 5.8 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะการแต่งกายของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ลักษณะการแต่งกาย	จำนวน	ร้อยละ
1. แบบจีนฮกเกี้ยนดั้งเดิม	3	0.7
2. แบบจีนฮกเกี้ยนดั้งเดิมปนไทยสมัยนิยม	92	23.0
3. แบบไทยสมัยนิยม	276	69.0
4. แบบจีนฮกเกี้ยนดั้งเดิมปนมาเลเซีย	11	2.8
5. แบบอื่นๆ	18	4.5

จากตารางที่ 5.8 ลักษณะการแต่งกายของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากลักษณะการแต่งกายเป็นแบบสมัยนิยม มีจำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 รองลงมา คือ ลักษณะการแต่งกายเป็นแบบจีนฮกเกี้ยนดั้งเดิมปนไทยสมัยนิยม มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 และ น้อยที่สุด คือ ลักษณะการแต่งกายเป็นรูปแบบอื่น ๆ คือ นุ่งผ้าถุงปาเต๊ะ สมัยใหม่ เสื้อยืดกางเกงยีนส์ เป็นต้น มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

ตารางที่ 5.9 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเกี่ยวกับการแต่งงานของพี่น้องหรือลูกหลานกับคนไทยทั่วไป (n = 400)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแต่งงาน	จำนวน	ร้อยละ
1. ยินดีและเห็นด้วย	195	48.8
2. เฉยๆ	195	48.8
3. ไม่ค่อยเห็นด้วย	10	2.4

จากตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเกี่ยวกับการแต่งงานของพี่น้อง หรือลูกหลานกับคนไทยทั่วไป พบว่า ส่วนมาก คือ ยินดีและเห็นด้วย และ รู้สึกเฉย ๆ มีจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 และน้อยที่สุด คือ ไม่ค่อยเห็นด้วยมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4

ตารางที่ 5.10 แสดงจำนวนและร้อยละของหลักเกณฑ์สำคัญการพิจารณาเลือกคู่ครองของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

หลักเกณฑ์สำคัญการเลือกคู่ครอง	จำนวน	ร้อยละ
1. ความรัก	188	47.0
2. คนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน	75	18.8
3. ระดับการศึกษา	31	7.8
4. ฐานะทางเศรษฐกิจ	29	7.2
5. ผู้ใหญ่	27	6.8
6. คนไทย	22	5.5
7. คนจีนเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน	9	2.3
8. ความสวยงาม	1	0.3
9. อื่นๆ	18	4.5

จากตารางที่ 5.10 หลักเกณฑ์สำคัญการพิจารณาเลือกคู่ครองของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนส่วนมากให้ความสำคัญในเรื่องความรัก จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมา คือ คนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 และน้อยที่สุด คือ ความสวยงาม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 และในส่วนอื่น ๆ ได้แก่ ขอให้เป็นคนดี ขอให้เป็นคนขยันทำมาหากิน ไม่สามารถเลือกได้ตามชอบ คนไทยหรือคนจีนก็ได้ขอให้เป็นคนดี เชื่อชาติไม่สำคัญขอให้เป็นคนดี คนดีรับผิดชอบครอบครัว คนดีรักครอบครัวญาติและญาติพี่น้อง เป็นต้น มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

ตารางที่ 5.11 แสดงจำนวนและร้อยละของความประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเกี่ยวกับลักษณะการอยู่อาศัยหลังจากบุตรหลานสมรส (n = 400)

ลักษณะการอยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
1. ครอบครัวเดิม	182	45.5
2. ครอบครัวของคู่สมรส	49	12.2
3. แยกต่างหากจากครอบครัวทั้งสองฝ่าย	169	42.3

จากตารางที่ 5.11 ความประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเกี่ยวกับลักษณะการอยู่อาศัยหลังจากบุตรหลานสมรส พบว่า ส่วนมากมีความประสงค์ให้บุตรหลานอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิมมีจำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา คือ แยกต่างหากจากครอบครัวทั้งสองฝ่าย จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 และน้อยที่สุด คือ อยู่กับครอบครัวของคู่สมรส จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2

ตารางที่ 5.12 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะอาหารที่โดดเด่นของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ลักษณะอาหารที่โดดเด่น	จำนวน	ร้อยละ
1. รสจัด	146	36.5
2. เส้น	115	28.7
3. ผัก	69	17.3
4. เนื้อสัตว์เล็ก	29	7.2
5. รสจัด	21	5.3
6. ข้าว	14	3.5
7. เนื้อวัว	0	0.0
8. อื่นๆ	6	1.5

จากตารางที่ 5.12 ลักษณะอาหารที่โดดเด่นของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากลักษณะรสจัด มีจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมา คือ อาหารมีลักษณะเป็นเส้น มีจำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 และน้อยที่สุด คือ เนื้อวัว ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 0 และลักษณะอาหารอื่น ๆ ได้แก่ อีเจียะโก้ย (ปาต่องโก่) แกงจัด เน้นเนื้อปลา อาหารทะเล เป็นต้น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

ตารางที่ 5.13 แสดงจำนวนและร้อยละของอาหารที่แสดงเอกลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน
(n = 400)

อาหารที่แสดงเอกลักษณ์	จำนวน	ร้อยละ
1. หมี่ฮกเกี้ยน	234	58.5
2. หมูฮ้อง	63	15.7
3. โอวต้าว	18	4.5
4. โลบะ	13	3.2
โอ๊ะเอ๋ว	13	3.2
5. หมี่สั่วผัด	11	2.7
6. อู๋ปิ้ง	10	2.5
7. เกี่ยมโก้ย	9	2.2
8. ยี่หูเอ่งฉ่าย	8	2.0
9. โกส่วย	6	1.5
10. กี้จ่าง	4	1.0
11. ฉ้ายโป้ย	3	0.8
อาโป้ง	3	0.8
โฉฉาวโก้ย	3	0.8
12. เก็ดหล่องเตี่ยว	1	0.3
ฮูแซ้	1	0.3
13. เต้าส้อ	0	0.0

จากตารางที่ 5.13 อาหารที่แสดงเอกลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากให้ความสำคัญกับหมี่ฮกเกี้ยน จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 รองลงมา คือ หมูฮ้อง จำนวน 63 คน คิดเป็น ร้อยละ 15.7 และน้อยที่สุด คือ เต้าส้อ ไม่ปรากฏผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 0

ตารางที่ 5.14 แสดงจำนวนและร้อยละของคุณธรรมจริยธรรมและคำสอนที่ได้รับการปลูกฝังจากบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ประเด็นคุณธรรมจริยธรรม	จำนวน	ร้อยละ
1. ความกตัญญู	214	53.5
2. ความขยัน	63	15.7
3. การเชื่อฟังบิดามารดา	49	12.3
4. ความมานะ อดทน	44	11.0
5. ความประหยัด	29	7.2
6. อื่นๆ	1	0.3

จากตารางที่ 5.14 คุณธรรมจริยธรรมและคำสอนที่ได้รับการปลูกฝังจากบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากให้ความสำคัญในการปลูกฝังในเรื่องความกตัญญู มีจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมา คือ ความขยัน จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 และน้อยที่สุด คืออื่น ๆ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ตารางที่ 5.15 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอด ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ผู้มีอิทธิพล	จำนวน	ร้อยละ
1. อากง อาม่า	195	48.8
2. บิดา มารดา	165	41.3
3. ญาติพี่น้อง	12	3.0
4. ครูหรือสถาบันการศึกษา	7	1.7
5. เพื่อน	7	1.7
6. สมาคมต่างๆ	7	1.7
7. สื่อมวลชน	3	0.8
8. อื่นๆ	4	1.0

จากตารางที่ 5.15 ผู้มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากผู้มีอิทธิพลสำคัญในการถ่ายทอดขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม คือ อากง อาม่า จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมา คือ บิดา มารดา มีจำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 และน้อยที่สุดคือ อื่น ๆ ได้แก่ แม่สามี ญาติพี่น้องฝ่ายสามี มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

ตอนที่ 3 ลักษณะการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ชาวจีนฮกเกี้ยน

ตารางที่ 5.16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับลักษณะการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ลักษณะการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
<u>ด้านภาษาและการใช้ภาษา</u>			
(ค่าเฉลี่ยรวม 3.53)			
1. ลักษณะภาษาจีนสำเนียงชาวจีนฮกเกี้ยนมีอิทธิพลต่อภาษาถิ่นภูเก็ต	3.93	0.78	มาก
2. การยืมคำภาษาจีนฮกเกี้ยนมาใช้ในการยืมในลักษณะระดับคำโดยการแทรกในคำไทยถิ่น	3.81	0.74	มาก
3. การใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนในการสื่อสารเป็นการใช้เฉพาะคนจีนด้วยกันหรือใช้ในพิธีกรรม	3.89	0.83	มาก
4. การใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนในการติดต่อสื่อสารอยู่ในวงจำกัดเฉพาะภายในครอบครัว	3.45	0.93	มาก
5. การใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนในชีวิตประจำวันมีความสำคัญจึงมีความจำเป็นต้องรู้ภาษาจีนฮกเกี้ยนในการสื่อสาร	3.20	1.04	ปานกลาง
6. ความภาคภูมิใจในการใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนเพื่อการสื่อสาร	3.64	0.89	มาก
7. บุตรหลานญาติพี่น้องมีความจำเป็นต้องรู้ภาษาจีนฮกเกี้ยน	3.54	0.86	มาก
8. ความไม่พึงพอใจเมื่อบุตรหลานหรือญาติสนิทใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนไม่ถูกต้อง	2.94	1.07	ปานกลาง
9. การคงไว้ซึ่งภาษาจีนฮกเกี้ยนในชีวิตประจำวันแม้ครอบครัวประสบความสำเร็จในชีวิต	3.25	0.99	ปานกลาง
10. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้วิทยุโทรทัศน์สนับสนุนการใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยน	3.60	1.07	มาก

ตารางที่ 5.16 (ต่อ)

ลักษณะการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
<u>ด้านอาหารและวัฒนธรรมการบริโภค</u>			
(ค่าเฉลี่ยรวม 3.93)			
1. ลักษณะอาหารจีนฮกเกี้ยนส่วนใหญ่เป็นอาหารที่มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีพิธีกรรม	3.97	0.72	มาก
2. ประเพณีประจำปีของชาวฮกเกี้ยนสะท้อนถึงวัฒนธรรมการบริโภคของชาวฮกเกี้ยน	4.01	0.70	มาก
3. ส่วนประกอบอาหารของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเน้นผักและเนื้อจากสัตว์เล็ก	3.87	0.79	มาก
4. อาหารชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีลักษณะเป็นจิ้นแท้และผสมไทยแขก	3.54	0.80	มาก
5. ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนิยมใช้ซีอิ๊วแทนน้ำปลา	4.19	0.77	มาก
6. รสชาติอาหารที่ชาวจีนฮกเกี้ยนนิยมรับประทานเป็นอาหารรสจืด	3.79	0.86	มาก
7. ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนิยมทานปาต่องโก๋ (อั่วเถียวหรือเจี้ยก้วย) กับกาแฟเป็นอาหารเช้า	3.96	0.81	มาก
8. ชาวฮกเกี้ยนมีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์คือ หมี่ฮกเกี้ยน	4.11	0.77	มาก
9. การแบ่งอาหาร ผลไม้ไว้ให้คนในครอบครัวเป็นวัฒนธรรมการบริโภคของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนที่สำคัญ	3.84	0.74	มาก
10. ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนิยมรับประทานอาหารพร้อมหน้ากันในครอบครัว	4.01	0.81	มาก

ตารางที่ 5.16 (ต่อ)

ลักษณะการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
<u>ด้านยารักษาโรค</u>			
(ค่าเฉลี่ยรวม 3.48)			
1. การดูแลรักษาพยาบาลให้ความสำคัญการซื้อสมุนไพรจีน	3.53	0.87	มาก
2. การเจ็บป่วยเรื้อรังมักไปพึ่งหมอพระหรือจีนแสบที่ศาลเจ้าเพื่อไปเซียมซีขอชื่อยา	3.23	1.00	ปานกลาง
3. ชาวไทยซื้อสายจิ้นฮกเกี้ยนให้ความสำคัญกับยาแผนปัจจุบัน	3.50	0.80	มาก
4. ชาวไทยซื้อสายจิ้นฮกเกี้ยนให้ความสำคัญกับสมุนไพรจีน	3.52	0.83	มาก
5. คุณสมบัติและสรรพคุณของยาจีนได้รับการบอกกล่าวมาจากบรรพบุรุษ	3.77	0.81	มาก
6. การใช้ผ้าทรงเป็นวิธีหนึ่งในการรักษาพยาบาลของชาวไทยเชื้อสายจิ้นฮกเกี้ยน	3.51	0.91	มาก
7. การใช้ยันต์จากศาลเจ้าเฒ่าแช่ตัมเป็นวิธีการรักษาพยาบาลของชาวไทยเชื้อสายจิ้นฮกเกี้ยน	3.16	0.98	ปานกลาง
8. การรักษาด้วยการกดจุด ฝังเข็ม หรือการจับชีพจร (แมะ) ตามแบบการรักษาแผนจีนมีความสำคัญ	3.28	0.96	ปานกลาง
9. เก๊กฮวย หล่อฮั้งก้วย และจ๊ับเลียง สามารถช่วยรักษาอาการร้อนในได้	3.91	0.78	มาก
10. ศาลเจ้าเป็นเสมือนสถานพยาบาลของชาวไทยเชื้อสายจิ้นฮกเกี้ยน	3.37	0.89	ปานกลาง

ตารางที่ 5.16 (ต่อ)

ลักษณะการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
<u>ด้านการแต่งกาย</u>			
(ค่าเฉลี่ยรวม 3.54)			
1. ลักษณะการแต่งกายชาวจีนฮกเกี้ยนแบบดั้งเดิมแต่งตัวแบบคนจีน	3.43	0.91	มาก
2. ลักษณะการแต่งกายชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในปัจจุบันมีรูปแบบผสมผสานระหว่างจีน มาเลเซีย หรืออินโดนีเซีย	3.57	0.83	มาก
3. การแต่งกายในรูปแบบบ่าบาของชาวไทยเชื้อสายจีนได้รับอิทธิพลจากครอบครัว	3.55	0.85	มาก
4. การแต่งกายที่มีรูปแบบผสมผสานระหว่างจีน มาเลเซีย หรืออินโดนีเซียสามารถสร้างความภาคภูมิใจ	3.55	0.88	มาก
5. ในพิธีแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีรูปแบบการแต่งกายแบบจีนผสมแขก	3.45	0.89	มาก
6. ในพิธีศพของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนญาติผู้ตายที่ใกล้ชิดมักใส่ชุดกระสอบหรือใส่ชุดผ้าขาว	3.95	0.91	มาก
7. ในวันตรุษจีนต้องสวมใส่ชุดใหม่หรือใส่ชุดสีแดงรวมถึงบุตรหลาน	3.99	0.95	มาก
8. ความต้องการแต่งกายในรูปแบบชุดบ่าบาในการดำเนินชีวิตประจำวัน	3.00	1.14	ปานกลาง
9. สังคมก่อให้เกิดให้ความสำคัญการแต่งกายแบบบ่าบา	3.41	1.01	มาก
10. องค์กรส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญในการอนุรักษ์การแต่งกายรูปแบบผสมผสานระหว่างจีน มาเลเซีย หรืออินโดนีเซีย หรือบ่าบา	3.52	0.99	มาก

ตารางที่ 5.16 (ต่อ)

ลักษณะการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
<u>ด้านที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือน</u>			
(ค่าเฉลี่ยรวม 3.69)			
1. ลักษณะที่แสดงถึงบ้านของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนโบราณมีเอกลักษณ์เฉพาะคือใช้วัสดุจากดินและไม่มีช่องระบายอากาศ	3.22	0.97	ปานกลาง
2. ลักษณะที่แสดงถึงความทันสมัยของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน คือสถาปัตยกรรมที่มีการผสมผสานระหว่างชาตินิโอรุและจีน	3.80	0.76	มาก
3. ลักษณะบ้านของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนสร้างตามคติความเชื่อ โดยสร้างแบบหน้าปิตักและมีป้ายชื่อสกุลแขวนเหนือประตู	3.46	0.89	มาก
4. ภายในบ้านนิยมมีประตูลับแล (ประตูซุก) ใช้กันแบ่งห้องด้านหน้าและด้านหลังออกจากกัน	3.40	0.88	ปานกลาง
5. โครงสร้างของกลางบ้านนิยมมีบ่อน้ำ (ฉิมแจ้) และหลังคาเปิดโล่ง	3.78	0.88	มาก
6. การเปิดหลังคาโล่งให้ช่องแสงผ่านภายในบ้านได้แสดงถึงความเชื่อในโชคลาภประดุจแสงสว่างที่ส่องลงมา	3.72	0.85	มาก
7. ห้องโถงกลางมีการจัดโต๊ะบูชาเทพเจ้าและวิญญาณบรรพบุรุษ	3.90	0.88	มาก
8. การจัดโต๊ะหมู่บูชาให้ความสำคัญกับระดับความสูง-ต่ำ และทิศทางซ้าย-ขวา	3.93	0.80	มาก
9. ลักษณะที่อยู่อาศัยที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ได้รับการถ่ายทอดมาจากการอบรมสั่งสอน	3.85	0.78	มาก
10. ความต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบูรณะแหล่งที่อยู่อาศัยที่มีการผสมผสานระหว่างชาตินิโอรุและจีนให้มีความเป็นสากลแบบตะวันตก	3.83	1.00	มาก

ตารางที่ 5.16 (ต่อ)

ลักษณะการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
<u>ด้านประเพณีและพิธีกรรม</u>			
(ค่าเฉลี่ยรวม 3.98)			
1. ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีความเชื่อเรื่องการบูชาเทพเจ้าและวิญญาณบรรพบุรุษ	4.19	0.75	มาก
2. ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือเทพเจ้าตลอดทั้งปี	4.10	0.78	มาก
3. ประตูป้านของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเป็นสถานที่บ่งบอกพิธีกรรมต่างๆ มีป้ายผ้าติดไว้เหนือประตูแตกต่างกันตามแต่ละพิธีกรรม	3.82	0.82	มาก
4. บ้านของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีหิ้งบูชาเทวดาทิศ (เง็กเซียนฮ่องเต้) แทบทุกบ้าน	4.04	0.84	มาก
5. ประเพณีที่ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนยึดถือปฏิบัติสืบทอดมาใหญ่เป็นประเพณีรำลึกถึงบรรพบุรุษเป็นการแสดงความกตัญญู	4.15	0.78	มาก
6. ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนให้ความสำคัญกับศาลเจ้า	4.09	0.76	มาก
7. ประเพณีกินผัก (เจี๋ยฉ่าย) มีจุดมุ่งหมายเพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์และการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ	4.24	0.79	มากที่สุด
8. การตั้งชื่อลูกส่วนมากมาจากเซียมซีถามพระเพื่อเป็นสิริมงคลแก่เด็ก	3.74	0.91	มาก
9. ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีธรรมเนียมการแต่งงานที่ถูกปลูกฝังมาจากบรรพบุรุษในเรื่องของศักดิ์ (ฐานะ)	3.66	0.91	มาก
10. ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีความเชื่อตามคติจีนเชื่อว่าคนเกิดมาจากธาตุดินเมื่อตายต้องฝังร่างกายคืนสู่ดิน	3.84	0.89	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.69	0.45	มาก

จากตารางที่ 5.16 แสดงให้เห็นว่าลักษณะการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยนในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.69 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ลักษณะการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยนในทัศนะของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านประเพณีและพิธีกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.98 รองลงมาคือ ด้านอาหารและวัฒนธรรมการบริโภค ด้านที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือน ด้านการแต่งกาย ด้านภาษาและการใช้ภาษา และด้านยารักษาโรค ค่าเฉลี่ย 3.93 3.69 3.54 3.53 และ 3.48 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาทัศนะของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในรายชื่อของแต่ละด้าน พบดังนี้

1. ด้านประเพณีและพิธีกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเพณีกินผัก (เจี๋ยฉ่าย) มีจุดมุ่งหมายเพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์และการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ (ข้อ 7) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.24 รองลงมาคือ ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีความเชื่อเรื่องการบูชาเทพเจ้าและวิญญาณบรรพบุรุษ (ข้อ 1) ค่าเฉลี่ย 4.19 ส่วนการที่ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีธรรมเนียมการแต่งงานที่ถูกปลูกฝังมาจากบรรพบุรุษในเรื่องของศักดิ์ (ฐานะ) (ข้อ 9) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 3.66

2. ด้านอาหารและวัฒนธรรมการบริโภค ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการที่ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนิยมใช้ช้อนแทนน้ำปลา (ข้อ 5) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.19 รองลงมาคือ ชาวฮกเกี้ยนมีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์คือหมี่ฮกเกี้ยน (ข้อ 8) ค่าเฉลี่ย 4.11 ส่วนอาหารชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีลักษณะเป็นจิ้นแท้และผสมไทยแขก (ข้อ 4) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 3.54

3. ด้านที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการจัดโต๊ะหมู่บูชาให้ความสำคัญกับระดับความสูง-ต่ำ และทิศทางซ้าย-ขวา (ข้อ 8) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.93 รองลงมาคือ ห้องโถงกลางมีการจัดโต๊ะบูชาเทพเจ้าและวิญญาณบรรพบุรุษ (ข้อ 7) ค่าเฉลี่ย 3.90 ส่วนลักษณะที่แสดงถึงบ้านของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนโบราณมีเอกลักษณ์เฉพาะคือใช้วัสดุจากดินและไม่มีช่องระบายอากาศ (ข้อ 1) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 3.22

4. ด้านการแต่งกาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในวันตรุษจีนที่ต้องสวมใส่ชุดใหม่หรือใส่ชุดสีแดงรวมถึงบุตรหลาน (ข้อ 7) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.99 รองลงมาคือ ในพิธีศพของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนญาติผู้ตายที่ใกล้ชิดมักใส่ชุดกระสอบหรือใส่ชุดผ้าขาว (ข้อ 6) ค่าเฉลี่ย 3.95 ส่วนความต้องการแต่งกายในรูปแบบชุดบาบาในการดำเนินชีวิตประจำวัน (ข้อ 8) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 3.00

5. ด้านภาษาและการใช้ภาษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะลักษณะภาษาจีนสำเนียงชาวจีนฮกเกี้ยนมีอิทธิพลต่อภาษาถิ่นภูเก็ต (ข้อ 1) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.93 รองลงมาคือ การใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนในการสื่อสารเป็นการใช้เฉพาะคนจีนด้วยกันหรือใช้ในพิธีกรรม (ข้อ 3) ค่าเฉลี่ย 3.89 ส่วน ความไม่พึงพอใจเมื่อบุตรหลานหรือญาติสนิทใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนไม่ถูกต้อง (ข้อ 8) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 2.94

6. ด้านการรักษาโรค ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะแก้หวัด หล่อฮังก้วย และจับเลียง สามารถช่วยรักษาอาการร้อนในได้ (ข้อ 9) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.91 รองลงมาคือ คุณสมบัติและสรรพคุณของยาจีนได้รับการบอกกล่าวมาจากรบรรพบุรุษ (ข้อ 5) ค่าเฉลี่ย 3.77 ส่วนการใช้ยันทันตจากศาลเจ้าเฒ่าเป็นวิธีการรักษาพยาบาลของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (ข้อ 7) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 3.16

ตอนที่ 4 ปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยน

ตารางที่ 5.17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอด
อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ลักษณะปัจจัยการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
ปัจจัยด้านครอบครัว (ค่าเฉลี่ยรวม 3.58)			
1. ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย (การอยู่ร่วมกันของสมาชิกจำนวนมาก)	3.54	0.98	มาก
2. ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วต้องใช้แซ่ (นามสกุลผู้ชาย)	4.05	0.81	มาก
3. พ่อแม่มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาเลือกคู่ครองให้บุตรหลาน	3.56	0.97	มาก
4. การได้รับการอบรมและปลูกฝังให้ยึดถือระบบอาวุโส	4.05	0.74	มาก
5. บุคคลในครอบครัวได้รับการอบรมให้มีบุคลิกที่อ่อนน้อมรู้จักผู้ใหญ่ผู้น้อย	4.20	0.76	มาก
6. บรรพบุรุษและครอบครัวทำงานในระบบราชการ	2.87	1.66	ปานกลาง
7. ครอบครัวท่านสอนแนะนำให้ใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยน	3.17	1.01	ปานกลาง
8. ในครอบครัวให้ความสำคัญกับฝ่ายญาติแม่มากกว่าฝ่ายพ่อ	3.19	1.07	ปานกลาง
9. ในครอบครัวผู้ชายมีอำนาจในการตัดสินใจ	3.53	0.94	มาก
10. การสนับสนุนให้บุตรหลานเรียนรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจีนฮกเกี้ยน	3.67	0.96	มาก

ตารางที่ 5.17 (ต่อ)

ลักษณะปัจจัยการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
<u>ปัจจัยด้านสังคมเพื่อน สมาคม และชุมชน</u> (ค่าเฉลี่ยรวม 3.41)			
1. การพบปะกับคนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในชีวิตประจำวัน	3.57	0.90	มาก
2. เพื่อนสนิทที่สามารถช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และไปไหนมาไหนด้วยกันเป็นประจำเป็นคนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน	3.43	0.95	มาก
3. บุคคลในครอบครัวเข้าสมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน	3.01	1.09	ปานกลาง
4. ศาลเจ้า สมาคมต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางข่าวสารของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน	3.40	0.93	ปานกลาง
5. การเข้ามามีส่วนร่วมในสมาคม ชุมชนเกิดระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง	3.42	0.88	มาก
6. เมื่ออยู่ในชุมชนเดียวกันที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีการใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยน	3.04	1.02	ปานกลาง
7. บุคคล ชุมชนและสมาคมต่างมีความรักและศรัทธาต่อบรรพบุรุษ	3.92	0.83	มาก
8. สมาคมและชุมชนจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีจีนฮกเกี้ยนประจำปี	3.70	0.98	มาก
9. สมาคมและชุมชนชาวจีนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี	3.24	1.01	ปานกลาง
10. สมาคมและชุมชนชาวจีนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนได้รับการสนับสนุนจากเอกชนในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี	3.48	0.94	มาก

ตารางที่ 5.17 (ต่อ)

ลักษณะปัจจัยการสื่อสาร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
<u>ปัจจัยด้านศาสนาและความเชื่อ</u> (ค่าเฉลี่ยรวม 3.78)			
1. ความเคร่งครัดของครอบครัวในการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของจีนฮกเกี้ยน	3.58	0.88	มาก
2. การไหว้เจ้าและบรรพบุรุษต้องมีการจัดชุดอาหารที่มีตัวเลขอันเป็นเคล็ดมงคลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ข้าวเซ่ง อาหารคาว 3 อย่าง	3.77	0.86	มาก
3. การมีความเชื่อว่าอาหารจีนแท้มักเป็นอาหารที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	3.77	0.83	มาก
4. คนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีการนำหลักธรรมคำสอนศาสนาไปปฏิบัติจนเกิดผลในการดำเนินชีวิตประจำวัน	3.80	0.80	มาก
5. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อทางศาสนาสามารถให้คุณให้โทษได้แก่คนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนได้	3.75	0.84	มาก
6. เมื่อมีความทุกข์ใจท่านไปไหว้พระสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ศาลเจ้า	3.70	0.95	มาก
7. การเข้าร่วมประเพณีกินผัก ถือศีลกินเจ เพราะเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อเกี่ยวกับการทำให้ร่างกายบริสุทธิ์	4.12	0.85	มาก
8. การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีทางศาสนาเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ	4.08	0.81	มาก
9. ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนให้ความสำคัญจัดฉลองเมื่อครบอายุ 60 ปี (แซ่ยิด)	3.44	1.05	มาก
10. การอบรมสั่งสอนให้ธำรงรักษาวัฒนธรรมความเป็นจีนฮกเกี้ยนและถ่ายทอดสู่ลูกหลาน	3.81	0.89	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.59	0.52	มาก

หมายเหตุ ระดับการให้คะแนนคือ

1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับน้อย

2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง

3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับมาก

4.20 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ตารางที่ 5.17 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยนในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.59 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยนในทัศนะของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะปัจจัยด้านศาสนาและความเชื่อมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.98 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสังคม เพื่อน สมาคม และชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.58 และ 3.41.53 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาทัศนะของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในรายชื่อของแต่ละด้าน พบดังนี้

1. ปัจจัยด้านศาสนาและความเชื่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการเข้าร่วมประเพณีกินผัก ถือน้ำสรงน้ำพระ เพราะเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อเกี่ยวกับการทำให้ร่างกายบริสุทธิ์ (ข้อ 7) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.12 รองลงมาคือการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีทางศาสนา เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ (ข้อ 8) ค่าเฉลี่ย 4.08 ส่วนชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนให้ความสำคัญจัดฉลองเมื่อครบอายุ 60 ปี (แซ่ฮิด) (ข้อ 9) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 3.44

2. ปัจจัยด้านครอบครัว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวได้รับการอบรมให้มีบุคลิกที่อ่อนน้อมรู้จักผู้ใหญ่ผู้น้อย (ข้อ 5) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.20 รองลงมาคือ ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วต้องใช้แซ่ (นามสกุลผู้ชาย) (ข้อ 2) และการได้รับการอบรมและปลูกฝังให้ยึดถือระบบอาวุโส (ข้อ 4) ค่าเฉลี่ย 4.05 ส่วนบรรพบุรุษและครอบครัวทำงานในระบบราชการ (ข้อ 6) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 2.87

3. ปัจจัยด้านสังคมเพื่อน สมาคม และชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะบุคคล ชุมชนและสมาคมต่างมีความรักและศรัทธาต่อบรรพบุรุษ (ข้อ 7) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.92 รองลงมาคือ สมาคมและชุมชนจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีจีนฮกเกี้ยนประจำปี (ข้อ 8) ค่าเฉลี่ย 3.70 ส่วนบุคคลในครอบครัวเข้าสมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (ข้อ 3) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 3.01

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทั่วไป ลักษณะการสื่อสาร และปัจจัยการสื่อสารเพื่อทดสอบอรรถลักษณะทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทั่วไป ลักษณะการสื่อสาร และปัจจัยการสื่อสารเพื่อทดสอบอรรถลักษณะทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยนประกอบด้วย การค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับรูปแบบครอบครัว ปัจจัยช่วงอายุกับภาษาตั้งเดิมบิดามารดา ด้วยค่าไคสแควร์ (chi-square) นอกจากนี้เป็นการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการสื่อสารและปัจจัยการสื่อสารเพื่อทดสอบอรรถลักษณะทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation)

ตารางที่ 5.18 แสดงผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรูปแบบครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน(n = 400)

รูปแบบครอบครัว	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน				รวม
	1 คน	2 คน	3-6 คน	7 คนขึ้นไป	
ครอบครัวเดี่ยว	0 (0.0)	14 (5.8)	218 (89.7)	11 (4.5)	243 (100.0)
ครอบครัวขยาย	0 (0.0)	0 (0.0)	77 (56.2)	60 (43.8)	137 (100.0)
ครอบครัวผสมผสาน	0 (0.0)	7 (53.8)	3 (23.1)	3 (23.1)	13 (100.0)
ไม่มีครอบครัว	7 (100.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (100.0)
Chi-square (χ^2)	df.	Sig.			
557.16	9	0.000*			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5.18 พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับรูปแบบครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5.19 แสดงผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุและภาษาดั้งเดิมบิดามารดา
ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ภาษาดั้งเดิม	ช่วงอายุ			รวม
	ต่ำกว่า 35 ปี	35-50 ปี	51 ปีขึ้นไป	
ไทย	128 (49.6)	74 (28.7)	56 (21.7)	258 (100.0)
จีนฮกเกี้ยน	25 (17.6)	53 (37.3)	64 (45.1)	142 (100.0)
Chi-square (χ^2)	df.	Sig.		
43.35	2	0.000*		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5.19 พบว่า ช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับภาษาดั้งเดิมบิดามารดาของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5.20 แสดงผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการสื่อสารและปัจจัยการสื่อสาร
เพื่อสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยน (n = 400)

ด้าน	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<u>ลักษณะการสื่อสาร</u>									
1. ด้านภาษาและการใช้ภาษา	1.000								
2. ด้านอาหารและวัฒนธรรมการบริโภค	.452**	1.000							
3. ด้านยารักษาโรค	.483**	.475**	1.000						
4. ด้านการแต่งกาย	.553**	.481**	.609**	1.000					
5. ด้านที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือน	.470**	.569**	.486**	.653**	1.000				
6. ด้านประเพณีและพิธีกรรม	.369**	.627**	.510**	.546**	.654**	1.000			
<u>ปัจจัยการสื่อสาร</u>									
7. ด้านครอบครัว	.531**	.449**	.525**	.601**	.523**	.524**	1.000		
8. ด้านสังคมเพื่อน สามี และชุมชน	.531**	.451**	.452**	.564**	.524**	.494**	.597**	1.000	
9. ด้านศาสนาและความเชื่อ	.448**	.521**	.468**	.498**	.545**	.629**	.584**	.619**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5.20 พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลางและความสัมพันธ์กันระดับต่ำ ทั้งนี้ตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ ด้านประเพณีความเชื่อพิธีกรรมกับด้านที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือน ($r = .654$) รองลงมาคือ ด้านที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือนและด้านการแต่งกาย ($r = .653$) ด้านศาสนาความเชื่อและด้านประเพณีพิธีกรรม ($r = .629$) และด้านประเพณีพิธีกรรมและด้านอาหารและวัฒนธรรมการบริโภค ($r = .627$)

บทที่ 6

นโยบายและแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการ ดำเนินงานในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจังหวัดภูเก็ต

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสืบทอดอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อคงไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าให้กับอนุชนรุ่นหลังโดยอาศัยกลไกหลักที่สำคัญคือนโยบายและแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตส่วนหนึ่งได้ดำเนินการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอย่างต่อเนื่องเพื่อธำรงไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสามารถพิจารณาแนวความคิด ลักษณะ และกระบวนการสำคัญๆ ได้ดังนี้

6.1 แนวความคิดและลักษณะการกำหนดนโยบายการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

อดีตผู้บริหาร นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (นายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์)

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภายใต้ระบบทุนนิยมโลก ส่งผลให้การสืบสานทางวัฒนธรรมในภาพรวมขาดความสมดุลระหว่างวัฒนธรรมสากลและวัฒนธรรมท้องถิ่น ความเป็นอัตลักษณ์ที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของ บุคคล สังคม ชุมชนนั้นๆ ก็จะถูกกลืนกลาย (Assimilation) ไปกับชาติพันธุ์ใหม่ที่เข้ามาในท้องถิ่น จึงส่งผลให้ความเป็นเอกภาพภายในชาติลดเลือนหายไปด้วยเช่นกัน ดังนั้น มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นทุนทางสังคมของท้องถิ่น ควรนำกลับมาเป็นจุดแข็งในการพัฒนาท้องถิ่นของตน และประเทศชาติ และในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงความเป็นอัตลักษณ์จนเป็นที่ยอมรับของสังคมอารยะประเทศได้ ต้องมาจากความต้องการของคนในท้องถิ่นที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และหวงแหนมองเห็นคุณค่าและความหมายของวัฒนธรรม

แต่การสนับสนุนองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization: UNESCO) ให้เข้ามามีบทบาทจัดสรรกระบวนการทัศน์พัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นจนกลายเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลกเป็นสำคัญนั้น ไม่ได้เป็นการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เพราะการเห็นคุณค่าและความหมายของวัฒนธรรมนั้น ต้องมาจากการร่วมมือร่วมใจจากกลุ่มคนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับโลก ระดับชาติ ระดับสังคม ระดับท้องถิ่น ระดับบุคคล โดยเฉพาะระดับปัจเจกบุคคลนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะในการจัด การวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจะต้องมาจากการอนุรักษ์จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งหรือจากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่งเป็นสำคัญ

ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกลไกสำคัญในการผลักดัน กระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าและความหมายมรดกทางวัฒนธรรม รวมถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และคนในชุมชนสามารถยอมรับความเป็นพลวัต (Dynamics) ทางวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคมได้ เพราะวัฒนธรรมนั้นมีการปรับเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่สิ่งหนึ่งที่จะคงที่และจะแสดงถึงตัวตนของตนได้ คือ รากเหง้าของ

วัฒนธรรมเดิมที่ยังคงอยู่ ส่วนคุณค่าของวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงจะมีคุณค่า ที่เป็นไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมขณะนั้น ฉะนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่บริหารจัดการวัฒนธรรม ต้องตระหนักในคุณค่าและความหมายของมรดกวัฒนธรรม เพื่อจะได้ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมอย่างรอบคอบ มีเป้าหมาย และพัฒนาทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมสนับสนุนให้คนในท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับสายรากทางวัฒนธรรมอันเป็นที่มาในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นภูเก็ต โดยเฉพาะในอัตลักษณ์ของความเป็นจีนที่มีสายวัฒนธรรม เชื่อมต่อระหว่างจีนช่องแคบลายู กับจีนแผ่นดินใหญ่ คนจีนที่มีการกลืนกลายตนเองจากคนพื้นเมือง จนเป็นจีนภูเก็ตที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว ดังที่ นายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ ได้อธิบายที่มาของชาวจีนภูเก็ตไว้ว่า

“สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากจังหวัดภูเก็ต เป็นจังหวัดที่มีชาวจีนโพ้นทะเลอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นอันมาก โดยเฉพาะตอนปลายกรุงศรีอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวจีนโพ้นทะเลจะเดินทางเข้ามาแสวงโชคเพื่อทำการค้าขายกับชาวพื้นเมืองโดยเฉพาะการค้าขายสินค้าต่าง ๆ ในเมืองถลาง เช่น การแลกเปลี่ยนสินค้าต่าง ๆ กับแร่ดีบุก และของป่านานาชนิด รวมทั้งทรัพยากรทางทะเล เช่น อำพันทอง ไข่มุก เป็นต้น จนกระทั่งมีชาวจีนบางคนที่มาทำการค้ายังเกาะภูเก็ตได้ตั้งรกรากอยู่ที่เมืองนี้ และมีการชวนญาติจากประเทศจีนให้มาอยู่ที่เกาะภูเก็ต กลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลที่เดินทางเข้ามามากที่สุด คือ ชาวยกเกี้ยน เนื่องจากเป็นกลุ่มชนที่มีมณฑลอยู่ติดทะเลจึงมีความชำนาญในการเดินเรือ ก่อปรกับจังหวัดภูเก็ต ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 25 กิจการเหมืองแร่ดีบุกมีความเฟื่องฟูเจริญก้าวหน้าเป็นอันมาก จึงส่งผลให้ชาวยกเกี้ยน ที่อาศัยอยู่ประเทศที่สอง ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และประเทศฟิลิปปินส์ เริ่มอพยพเข้ามามากขึ้น จึงส่งผลให้ ชาวพื้นเมืองภูเก็ตได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาจากชาวยกเกี้ยนทั้งแบบดั้งเดิมที่อพยพมาจากมณฑลยกเกี้ยนประเทศจีน และจากชาวยกเกี้ยนที่อพยพมาจากประเทศที่สอง ที่ได้รับอิทธิพลจากจีน มาเลเซีย และตะวันตก”

ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ จังหวัดภูเก็ตจึงมีความเป็นอัตลักษณ์และสืบสานเฉพาะถิ่นในกลิ่นอายความเป็นจีนที่ควรค่าแก่การส่งเสริมสืบทอดต่อไป

2) สนับสนุนให้มีศูนย์การศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมระดับชุมชน การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับคนในชุมชน นายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ ได้กล่าวยกตัวอย่าง “เช่น ศาลเจ้าที่อยู่ในอำเภอกะทู้ ล้วนแต่มีที่มา ซึ่งทุกวันนี้อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ยังคงมีความเป็นอัตลักษณ์ในความเป็นจีนยกเกี้ยนมาก คำว่า กะทู้ เดิมสันนิษฐานกันว่า มาจากภาษาฮกเกี้ยนว่า “ไลโหหรือ” “โนหุ” หมายถึงมาเที่ยว ส่วนอีกคำหนึ่งว่า “ไลตุ้” มีความหมายว่า มาพบเหมืองแร่ทำมาหากิน เช่น แห่แร่ดีบุก “ไลตุ้” เปลี่ยนมาเป็น “โนหุ” มีความเชื่อกันว่า ชาวยกเกี้ยนได้อพยพมาอยู่ที่บ้านกะทู้ก่อนปี พ.ศ. 2368 ลักษณะการอพยพเป็นการทยอยกันเข้ามา หลักฐานที่มาของความเชื่อนี้ คือ ศาลเจ้ากะทู้ “โนหุเต้าบูเก้ง” ซึ่งเป็นศาลเจ้า แห่งแรก ของจังหวัดภูเก็ต ที่ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2368 ชาวยกเกี้ยน ส่วนศาลเจ้าต้องยงสู (ศาลบรรพบุรุษชาวจีน) เดิมเป็นศาลผี เป็นศาลวิญญาณ เป็นศาลป้ายวิญญาณของกลุ่มจีนฮกเกี้ยน ที่โดนเผาตายพร้อมกันหลายคนจนแยกไม่ออกว่ากระดุกของใครเลยเอาป้ายชื่อวิญญาณมาตั้งไว้แล้วฝังกระดุกทั้งหมดรวมกันไว้ที่ศาล เพื่อบูชาตามความเชื่อของจีน ดังนั้น ศาลนี้จะไม่มีการมีเจ้าที่ แต่เป็นศาลที่นับถือในลักษณะวิญญาณบรรพบุรุษ และศาลเจ้าปูนเถากัง เป็นศาลเจ้าที่เกี่ยวข้องกับผู้ดูแลทรัพย์ ที่ดิน เพราะฉะนั้นก็จะคุ้มครองให้เจ้าของที่ดินปลอดภัย ที่ตั้งศาลจะอยู่

ทางซ้ายมือเวลาที่ไปป่าตอง อยู่บนยอดเขาป่าตอง ศาลเจ้าทั้งสามแห่งนับว่าเป็นจุด landmark บอกอาณาเขตระหว่างเมืองเก่ากับเมืองใหม่(ป่าตอง)ได้อย่างชัดเจน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ้ามีการให้ความรู้กับชุมชน หรือจัดทำเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การศึกษาของชุมชนก็สามารถสร้างความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรมให้กับชุมชนได้”

3) การให้การศึกษาก่อสาธารณะ การให้การศึกษาก่อสาธารณะเป็นการพัฒนาทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เนื่องจากการให้ความรู้แก่ชุมชนในท้องถิ่นโดยบอกถึงที่มาของสายรากทางวัฒนธรรมของตนเอง ตั้งแต่ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานจนกระทั่งมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงการกลืนกลายทางวัฒนธรรมของชาวพื้นเมืองภูเก็ตกับชาวจีนฮกเกี้ยนจนกลายเป็นอัตลักษณ์ ที่หลายคนเรียกว่า “จีนภูเก็ต” เหล่านี้นับเป็นการให้ข้อมูลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบวกกับชุมชนเยาวชน หรือคนในชุมชนจะเกิดการรักและหวงแหนทรัพยากรท้องถิ่นที่เป็นวัฒนธรรมของตนเองมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การให้การศึกษาก่อสาธารณะจัดทำหลักสูตรและการสอนที่มีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในภูเก็ตควรช่วยกันให้ความสำคัญด้านนี้ เพื่อปลูกฝังความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรมในระยะยาว

นอกจากนี้ นายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ ได้กล่าวว่า

“ปัจจุบัน คนในภูเก็ตดั้งเดิมมีจำนวนน้อยส่วนใหญ่เป็นคนถิ่นอื่นที่อพยพเข้ามาทำธุรกิจต่าง ๆ คนเก่าแก่เมื่อไม่เห็นความสำคัญถิ่นกำเนิดก็จะขายบ้านหรือตึกแถวที่ตนเองอยู่ พอขายตึกก็จะส่งผลให้คนดั้งเดิมแถวนั้นก็หายไปด้วย มันจึงกลายเป็นชุมชนเก่า แต่คนอยู่ใหม่ ชุมชนเก่าที่อยู่โดยคนใหม่อันตรายมาก เพราะเขาจะไม่ได้รักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของภูเก็ตไว้ ตึกที่เป็นรูปทรงชิโนโปรตุกีสก็จะมีมีการดัดแปลงให้ทันสมัยขึ้น จนท้ายสุดก็จะไม่เหลือความเป็นจีนภูเก็ตไว้เลย”

4) การนำต้นทุนทางวัฒนธรรมมาทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและนำการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมาจัดให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของภูเก็ตอย่างแท้จริง ก็จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งนายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ ได้เน้นย้ำให้เห็นว่า

“เช่น การจัดทำเว็บไซต์ (website) ร้านอาหารพื้นเมืองในแต่ละอำเภอ และประชาสัมพันธ์ให้อย่างจริงจัง ทำให้ต่อเนื่องจริงๆ ดังนั้น ทุกคนทั้งนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่นก็จะมีความคิดที่ตรงกันว่า เวลาจะทานอะไรที่เกี่ยวกับอาหารดั้งเดิม หรืออาหารท้องถิ่นก็จะนึกถึง เช่น ต้มโคลสีสุนทรของภูเก็ต เป็นต้น แต่ตอนนี้เรามี “ร้านลูกเต๋ยน” ที่เป็นร้านอาหารที่คงความเป็นอัตลักษณ์ของอาหารชาวจีนฮกเกี้ยนอยู่ในย่านเมืองเก่า ตรงหัวมุมที่ถนนตีบุกตัดกับถนนเยาวราช แต่อาหารจีนฮกเกี้ยนดั้งเดิมค่อนข้างหายาก รสชาติดั้งเดิมจะรสชาติที่ได้รับการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมของชาวพื้นเมืองแบบอาหารใต้ และชาวจีน (จีนฮกเกี้ยน) อีกทั้งมีรสชาติเครื่องเทศแบบแถบแหลมมาลายู ปนอยู่ด้วยกอบกับมีกลิ่นอายของความเป็นจีนสอดแทรก ก็จะทำให้เป็นอัตลักษณ์ของอาหารที่มีเสน่ห์ และการจะทำอาหารให้คงรสชาติแบบดั้งเดิมไว้ เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ที่สำคัญจำเป็นต้องใช้วัสดุที่ถูกต้อง และวิธีการทำที่ถูกต้อง สิ่งเหล่านี้ก็จะนำมาสู่รสชาติดั้งเดิม ซึ่งวิธีของการปรุง เป็นสิ่งที่สำคัญมากเช่น อาหารชื่อว่า “กูโบ้เจี๊ยะเจี๊ยะ” ที่จริงเป็นอาหารมาเล กูโบ้ หมายถึงข้าวต้ม เจี๊ยะเจี๊ยะ ก็คือ รวมมิตร กูโบ้เจี๊ยะเจี๊ยะของภูเก็ต มีองค์ประกอบแค่ 4 อย่างเท่านั้นเอง 1. แป้งที่ตัดเป็นรูปขนมเปียกปูน 2. เผือกที่ตัดเป็นรูปขนมเปียกปูน 3. มันเทศ 4. ถั่วยอแยะ คือถั่วแดงขนาดเล็ก แล้วปรุงด้วยกะทิ และน้ำตาล แล้วต้องเป็นน้ำตาลอะไร สดส่วนเท่าไร เวลาต้มต้องใส่อะไรก่อน อะไรหลัง ถ้าปรุงได้ตามวิธีการ และ

ปริมาณที่ถูกต้อง มันจะได้รสชาติที่ดั้งเดิม ซึ่งการคงไว้ซึ่งรสชาติดั้งเดิมนั้นเป็นเส้นที่เป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี” ดังนั้น การนำภูมิปัญญาดังกล่าวที่นับว่าเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรม มาเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่นเป็นสิ่งที่องค์การส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการ

5) การใช้ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์มาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว เนื่องจากระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเครื่องมือที่สำคัญ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการท่องเที่ยว ให้การใช้งานระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องด้วยคุณสมบัติของระบบ GIS ที่สามารถรวบรวม วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ดี อ้างอิงถึงตำแหน่งที่มีอยู่จริงอยู่บนพื้นผิวโลก ได้แม่นยำและรวดเร็ว ซึ่ง นายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ ได้เน้นย้ำความสำคัญระบบภูมิสารสนเทศกับการท่องเที่ยวไว้ว่า

“ระบบ GIS มีความสำคัญ สามารถประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวได้ดังนี้คือ สามารถระบุตำแหน่งการเดินทาง ค้นหาสถานที่บอกเส้นทาง ไปยังจุดหมายที่ต้องการได้แม่นยำและรวดเร็ว ช่วยวางแผนการเดินทางและหาที่พัก ช่วยเป็นเข็มทิศในการเดินป่า แสดงข้อมูลแบบทันการณ การติดตามตัวก็สามารถบอกพิกัดได้อย่างแม่นยำ เส้นทางทาง (Track) การจัดการภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ นำมาจัดการกับทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมถึงการเฝ้าระวัง การบำรุงรักษา การวิเคราะห์ในการหาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภูเก็ต รวมไปถึงการแบ่งปันภาพการเดินทางผ่านด้วย Social Network เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและมีความสะดวกในการเดินทาง” ดังนั้นจึงควรที่จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภูเก็ตให้มีศักยภาพและเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป

6) การประกาศเชิดชูเกียรติปราชญ์ท้องถิ่น ที่มีผลงานทางด้านวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการช่วยในการปลูกฝังค่านิยมในการรักบ้านเกิดให้กับเยาวชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เพราะเขาได้เห็นต้นแบบในความเป็นปราชญ์ท้องถิ่น จะได้เป็นแรงกระตุ้นในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งในจังหวัดภูเก็ตยังคงมีปราชญ์ท้องถิ่นอยู่จำนวนมาก เช่น

“นายไชยยุทธ์ ปิ่นประดับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการทำเหมืองแร่ และวัฒนธรรมจีน ความเป็นมา เนื่องจากได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการทำเหมืองแร่และวัฒนธรรมจีน “แบบมุขปาฐะ” จากอ่ากั้งและชาวจีนในจังหวัดภูเก็ตเสมอ ๆ จึงมีความคิดริเริ่มและสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ รวมทั้งเดินทางไปศึกษาที่ป็นังหรือประเทศมาเลเซีย เพื่อรวบรวมทำเป็นหนังสือขึ้น

นายทฤษฎา ขาญยตร์ เป็นผู้ที่รอบรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นและประเพณีถือศีลกินผัก และมีการถ่ายทอดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยจัดทำหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่นำเอาวัฒนธรรมการร่อนแร่ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวจีนในสมัยก่อน มาทำการแสดง (ระบำร่อนแร่) และจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กและเยาวชนผู้สนใจได้ศึกษา”

ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในส่วนนี้ต้องเข้าถึงชุมชน ต้องเสาะหา สอบถาม เพื่อให้ได้ปราชญ์ท้องถิ่นแต่ละที่มาเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชนรุ่นหลังได้ปฏิบัติสืบต่อไป

7) จัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม โดยมีการส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมอย่างจริงจัง อาจจัดทำเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรม(บริเวณกะทู้) จัดทำถนนสายวัฒนธรรม ถนนคนเดิน หรือจัดทำพิพิธภัณฑ์ชุมชนที่มีชีวิตเคลื่อนไหวได้ เหมือนมิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์ชุมชนสำคัญอย่างไร เป็นการ

ช่วยให้สาธารณชนเข้าใจ และซาบซึ้งในทรัพยากรวัฒนธรรมและช่วยปกป้องรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมไว้ ดังนั้น การดำเนินการดังกล่าว นายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ ได้เน้นย้ำให้ตระหนักว่า “ถ้าจะต้องทำในช่วงนี้ ถ้าไปทำอีกสัก 40 ปีข้างหน้าคงจะซ้ำเกินไป เนื่องจากขณะนี้ปราชญ์ท้องถิ่น คนเก่าแก่ที่จะบอกเล่าที่มาในสิ่งของต่าง ๆ ได้ทำนองคงอยู่อีกหลายท่าน ซึ่งพิพิธภัณฑ์ชุมชนไม่ต้องมีขนาดใหญ่ อาจอยู่ในโรงเรียนบางเหี้ยวของเทศบาลนครภูเก็ตก็ได้ แต่วิธีการดำเนินการจัดอาจมีการนำเสนอด้วยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องในการนำเสนอข้อมูล ด้วยการใช้นวัตกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องในรูปแบบที่หลากหลาย และถ้าเป็นนักท่องเที่ยวก็อาจจะนำเสนอข้อมูลด้วยเทคโนโลยีไม่ซับซ้อนมากนัก อาจจะดูอะไรผิวเผินแล้วเข้าใจจบ ส่วนคนที่สนใจด้านวัฒนธรรม อาจจะหาข้อมูลเพิ่มเติมจนถึงขั้นของข้อมูลที่ลึกที่สุดได้ที่ตนเองอยากได้ ซึ่งอาจทำพิพิธภัณฑ์ชุมชนแต่ละชุมชนในจังหวัดภูเก็ตที่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละอำเภอก็ล้วนแต่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นต่างกัน เช่น ชุมชนกะทู้ก็จะไม่เหมือนกับชุมชนบางเหี้ยว ชุมชนบางเหี้ยวเป็นชุมชนที่ก่อตัวขึ้นมาจากพื้นที่ที่อยู่ชายฝั่ง ดินทะเล และเป็นทะเลที่ทำประมงได้ดี ขณะเดียวกันบางเหี้ยวเป็นจุดที่คนจีนมาขึ้นฝั่งเป็นที่แรก พอเข้ามาถึงมาขึ้นที่นั่นเป็นที่แรก แล้วจากนั้นก็กระจายตัวไปทั่วเกาะ เพราะฉะนั้นชุมชนบางเหี้ยวก็จะเป็นชุมชนที่สมัยก่อนก็จะเอียงไปทางด้านของประมง แม้แต่ชื่อคำว่า บางเหี้ยว จริงๆชื่อเดิมคือ บังเหี้ยว คำว่า บัง เป็นภาษาจีน หมายถึง แหที่ใช้จับปลา เหี้ยว หมายถึง พื้นที่ลานโล่งที่ใช้สำหรับตากแห ซ่อมแห หรือตากปลาแห้ง หลังจากที่เราได้มีการบริหารจัดการเข้ามา เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มาจากที่อื่นไม่เข้าใจ นึกว่า บางเหี้ยว คือ บังเหี้ยว ก็เปลี่ยนชื่อเป็นบางเหี้ยว เป็นต้น เหมือนกะทู้ จากไหนหู้ ภาษาใต้ คำว่า ไหน หมายถึงบ้านเรือน จากไหนหู้ ก็กลายเป็นกะทู้ เป็นต้น แต่คนจีนเขาออกตัว น ไม่ค่อยได้ เลยออกเป็น ล แทน กลายเป็นไหลหู้ ทำให้เห็นว่าการก่อตัว การสร้างตัวของแต่ละชุมชนนั้นไม่เหมือนกัน ดังนั้นควรอยู่ในแผนดำเนินการที่ต้องรับทำ”

8) การออกกฎหมายในการควบคุมดูแลทรัพยากรทางวัฒนธรรม การออกกฎหมายเป็นการอนุรักษ์ และการพิทักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ซึ่งนายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ ได้อธิบายว่า “เราจะเห็นว่าเมืองที่เป็นเมืองท่องเที่ยวอย่างดี เขาจะเอาใจใส่มากในการแต่งเมือง ในการดูแลและเก็บ กฎหมาย การล่งล้ำในที่สาธารณะไม่มีเลย City Hall ของป็นัง ของจริงสวยงาม การดูแลดีมาก ไม่มีการต่อเติมอะไรทั้งสิ้น ซึ่งต่างจากศาลากลางบ้านเรา คิดจะเอากระจกติดก็ทำเลย” นั้นแสดงให้เห็นว่าถ้ามีการนำกฎหมายออกมาควบคุมดูแลทรัพยากรทางวัฒนธรรม สามารถช่วยในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืนได้

9) การสนับสนุนงานวิจัยด้านวัฒนธรรม การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินคุณค่า และความสำคัญของทรัพยากรทางวัฒนธรรม การจะปรับปรุงอาคารบ้านเรือน หรืออะไรก็ตามควรทำการวิจัยในด้านนั้นเป็นอย่างดีก่อน ดังที่นายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ ได้กล่าวว่า “ป็นัง เป็นเมืองที่เอาใจใส่มากในเรื่องการตกแต่งเมือง จะดูแลและเป็นอย่างดีไม่มีการต่อเติมอะไรให้แปลกตาเก่า ซึ่งต่างจากศาลากลางบ้านเรา คิดจะเอากระจกมาติดก็ทำเลย ไม่มีการศึกษาว่าสถาปัตยกรรมเดิมเป็นอย่างไร สิ่งหนึ่งที่ยังขาดอยู่มากก็ คือ งานวิจัยทางด้านวิชาการ” ดังนั้น ในการศึกษาสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นในเชิงวิจัยในทุกมิติ โดยเฉพาะวัฒนธรรมเป็นวัตถุ นอกจากจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาปรับปรุงท้องถิ่นไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ยังช่วยในการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

10) การประชาสัมพันธ์เมืองภูเก็ต วิทยุชุมชน สถานีที่เกี่ยวกับชุมชนให้ชาวบ้านทุกบ้านมีวิทยุไว้ฟังสื่อของตัวเอง ซึ่ง นายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ได้อธิบายให้เห็นความสำคัญว่า “บอกให้คนในท้องถิ่นเขาเห็นว่ามันมีความสำคัญ เช่น บางที่เราจะแจ้งข่าวร้าย เราจะได้แจ้งผ่านวิทยุ นอกจากนี้ดีดตึกเกอร์หรือโปสเตอร์ให้ทั่วชุมชน ให้รู้ว่าชุมชนของเรามีคลื่นวิทยุ เวลาใครเข้ามาในชุมชน เขาสามารถค้นหาคลื่นวิทยุของเราได้ เพื่อฟังข้อมูลข่าวสารในชุมชน เพราะฉะนั้นต้องลงมือทำการทำวิทยุชุมชนลงทุนไม่ถึง 500,000 บาท และท่านสามารถทำ Facebook หรือ web side ของชุมชนควบคู่ผ่านอินเทอร์เน็ตได้เลย มันสามารถไปได้ไกลถึงอเมริกาเลย ทำเป็นวิทยุออนไลน์ก็ได้เลย”

สรุปบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการงานวัฒนธรรม

1. กระจายอำนาจการบริหารจัดการให้กับส่วนงานต่าง ๆ และ สนับสนุนการปฏิบัติงานของท้องถิ่นที่พัฒนาจังหวัดและปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน

“ถ้า นายก อบจ. ขับรถผ่านไปภูเก็ต เห็นถนนสกปรก นายก อบจ. ต้องไม่นิ่งเฉยหรือ ดูตาย นายก อบจ. ต้องถามว่านี่คือที่ของใคร ถ้าเป็นที่ของแขวงการทางจังหวัด ทำไมปล่อยให้สกปรก และ นายก อบจ. ต้องโทรหาแขวงไปปรึกษางานท่าน และบอกว่าผมเห็นถนนที่ท่านรับผิดชอบสกปรก ท่านมีแรงงานไม่พอหรืออย่างไร มีอะไรให้ผมช่วยไหม นั้นต้องเริ่มต้นอย่างนี้ แล้วจากนั้นต้องเรียกท้องถิ่นอื่น ๆ มานั่งคุยกัน นอกจากนี้นายก อบจ. ต้องบริหารจัดการงาน โดยพยายามกระจายงานไปสู่ท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่นก็กระจายไปสู่ประชาชน ซึ่งตอนนี้แม้ท้องถิ่นจะเริ่มกระจายงานไปมากแล้ว แต่ก็ต้องกระจายอำนาจให้มากที่สุด”

2. การดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความใกล้ชิดกับประชาชน เพื่อจะได้มีการกำหนดแผนงานด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นไปตามความต้องการของชุมชนด้วยซึ่ง นายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ ได้กล่าวว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติงานลงพื้นที่ให้มากที่สุด ไปนั่งคุย เอาแผนงานไปให้เขาดูทั้งในภาคปฏิบัติ และทฤษฎีที่ต้องดำเนินการ นอกจากนี้จัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้ฝ่ายแผน หรือฝ่ายต่าง ๆ มีการขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ชัดเจน สิ่งเหล่านี้จำเป็นว่าเป็นกลไกสำคัญในการผลักดัน กระตุ้น ในการส่งเสริมการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ” ดังนั้น เจ้าหน้าที่ต้องลงไปทำงานกับชาวบ้าน ชุมชน พยายามสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนในท้องถิ่นให้เป็นแกนกลางในการดำเนินงาน ต้องทำงานจริงไม่ใช่การทำงานกับกระดาษ หรือทำงานอยู่แต่บนสำนักงาน

6.2 กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตที่มีต่อการส่งเสริมสิทธิของอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน¹

การบริหารและการจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีกำหนดทิศทางอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นงานด้านใดก็ตาม กล่าวคือ การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันจะต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างรอบด้านไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสาธารณสุข ด้านกีฬา นันทนาการ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเมืองการบริหาร รวมถึงด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดวางระบบที่เรียกว่า การจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การบริการและการจัดการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่ชัดเจนและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยได้กำหนดเป็นโครงการหรือกิจกรรมและงบประมาณภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสาธารณสุข
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านกีฬา นันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเมือง การบริหาร
8. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

ดังนั้น การกำหนดโครงการหรือกิจกรรมและงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสิทธิของอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต จึงกำหนดโดยแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาทางการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการจัดทำแผนการดำเนินงานสามารถอธิบายโดยละเอียดได้ดังนี้

1. งานวิเคราะห์นโยบายและแผนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำการสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ การได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการเกิดจากข้อเสนอตามความคิดเห็นของประชาชน โดยสามารถเสนอในรูปแบบกลุ่มหรือชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแบบฟอร์มสำรวจให้บันทึก นอกจากนี้อาจทำเป็น

¹ ในวันพฤหัสบดีที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2555 เวลา 09.00 -10.30 ณ ห้องประชุมพิมพาภรณ์ อาคาร 3

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต โดยสัมภาษณ์นายแพทย์ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ อดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนงาน มีผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 15 คน

แบบสอบถาม ถามข้อมูลจากคนในชุมชนในความต้องการต่าง ๆ แล้วนำมารวบรวม เพื่อสรุปผลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานสำคัญทั้งหมดดังกล่าวแจ้งให้ส่วนงานต่างๆ หรือหน่วยงานแต่ละหน่วยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับทราบเพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาต่อไป

2. หน่วยงานรับผิดชอบหลักต้องดำเนินการรวบรวมข้อมูลและสรุปผลข้อเสนอต่างๆ จากประชาชนโดยละเอียด และข้อสังเกตจากส่วนงานต่างๆ ภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลังจากที่ได้รับข้อมูลการสำรวจเบื้องต้นไปพิจารณาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นดำเนินการจัดพิมพ์เป็นเอกสารรายงานสรุปผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

3. นำผลการสำรวจเข้าที่ประชุมประชาคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง โดยมีตัวแทนประชาชนเข้าร่วมประชุมประมาณ 100 คน และกลุ่มผู้มีส่วนร่วมทุกกลุ่ม เช่น ชุมชน ผู้ประกอบการ เป็นต้น โดยประชาคมสามารถเพิ่มเติมข้อมูลหรือความต้องการเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมได้ ซึ่งผลจากการประชุมประชาคม คือ การได้ร่างแผนพัฒนาสามปี ที่ต้องมีการทบทวนแผนพัฒนาทุกปีตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

4. เมื่อประชุมประชาคมแล้วเสร็จ เป็นการประชุมเพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีโดยคณะกรรมการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหาร สมาชิกสภา ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ก่อนนำเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี โดยไม่ต้องผ่านสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. ประชุมผู้บริหาร สมาชิกสภา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนร่วมเพื่อพิจารณาการนำโครงการหรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาสามปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อบรรจุเข้าไว้ในข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติ เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ...

7. งานวิเคราะห์นโยบายและแผนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในสังกัดสำนักปลัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละที่นั้น จัดทำข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.... โดยพิจารณาโครงการและกิจกรรมตามแผนพัฒนาสามปีอย่างละเอียด

8. สำนักปลัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. เพื่อเข้าที่ประชุมคณะผู้บริหาร ผู้อำนวยการกอง หรือหัวหน้างานต่างๆ โดยมีนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นประธาน ซึ่งถือว่าเป็นการประชุมภายในเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9. ประชุมสภาสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพิจารณาตามวาระต่างๆ 3 วาระ คือ

วาระที่ 1 เมื่อฝ่ายบริหารได้แถลงถึงความจำเป็นต่าง ๆ ในการตั้งงบประมาณรายจ่ายแล้ว สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการพิจารณาว่า จะรับหลักการแห่งร่างงบประมาณรายจ่ายที่เสนอหรือไม่ ถ้าไม่รับหลักการร่างงบประมาณรายจ่ายเป็นอันตกไป ถ้าสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับหลักการก็ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อแปรญัตติต่อไป

วาระที่ 2 เป็นการพิจารณาเรียงลำดับมาตราหรือตามหัวข้อจากผลการพิจารณาการแปรญัตติของคณะกรรมการวิสามัญ ก่อนที่จะนำไปสู่การพิจารณาในวาระที่ 3 ต่อไป

วาระที่ 3 เป็นขั้นตอนที่สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้อนุมัติหรือเห็นชอบร่างงบประมาณรายจ่ายเพื่อประกาศใช้ต่อไป

10.เมื่อข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.... ผ่านการพิจารณาจากสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบ กล่าวคือ กรณีที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลให้นำเสนอนายอำเภอเพื่อพิจารณาเห็นชอบ ในกรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลให้เสนอผ่านนายอำเภอ แล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นชอบ

11.นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีหนังสือยืนยันในการเห็นชอบข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ...

12.นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกาศใช้เทศบัญญัติหรือเทศบาล เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.... โดยมีผลบังคับใช้ทันทีตั้งแต่วันประกาศ

13.งานวิเคราะห์นโยบายและแผน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสำนักปลัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวบรวมข้อมูลจากข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ... เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานหรือแผน 1 ปี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ... เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จให้นำเสนอนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประกาศใช้ต่อไป

14.นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นชอบและประกาศให้ใช้แผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ... โดยมีผลบังคับใช้นับตั้งแต่วันที่ประกาศ 7 วัน หลังประกาศใช้

15.คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประชุมร่วมกันเพื่อให้เกิดการดำเนินงานตามแผนดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.....

16.คณะกรรมการชมรม คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือหน่วยงานต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดประชุมเพื่อแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการตามแผนดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ...

17.คณะกรรมการชมรม คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือหน่วยงานต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำโครงการ โดยเริ่มจากการเขียนโครงการเสนอนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผ่านทางหน่วยงานต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อขออนุมัติโครงการตามแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.....

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นแสดงให้เห็นกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดโครงการหรือกิจกรรมและงบประมาณซึ่งถือเป็นบทบาทสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการโดยเป็นการแปลงสภาพจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้จากการสนทนากลุ่มดังกล่าว พบว่า กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดโครงการหรือกิจกรรมและงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ได้ถูกรวมอยู่ในกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตเช่นเดียวกับโครงการหรือกิจกรรมอื่นทั่วไป

“ตัวอย่างเช่น โครงการสนับสนุนประเพณีถือศีลกินผัก จังหวัดภูเก็ต บรรจุไว้ในแผนงานโครงการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต และได้เสนอต่อนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต โดยผ่านทางส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต เพื่อขออนุมัติโครงการ เมื่อโครงการได้รับการอนุมัติ หากทางหน่วยงานใดมีความประสงค์จะจัดกิจกรรมใด ๆ ภายใตโครงการที่เสนอไปแล้วนั้น ให้จัดทำบันทึกเสนอนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต เพื่อโปรดทราบต่อไป และการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต้องมีการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรม โดยจัดทำเป็นรายงานสรุปผลการดำเนินงานเสนอนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ทุกโครงการหรือทุกกิจกรรม”

บทที่ 7

บทบาทที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสืบทอดอัตลักษณ์ ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต

การนำเสนอผลการศึกษาเรื่อง “บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จังหวัดภูเก็ต” นั้น ได้ดำเนินการค้นหาคำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทที่ดี หรือ Good Practice บนพื้นฐานความสำเร็จ การยอมรับ เกียรติยศ ชื่อเสียง ในแผนงานหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต จากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต ผู้แทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้แทนจากสำนักงานจังหวัดภูเก็ต ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนจากภาคประชาชน ผู้แทนจากสื่อสารมวลชน ผู้แทนจากสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนจากสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อคัดกรองแผนงานหรือโครงการที่มีความโดดเด่นตามเกณฑ์ที่กำหนด 7 มิติ ประกอบด้วย มิติความเป็นมรดก มิติสังคม มิติเศรษฐกิจ มิติการศึกษา มิติการบริหารจัดการ มิติการสื่อสาร และมิติความเท่าเทียมทางเพศ หลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ดัดแปลงจากตัวชี้วัดวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาขององค์การ สหประชาชาติ ซึ่ง ผลสรุปจากคณะกรรมการการคัดกรองได้มีมติให้โครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทที่ดีในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ จังหวัดภูเก็ต ผ่านเกณฑ์ เป็นจำนวน 3 โครงการ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นภูเก็ต (พื่อต่อ) 1 โครงการ ของ เทศบาลนครภูเก็ต และกลุ่มโครงการถือศีลกินผัก 2 โครงการ ของ เทศบาลเมืองกะทู้ และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว

ดังนั้น การถอดบทเรียนบทบาทที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตนี้นั้นมีขอบเขตและประเด็นการศึกษา ดังนี้

1. ความเป็นมาโครงการ
2. วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของโครงการ
3. เป้าหมายในการดำเนินโครงการ
4. ขั้นตอนการดำเนินโครงการ
5. ลักษณะการดำเนินงานร่วมกันของแต่ละภาคีพัฒนา
6. ทรัพยากรสำคัญที่ใช้ในการดำเนินโครงการ
7. ผลความสำเร็จของโครงการ
8. ตัวชี้วัดความสำเร็จ
9. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ
10. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ
11. แนวทางการแก้ไขปัญหา
12. บทเรียนสำคัญในการถ่ายทอดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้ปฏิบัติ

7.1 โครงการร่วมนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นภูเก็ต (พื้ดต่อ) ของเทศบาลนครภูเก็ต

7.1.1 ความเป็นมาโครงการร่วมนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (พื้ดต่อ)

โครงการร่วมนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (พื้ดต่อ) หรือวันสารทจีน ของจังหวัดภูเก็ต เป็นเทศกาลการทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นประเพณีที่ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ต ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน คำว่า "ผื้ดต่อ" หรือ "พื้ดต่อ" เป็นคำในภาษาจีน มีความหมายว่าการอุทิศส่วนกุศลให้ผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการประกอบพิธีบวงสรวง บำเพ็ญกุศล เพื่ออุทิศอาานิสงส์ อันเกิดจากการบำเพ็ญนั้นแก่บรรพบุรุษ ญาติพี่น้องผู้ล่วงลับ อันเป็นการแสดงถึงความกตัญญู กตเวทิต์ของลูกหลาน เป็นประเพณีที่สืบทอดมายาวนานหลายชั่วอายุคน โดยยึดถือตามคติความเชื่อ ประเพณีจีน โดยจัดให้มีขึ้นตั้งแต่ 1 ค่ำ เดือน 7 ตามจันทรคติจีน (ประมาณเดือน 9 ปฏิทินจันทรคติไทย) ชาวจีนถือว่า เป็นเดือนปล่อยวิญญาณ ประตูนรกหรือประตูผีจะเปิดออก เพื่อให้เหล่า วิญญาณบรรพบุรุษและวิญญาณพนเจรออกมาเที่ยวเล่นเป็นเวลา 1 เดือน ชาวจีนร่วมกันจัดอาหารคาวหวาน เช่นไหว้ เพื่อเป็นการระลึกถึงผู้วายชน ที่เมื่อก่อนได้เคยใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชนเดียวกัน (โดยไม่จำเป็นต้องใช้แซ่เดียวกัน) เป็นการแสดงถึงความกตัญญูและความสามัคคีในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งประเพณีพื้ดต่อมีลักษณะคล้าย ๆ กับการทำบุญเดือนสิบของประเพณีไทย และในเดือนเจ็ดชาวจีนจะห้ามมิให้ลูกหลานออกนอกบ้านหลังเวลาพลบค่ำ (เวลา 18.00 น.) โดยเฉพาะวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 7 เพราะอาจจะมีเคราะห์ได้ เนื่องจากชาวจีนเชื่อว่า องค์พื้ดต่อกั๊ง เป็นหัวหน้าผี เปรียบได้กับท้าวเวสสุวรรณของไทย พระองค์จะนำบริวารออกจากชุมชนรอกเพื่อมาเยี่ยมลูกหลาน และกินอาหารบนโลกมนุษย์ ปีละ 1 วัน พระองค์จะกลับไปท้งให้บริวารอยู่ต่ออีก 1 เดือน ดังนั้นในวัน 15 ค่ำเดือน 7 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายชาวจีนเชื่อว่า วิญญาณเหล่านั้นยังไม่หมดอาจส่งผลให้เกิดเคราะห์กับมนุษย์ได้ จึงไม่นิยมที่จะออกจากบ้านในเวลาพลบค่ำ งานเทศกาลพื้ดต่อมีชื่อเรียกดั้งเดิมว่า "เทศกาลอุลลัมพน" ตามสำเนียงชาวจีนฮกเกี้ยน การประกอบพิธีพื้ดต่อ (หรือพื้ดต่อ) จะมีการจัดเครื่องบวงสรวง ซึ่งมีทั้งอาหารคาวหวาน ผลไม้ต่าง ๆ และที่ขาดไม่ได้คือขนมที่ทำด้วยแป้งข้าวสาลีผสมน้ำตาลสีแดงปั้นเป็นรูปเต่า โดยมีความเชื่อว่า เต่าเป็นพาหนะแห่งสวรรค์ มีอายุยืนยาว สามารถนำผู้คนข้ามแดนทุรกัันดาร จนล่วงพ้นจากความทุกข์ยากทั้งปวง (นายประเสริฐ พักทองผล การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 สิงหาคม 2556)

จุดเริ่มต้นของโครงการร่วมนุรักษ์ประเพณีภูเก็ต (พื้ดต่อ) มีการทำกิจกรรมตามธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันมาอันยาวนาน สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น แต่ต่อมาเมื่อคณะผู้บริหารเทศมนตรีนครภูเก็ตชุดปัจจุบันภายใต้การนำของนางสาวสมใจ สุวรรณศุภพนา นายกเทศมนตรีนครภูเก็ต เข้ามารับผิดชอบจึงได้ให้กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเข้ามาบริหารจัดการโครงการร่วมนุรักษ์ประเพณีภูเก็ต (พื้ดต่อ) โดยในครั้งแรกทางคณะผู้บริหารเทศบาลนครภูเก็ตได้ลงพื้นที่สำรวจความต้องการของชุมชน ถึงการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นว่าต้องการไปในทิศทางใด และชุมชนมีเจตนารมณ์จะต้องการอนุรักษ์ฟื้นฟูและสืบสานประเพณีใดบ้าง ซึ่งมีมติในที่ประชุมได้ลงความเห็นว่ "ประเพณีพื้ดต่อ" เป็นประเพณีหนึ่งที่ชุมชนต้องการอนุรักษ์ฟื้นฟูและสืบสาน จึงเป็นที่มาของโครงการร่วมนุรักษ์ประเพณีภูเก็ต (พื้ดต่อ) (นางสาวดวงเดือน นกหวี การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 สิงหาคม 2556) แต่ในทางปฏิบัติการจัดงานประเพณีพื้ดต่อที่ปรากฏในสายตาแก่ชุมชนที่ผ่านมามีการดำเนินงาน 2 ส่วน คือ ส่วนของเทศบาลนครภูเก็ต และส่วนของคณะกรรมการศาลเจ้าในชุมชน จึงทำให้มีการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน กอปรกับการจัดงานประเพณีพื้ดต่อที่ทางฝ่ายคณะกรรมการศาลเจ้ารับผิดชอบนั้นประสบปัญหาหลายอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากทางคณะกรรมการศาลเจ้าได้มีการเปิดให้ประมูล ให้บุคคลภายนอกมาที่ทำหน้าที่รับเหมาจัด

งาน(Organizer) เข้ามาเป็นแกนหลักในการจัดงานประเพณีดังกล่าว จึงส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา อาทิ ผู้รับจัดงานไม่ปฏิบัติตามธรรมเนียมนิยมของประเพณีเดิม มีการนำบายมุขต่าง ๆ เข้ามา อีกทั้งมีกลุ่มแม่ค้าเข้าไปจำหน่ายสินค้าภายในโรงเรียนบางเหนียวโดยไม่ได้รับอนุญาต ทำให้ภายในโรงเรียนสกปรก และอื่น ๆ อีกหลายประการ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศาลเจ้า ได้มาปรึกษากับทางเทศบาลนครภูเก็ตถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อจะคลี่คลายไปในทิศทางที่ดี และสุดท้ายจึงได้ข้อสรุปว่า เทศบาลนครภูเก็ตเป็นแกนหลักในการจัดงานพิธีพื้ต่อโดยมีคณะกรรมการศาลเจ้ามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมในประเพณีพื้ต่อ อีกทั้งมีหน่วยงานภาครัฐ อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภูเก็ต สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต เข้ามาเป็นเครือข่ายทางวัฒนธรรม เพื่อให้การจัดงานวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความเข้มแข็งมากขึ้น (นางจิราพร จรพงศ์ การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 สิงหาคม 2556) ตั้งแต่ปี 2555 การจัดโครงการประเพณีอนุรักษ์ภูเก็ต (พื้ต่อ) จึงมีความน่าสนใจ และมีเอกภาพมากขึ้น ดังที่ชยุต พิริยะฤทธิ์ คณะกรรมการดูแลศาลเจ้า (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2556) ได้กล่าวว่า “การจัดงานพื้ต่อประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ประชาชนให้ความสนใจ ไม่มีปัญหาในการจัดงาน เพราะ ทางเราได้มีการพูดคุยและสกัดปัญหาดังกล่าวไว้หมดแล้ว จึงทำให้งานออกมาดี และทางเทศบาลเต็มทีมาก ถ้าเป็นอย่างนี้ปีหน้าคงจะดีขึ้น เพราะจะมีเวลาวางแผนงานได้เร็วกว่าปีนี้”

ดังนั้นประเพณีพื้ต่อ เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวภูเก็ต ที่ได้รับการปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลาอันยาวนาน จุดเริ่มต้นของการจัดประเพณีพื้ต่อ มาจากความคิดความเชื่อของคนในชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ที่มีความกตัญญู และสำนึกในบุญคุณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เทศบาลนครภูเก็ต จึงเป็นผู้นำในการร่วมสืบสานอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงามของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ตให้คงอยู่สืบไป ซึ่งการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต(พื้ต่อ) นั้น อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบหลักของเทศบาลนครภูเก็ต ของหน่วยงาน กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภูเก็ต สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต และเครือข่ายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยทั้งหมดจะมาร่วมจัดกิจกรรมและร่วมสืบสานประเพณีพื้ต่อ ให้ประเพณีดำเนินไปได้ด้วยดี

7.1.2 วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ

- 1) เพื่อร่วมอนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่นอันดีงามของชาวจีนภูเก็ตให้คงอยู่สืบไป
- 2) เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประเพณีท้องถิ่นอันดีงามของจังหวัดภูเก็ตให้เป็นที่รู้จักของเด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นรวมถึงนักท่องเที่ยวทั่วไป
- 3) เพื่อสร้างความสามัคคีและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ต

7.1.3 เป้าหมายในการดำเนินโครงการ

เทศบาลนครภูเก็ตได้ดำเนินโครงการอนุรักษ์ประเพณี(พื้ต่อ)จังหวัดภูเก็ต นั้น เพื่อต้องการดำรงรักษาประเพณีดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนไว้แก่ลูกหลาน ซึ่งเป็นการสื่อให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ นับเป็นการสืบสานเพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษและการรักษาประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างจิตสำนึกให้อนุชนตระหนักในภูมิปัญญาและวิถีชีวิตท้องถิ่นของตน ให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดของตนเอง ดังนั้น นอกจากกิจกรรม

ดังกล่าวแล้ว เทศบาลนครภูเก็ต จึงได้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องกับประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนไว้หลายหลักสูตร เช่น หลักสูตรการเข้าอามถือฮักกินผัก หรือมีการจัดนิทรรศการผัก ผลไม้ (ป่ายปั่ว) ที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ อีกทั้งนำความรู้ไปใช้ประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนเป็นการร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่สืบต่อไป นอกจากนี้การจัดโครงการกิจกรรมประเพณีพื้ต่อนั้นนับว่าเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายต่าง ๆ ให้มีความรักความสามัคคี อันจะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันคือการยกระดับจังหวัดให้เป็นนครแห่งการสร้างสรรค์ “ตัวตนภูเก็ต” ที่แสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

7.1.4 ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ

การดำเนินงานโครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (พื้ต้อ) ภายใต้ความรับผิดชอบของเทศบาลนครภูเก็ต สามารถจำแนกเป็นขั้นตอนสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

1) ในช่วงแรก ก่อนถึงเทศกาลประเพณีพื้ต้อ ทางคณะผู้บริหารเทศบาลนครภูเก็ต ดำเนินการเชิญคณะกรรมการศาลเจ้า มูลนิธิศาลเจ้า ประชาชนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน เช่น ผู้นำชุมชนตลาดบ้านชาน มาร่วมประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการในการจัดกิจกรรมให้มีรูปแบบการทำกิจกรรมไปในทิศทางเดียวกัน โดยจะมีการแบ่งงานเป็นสองส่วน ซึ่งในส่วนแรกในเรื่องของการเตรียมงานในภาพรวมนั้นทางเทศบาลนครจะเป็นผู้รับผิดชอบ โดยเทศบาลนครภูเก็ตจะดำเนินการเขียนโครงการเพื่อขออนุมัติงบประมาณ และจัดสรรงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมของประเพณีพื้ต้อ พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมประเพณีพื้ต้อ นอกจากนี้เทศบาลนครภูเก็ตยังต้องไปร่วมกับประชาชนท้องถิ่นในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรม เป็นเวลา 2 เดือน ก่อนที่จะเริ่มจัดงานประเพณีพื้ต้อ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้การจัดกิจกรรมเป็นไปตามขนบประเพณีดั้งเดิมและในส่วนที่สองคือด้านพิธีกรรมทางฝ่ายคณะกรรมการศาลเจ้า และผู้นำชุมชนจะต้องเป็นผู้ดำเนินการ กล่าวคือ เมื่อทางเทศบาลนครมาดำเนินการจัดเตรียมโต๊ะเพื่อไหว้เชิญดวงวิญญาณองค์พื้ต้อทั้ง หรือดวงวิญญาณต่าง ๆ เป็นที่เรียบร้อยทางคณะกรรมการศาลเจ้า และผู้นำชุมชนจะต้องเข้ามาดำเนินการด้านพิธีกรรม โดยจะเป็นผู้จัดวางอาหารคาวหวาน ผลไม้ และเป็นผู้ดำเนินการในพิธีกรรมในการไหว้เพื่อให้ถูกต้องตามธรรมเนียม

2) ในช่วงที่สอง ก่อนถึงเทศกาลพื้ต้อ ทางเทศบาลนครภูเก็ตดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าวผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน การส่งหนังสือภายนอกไปยังส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ และมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดสำคัญ ๆ ที่ประชาชนสามารถมองเห็นได้ชัดเจน นอกจากนี้ยังได้มอบหมายให้ผู้นำชุมชนแต่ละชุมชน เช่น ผู้นำชุมชนตลาดบ้านชาน บางเหนียว จัดทำแผ่นพับ (ประวัติประเพณีพื้ต้อ) ใบปลิว และทำไวนิลประชาสัมพันธ์ตรงบริเวณจัดงานเพิ่มเติมเพื่อเป็นการเชิญให้ประชาชนมาร่วมกิจกรรมและพิธีกรรมดังกล่าว

3) ในช่วงที่สาม ก่อนถึงเทศกาลพื้ต้อ ทางคณะกรรมการศาลเจ้า คณะผู้บริหารเทศบาลนครภูเก็ต เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชนจะร่วมกันทำความสะอาดศาลเจ้า เพื่อเตรียมความพร้อมด้านสถานที่เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

4) ในช่วงที่สี่ การดำเนินโครงการช่วงเทศกาลประเพณีพื้ต้อ มีพิธีกรรม ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

4.1) เทศบาลนครภูเก็ต เตรียมความพร้อมโดยการจัดประชุมกับบุคลากรทุกฝ่าย ได้แก่คณะกรรมการศาลเจ้า ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น และรวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายของเทศบาล เพื่อทบทวนบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่ได้รับผิดชอบ เช่น ก่อนถึงวันไหว้ (วันสารทจีน) ทางเจ้าหน้าที่จะต้องไปเตรียมโต๊ะไหว้ เพื่อให้คณะผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ประธานชมรมอำมจังหวัดภูเก็ต ประธานมูลนิธิพรหมมณีสรี (บางเหนียว) และผู้มีเกียรติ ได้ลงไปไหว้ ณ พื้ตอ่ก้งบางเหนียว

4.2) การจัดสรรเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของเทศบาลนครภูเก็ต ให้ไปร่วมกับคณะกรรมการศาลเจ้า และคนในชุมชน ในกิจกรรมชบวนแห่ขนมเต่าสี่แดง ซึ่งเทศบาลนครภูเก็ต ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้รับภาระหน้าที่ดังกล่าว ในสมัยก่อนประชาชนบางกลุ่ม นิยมนำเต่าจริงที่มีขนาดใหญ่พิเศษ (ตัวกู่) ไปถวายองค์พื้ตอ่ก้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสื่อให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ แต่ด้วยสภาวะการณ์ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปยานพาหนะบนถนนมีจำนวนมากขึ้น จึงส่งผลให้การแห่เต่าเป็นการกีดขวางทางจราจร จึงทำให้พิธีกรรมการแห่เต่าจริงนั้นลดความนิยมลง และถึงแม้ภายหลังชาวบ้านจะมีการนำแป้งสาลีและข้าวเหนียวแดงมาทำเป็นขนมรูปเต่าแทน แต่พิธีกรรมแห่เต่าก็ไม่ได้นำมาอยู่ในขั้นตอนของพิธีกรรมด้วย แต่ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2555 นางสาวสมใจ สุวรรณศุภพนา นายกเทศมนตรีนครภูเก็ต ก็ได้ฟื้นฟูกิจกรรมชบวนแห่ที่เคยปฏิบัติมาในอดีตให้ฟื้นกลับคืนมาใหม่ ดังนั้น ในวันเริ่มงานเทศกาลพื้ตอ่ก้ง(อ้งกู่) เทศบาลนครภูเก็ตร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานภูเก็ต สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต และชมรมอำมภูเก็ต จัดให้มีชบวนแห่ขนมเต่าสี่แดง (ตัวกู่) และผักผลไม้แกะสลัก เพื่อนำไปถวายองค์พื้ตอ่ก้งในงานประเพณีพื้ตอ่ก้งจังหวัดภูเก็ต จนกลายเป็นพิธีกรรมที่น่าสนใจมากขึ้น

4.3) การดูแลรับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ภายในงานตลอด 2 วัน 2 คืนนั้นทางฝ่ายกรรมการศาลเจ้า จะเป็นผู้รับภาระดังกล่าว โดยจะมีการจัดงานมหรสพต่าง ๆ มาถวายองค์พื้ตอ่ก้งตลอดงาน ซึ่งในมหรสพประเภทจิว และการป็นเสาน้ำมัน สาเหตุที่มีการนำการเล่นป็นเสาน้ำมันมาใช้เล่นในงานพื้ตอ่ก้งนั้นเนื่องจากว่า กลุ่มคนจีนฮกเกี้ยนที่อยู่ในเขตบางเหนียวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง เมื่อยามว่างชาวบ้านที่ประกอบอาชีพดังกล่าวก็จะนำเสาเรือมาป็น แต่ปัจจุบัน การป็นเสาน้ำมัน มีการเปลี่ยนแปลงไป เพราะเสากระโดงเรือปัจจุบันหายาก ดังนั้น มหรสพที่มีในงานในปัจจุบันจึงเป็นการป็นต้นหมากแทน และเริ่มมีการนำหนังตะลุง ลิเก เข้ามามากขึ้น นอกจากมหรสพที่นำมาถวายองค์พื้ตอ่ก้งแล้ว ตอนกลางคืนก็จะมีกรนำรูปกระดาดซึ่งเป็นสัญลักษณ์ขององค์พื้ตอ่ก้งไปเผา ส่วนอาหารคาวหวาน ผลไม้ต่าง ๆ จะจัดวางไว้บนโต๊ะบูชาไว้ตลอดงาน

4.4) วันสุดท้ายของประเพณีพื้ตอ่ก้ง ถือว่าเป็นวันส่งวิญญาณกลับ เรียกว่า วันส่ง หรือ วันส่ง คณะกรรมการศาลเจ้าเป็นผู้ดำเนินงานในส่วนพิธีกรรม ส่วนทางเทศบาลนครภูเก็ตก็จะดูแลความเรียบร้อยของงานโดยทั่วไป

7.1.5 ลักษณะการดำเนินงานร่วมกันของแต่ละภาคีพัฒนา

การดำเนินงานในโครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (พื้ตอ่ก้ง) นั้น ได้รับความชื่นชมและประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากนั้น เนื่องจากการอาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างเทศบาลนครภูเก็ตกับภาคีพัฒนาต่าง ๆ ดังนี้

ภาคประชาชน ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีความเชื่อว่าวันพื้ตอ่ก้งถือเป็นวันครั้งปีตามคตินิยมฝ่ายจีน (เดือน 7) เป็นวันปล่อยวิญญาณจากขุมนรกให้วิญญาณเหล่านั้นกลับมาเยี่ยมลูกหลาน

รวมถึงวิญญาณที่ไร้ญาติด้วย ด้วยเหตุนี้ในวันดังกล่าวชาวจีนดั้งเดิมจะส่งลูกหลานไม่ให้ออกจากบ้าน หลังพลบค่ำ เพราะอาจจะเคราะห์ร้ายถูกวิญญาณที่เร่ร่อนมาทำให้เจ็บป่วยได้ซึ่งภาษาภูเก็ตรเรียกว่า ซ้อง ด้วยเหตุนี้ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจึงร่วมกันจัดงานประเพณีพ้อต่อสืบทอดกันจนเป็นเวลานาน เพื่อเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว อันแสดงความกตัญญูและทำบุญอุทิศให้กับวิญญาณที่ไม่มีญาติด้วยเช่นกัน การจัดกิจกรรมแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การจัดในบ้าน และ การจัดในที่สาธารณะ

การจัดในบ้านในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 7 ตามปฏิทินจีน ชาวภูเก็ตเชื้อสายจีน(บ้าบ่า) หรือชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จะจัดเตรียมอาหารคาวหวานสำหรับเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ (สินจู) เช่น หมู เป็ด ไก่ หมี่เส้นเหลือง ข้าว เหล้า ผลไม้ โดยนำของเหล่านี้ตั้งเรียงไว้บนโต๊ะบูชาภายในบ้าน หน้ารูปบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ เมื่อจัดอาหารพร้อมแล้วลูกหลานก็จะจัดจุดธูปเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ โดยการเอ่ยนามของท่านเพื่อเชิญมารับประทานอาหารที่จัดเตรียมไว้ให้ แล้วนำธูปไปปักไว้บนอาหารจานละ 1 ดอก หลังจากนั้นรอนจนกระทั่งธูปเหลือประมาณครึ่งดอกจึงให้ลูกหลานเสี่ยงทายด้วยเหรียญสตางค์แดง (ปั่วป๊าย) เพื่อถามว่าอ๋มหรือยัง ถ้าอ๋มเหรียญจะต้องคว่ำ 1 อัน หงาย 1 อัน ถ้าไม่อ๋ม เหรียญจะหงายทั้ง 2 อันหรือถ้าคว่ำ 2 อัน แสดงว่าบรรพบุรุษพอใจ หลังจากนั้นจึงเผากระดาษเงินเป็นอันเสร็จพิธี

การจัดในที่สาธารณะในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 ตามปฏิทินจีน ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จะมีการรวมตัวกันในชุมชนเพื่อร่วมกันจัดพิธีเซ่นไหว้วิญญาณผีไม่มีญาติจึงมีการจัดอย่างใหญ่โต ซึ่งในอดีตจะมีการจัดในชุมชนของตนเองโดยตั้งโต๊ะบูชาเรียกว่า “พิธีป้ายปั่ว” ไว้หลังบ้านในอดีตจะจัดอาหารคาว 3 อย่าง ได้แก่ หมู ไก่ หมี่เส้นเหลือง เรียกว่า สามเส้ง หรืออาจเป็นอาหารคาว 5 อย่าง เรียกว่า หง่อเส้ง ได้แก่ หมู ไก่ หมี่เส้นเหลือง ไข่ต้ม ปลาหมึกแห้ง และมีผลไม้แกะสลักสวยงาม ในปัจจุบันจะเป็นน้ำชา ขนมรวม(เต๋เอ๋ลยว) มิดเจียน (คล้ายเครื่องบายสีของไทย) ขนมเต๋า (อังกู) ขนมฟู (ฮวดก๊วย) ขนมจ่าง(ก๊อจ่าง) ผลไม้ (สับปะรด กล้วย ส้ม) ของหวานคาวเหล้าจีน และสิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ ขนมเต๋าสีแดง ซึ่งเรียกว่า ตัวกู่ นอกจากนี้ในปัจจุบันมีการจัดงานร่วมกันในพิธีพ้อต่อนั้นตามศาลเจ้า เพราะสะดวกไม่วุ่นวาย แล้วไม่เป็นการสิ้นเปลืองทรัพย์มาก จึงไม่ค่อยได้พบเห็นการไหว้ผีไม่มีญาติตามบ้านเรือนเหมือนในอดีตนัก สำหรับจังหวัดภูเก็ตในส่วนที่เทศบาลนครภูเก็ตรับผิดชอบ ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานภูเก็ต สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต และชมรมฮั้มภูเก็ต ซึ่งจะมีขบวนแห่เต๋เอ๋ลยวที่เคลื่อนออกจากบริเวณสวนเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชินี ไปยังตลาดสดเทศบาล 1 ถนนระนอง ซึ่งเป็นสถานที่จัดงานประเพณีพ้อต่อ

ภาครัฐบาล เทศบาลนครภูเก็ตในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และมีทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดภูเก็ต (ททท.ภูเก็ต) ได้เข้ามาร่วมมือและช่วยเหลือการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและจัดทำสื่อต่าง ๆ นอกจากนี้โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต ได้เข้ามาร่วมในการจัดทำกิจกรรม เช่น จัดนิทรรศการการจัดของไหว้ที่แกะสลักงดงาม (ป้ายปั่ว) และการแสดงต่าง ๆ นอกจากนี้ตำรวจในพื้นที่ และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพปร.) เข้ามาร่วมอำนวยความสะดวกในเรื่องการจราจรบนท้องถนนและความเรียบร้อยของงานพ้อต่อ

ภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต บริษัทต่าง ๆ จะเข้ามาสนับสนุนในเรื่องเงินบริจาคในการทำบุญ รวมถึงคณะกรรมการฮั้ม ชมรมฮั้มจังหวัดภูเก็ต และมูลนิธิพรหมมณีศรี

(บางเหนียว) ที่เข้ามาช่วยประสานงาน การให้คำปรึกษาให้ความรู้ในพิธีกรรมในการทำกิจกรรมตามธรรมเนียม และรวมถึงคนในชุมชนล้วนแต่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมครั้งนี้

7.1.6 ทรัพยากรสำคัญที่ใช้ในการดำเนินโครงการ

โครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (พื่อต่อ) ได้อาศัยทรัพยากรที่สำคัญ อันได้แก่ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1) ด้านบุคคล ทรัพยากรบุคคลในการดำเนินงานครั้งนี้ประกอบไปด้วยบุคลากรในเทศบาลนครภูเก็ต ประชาชนท้องถิ่น คณะกรรมการศาลเจ้า ชมรมอำมฤกษ์ มูลนิธิพรหมมณีศรี (บางเหนียว) คนในชุมชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมและประชาชนทั่วไป

1.1) บุคลากรของเทศบาลนครภูเก็ต ได้แก่ นายกเทศมนตรีนครภูเก็ต รองนายกเทศมนตรีนครภูเก็ต ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดทำโครงการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ในการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดงานมหรสพต่าง ๆ การเตรียมขบวนแห่เต่า อาหารคาวหวานผลไม้ในและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเซ่นไหว้ต่าง ๆ เป็นต้น

1.2) คณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ ได้แก่ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภูเก็ตวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต ประธานมูลนิธิจุ้ยตุ่ยเต่าโบแก๊ง นายกสมาคมพารานากัน ประธานมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต ประธานชมรม เมืองเก่าภูเก็ต (Old Phuket Town) ซึ่งบุคคลดังกล่าว จะทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานพิธีกรรม อำนวยความสะดวกภายในศาลเจ้าเมื่อมีการจัดกิจกรรม การรับบริจาคและการอนุเคราะห์เงินสนับสนุนการทำกิจกรรม นอกจากนี้คณะกรรมการศาลเจ้าแต่ละที่จะรับผิดชอบการตกแต่งสถานที่ในบริเวณศาลเจ้า เช่น การประดับโคมไฟ ทั้งนี้เนื่องจากมีความเชื่อว่าแสงไฟเป็นการส่องแสงสว่างให้แก่เหล่าวิญญาณ ที่ขึ้นมาจากปรภพและยิ่งสว่างมากเท่าใดดวงวิญญาณก็จะยิ่งมารับส่วนกุศลมากขึ้น

1.3) ประชาชนทั่วไปและคนในชุมชนเทศบาลนครภูเก็ต บุคคลดังกล่าวจะให้ความร่วมมือในการจัดงานเป็นอย่างดี ทั้ง ให้คำปรึกษาในฐานะประชาชนท้องถิ่น และสนับสนุนส่งเสริมให้เทศบาลนครภูเก็ตจัดให้มีขบวนแห่ขนมเต่าสีแดง (ตัวกู่) และผักผลไม้แกะสลัก เพื่อนำไปถวายองค์พื่อต่อกึ่ง เพราะถือว่าการทำบุญอุทิศส่วนกุศลร่วมกัน นับว่าการจัดงานดังกล่าวเป็นการตอบโจทยความต้องการของท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

2) ด้านงบประมาณ

เทศบาลนครภูเก็ตได้จัดสรรงบประมาณในการดำเนินตามโครงการดังกล่าว โดยตั้งงบประมาณรายจ่ายในการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต ในปี 2555 อันประกอบด้วย ประเพณีถือศีลกินผัก ประเพณีไหว้พระจันทร์และประเพณีพื่อต่อ ไว้เป็นเงินประมาณ 1,800,000 บาท (หนึ่งล้านแปดแสนบาทถ้วน)

3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานในกิจกรรม ได้แก่

1. เครื่องไหว้ และ เครื่องบูชา ประกอบด้วย อาหารคาว เช่น ข้าว หมู ไก่ หมี่เส้นเหลือง เป็นต้น อาหารหวาน เช่น ผลไม้ ขนมเต่าสีแดง เป็นต้น

2. ตกแต่งสถานที่ เช่น โคมไฟ ป้ายประชาสัมพันธ์ จัดชุดประชาสัมพันธ์
3. เติ้นท์สำหรับจัดเป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรม
4. ป้ายเดินขบวนแห่เต่าสีแดง
5. เซารถประชาสัมพันธ์

7.1.7 ผลความสำเร็จของโครงการ

ผลของการดำเนินงานโครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (พ้อต่อ) ของเทศบาลนครภูเก็ตประสบความสำเร็จนั้น อาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน ประชาชนในชุมชน และเครือข่ายทางวัฒนธรรมประมาณ 14 เครือข่าย กอปรกับวิสัยทัศน์ของนายกเทศมนตรีและประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครภูเก็ต เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังที่ ชยุต พิริยะฤทธิ์ (สื่อสารส่วนบุคคล, 14 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวว่า ผลของความสำเร็จส่วนหนึ่งคือ ประชาชนในชุมชนที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนยกย่องมีความมุ่งมั่นในการสืบสานประเพณีท้องถิ่นให้อยู่คู่ชาวภูเก็ต ซึ่งความต้องการดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของนายกเทศมนตรีนครภูเก็ต ที่นางสาวสมใจ สุวรรณศุภพนา ได้กล่าวถึงความสำคัญในการจัดงานไว้ว่า

“ในปีที่เทศบาลนครภูเก็ต ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภูเก็ต สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต และเครือข่ายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ประมาณ 14 เครือข่าย กำหนดจัดกิจกรรมร่วมไหว้ขนมเต่า ในช่วงประเพณีพ้อต่อ ประจำปี 2556 ณ ตลาดสดเทศบาล 1 ถนนระนอง และศาลเจ้าพ้อต่อกิ่ง บางเหนียว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความกตัญญูและสำนึกในบุญคุณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อร่วมสืบสานและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงามของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ตให้คงอยู่สืบไป และเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม แก่ประชาชน ชาวชน นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเมืองให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย กระตุ้นเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวและเพิ่มนักท่องเที่ยวเข้าสู่ภูเก็ตมากขึ้น และเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มคนในสังคม มีการแบ่งปันเกิดขึ้น เช่น การแจกขนมเต่า แก่เพื่อนบ้าน หรือขอขนมเต่าจากองค์พ้อต่อกิ่ง เชื่อว่าลูกหลานจะอยู่เย็นเป็นสุข นับว่าเป็นประเพณีที่มีส่วนสร้างความผูกพันแก่คนในสังคมได้เป็นอย่างดี” (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดภูเก็ต, 2556)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นวิสัยทัศน์ของนายกเทศมนตรีนครภูเก็ตอย่างชัดเจนที่ต้องการจะส่งเสริม อนุรักษ์เอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อจะได้นำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลสำเร็จในเชิงรูปธรรมที่ปรากฏให้เห็นเชิงประจักษ์มีดังนี้

1. เครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น เกิดความรักความสามัคคี อันจะเห็นได้จากการร่วมมือกันในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ

2. ประชาชนมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นอัตลักษณ์มีความร่วมมือร่วมใจในการจัดกิจกรรมมากขึ้น เช่น ภายในงานมีการออกร้านของประชาชนซึ่งมีร้านค้าจำนวนมากขึ้น

3. การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยนำต้นทุนทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ในประกอบอาชีพ เช่น มีร้านค้าเปิดขายขนมเต่าแดง ซึ่งมีราคาตั้งแต่ประมาณ 50 บาท จนถึงราคาประมาณ 5,000 บาท นอกจากนี้ผู้บริโภคยังนิยมชมชอบรูปเต่าที่ทำมาจากแป้งแบบดั้งเดิมมากกว่าทำจากข้าวเหนียวกว่นเป็นรูปแบบใหม่ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำที่พัก ร้านอาหาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวสัมผัสความเป็นอัตลักษณ์ของประเพณีได้อย่างสมบูรณ์แบบ

4. ประชาชนมีความภาคภูมิใจในการจัดกิจกรรมและการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์

7.1.8 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

สำหรับโครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (พอดอ) ของเทศบาลนครภูเก็ต มีตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่ สรุปผลการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครภูเก็ต ในปี พ.ศ. 2555 โดยประเมินจากโครงการในยุทธศาสตร์ที่เทศบาลนครภูเก็ตได้กำหนดไว้ ทั้งหมด 8 ยุทธศาสตร์ ซึ่งโครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นภูเก็ต (พอดอ) ได้ดำเนินงานโครงการอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 8 ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเมือง ดังนั้นการตรวจสอบผลโครงการจึงเกิดขึ้นจริง เมื่อดำเนินโครงการแล้วเสร็จเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และจากการประเมินผลการดำเนินโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาและประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานของเทศบาลนครภูเก็ต สรุปได้ดังนี้

ตาราง 7.1 สรุปความสำเร็จของยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเมืองจำแนกตามค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินโครงการ

ประเด็น	ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ (คะแนนเฉลี่ย)	
1. มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการและกิจกรรม	2.53	มาก
2. มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลของโครงการ /กิจกรรม	2.45	มาก
3. มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในโครงการ /กิจกรรม	2.47	มาก
4. มีการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ/ กิจกรรมให้ประชาชนได้รับทราบ	2.48	มาก
5. การเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	2.45	มาก
6. การดำเนินงานเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด	2.53	มาก
7. ผลการดำเนินโครงการ นำไปสู่การแก้ไข ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น	2.49	มาก
8. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	2.58	มาก
รวม	2.49	มาก

ที่มา : แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2556-2558)

หมายเหตุ : เกณฑ์การประเมิน

- 1.00– 1.66 ความสำเร็จน้อย
- 1.67-2.33 ความสำเร็จปานกลาง
- 2.34-3.00 ความสำเร็จมาก

7.1.9 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการ

1. เทศบาลนครภูเก็ต และคนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการสืบสานอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น

2. เทศบาลนครภูเก็ต เครือข่ายทางวัฒนธรรมในชุมชนมีความสามัคคีร่วมกันจัดกิจกรรมเสมือนเป็นเจ้าของงานเดียวกัน

การทำกิจกรรมโครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต(พอดอ) นั้น เกิดจากการร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน โดยเทศบาลเข้าไปรับฟังปัญหาและความต้องการของชุมชน

ดังนั้น จึงทำให้ชุมชนมีบทบาทในการคิดและตัดสินใจในการจัดทำโครงการกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีพื้ ต่อ เสมือนตนเองเป็นเจ้าของงานด้วยเช่นกัน จึงส่งผลให้เกิดความรักและหวงแหนประเพณีดั้งเดิมของตน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การดำเนินงานโครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (พื้ต่อ) ของเทศบาลนครภูเก็ต มีทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน (เครือข่ายชุมชน) เข้าไปร่วมมือในการบริหารจัดการกิจกรรมโครงการพื้ต่อ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงาน ดังนี้

คณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ (องค์กรภาครัฐ เอกชน ประชาชน)

1. ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภูเก็ต
2. วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต
3. ประธานมูลนิธิจุฑาธุชเจ้าโอบกั๋ง
4. นายกสมาคมเพอรานากัน
5. ประธานมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต
6. ประธานชุมชนเมืองเก่าภูเก็ต

คณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ (เทศบาลนครภูเก็ต)

1. นายกเทศมนตรีภูเก็ต
2. รองนายกเทศมนตรีภูเก็ต
3. ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี
4. เลขานุการนายกเทศมนตรี

ดังนั้น รูปแบบของการดำเนินงานจึงเป็นลักษณะเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานพร้อมติดตามผลและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานด้านกิจกรรมโครงการประเพณีพื้ต่อประสบความสำเร็จนั้น จึงเกิดจากวัฒนธรรมของคนในภูเก็ตที่แสดงจุดยืนในการอนุรักษ์นิมิตด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างชัดเจนที่จะเสริมสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของเมืองภูเก็ตให้มีความเป็นเอกภาพด้านวัฒนธรรมจีน จึงทำให้ประชาชนในชุมชนทั้ง 18 ชุมชน บุคคลทั่วไปในภูเก็ต ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการพื้ต่อให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยไม่ต้องอาศัยกฎระเบียบหรือข้อบังคับในการดำเนินงาน เป็นรูปแบบความร่วมมือที่ใช้แผนงานเป็นเครื่องผูกใจ และพันนาการหน้าที่ด้วยจิตสำนึกในการอนุรักษ์และหวงแหนวัฒนธรรมดั้งเดิม ดังที่ นายกี ตันสุคตานนท์ รองนายกเทศมนตรีภูเก็ต (การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการทำกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จสรุปได้ว่า “คนในชุมชนเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดโครงการพื้ต่อเพราะเขาต้องการอนุรักษ์ ฟืนฟูและสืบสานวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามให้คงอยู่ตลอดไป กอปรกับเทศบาลนครภูเก็ต มีความประสงค์จะเสริมสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของเมืองด้วยเช่นกัน จึงทำให้มีการฟื้นฟูประเพณีพื้ต่อดั้งเดิมขึ้นมา” จึงเห็นได้ว่าโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จได้นั้นปัจจัยสำคัญมาจากจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นที่ต้องการอนุรักษ์ ฟืนฟูและสืบสานวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามให้คงอยู่ตลอดไป

7.1.10 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ

- 1) การตั้งแผงลอยขายของบนทางเท้าหรือริมถนน พื้นที่บริเวณทางเท้าในย่านชุมชนที่จัดงาน ทำให้การจราจรติดขัด ไม่สะดวกต่อการเดินทาง
- 2) ปัญหาของคณะกรรมการศาลเจ้าที่ให้บุคคลภายนอกที่ทำหน้าที่รับเหมาจัดงาน (Organizer) เข้ามาเป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรม จึงทำชนบประเพณีพื้ต่อบางอย่างมีการเปลี่ยนแปลง

7.1.11 แนวทางการแก้ไขปัญหา

- 1) เทศบาลออกกระเปียบเกี่ยวกับการค้าขายในงานให้เป็นรูปธรรม และประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานอปพร.ให้มาช่วยดูความเรียบร้อยบนท้องถนนและด้านการจราจร
- 2) คณะกรรมการศาลเจ้ายกเลิกบุคคลภายนอกที่ทำหน้าที่รับเหมาจัดงาน (Organizer) และได้มีการแบ่งหน้าที่ในการจัดกิจกรรมเพียงสองฝ่าย ได้แก่ เทศบาลนครภูเก็ตและคณะกรรมการศาลเจ้า ซึ่งในแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้กิจกรรมในโครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต(ประเพณีพื้ต่อบ)ในปี 2556 ดำเนินงานราบรื่นไม่พบอุปสรรคหรือปัญหาในกิจกรรมดังกล่าว

7.1.12 บทเรียนสำคัญในการถ่ายทอดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้ปฏิบัติ

บทที่ 1 การมีวิสัยทัศน์และเปิดใจในคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้บริหาร (visional and open-minded administrator for local cultural value)

การดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง ปัจจัยสำคัญหลักเกิดจากผู้บริหารองค์การ ดังนั้น ถ้าผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มุมมองค่านิยมที่ดีในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นย่อมส่งผลให้เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งนางสาวสมใจ สุวรรณศุภพนา นายกเทศมนตรีนครภูเก็ต เป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และตระหนักในความสำคัญด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีความต้องการพัฒนาเมืองภูเก็ตให้เป็นเมืองที่มีความเป็นอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังที่ปรากฏในนโยบายการพัฒนาเทศบาลของผู้บริหารเทศบาลนครภูเก็ต (พ.ศ.2556-2559) ทั้ง 8 นโยบายที่ล้วนแต่สอดแทรกความเป็นอัตลักษณ์เมืองภูเก็ตไว้ โดยเฉพาะนโยบายข้อที่ 8 นโยบาย นครแห่งการสร้างสรรค “ตัวตนภูเก็ต” ที่เน้นความสำคัญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นอย่างมาก อาทิ ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายต่าง ๆ ในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เมือง ส่งเสริม และสร้างคุณค่าชาวนครภูเก็ต ด้วยการสร้างจิตสำนึกให้มีความกตัญญู รักและภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด ส่งเสริมสนับสนุน ยกระดับอาหารพื้นเมืองสู่เมืองสร้างสรรค์แห่งอาหารยูเนสโก (UNESCO) เป็นต้น ซึ่งนโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่กล่าวไว้ว่า “นครภูเก็ตเป็นนครแห่งการสร้างสรรค และน่าอยู่อย่างยั่งยืน” ดังนั้นสำหรับของการดำเนินโครงการจำต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์หรือทัศนคติที่ดี ยอมรับและเล็งเห็นคุณค่าวัฒนธรรม ท้องถิ่น รับฟังปัญหาอุปสรรค ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นของ ดังเช่นความสำเร็จของเทศบาลนครภูเก็ต ธีรยุทธ นาวีการ (รองประธานมูลนิธิศาลเจ้าบางเหนียว) (การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวไว้ว่า “ประเพณีพื้ต่อบเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน ที่ต้องการอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีเก่าๆ ให้คงอยู่ เมื่อได้มีโอกาสพูดคุยทางเทศบาลนครภูเก็ต จึงทำให้ได้ข้อสรุปในทิศทางเดียวกันคือ ความต้องการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งภายใต้บริบทวัฒนธรรมดั้งเดิม” ด้วยเหตุนี้ทางเทศบาลนครภูเก็ต จึงได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นทุกชุมชน และเครือข่ายทางวัฒนธรรม

ของจังหวัดได้เข้ามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมรวมถึงมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่ง จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการปรับกระบวนการทัศน์ของผู้นำจากผู้นำที่เน้นการปกครอง (government) เป็นผู้นำที่ เน้นการบริหารจัดการ (governance) มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้นำที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการบริหารจัดการ สามารถทำให้เกิดการบริหารงานองค์การที่ยืดหยุ่นโดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและยึดแนวทาง การพัฒนาแบบยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2 การบริหารจัดการงานวัฒนธรรมท้องถิ่นเชิงระบบและต่อเนื่อง (systemetic and continuous governance for local culture)

เทศบาลนครภูเก็ตเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นด้วยการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ มีการเรียนรู้วัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อยอดก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น และมีแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน กล่าวคือ นอกจากเทศบาลนครภูเก็ตได้จัดโครงการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (พ้อต่อ) เพื่อการฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนแล้ว เทศบาลนครภูเก็ตยังนำองค์ความรู้ด้านประเพณีพ้อต่อ และประเพณีที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของภูเก็ตอื่น ๆ ไปบรรจุลงในหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ตด้วยเช่นกัน เช่น การจัดนิทรรศการ ผักผลไม้ (ป่ายปั่ว) และพิธีกรรมการเข้าเ้า (ศาลเจ้า) เป็นต้น ทุกครั้งที่ทางเทศบาลนครภูเก็ตมีการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นอะไรก็ตามได้ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนสังกัดเทศบาลนครภูเก็ตเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมดังกล่าวทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อต้องการให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างค่านิยมในการรักและภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด ซึ่งนางจิราพร จรพงศ์ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวถึงเจตนารมณ์และการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรี นครภูเก็ตไว้ว่า “ท่านนายกเทศมนตรีนครภูเก็ตมีความตั้งใจในการทำงานด้านวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะท่านเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จึงมีความมุ่งหวังที่จะฟื้นฟูและอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิมให้แก่คนรุ่นหลัง จึงพยายามจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีความต่อเนื่องและเป็นระบบ เช่น ในกิจกรรมประเพณีพ้อต่อ นอกจากจัดงานประเพณีตามประเพณีและพิธีกรรมแล้ว ทางเทศบาลนครภูเก็ตยังให้นักเรียนขอโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครมาร่วมกิจกรรมอีกด้วย อาทิ เดินขบวนแห่เต่า สาธิตการทำขนมเต่าแดง การจัดนิทรรศการพิธีกรรมประเพณีพ้อต่อ นอกจากนี้กำลังจัดทำศาลเจ้าบางเหนียวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมจีนอีกด้วย และทุกครั้งที่มีการจัดงานประเพณีที่แสดงความเป็น อัตลักษณ์เมืองภูเก็ต ท่านนายกฯ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมด้วยเกือบทุกครั้ง เพื่อต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในท้องถิ่น อยากเห็นประชาชนในท้องถิ่นรักและหวงแหนแผ่นดินเกิดเหมือนตนเอง” นอกจากนี้ นายชยุต พิริยะฤทธิ์ คณะกรรมการดูแลศาลเจ้า (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 สิงหาคม 2556) ยังได้กล่าวเน้นย้ำว่า “ผู้บริหารเทศบาลนครภูเก็ตได้ให้ความสำคัญกับงานวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะกิจกรรมประเพณีพ้อต่อที่ผ่านมา นายกวี ต้นสุตตานนท์ รองนายกเทศมนตรี ได้เต็มที่กับการจัดกิจกรรมครั้งนี้มาก โดยเข้าใจในรายละเอียดของการจัดงานเป็นอย่างมาก และเมื่อทางศาลเจ้าขอความอนุเคราะห์อะไร ท่านรองนายกฯ กวี ก็ได้ดำเนินการจัดหาให้ตลอด ทั้งนี้เพราะประสงฆ์ให้งานประเพณีพ้อต่อมีความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี” ดังที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่า การบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นของเทศบาลนครภูเก็ตนั้น ตั้งอยู่บนรากฐานความคิดด้านการดำรงความเป็นอัต

ลักษณะของท้องถิ่น จึงทำให้การบริหารจัดการด้านวัฒนธรรมมีความเป็นเอกภาพ ชัดเจนในวิสัยทัศน์ พันธกิจและนโยบาย จึงมีความพร้อมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี รวมถึงการต่อยอดองค์ความรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และสังคม นับว่าการบริหารจัดการวัฒนธรรมเชิงระบบและมีความต่อเนื่องดังกล่าว เป็นเสมือนการสร้างภูมิคุ้มกันแก่ท้องถิ่นและเยาวชน ให้สามารถเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตได้เป็นอย่างดี จึงกล่าวได้ว่าเทศบาลนครภูเก็ตมีความโดดเด่นด้านการบริหารจัดการวัฒนธรรมเชิงระบบและต่อเนื่องเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการวัฒนธรรมและเป็นแบบอย่างได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3 ความยั่งยืนของโครงการ (project sustainment)

โครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (พ้อต่อ) เป็นกิจกรรมที่มีความโดดเด่นและแสดงความเป็นอัตลักษณ์ความเป็นถิ่นถิ่นได้อย่างชัดเจน แม้ว่าพิธีกรรมและประเพณีพ้อต่อมีการจัดกันเป็นเวลายาวนานแต่เมื่อนางสาวสมใจ สุวรรณศุภพนา นายกเทศมนตรีนครภูเก็ตมารับหน้าที่ผู้บริหาร โครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัด(พ้อต่อ) จึงได้มีการจัดงานที่เป็นรูปธรรม และเป็นระบบมากขึ้น โดยเฉพาะในปี 2556 ประเพณีพ้อต่อ ได้รับคำชื่นชมจากประชาชนเป็นอย่างมาก ดังที่นางสมร รอดสวัสดิ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวว่า “งานพ้อต่อปีนี้จัดงานดี คึกคักและชาวบ้านให้ความสำคัญกับการไหว้มากขึ้น” นั้นแสดงให้เห็นว่าการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลนครภูเก็ตนั้นมีการครอบคลุมทั่วถึง และกว้างขวาง จนทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเล็งเห็นความสำคัญและสนใจเข้าร่วมประกอบกิจกรรมที่ทางเทศบาลนครภูเก็ตจัดขึ้น นอกจากนี้นายชยุต พิริยะฤทธิ์ คณะกรรมการศาลเจ้า (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2556) ได้กล่าวว่า “การจัดงานประเพณีพ้อต่อปีนี้ได้รับความร่วมมืออย่างดีทั้งทางเทศบาลนครภูเก็ต ภาครัฐ ภาคเอกชน และแม้แต่ประชาชน ก็ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก สืบเนื่องจากเงินบริจาคของศาลเจ้าบางเหนียวมียอดบริจาคสูงขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2555 มียอดบริจาคประมาณ 1,300,000 บาท แต่ในปี (2556) ยอดบริจาคประมาณ 2,080,000 และเชื่อมั่นว่าประเพณีพ้อต่อสามารถเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจมาเที่ยวจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น” จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของเทศบาลนครภูเก็ต ในการบริหารจัดการกิจกรรมงานประเพณีพ้อต่อได้เป็นอย่างดี เพราะนอกจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ตระหนักในความสำคัญวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว การบริหารจัดการที่ยึดหลักการที่ว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความใกล้ชิดกับประชาชน” ถือเป็นองค์ประกอบร่วมที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เทศบาลนครภูเก็ตจึงมีการบริหารจัดการโครงการ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ส่วนเทศบาลนครภูเก็ตนั้นเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจากปัจจัยดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นผลสำเร็จได้อย่างชัดเจนแล้วว่า นอกจากทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งแล้วการจัดโครงการร่วมอนุรักษ์ประเพณีภูเก็ต(พ้อต่อ) หรือประเพณีที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวภูเก็ตอื่น ๆ ย่อมมีความยั่งยืน จนท้ายสุดประเพณีดังกล่าวย่อมกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนภูเก็ตที่จำเป็นต้องบรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาของจังหวัดภูเก็ตต่อไป

7.2 บทบาทที่ตีการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจังหวัดภูเก็ตของ เทศบาลเมืองกะทู้ : ประเพณีถือศีลกินผัก

7.2.1 ความเป็นมาของโครงการ

ประเพณีถือศีลกินผัก ชาวบ้านและชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ตเรียกว่า “เจี๊ยะฉ่าย” ถือว่าเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านาน โดยประเพณีเจี๊ยะฉ่าย ได้เริ่มขึ้นครั้งแรกที่หมู่บ้านไ่ทุหรือในทุ ซึ่งเป็นหมู่บ้านกะทู้ ตำบลกะทู้ จังหวัดภูเก็ตในปัจจุบัน ตามจารึกในประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงการเดินทางเข้ามาทำงานของกลุ่มชาวจีนเพื่อเป็น กรรมกรเหมืองแร่ในภูเก็ตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณหมู่บ้านกะทู้ จึงทำให้ วัฒนธรรมกะทู้ดั้งเดิมเป็นพื้นเพของคนจีนที่เข้ามาทำเหมืองแร่ โดยคนจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่ แล้วจัดตั้งเป็นชุมชนมีหลากหลายเชื้อสายมาก ทั้งนี้เชื้อสายคนจีนที่เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดคือ ชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งเป็นกลุ่มแรกที่ก่อตั้ง “ศาลเจ้าในทุ” หรือ “ศาลเจ้ากะทู้” ในปัจจุบัน และเป็นกลุ่มแรกที่กินผัก เนื่องมาจากในช่วงหนึ่งมีผู้คนล้มป่วยแล้ว ทางกลุ่มคนในคณะจึงได้พูดคุยกันถึงแนวปฏิบัติที่อาจหลงลืมไปบางอย่างไปจากความเป็นวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมจากบ้านเกิดเมืองนอนที่จากมาในประเทศจีน นั่นคือ การประกอบพิธีเจี๊ยะฉ่ายหรือการกินผัก ซึ่งจากจุดประเด็นดังกล่าวจึงทำให้เกิดการจัด พิธีถือศีลกินผักในคนกลุ่มนี้ขึ้นมาในวันขึ้น 1-9 ค่ำ เดือน 9 ของปีปฏิทินจีนตามความเชื่อถือและศรัทธา นอกจากนี้เมื่อชาวจีนกลุ่มนี้ได้กลับไปยังบ้านเกิดก็ได้นำเอาเทพเจ้า กลับมา “ในทุ” หรือกะทู้อีกด้วย ชุมชนกะทู้ถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิดของประเพณีถือศีลกิน ผักของจังหวัดภูเก็ตที่ได้ปฏิบัติและสืบทอดกันมาทุกปีจากรุ่นสู่รุ่นจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน จากระยะเวลาการเริ่มต้นจวบจนถึงปัจจุบันนี้ เทศกาลถือศีลกินผักของชาวจีนฮกเกี้ยน มีมานานกว่าร้อยปี ซึ่งเทศบาลเมืองกะทู้ได้เริ่มจัดทำกิจกรรมดังกล่าวมาเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี เดิมโครงการประเพณีถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้เป็นเพียงกิจกรรมหนึ่ง ที่อดีตนายกเทศมนตรีเมืองกะทู้ (นายประเสริฐ ขาวกิจไพศาล) ได้ส่งเสริมเชิงกิจกรรมชุมชนเล็กๆ ที่มีเจ้าหน้าที่ของทางเทศบาลเข้าไปดูแลเรื่องเงินบริจาคเท่านั้น ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารเป็นนายชัยอนันต์ สุทธิกุล นายกเทศมนตรีเมืองกะทู้คนปัจจุบัน ซึ่งเป็นผู้ที่ตระหนักถึงความสำคัญของประเพณีถือศีลกินผักเป็นอย่างมาก จึงจัดกิจกรรม ดังกล่าวให้กลายเป็นโครงการประเพณีถือศีลกินผักในที่สุด โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนา เทศบาลเมืองกะทู้ 3 ปี ที่มีกองวิชาการและแผนเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบโครงการ (นายสมบุญ อัยรักษ์ การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) ซึ่งนางทัศนีย์ แซ่ทอง รองปลัดเทศบาลเมืองกะทู้ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) กล่าวว่า “ทางเทศบาลเมืองกะทู้ได้จัดทำโครงการขึ้นโดยเริ่มมาจากการจัดกิจกรรมชุมนุมหน้าทำการเทศบาลเมืองกะทู้ขึ้นในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี เพื่อป้องกันภัยถึงหัวเวลาแห่งเทศกาลถือศีลกินผักที่กำลังจะเริ่มขึ้น สำหรับโครงการถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้ ถือเป็นยุทธศาสตร์เชิงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อต้องการอนุรักษ์และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีนี้ไว้ให้คงอยู่จวบจนถึงรุ่นลูกหลาน โดยไม่ให้มีการผิดแผกแตกต่าง ไปจากรูปแบบเดิม”

7.2.2 วัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการประเพณีถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ หลักเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติของประชาชนในท้องถิ่น และภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

- 1) เพื่อแปรนโยบายด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองกะทู้ออกมาเป็นแนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
- 2) เพื่อปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นให้ยั่งยืน
- 3) เพื่อประชาสัมพันธ์และสนับสนุนประเพณีถือศีลกินผักของศาลเจ้าในทุหรือศาลเจ้ากะทู้ รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่นและจังหวัดภูเก็ต
- 4) เพื่อสร้างจิตสำนึกในการทำความดี เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีถือศีลกินผัก ละเว้นการบริโภคเนื้อสัตว์และเป็นการรักษาศีลในช่วงเทศกาล

7.2.3 เป้าหมายในการดำเนินโครงการ

เทศบาลเมืองกะทู้ดำเนินโครงการประเพณีถือศีลกินผักโดยมีเป้าหมายสำคัญ ดังนี้

- 1) การเชิดชูเอกลักษณ์ความเป็นภูเก็ตโดยแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมเก่าแก่ดั้งเดิมให้กับนักท่องเที่ยวได้เล็งเห็นคุณค่าและความถูกต้องไม่ผิดแผกแตกต่างไปจากเดิมอย่างอื่น
- 2) การสร้างคนหรือประชาชน ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง
- 3) การสร้างเครือข่ายของชุมชนให้เป็นที่รู้จักของประชาชนในท้องถิ่นอื่น
- 4) การปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ได้ส่งเสริมสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

7.2.4 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ

การดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการประเพณีถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้ สามารถอธิบายเป็นขั้นตอนสำคัญโดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

1. ช่วงก่อนเริ่มโครงการประเพณีถือศีลกินผัก

1.1 ก่อนเริ่มเทศกาลประเพณีถือศีลกินผักในช่วงต้นทางเทศบาลเมืองกะทู้ได้เรียกตัวแทนของ ชุมชนทั้ง 19 ชุมชน มาเข้าร่วมปรึกษาหารือเพื่อเตรียมความพร้อมของการทำงาน ในช่วงเทศกาลถือศีลกินผักเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบหลักของแต่ละชุมชน แล้วให้นำ ข้อเสนอจากที่ประชุมไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปยังประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนของตนเองเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 คณะผู้บริหารนำโดย นายชัยอนันต์ สุทธิกุล นายกเทศมนตรีเมืองกะทู้ เดินทางไปประชุมพูดคุยวางแผนการบริหารจัดการและการทำงานเชิงรายละเอียดในช่วงเทศกาล ถือศีลกินผักในแต่ละวันกับทางคณะกรรมการศาลเจ้าเกี่ยวกับประเด็นกิจกรรม ลักษณะ การเตรียมการ และความประสงค์ที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของทางเทศบาลเมืองกะทู้

1.3 จัดประชุมเตรียมการบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของทางเทศบาลเมืองกะทู้เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานช่วงเทศกาลถือศีลกินผักในระยะเวลา 10 วัน ของแต่ละฝ่ายงาน กองเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหลักที่ต้องดำเนินการ อาทิ ฝ่ายวิชาการเป็น ผู้ดูแลรับผิดชอบการเขียนโครงการและสรุปผลการดำเนินโครงการ กองการศึกษา และวัฒนธรรมดูแลรับผิดชอบการจัดโต๊ะไหว้ทั้งไปและกลับ กองช่างดูแลรับผิดชอบการ ไฟฟ้า ชุมประตู่ต่างๆ สำนักงานปลัดดูแลรับผิดชอบพื้นที่มิให้เกิดเพลิงไหม้ เป็นต้น นอกจากนี้ได้จัดสรรเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆ ให้ช่วยดูแลรับผิดชอบการเก็บเงิน บริจาคของศาลเจ้าอีกด้วย

2. ช่วงดำเนินโครงการประเพณีเทศกาลถือศีลกินผัก

2.1 เมื่อถึงช่วงเทศกาลประเพณีถือศีลกินผักต้องมีการทำความสะอาดศาลเจ้า ทางคณะผู้บริหาร นำโดย นายชัยอนันต์ สุทธิกุล นายกเทศมนตรีเมืองกะทู้ พร้อมด้วย บุคลากรของทางเทศบาลเมืองกะทู้และประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมทำความสะอาด ศาลเจ้าและโรงครัว

2.2 การเข้าร่วมในพิธียกเสาตะเกียง 9 ดวงในช่วงวันแรกของการเริ่มต้นเทศกาลถือศีลกินผัก มีการจัดโต๊ะไหว้ในช่วงเวลาแห่พระไปรอบเมืองภูเก็ต การร่วมเดินแห่พระรอบเมือง ภูเก็ต และร่วมส่งพระในคืนสุดท้ายของการสิ้นสุดพิธีการเพื่อบ่งบอกถึงการสิ้นสุด ประเพณีถือศีลกินผัก

2.3 การจัดบุคลากรและเจ้าหน้าที่ให้ไปดูแลเรื่องเงินบริจาค ดูแลเรื่องการจัดทำอาหาร และ ดูแลสุขภาพร่างกายของร่างทรงในศาลเจ้า

3. หลังสิ้นสุดโครงการถือศีลกินผัก

3.1 ทางฝ่ายวิชาการดำเนินการประเมินผลโครงการจากภาพรวมทั้งหมด รวมถึงสรุปงบประมาณของโครงการถือศีลกินผักแล้วนำเสนอต่อนายกเทศมนตรีเมืองกะทู้ เพื่อการเตรียมความพร้อมในการจัดทำคำของบประมาณในปีหรือครั้งต่อไป

3.2 เทศบาลเมืองกะทู้ดำเนินการส่งบุคลากรและเจ้าหน้าที่ร่วมทำความสะอาดศาลเจ้า ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นเป็นกิจกรรมปิดท้ายของโครงการดังกล่าว

ทั้งนี้กิจกรรมสนับสนุนที่มากับเทศกาลประเพณีถือศีลกินผักของทางเทศบาลเมืองกะทู้ ซึ่งได้สร้างความประทับใจและสามารถดึงดูดความน่าสนใจให้ประชาชนในท้องถิ่นและ นักท่องเที่ยวทั่วไปมาเข้าร่วมงานคือ ชุมเปิดเทศกาลกินผักและโครงการถนนสายวัฒนธรรม

7.2.5 ลักษณะการดำเนินงานร่วมของแต่ละภาคีพัฒนา

การดำเนินงานในโครงการประเพณีถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้ที่ประสบความสำเร็จและสามารถดึงดูดความสนใจจากทั้งประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวได้นั้นก็ด้วยการ อาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างเทศบาลเมืองกะทู้และภาคีพัฒนา ดังนี้

ภาคประชาชน สำหรับประชาชนในชุมชนกะทู้หมู่ที่ 3 ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นจีนอยู่ มาก โดยเฉพาะ ความเป็นจีนฮกเกี้ยนตามแบบฉบับของบรรพบุรุษเมื่อครั้งอดีตที่เข้ามาทำเหมืองแร่ในพื้นที่ดังกล่าว จึงทำให้เทศกาลถือศีลกินผักถูกสืบทอดอย่างมายาวนานตามต้นแบบ ดังเดิมโดยอาศัยพื้นฐานของประชาชนที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน โดยเฉพาะ เมื่อเริ่มต้นเทศกาลประเพณีถือศีลกินผักในวันแรก ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วม ทำความสะอาดศาลเจ้า ร่วมกับคณะกรรมการศาลเจ้า และคณะผู้บริหารของทางเทศบาล เมืองกะทู้ โดยพร้อมเพรียงกันด้วยความเต็มใจและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่าง ชัดเจนเป็นอย่างมาก ซึ่งภาคีพัฒนาในส่วนภาคประชาชนถือเป็นหัวใจในการขับเคลื่อน โครงการดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จเชิงรูปธรรมและเกิดความยั่งยืน

ภาครัฐ ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขตภูเก็ต (ททท. ภูเก็ต) ได้เข้ามาช่วยเหลือ ด้านสื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับเทศกาลประเพณีถือศีลกินผักเป็นอย่างดี ในขณะที่โรงเรียนประจำท้องถิ่นได้ส่งนักเรียนเข้าร่วมในพิธีแห่พระรอบเมือง โดยมีตำรวจจากสถานี ตำรวจในพื้นที่รับผิดชอบคอยอำนวยความสะดวกในเรื่องการจราจรบนท้องถนนตามเส้น ทางการแห่พระรอบเมือง ส่วนทางเทศบาลเมืองกะทู้ได้ดำเนินการจัดตั้งโต๊ะรับไหว้ไว้ บริเวณหน้าที่ทำการเทศบาลเมืองกะทู้ ในช่วงแห่พระรอบเมือง

ภาคเอกชน ส่วนภาคเอกชนที่เป็นโรงแรม บริษัท ห้างร้านต่างๆ ในท้องที่อำเภอกะทู้ได้เข้ามามี ส่วนร่วมสนับสนุนในเรื่องการบริจาคเงินสนับสนุนการจัดงานเทศกาลประเพณีถือศีลกินผัก รวมถึงอาหาร ผัก ข้าวสาร และเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับทางศาลเจ้า โดยส่วนหนึ่ง เกิดจากความสมัครใจบริจาค และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการติดต่อประสานงานของกอง วิชาการและแผน เทศบาลเมืองกะทู้ โดยการออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ทั้งนี้ทางเทศบาลเมืองกะทู้ได้ดำเนินการรวบรวมรายชื่อผู้ให้การสนับสนุนหรือผู้มี อุปการคุณแล้วทำป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ชื่อของโรงแรม บริษัท หรือห้างร้านเหล่านั้น เป็นการตอบแทนการมีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าว

7.2.6 ทรัพยากรสำคัญที่ใช้ดำเนินโครงการ

โครงการประเพณีถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้ดำเนินการบนฐานทรัพยากรที่สำคัญ ประกอบด้วย ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้ โครงการดังกล่าวเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนี้

ด้านบุคคล

บุคคลที่มีส่วนร่วมอย่างโดดเด่นในการดำเนินโครงการถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้มีสามกลุ่ม สำคัญคือ กลุ่มที่หนึ่งคือ บุคคลที่เป็นผู้บริหารและบุคลากรเทศบาลเมืองกะทู้ กลุ่มที่สองคือ บุคคลที่เป็นคณะกรรมการศาลเจ้า และกลุ่มที่สามคือ ประชาชนในท้องถิ่น กล่าวคือ

กลุ่มที่หนึ่ง คณะผู้บริหารและบุคลากรเทศบาลเมืองกะทู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและอำนวยความสะดวกทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการถือศีลกินผัก อาทิ คณะผู้บริหาร มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ผลักดันโครงการให้บรรจุไว้ในเทศบัญญัติของทางเทศบาล ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ต้องดำเนินการวางแผนงานและ ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับทางคณะกรรมการศาลเจ้าและผู้นำชุมชนต่างๆ เพื่อวาง เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ประสงค์การจัดโครงการที่ชัดเจนและเป็นไปด้วยความ เรียบร้อย ในขณะที่บุคลากรของเทศบาลเมืองกะทู้ในฐานะผู้รับนโยบายมาปฏิบัติให้ อยู่ในรูปธรรมได้ดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนตั้งแต่เขียนโครงการจวบจนสรุปผลการดำเนินงานและขณะดำเนินงานบุคลากรทุกฝ่ายทุกคนได้เข้าไปมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจนทั้งทางตรงและทางอ้อม ถือได้ว่าโครงการดังกล่าวและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากกลุ่มบุคคลของทางเทศบาลเมืองกะทู้

กลุ่มที่สอง คณะกรรมการศาลเจ้า มีหน้าที่ในการกำกับรายละเอียดของประเพณี พิธีกรรมให้มีรูปแบบดั้งเดิมคงความเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ทั้งนี้นางปริมภัสร์ งานวงศ์ พาณิชย์ ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผน เทศบาลเมืองกะทู้ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวว่า “การอนุรักษ์ประเพณีถือศีลกินผักทางคณะกรรมการศาลเจ้าและเทศบาล เมืองกะทู้ได้ร่วมกันจัดทำวิทัศน์ขึ้นเพื่อจัดเก็บ ข้อมูลในรูปสื่อที่ทันสมัยที่สามารถเก็บ บันทึกเรื่องราวความดั้งเดิมและรายละเอียดของประเพณีดังกล่าว เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ เข้ามาศึกษาข้อมูลในอดีตว่ารากฐานเก่าแก่ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนแต่เดิมมีพิธี กรรมใดบ้างที่ชัดเจน”

กลุ่มที่สาม ประชาชนในท้องถิ่นท้องที่อำเภอกะทู้ ที่ได้ออกมาเข้าร่วมร่วมใจในมีส่วนร่วมสนับสนุนโครงการถือศีลกินผักทำให้โครงการดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จเรื่อยมา ดังจะเห็นได้จากความร่วมมือร่วมใจในการทำความสะอาดศาลเจ้า การเข้าร่วมพิธีแห่พระรอบเมืองและสรงพระ การร่วมสวมเสื้อผ้าเครื่องกายชุดขาวในช่วง ประเพณีถือศีลกินผัก รวมถึงการช่วยกันรักษา

ความสะอาดของสถานที่ภายหลังการเสร็จสิ้นประเพณีดังกล่าว นอกจากนี้ประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสืบทอด ความดั้งเดิมในประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ด้วยการปลูกฝังและ สร้างอัตลักษณ์ให้ลูกหลานสืบรุ่นสู่รุ่นได้อย่างถูกต้องและดั้งเดิม และที่สำคัญได้ร่วมเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับบรรดาแขกต่างบ้านต่างเมืองและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างประเทศที่ให้ความสนใจในประเพณีดังกล่าวอีกด้วย

ด้านงบประมาณ

การงบประมาณดำเนินโครงการถือศีลกินผักสามารถพิจารณาแหล่งที่มาออกเป็น 2 ส่วน คือ งบประมาณจากการจัดสรรของเทศบาลเมืองกะทู้ และงบประมาณจากการบริจาคของ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน กล่าว คือ งบประมาณจากการจัดสรรให้ดำเนิน โครงการดังกล่าวโดย เทศบาลเมืองกะทู้ โดยผ่านความเห็นชอบจากสภาเทศบาลเมืองกะทู้ ในเทศบาลงบประมาณรายจ่าย ประจำปีแต่ละปี ซึ่งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ประเพณีถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้ ได้จัดสรรงบประมาณไว้ที่ 700,000.-บาท (เจ็ดแสนบาทถ้วน) โดยเบิกจ่ายจากงบประมาณประจำปี 2555 และสำหรับงบประมาณจากการบริจาคของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เป็น งบประมาณที่อาจอยู่ในรูปตัวเงินและมีใช้ตัวเงินโดยตรง ซึ่งงบประมาณในส่วนนี้ถือว่ามีความจำเป็นต่อการดำเนินโครงการประเพณีถือศีลกินผักเป็นอย่างยิ่ง เพราะรายจ่ายบางรายการไม่สามารถเบิกจ่ายได้ตามปกติตามระเบียบการเงินของทางเทศบาลเมืองกะทู้ ดังนั้น ค่าใช้จ่ายใดที่ไม่สามารถเบิกจ่ายจากงบประมาณของทางเทศบาลได้ จำเป็น ต้องอาศัยเงินจากการรับบริจาคเข้าไปชดเชยเพื่อให้โครงการดังกล่าวสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น

ด้านวัสดุอุปกรณ์

วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับการดำเนินโครงการประเพณีถือศีลกินผักส่วนใหญ่สามารถจำแนกได้ดังนี้

- 1.) อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น จำนวน 2 – 3 ชุด แต่ในพิธีแห่พระจะมีรถพยาบาล 1 คัน
- 2.) รถยนต์สำหรับใช้ในขบวนแห่พระ จำนวน 3 คัน เป็นรถของเทศบาลเมืองกะทู้เอง ไม่รวมกับของม้าทรง
- 3.) เครื่องดื่มแบบขวดลิตร 1 ลิตร จำนวน 200 แพ็ค/วัน และมีการชงน้ำชาไว้ให้บริการวันละ 3 หม้อๆ ละ 3 รอบต่อวัน
- 4.) เครื่องอุปโภคบริโภค เช่น ฟักทองประมาณ 100 กิโลกรัม ข้าวสาร 100 กิโลกรัม ผักเขียว 50 กิโลกรัม เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การดำเนินโครงการประเพณีถือศีลกินผัก เทศบาลเมืองกะทู้ บรรลุวัตถุประสงค์เป็นอย่างดีนั้น ปัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับพื้นฐานทรัพยากรที่สำคัญคือ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนโครงการ

2.7.2 ผลความสำเร็จของโครงการ

การจัดทำโครงการประเพณีถือศีลกินผัก เทศบาลเมืองกะทู้ ประสบความสำเร็จได้สืบเนื่องมาจากวิสัยทัศน์ของคณะผู้บริหารนายกเทศมนตรีเมืองกะทู้ โดยมี นายชัยอนันต์ สุทธิกุล เป็นนายกเทศมนตรีเมือง กะทู้ ซึ่ง นางทัศนีย์ แซ่ทอง รองปลัดเทศบาลเมืองกะทู้ (สื่อสารส่วนบุคคล,

7 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวว่า “ท่านนายกฯ ตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ “เมืองกะทู้” เป็นอย่างมากมีความต้องการให้เมืองกะทู้เป็นแหล่งวัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่ และมีเอกลักษณ์เฉพาะที่น่าสนใจ นายกฯจึงมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้มีศักยภาพเป็นที่ยอมรับของประชาชน และนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการงานวัฒนธรรม จึงเป็นไปในลักษณะการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ชุมชนรับผิดชอบ และร่วมกันแก้ปัญหา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นโยบายด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและวัฒนธรรม จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการบริหารจัดการต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อต้องการสร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ให้แก่ประชาชน ตามแนวทางของคำว่า “เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์” กอปรกับต้องการให้เทศบาลเมืองกะทู้เป็นต้นแบบของแหล่งวัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่อีกด้วย”

คำกล่าวของ นางทัศนีย์ แซ่ทอง รองปลัดเทศบาลเมืองกะทู้ สอดคล้องกับนายประธาน ตันติธรรม ตำแหน่งเลขานุการนายกเทศมนตรีเมืองกะทู้ (สื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวถึงที่มาของนโยบายที่ทำให้เกิดโครงการประเพณีถือศีลกินผัก และปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จไว้ว่า “ท่านนายกฯ เล็งเห็นแล้วว่า วัฒนธรรมของชุมชนชาวกะทู้มีเอกลักษณ์ที่ดีและควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ เนื่องจากเกรงว่าคนรุ่นใหม่จะไม่ค่อยดูแลรักษา เลยมีความคิดว่าจะริเริ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมเก่า ๆ ที่อยู่ในกะทู้ให้กลับมาอีกครั้ง แต่จะต้องคงรูปแบบเดิมไม่ให้ผิดเพี้ยน จึงได้ร่วมประชุมปรึกษากับคนในท้องถิ่น ปรชาชนชาวบ้าน และผู้บริหาร เพื่อจะได้ใส่โครงการนี้ไว้ในแผนพัฒนากะทู้ 3 ปี เพื่อต้องการสร้างคนในชุมชน องค์กร ให้เข้มแข็งและสืบทอดอัตลักษณ์ความเป็นคนในชุมชนกะทู้ไว้”

ดังนั้น โครงการประเพณีถือศีลกินผัก เทศบาลเมืองกะทู้ ที่ได้ดำเนินการจัดทุกปีนั้น ในแต่ละปีก็จะมีผู้ร่วมกิจกรรมโครงการเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะคงไว้ซึ่งความเชื่อและพิธีกรรมดั้งเดิม ซึ่งนายกิตติศักดิ์ ทรัพย์ทวี คณะกรรมการศาลเจ้ากะทู้ ตำแหน่ง เจ้าแก้วเจ้าจู้ (สื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวว่า “ประเพณีกินผักแต่ละปีนอกจากจะมีนักท่องเที่ยวมาร่วมงานมากขึ้น แล้วคนในชุมชนก็ตระหนักถึงความสำคัญ พร้อมใจกันที่จะมาร่วมทำบุญ ทั้งนี้เพราะ กะทู้ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นจีนอยู่มาก โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนกะทู้หมู่ที่ 3 จะยังเคร่งครัดประเพณีกินผักอย่างเห็นได้ชัด จึงทำให้กะทู้ส่วนรวมคงไว้ในพิธีกรรมแบบเดิม จนนักท่องเที่ยวนิยมมาที่กะทู้ นอกจากนี้ก่อนถึงวันงานชาวบ้านในชุมชนกะทู้จะให้ความร่วมมือในการทำความสะอาดศาลเจ้าตั้งแต่เริ่มต้น และจะมีกลุ่มที่เข้ามาดูแลเรื่อง การทำอาหารภายในครัว ตั้งแต่วันแรกจนจบงาน โดยเข้ามาด้วยความเต็มใจ นอกจากนี้ผู้บริหารของเทศบาลจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างจริงจัง และให้เจ้าหน้าที่ได้แบ่งงานได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ทุกภาคส่วนให้การสนับสนุนงบประมาณและการประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่ เช่น ทางโรงแรม บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ จะเข้ามาสนับสนุนในเรื่องของเงินบริจาค อาหาร ข้าวสาร ส่งให้กับศาลเจ้า ทาง ททท. เขตภูเก็ต จะเข้ามาช่วยเหลือในด้านสื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารการกินผัก โรงเรียนในท้องถิ่นจะส่งนักเรียนเข้าร่วมในพิธีแห่พระรอบเมือง”

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวย่อมสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผลของความสำเร็จของโครงการนี้ นอกจากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน เป็นสำคัญแล้ว อีกประการหนึ่งมาจากคณะผู้บริหารและนโยบายด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและวัฒนธรรม ที่เทศบาลเมืองกะทู้ ต้องการให้ “เมืองกะทู้” เป็นต้นแบบของแหล่งวัฒนธรรมที่เก่าแก่ และดำรงความเป็นเอกลักษณ์ด้านความเชื่อพิธีกรรมดั้งเดิมให้มากที่สุด ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนในครั้งนี้ก็คือ “สายสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่เข้มแข็ง” จึงเป็นกลจักรสำคัญในการขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการงานวัฒนธรรมบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารจึงให้

ความสำคัญกับคนในชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม อันเป็นแนวทางให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของต่อไป

7.2.8 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

โครงการประเพณีถือศีลกินผัก เทศบาลเมืองกะทู้ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ รายงานการประเมินผลการจัดโครงการประเพณีถือศีลกินผัก ประจำปี 2555 ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

ตาราง 7.2 ข้อมูลทั่วไป ด้านเพศ

เพศ	ร้อยละ
ชาย	26.7
หญิง	73.3

ตาราง 7.3 ข้อมูลทั่วไป ด้านอายุ

อายุ	ร้อยละ
น้อยกว่า 30 ปี	44.4
31 – 40 ปี	32.2
41- 50 ปี	16.7
51-60	6.7
มากกว่า 60 ปี	0

ตาราง 7.4 ข้อมูลทั่วไปด้านอาชีพ

อาชีพ	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	16.7
รับราชการ	14.4
เอกชน/รัฐวิสาหกิจ	8.9
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	20
รับจ้าง	36.7
อื่น ๆ เช่น แม่บ้าน	3.3

2. ข้อมูลความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงาน

ตาราง 7.5 ตารางความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงาน

ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงาน	ระดับความพึงพอใจ
โครงการฯ เป็นการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป	อยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมาก
โครงการฯ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่นและจังหวัดภูเก็ต	อยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมากที่สุด
โครงการฯ เป็นการสร้างจิตสำนึกในการกระทำความดี ละเว้นการบริโภคเนื้อสัตว์	อยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมากที่สุด
การประชาสัมพันธ์การจัดงานมีความเหมาะสมเพียงใด	อยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมาก
การอำนวยความสะดวกด้านการต้อนรับมีความเหมาะสมเพียงใด	อยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมาก
การอำนวยความสะดวกด้านการจราจรมีความเหมาะสมเพียงใด	อยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมาก
การจัดการบริการอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสมเพียงใด	อยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมาก
สถานที่ในการจัดงานมีความเหมาะสมเพียงใด	อยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมากที่สุด
รูปแบบการจัดงานมีความเหมาะสมเพียงใด	อยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมาก

ที่มา : รายงานการประเมินผลการจัดโครงการฯ ประจำปี 2555

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดงานครั้งต่อไป

1. ควรเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ให้ดีกว่านี้
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดงานในพิธีเปิดซุ่มกินผักให้ทั่วถึงมากกว่านี้
3. สถานที่จอดรถน้อยเกินไป

7.2.9 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ

1. ประชาชนในท้องถิ่นมีค่านิยมที่ดีงาม ภูมิใจในการสืบสานประเพณีถือศีลกินผักของเมืองกะทู้ให้เป็นต้นแหล่งที่มีแบบแผนดั้งเดิมให้คงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนสืบไป ซึ่งสอดคล้องกับ นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวว่า “คนในกะทู้ส่วนใหญ่ยังมีวิถีชีวิต ความเชื่อในวัฒนธรรมจีนอยู่มาก เพราะกะทู้ ในอดีตเป็นเมืองภูเก็ตเก่า ชาวจีนฮกเกี้ยนจะอพยพเข้ามามาก เพราะเข้ามาทำงานเหมืองแร่ และยังมีศาลเจ้าต้องย่องสูง ที่เก่าแก่เป็นศาลเจ้าที่คนกะทู้ร่วมกันสร้างให้เป็นที่ยึดเหนี่ยววิญญาณบรรพบุรุษกลุ่มฮกเกี้ยน ศาลเจ้าต้องย่องสูง จึงเป็นที่เคารพบูชาชาวกะทู้เป็นอย่างมากและจะทำการเซ่นไหว้บูชาเป็นประจำในช่วง 17 ค่ำ เดือน 6 ด้วยเหตุนี้เมื่อมีพิธีกรรมใหญ่ เช่น ประเพณีกินผัก ชาวกะทู้จึงให้ความสำคัญมาก ชาวบ้านจะร่วมกันจัดงานเต็มที่ และหลายคนจะกลับมา(ต่างจังหวัด) ก่อนวันงานหลายวัน ทั้งนี้เพื่อมาเตรียมงาน ซึ่งเป็นการแสดงออกของความกตัญญูบรรพบุรุษ” ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นได้ว่า วัฒนธรรมจีนฮกเกี้ยนเป็นมรดกแห่งสังคม ที่ฝังลึกในจิตใจชาวกะทู้ อันส่งผลให้เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการทำกิจกรรมโครงการถือศีลกินผัก ของเทศบาลเมืองกะทู้

2. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น สนับสนุนส่งเสริมให้เทศบาลเมืองกะทู้ เป็นต้นแบบของแหล่งวัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่ และมีเอกลักษณ์เฉพาะ อันเป็นฐานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับคำแถลงนโยบายด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของ นายชัยอนันต์ สุทธิกุล นายกเทศมนตรีเมืองกะทู้ ที่แถลงต่อสภาเทศบาลเมืองกะทู้ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2555 ได้กล่าวไว้

“เทศบาลเมืองกะทู้ เป็นต้นแบบของแหล่งวัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่ และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งเหมาะแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกะทู้ ตามแนวทางของคำว่า “เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์” โดยมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. สนับสนุน ส่งเสริมประเพณีถือศีลกินผักของศาลเจ้ากะทู้ ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมโดยเน้นให้เห็นถึงการที่เป็นแหล่งของต้นกำเนิดของประเพณีกินผักของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งถือว่าได้มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน
2. สนับสนุน ส่งเสริม ถนนสายวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองกะทู้ โดยเสนอแนวความคิด คุณค่าที่สำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ ตลอดจนส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. ส่งเสริม สนับสนุนงานประเพณีต่าง ๆ ในวันสำคัญ โดยมุ่งเน้นถึงการส่งเสริมจารีตประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนได้ร่วมกันอนุรักษ์และหวงแหน มรดกของตน
4. ส่งเสริม สนับสนุนพิพิธภัณฑ์เมืองกะทู้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตลอดจนศึกษาความเป็นมาของประวัติศาสตร์ ความเจริญรุ่งเรืองในยุคการทำเหมืองแร่ดีบุกในจังหวัดภูเก็ต จะนำไปสู่การท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดรายได้แก่องค์กรของเทศบาลเมืองกะทู้และประชาชน ...

ดังนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการประเพณีถือศีลกินผัก ของเทศบาลเมืองกะทู้ นั้น มาจากวิสัยทัศน์ นโยบายของผู้บริหาร และประชาชนในท้องถิ่นที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม อันส่งผลให้โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จ”

7.2.10 ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินโครงการ

สำหรับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินโครงการถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้ที่พบมีเพียงเล็กน้อยดังนี้

1. การติดต่อประสานงานเพื่อขอความอนุเคราะห์จากทางภาคภาคเอกชนเกิดความล่าช้า อันเนื่องมาจากต้องดำเนินการตามขั้นตอนของเอกสารทางราชการ
2. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการถือศีลกินผักของทางเทศบาลเมืองกะทู้ด้วยสื่ออย่างไม่เพียงพอและทั่วถึง
3. การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นพื้นฐานดั้งเดิมที่ประชาชนสมัยปัจจุบันหรือคนรุ่นใหม่ขาดการเอาใจใส่หรือไม่ตอบรับหรือหากรับก็เริ่มที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม

7.2.11 แนวทางการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคการดำเนินโครงการ

แนวทางการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินโครงการ ส่วนใหญ่สามารถแก้ไขได้ อย่างดีด้วยความช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน

1. การบริหารจัดการในองค์กรควรจัดทำเป็นระบบ ควรมีการวางแผนและเตรียมการก่อนกิจกรรม เพื่อจะได้ไม่ล่าช้า หรือติดขัดในการติดต่อประสานงานจากหน่วยงานอื่น ๆ
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์เรื่อง “ประเพณีกินผัก” ให้ประชาชนรับทราบและเห็นความสำคัญตั้งแต่ก่อนการจัดกิจกรรม และควรมีการวางแผนการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายไปตามสื่อต่าง ๆ

3. การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนให้กะทู้เป็นชุมชนต้นแบบด้านวัฒนธรรม ดังนั้น เทศบาลเมืองกะทู้ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาแขนงต่าง ๆ อันเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจะได้นำข้อมูลไปเผยแพร่ให้แก่ประชาชน เยาวชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญในวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ท้องถิ่นควรอนุรักษ์ไว้ นอกจากนี้ยังเป็นการให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน นับว่าเป็นการสร้างค่านิยมให้คนรุ่นใหม่ให้รู้จักคุณค่าในรากเหง้าวัฒนธรรมตน และเป็นปัจจัยสำคัญในการธำรงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไม่ให้ผิดแผกไปจากเดิม แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันเทศบาลเมืองกะทู้ก็ได้บรรจุความรู้ด้านประเพณีถือศีลกินผักและประเพณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกะทู้ นับว่าเป็นแนวทางแก้ไขส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ชุมชนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความสำคัญของความเชื่อพิธีกรรมอันแสดงถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่คงสืบต่อไป

7.2.12 บทเรียนสำคัญที่สามารถถ่ายทอดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

บทเรียนสำคัญของเทศบาลเมืองกะทู้ที่สามารถถ่ายทอดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ได้จากโครงการประเพณีถือศีลกินผัก คือ บทเรียนเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ท้องถิ่น (local cultural tourism)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นถือเป็นบทเรียนสำคัญของเทศบาลเมืองกะทู้ที่อยู่ในลักษณะการส่งเสริมสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนให้คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นรากเหง้าของสายรากวัฒนธรรมดั้งเดิมตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ให้กลายมาเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของคนใน จังหวัดภูเก็ต และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้เดินทางมาร่วมกิจกรรม ในประเพณีถือศีลกินผักที่จัดขึ้นภายใต้โครงการประเพณีถือศีลกินผักของทางเทศบาล เมืองกะทู้ ความสำเร็จที่ก่อเกิดเป็นบทเรียนดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานการสนับสนุนและผลักดันที่สำคัญสองประการคือ ผู้บริหาร (Administrator) และ อัตลักษณ์ท้องถิ่น (Local identity)

ผู้บริหารที่สร้างความสำเร็จในการส่งเสริมสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและก้าวหน้า ซึ่งผู้บริหารสูงสุดของเทศบาลเมืองกะทู้คือ นายชัยอนันต์ สุทธิกุล นายกเทศมนตรีเมืองกะทู้เป็นผู้ที่ถือว่ามิ่ววิสัยทัศน์เชิงพัฒนาและมองการณ์ไกล ดังที่ นางทัศนีย์ แซ่ทอง รองปลัดเทศบาลเมืองกะทู้ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวไว้ว่า “ท่านนายกชัยอนันต์ฯ มี วิสัยทัศน์มองการณ์ไกลในด้านวัฒนธรรมต่างๆ ของพื้นที่กะทู้ และต้องการอนุรักษ์ให้ เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ได้เข้าถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีและต้องถูกต้องตามหลักของอดีต แต่ก่อนมาเพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป โดยท่านนายกชัยอนันต์ฯ ได้ บรรจุโครงการประเพณีถือศีลกินผักลงไว้ในแผนพัฒนาสามปีของทางเทศบาลเมืองกะทู้” และนางปริมปภัสร งานวงศ์พาณิชย์ ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผน (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) กล่าวว่า “ด้านทางท่านนายกชัยอนันต์ฯ เล็งเห็นแล้วว่า วัฒนธรรมของชุมชนชาวกะทู้มีเอกลักษณ์ ที่ดีและควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้เนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยจะดูแลรักษา เลยมีความคิดริเริ่ม พื้นฟูวัฒนธรรมเก่าๆ ที่มีอยู่ในกะทู้ให้กลับมามีสีสันอีกครั้ง แต่ต้องคงรูปแบบเดิม ไม่ให้ผิดเพี้ยนไปจากเก่า จึงได้ร่วมกันประชุมปรึกษาหารือและใส่โครงการนี้ไว้ในแผน พัฒนาสามปีของเมืองกะทู้เพื่อสืบทอดอัตลักษณ์ความเป็นคนในชุมชนกะทู้ไว้”

ซึ่งจากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงมุมมองการพัฒนาบนพื้นฐานของสิ่งที่มีในท้องถิ่นหรืออาจเรียกว่า การพัฒนาและบริหารจัดการฐานท้องถิ่น (local-based development and governance) ของผู้บริหารองค์การ นอกจากนี้ความชัดเจนใน การบริหารจัดการทางวัฒนธรรมที่ต้องการให้กลายเป็นฐานการท่องเที่ยวในพื้นที่ของนายกเทศมนตรีเมืองกะทู้เห็นได้จากการวางโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา ท้องถิ่น กล่าวคือ โครงการประเพณีถือศีลกินผักถือเป็นยุทธศาสตร์เชิงการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ต้องการเชิดชูเอกลักษณ์ความเป็นภูเกิดโดยแสดง ให้เห็นถึงวัฒนธรรมเก่าแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เล็งเห็นคุณค่า (ประสาน ตันตินิธิธรรม, การสื่อสารส่วนบุคคล 7 สิงหาคม 2555) ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยที่ส่งต่อความสำเร็จของโครงการ การที่ผู้บริหารเอาใจจริงเอาใจกับความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นและผลักดันให้กลายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว ผลประโยชน์ย่อมตกอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นและก่อให้เกิด การเรียนรู้และต่อยอดความคิดต่อไปอย่างไม่วันสิ้นสุด

สำหรับอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นอีกปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ได้ ซึ่งปัจจัยนี้มีได้ก่อเกิดในทุกพื้นที่หรือท้องถิ่นของประเทศไทย ซึ่งนับว่าเป็นความโชคดีของเทศบาลเมืองกะทู้ที่มีชาวจีนเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนได้มาตั้งรกรากถิ่นฐาน เมื่อครั้งมาเป็นแรงงานเหมืองแร่ แล้วดำรงคงอยู่ในพื้นที่สืบทอดทายาทรุ่นต่อรุ่นจนกลายเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในปัจจุบัน นอกจากนี้ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนกลุ่มนี้ยังสามารถธำรงรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมสืบทอดสืบสืมา เป็นเวลากว่าร้อยปีได้อย่างถูกต้องและงดงาม โดยเฉพาะประเพณีถือศีลกินผักที่ถือว่าเป็นประเพณีเก่าแก่ดั้งเดิมที่ยังคงสืบทอดธรรมเนียมปฏิบัติดั้งเดิมได้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งการสืบทอดอัตลักษณ์เกี่ยวกับประเพณี ถือศีลกินผักเกิดจากการปลูกฝังของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนที่ต้องการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีนี้ไว้ให้ถึงรุ่นลูกหลานโดยไม่ให้มีการผิดเพี้ยนไปจากรูปแบบเดิม (ประสาน ตันตินิธิธรรม) นอกจากนี้ทางเทศบาลกะทู้ยังค้นหาวิธีการรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างจริงจัง ดังที่นางทัศนีย์ แซ่ทอง รองปลัดเทศบาลเมืองกะทู้ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) กล่าวว่า “เทศบาลเมืองกะทู้ได้ทำการอนุรักษ์ประเพณีเก่าแก่นี้ไว้ด้วยการถ่ายทำวิดีโอทุกขั้นตอนตามหลัก ของวัฒนธรรมไว้อย่างครบถ้วน ไม่ให้ผิดพลาด แล้วทำข้อมูลที่ได้ถ่ายทำไว้เก็บไว้ ณ พิพิธภัณฑ์เมืองแร่เพื่อแสดงให้ผู้เข้าชมได้ทราบว่า แต่เดิมความเป็นมามีลักษณะแบบใด ปัจจุบันก็คงลักษณะนั้นได้อย่างดี และถูกต้องตามหลักการนี้ทั้งนี้นางปริมปภัสร งานวงศ์พาณิชย์ ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผน ได้เพิ่มเติมว่า (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) "สำหรับแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีถือศีลกินผักนั้น ทางเทศบาลเมืองกะทู้ได้ร่วมกันทำ วิดีทัศน์ขึ้นเพื่อจัดเก็บข้อมูลให้ทันสมัย แต่รายละเอียดของประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นในรูปแบบเก่าที่คงความเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนไว้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เข้ามา ศึกษาข้อมูลในอดีตว่า รากฐานเก่าแก่ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนแต่เดิม ได้มีพิธีกรรมใดบ้างที่ชัดเจน และนำไปเป็นสื่อการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนในสังกัด ของเทศบาลเมืองกะทู้อีกด้วย "

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บทเรียนเชิงประจักษ์ของเทศบาลเมืองกะทู้ที่สามารถถ่ายทอดให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นได้นั้นคือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานสำคัญของประการคือ ผู้บริหารและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งทางเทศบาลเมืองกะทู้มีปัจจัยพื้นฐานสองประการนี้ที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันกล่าวคือ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอัตลักษณ์ที่มีรากเหง้า ความดั้งเดิมและเข้มแข็ง ดังนั้นเทศบาลเมืองกะทู้จึงควรเป็นตัวแบบแห่งการพัฒนา และการบริหารจัดการท้องถิ่นในเรื่องการท่องเที่ยวโดยใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐาน

7.3 บทบาทที่ดีการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจังหวัดภูเก็ตของ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว : ประเพณีกินผัก

7.3.1 ความเป็นมาของโครงการ

ประวัติความเป็นมาทางศาลเจ้ากวนเต๋ก๊วน สะป้า ก่อนตั้งขึ้นมาจากชาวจีนที่อพยพมาจาก มลฑลฮกเกี้ยน ได้มาตั้งถิ่นฐานบริเวณตำบลเกาะแก้ว (เบ็กต้า) ซึ่งเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วย ทรัพยากรธรรมชาติทั้งแร่ และประมง ต่อมาเมื่อมีการสันนิษฐานว่าชาวจีนฮกเกี้ยนในตำบลเกาะแก้ว สะป้า นี้ มีการนับถือเทพประมาจารย์เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน เทพปรมาจารย์ที่ชาวจีนกลุ่มนี้ นำมาเป็นรูปแกะสลัก (กิมลั่น) เทพกวนอู (เต๋ก๊วน) ดังนั้นจึงคิดสร้างศาลเจ้าขึ้นมาเพื่อนำกิมลั่นเต๋ก๊วนไป สลิตไว้ในศาลเจ้าโดยนายต่องเส้น เป็นผู้นำกลุ่ม และตั้งชื่อศาลเจ้านี้ว่า “ศาลเจ้ากวนเต๋ก๊วน” (ก้านัน เจตต์ ประธานศาลเจ้าสะป้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 สิงหาคม 2556) ที่ตั้งเดิมของศาลเจ้าสะป้า ตั้งอยู่ที่กลางถนนเทพกระษัตรีฯเข้าเมืองในปัจจุบัน ในอดีตขนาดเล็ก หลังคามุงด้วยสังกะสี ต่อมาได้มี การขยายถนน 4 เลนจนทำให้มีการเลื่อนลงมาตั้งอยู่ในปัจจุบัน ด้วยความศรัทธาของคนในชุมชน ได้มี การรวบรวมเงินบริจาคมาสร้างศาลเจ้า ต่อมาก็ได้มีเงินจากการย้ายทำถนน กับเงินของจังหวัดเข้ามา สร้างศาลเจ้า ส่วนเงินของอบต.เข้ามาปรับปรุง (แป๊ะชูดกับแป๊ะกิม คนเฝ้าศาลเจ้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 สิงหาคม 2556)

นายเกื้อเกียติ จิตต์เกื้อ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับศาลเจ้าสะป้าว่า (การสื่อสารส่วนบุคคล 7 สิงหาคม 2556) ในอดีตชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานรายรอบศาลเจ้าสะป้าในท้องที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต นับถือเทพเจ้าที่เป็น “ก๊วนเต๋ก๊วน” โดยมีต้นกำเนิดจากพระที่ลอยน้ำมาติดอยู่ ตรงที่ ศาลเจ้า ณ ปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเป็นพระที่แกะสลักจากไม้ ภาษาจีนเรียกว่า “ซี” และชาวบ้านได้ให้ ความนับถือกราบไหว้มาโดยตลอด จนกระทั่งมีการเดินทางไปประเทศจีน เพื่อไปนำเอาธูปมากราบไหว้ และมีม้าทรงมาประทับ

จุดเริ่มต้นของโครงการประเพณีกินผักขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว เดิมเป็น เพียงธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันมาอย่างแพร่หลายเป็นเวลาราวห้าร้อยปีด้วยความศรัทธาและถือเป็น วัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งของคนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในเขต ท้องที่ตำบลเกาะแก้วในการ ยึดมั่นในหลักศาสนา การรักษาศีล การละเว้นสิ่งมีนเมา เพื่อ เป็นสิริมงคลแก่ชีวิต รวมถึงส่งผลให้มี สุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี รวมถึงเป็น การอนุรักษ์สืบสานประเพณีอันดีงามไว้ในคนรุ่น หลัง (อติศรา ดาษพร,การสื่อสารส่วนบุคคล7 สิงหาคม 2556) ซึ่งทาง องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว โดยคณะผู้บริหารชุดเก่าได้ดำเนินการในลักษณะการมี ส่วนร่วมสนับสนุนเป็นเงินบริจาคให้กับศาลเจ้า (ฮ้าม) ในลักษณะเงินบริจาคส่วนบุคคล เท่านั้น และการดำเนินงานเป็นเพียงลักษณะกิจกรรมมิได้อยู่ใน รูปแบบโครงการ ด้วยเหตุผลที่ว่า การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวหากใช้เฉพาะเงินบริจาคของประชาชนใน พื้นที่เพียง อย่างเดียวจะไม่เพียงพอ และศาลเจ้าก็มิได้มีรายได้อื่นใดนอกจากเงินบริจาค ตาม กำลังความศรัทธาของประชาชนที่แวะเวียนมากราบไหว้สิ่งศักดิ์และเคารพบูชาเท่านั้น ดังนั้นการ สนับสนุนเงินบริจาคในลักษณะส่วนบุคคลจากคณะผู้บริหารชุดเก่า จึงมีความ จำเป็นต่อเกิดกิจกรรม อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า คณะผู้บริหารชุดเก่ามีส่วนเป็น อย่างมาในการผลักดันสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมอย่างจริงจัง โดยในที่สุดได้มีการนำ กิจกรรมดังกล่าวบรรจุลงในวาระของกิจกรรม องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนตำบล เกาะแก้ว

ต่อมาเมื่อคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วชุดปัจจุบันเข้ารับตำแหน่ง ภายใต้การนำของ นายเกื้อเกียรติ จิตต์เกื้อ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับศาสนสถาน (ศาลเจ้า) ในท้องที่มากขึ้น จึงให้กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เข้ามาดูแล และ เขียนโครงการ เพื่อกำหนดกรอบงบประมาณสนับสนุนโครงการเข้าร่วมทำบุญกับทางศาล เจ้าทั้ง 2 แห่งอย่างเป็นรูปธรรม โดยทางคณะทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เกาะแก้ว จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมและความเชื่อของประชาชนในชุมชนที่มีต่อ โครงการที่จัดทำขึ้นมา เพราะประชาชนในท้องถิ่นตำบลเกาะแก้วที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ฮกเกี้ยนนั้นไม่ประสงค์ที่จะทำสิ่งที่แตกต่างหรือแตกแขนงไปจากที่ความเป็นรูปแบบดั้งเดิม กล่าวคือ การยกย่องและการจัดทำโครงการดังกล่าวต้องคงความดั้งเดิมในศิลป วัฒนธรรมและความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอย่างแท้จริง ดังนั้นข้อมูลพื้นฐาน และข้อเท็จจริงจึงเป็นสิ่งสำคัญ และต้องกระทำอย่างละเอียดอ่อนเพื่อให้สามารถตอบโจทย์ ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตำบลเกาะแก้วเกี่ยวกับการจัดทำโครงการประเพณีกินผัก ดังที่นายเกื้อเกียรติ จิตต์เกื้อ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ได้กล่าวว่า “เราได้ข้อมูลมาแล้ว เราจะต้องตอบโจทย์ของความต้องการของประเพณีกินผักให้ได้ถึง จัดทำโครงการขึ้นมา” (นางสาวชินานันท์ อริยันทวิทย์ การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556)

นอกเหนือจากการตระหนักถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิมแล้ว โครงการดังกล่าวถือเป็นหนึ่งในภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว โดยได้สนับสนุนงบประมาณให้กับวัด มัสยิด ศาลเจ้า เพื่อสืบทอดกิจกรรมทางศาสนาตามความ เหมาะสมและจำเป็น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วได้สนับสนุนให้จัดงาน ประเพณีประจำท้องถิ่นขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อสร้างความตระหนักให้ประชาชนในท้องถิ่น เล็งเห็นถึงคุณค่าของการดำรงอยู่ของเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น และรณรงค์ส่งเสริมให้ ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดไว้ในแผน พัฒนาระยะสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ความเป็นมาของโครงการกินผัก องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว มีจุดกำเนิดจากการเป็นกิจกรรมของประชาชนในเขตท้องที่ตำบลเกาะแก้วที่มีชาวไทยเชื้อ สายจีนฮกเกี้ยนอาศัยอยู่มีศาลเจ้าเป็นศูนย์รวมใจความศรัทธาโดยได้รับการสนับสนุนเงิน บริจาคสามภาคีพัฒนาที่สำคัญคือ ประชาชน ศาลเจ้า และผู้บริหารองค์การบริหารส่วน ตำบลเกาะแก้วในลักษณะเงินบริจาคส่วนบุคคล และต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบล เกาะแก้วตระหนักในความสำคัญของการสืบทอดประเพณีกินผักที่มีมาช้านานจากรุ่นสู่รุ่น จึงกำหนดขึ้นเป็นโครงการกินผักภายใต้ความรับผิดชอบหลักของกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ร่วมกับศาลเจ้าและประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว

7.3.2 วัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการกินผักขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ได้กำหนดวัตถุประสงค์ หลักเพื่อให้สอดคล้องความต้องการประชาชนและภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมสืบทอดกิจกรรมการกินผักให้มีความยั่งยืนและคงความดั้งเดิมในทัศนะของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน
2. เพื่อสร้างความตระหนักให้ประชาชนในท้องถิ่นตำบลเกาะแก้วเล็งเห็นคุณค่าของการดำรงอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม

3. เพื่อสร้างจิตสำนึกในการทำความดีด้วยการละเว้น บริโภคเนื้อสัตว์ การรักษาศีลในช่วงเทศกาล และการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีถิ่นที่ถูกต้อง

7.3.3 เป้าหมายในการดำเนินโครงการ

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วได้ดำเนินโครงการกินผักโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือ การอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในท้องถิ่นที่รับผิดชอบ เพื่อให้กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมคู่กับจังหวัดภูเก็ตต่อไป กล่าวคือ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วพยายามกำกับและดูแลโดยมอบหมายให้บุคลากรแต่ละคนดูแลในเรื่อง ขั้นตอนอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดผิดพลาดในแนวปฏิบัติที่ สืบทอดมาแต่ดั้งเดิม กอปรกับทางศาลเจ้าได้ร่วมถ่ายทอดความเชื่อต่างๆ ให้กับลูกหลานโดยที่ไม่มีใครกล้าทำสิ่งผิดเพี้ยนไปจากความดั้งเดิม เพราะหากเกิดความผิดพลาดผิดพลาดแล้วนั้นอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อของประชาชนที่ว่า “องค์พระจะมาต่อว่าได้” (นายเกื้อเกียรติ จิตต์เกื้อ, การสื่อสารส่วนบุคคล 7 สิงหาคม 2556) และเกิดความกลัวในผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต ซึ่งจุดนี้เป็นผลดีสำหรับเยาวชนรุ่นหลังที่สามารถรักษาและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีเก่าไว้ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วจึงเน้นการดำเนินโครงการบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ประชาชนในชุมชนจะเป็นผู้อนุรักษ์ประเพณีได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ทาง องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วยังได้ริเริ่มทำกิจกรรมสอนตีกลอง (กิมก้อ) ที่ใช้ในศาล เจ้าให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่อีกด้วย ซึ่งเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายสูงสุดของ องค์การบริหารส่วนตำบลที่มุ่งเน้นเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

7.3.4 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ

การดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการกินผักขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว สามารถจำแนกเป็นขั้นตอนสำคัญๆ ดังนี้

1. ในช่วงแรก ก่อนถึงเทศกาลประเพณีกินผัก ทางคณะกรรมการศาลเจ้าจะเชิญคณะทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วและผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้านของ ตำบลเกาะแก้ว เพื่อเข้าร่วมปรึกษาหารือการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วจะพูดคุยเรื่องลักษณะงานทั้งในภาพรวมและรายละเอียดของงานทั้งหมด ส่วนผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้านของตำบลเกาะแก้วจะพูดคุยถึงการเตรียมความพร้อมเรื่องความรับผิดชอบหลักของแต่ละชุมชนในช่วงเทศกาลประเพณีกินผัก

2. ในช่วงที่สอง ก่อนถึงเทศกาลประเพณีกินผัก ทางองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว มีการประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าวผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน การส่งหนังสือภายนอกไปยังส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ การติดป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดสำคัญๆ ที่ประชาชนสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน รวมทั้งนำธงที่เป็นเครื่องบ่งบอกว่าเป็นการเริ่ม เทศกาลประเพณีกินผักจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขตภูเก็ต มาติดประดับตามท้องถนน

3. ในช่วงที่สาม ก่อนถึงเทศกาลประเพณีกินผัก ทางคณะกรรมการศาลเจ้า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ผู้นำชุมชน และประชาชนในท้องที่ตำบล เกาะแก้วร่วมกันทำความสะอาดศาลเจ้า เพื่อเตรียมความพร้อมด้านสถานที่และเสริมสร้าง สิริมงคลต้อนรับเทศกาลประเพณีกินผัก

4. ในช่วงที่สี่ การดำเนินโครงการช่วงเทศกาลประเพณีถือศีลกินผัก มีขั้นตอนย่อยในรายละเอียดดังนี้

4.1 เริ่มจากการประชุมเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายเตรียมความพร้อมการทำงานและทบทวนบทบาทหน้าที่ของแต่ละ ฝ่ายว่าต้องรับผิดชอบหรือดูแลเรื่องใดบ้าง เช่น ผู้ที่ควบคุมการ เดินแห่พระรอบเมืองเป็น หน้าที่หลักของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วที่ต้อง กำกับดูแลอย่างเข้มแข็ง เป็นต้น

4.2 การจัดสรรเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วให้ไป ดูแลรับผิดชอบเรื่องการเก็บเงินบริจาคของศาลเจ้า โดยส่วนใหญ่เรื่องดังกล่าวจะเป็น หน้าที่รับผิดชอบหลักของประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล

4.3 การดูแลรับผิดชอบเรื่องโรงครัว การประกอบอาหาร และสุขภาพร่างกายของ ร่าง ทรงในศาลเจ้าที่ต้องมีการจัดเวรผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันตลอดเวลา ทั้งนี้ในส่วนของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วในห้วงเวลาแห่งเทศกาลประเพณีกินผักได้ พร้อมใจกันนุ่งขาวห่มขาว มาปฏิบัติหน้าที่โดยพร้อมเพรียงกัน

4.4 การจัดทำและประดับตกแต่งรถเพื่อร่วมขบวนแห่พระรอบตัวเมืองภูเก็ตและร่วมส่ง พระในคืนสุดท้ายของเทศกาลประเพณีกินผัก

7.3.5 ลักษณะการดำเนินงานร่วมของแต่ละภาคีพัฒนา

การดำเนินงานในโครงการกินผักขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วที่ประสบความสำเร็จ เป็นอย่างสูงด้วยการอาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล เกาะแก้วและภาคีพัฒนา ดังนี้

ภาคประชาชน สำหรับประชาชนในชุมชนบ้านสะปายยังคงอัตลักษณ์ความเป็นเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอยู่มาก และยังคงปฏิบัติตามรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมโดยมิได้เปลี่ยนแปลง เพราะถือว่าหากมีใครกระทำการที่ผิดแผกแตกต่างไปจากเดิมนั้นจะเกิดสิ่งไม่ดีกับตัวเอง หรือที่ภาษาถิ่นเรียกว่า “เซ่ง”

ภาครัฐ ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขตภูเก็ต (ททท. ภูเก็ต) ได้เข้ามาช่วยเหลือ ด้านสื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับเทศกาลประเพณีกินผักเป็นอย่างดี ในขณะที่ โรงเรียนประจำท้องถิ่นจะส่งนักเรียนเข้าร่วมในพิธีแห่พระรอบเมือง โดยมีตำรวจจากสถานี ตำรวจในพื้นที่รับผิดชอบอำนวยความสะดวกในเรื่องการจราจรบนท้องถนนตามเส้น ทางการแห่พระรอบเมือง

ภาคเอกชน สำหรับภาคเอกชนที่เป็นห้างร้านโรงแรมต่างๆ ในท้องที่ตำบลเกาะแก้วได้เข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุนในเรื่องการบริจาคเงินสนับสนุนการจัดงานเทศกาลประเพณีกินผัก รวมถึงอาหาร ผัก ข้าวสาร และเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับทางศาลเจ้า โดยส่วนหนึ่ง เกิดจากความสมัครใจ และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการติดต่อประสานงานจากองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว เพื่อขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ทั้งนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วได้จัดทำป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ชื่อ ห้างร้านเหล่านั้นเป็นการตอบแทนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนี้ นอกจากการได้รับของบริจาคในรูปของอาหาร ข้าวสาร ผักต่างๆ แล้ว ทางร้านโช่มะภูเก็ตรได้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบของแผ่นพับของศาลเจ้าที่มีการอธิบายกิจกรรม ในแต่ละวันของทางศาลเจ้าทำให้ผู้ที่สนใจหรือต้องการเข้าร่วมงานได้เตรียมความพร้อมล่วงหน้า และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีกินผักของทางศาลเจ้าอย่างชัดเจน

7.3.6 ทรัพยากรสำคัญที่ใช้ดำเนินโครงการ

โครงการประเพณีกินผักขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วได้อาศัยทรัพยากรที่สำคัญประกอบด้วย ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้โครงการดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ด้านบุคคล

บุคคลถือเป็นทรัพยากรหรือทุนเพื่อการดำเนินโครงการประเพณีกินผักที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ทั้งนี้บุคคลที่ดำเนินโครงการสามารถแบ่งออกเป็น สองส่วนใหญ่ๆ คือ บุคคลที่เป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว และบุคคลที่เป็นประชาชนทั่วไปที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1. บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ได้ดำเนินงานหลักที่เกี่ยวข้องกับ การจัดทำเอกสารโครงการทั้งหมด การประสานงานร่วมกับศาลเจ้า ภาครัฐ เอกชน และภาค ประชาชน การจัดซื้อจัดจ้างที่เกี่ยวข้องกับโครงการทั้งหมด และการปฏิบัติงานภาคสนาม เช่น นายกององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วต้องควบคุมดูแลการแห่พระ พนักงานต้องดูแลโรงครัว ช่วยเตรียมและปรุงอาหาร ช่วยเหลือด้านการพยาบาล เป็นต้น

2. ประชาชนทั่วไป ได้ให้การสนับสนุนแนวความคิดในการระดมสมองโดย เฉพาะผู้ที่มีความรู้ความสามารถประจำศาลเจ้า สนับสนุนแรงงานในการดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว เช่น การติดธง การขับรถแห่พระ การช่วยงานโรงครัว เป็นต้น

ด้านงบประมาณ

งบประมาณหรือเงินทุนในการดำเนินโครงการนั้นสามารถพิจารณาแหล่งที่มาออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ คือ การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วและภาครัฐ การระดม เงินบริจาคจากภาคเอกชนและภาคประชาชน และเงินบริจาคในศาลเจ้า ซึ่งงบประมาณทั้ง สามแหล่งจะแยกใช้จ่ายกันอย่างชัดเจน เพราะเงื่อนไขสำคัญบางประการ อาทิ การใช้เงิน งบประมาณจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วอาจมีระเบียบที่ชัดเจนแน่นอน เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งสิ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถสนับสนุนได้เพราะ ระเบียบไม่เอื้ออำนวย แต่กิจกรรมนั้นจำเป็นต้องทำและต้องใช้เงินก็จะต้องนำเงินแหล่งอื่น มาอุดหนุนแทน ทั้งนี้งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการประเพณีกินผักขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ได้จัดสรรไว้ที่ 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) ซึ่งเป็นเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2555

ด้านวัสดุอุปกรณ์

สำหรับทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ถือว่าเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับโครงการประเพณีกินผักที่ทำให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นไม่ติดขัด วัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญจำแนกได้ดังนี้

1. เต็นท์สำหรับ จัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม จำนวน 3 หลัง
2. รถยนต์สำหรับใช้ในขบวนแห่พระ จำนวน 3 คัน รวมกับม้าทรงอีก 9 – 10 คัน
3. น้ำดื่ม ถึงละ 15 ลิตร จำนวน 20 ถึงต่อวัน
4. เครื่องอุปโภคบริโภค เช่น ผัก ข้าวสาร อาหารแห้ง

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินโครงการประเพณีกินผักขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วที่ประสบความสำเร็จก็โดยอาศัยพื้นฐานทรัพยากรที่สำคัญสามด้านคือ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนโครงการ

7.3.7 ผลความสำเร็จของโครงการ

ยอดเงินบริจาคของศาลเจ้าในปี 2554 รวมทั้งหมด 863,920.- บาท ยอดเงินบริจาคปี 2555 รวมทั้งหมด 1,219,314.- บาท

7.3.8 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

สำหรับโครงการกินผักขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว มีตัวชี้วัดที่ถือว่าเป็นดัชนีที่สำคัญชัดเจนประกอบด้วย

1. จำนวนเงินรับบริจาค กล่าวคือ จำนวนเงินรับบริจาคมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี อันแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการสื่อสารประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วรวมถึงความร่วมมือของภาคีพัฒนาในท้องถิ่นตำบลเกาะแก้ว

2. จำนวนผู้ที่เข้าโครงการกินผัก กล่าวคือ จำนวนผู้ที่เข้าร่วมโครงการกินผักของ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วเพิ่มขึ้น อาทิ ในปี พ.ศ. 2553 มีเพียง 2,850 คน พ.ศ. 2554 เพิ่มขึ้นเป็น 3,800 คน ปีพ.ศ. 2555 จำนวนผู้กินผักมี 4,500 คน โดยมีชาวต่างชาติ (จีน) จำนวน 280 คน

7.3.9 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ

สำหรับปัจจัยที่ทำให้โครงการสำเร็จได้ คือ

1. ประชาชนในเขตพื้นที่สะป้า และบางคู ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ซึ่งนางจุฑารัตน์ บุญหลัง ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ธุรการ (การสื่อสารส่วนบุคคล 7 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวว่า “ ในการทำกิจกรรมคนในพื้นที่เกาะแก้ว ทั้งในเขตพื้นที่สะป้า บางคู ล้วนแต่ให้ความสำคัญจะมาร่วมกิจกรรมโดยตลอด ” การที่ประชาชนได้ออกมาทำกิจกรรมถือศีลกินผักโดยตลอดเทศกาลนั้นส่วนหนึ่งมาจากที่ประชาชนมีความเชื่อในพิธีกรรมดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับที่ นายเกื้อเกียรติ จิตต์เกื้อ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วได้กล่าวว่า “สำหรับประชาชนในชุมชนบ้านสะป้า ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นจีนฮกเกี้ยนอยู่มาก และยังคงปฏิบัติตามรูปแบบเดิม ๆ ไม่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม เพราะถือว่าถ้าทำอะไรผิดเพี้ยนไปนั้น จะเกิดสิ่งที่ไม่ดีกับตัวเอง หรือภาษาถิ่นที่เรียกว่า แซ่ ” ความเชื่อและความศรัทธายังฝังรากลึกกับชุมชนเป็นอันมาก ปัจจัยดังกล่าวจึงนับว่าเป็นการสื่อสารที่ผลต่อการสืบทอดประเพณีพิธีกรรมที่คงความเป็นอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเป็นอันมาก

2. ภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนในด้านการบริจาคอาหาร ผัก ในช่วงเทศกาลถือศีลกินผัก ในการจัดกิจกรรมถือศีลกินผักนั้น ทุกภาคส่วนล้วนให้ความสำคัญ โดยเฉพาะภาคส่วนเอกชนจะเข้ามามีส่วนร่วมกับสมาคมจีนฮกเกี้ยนที่อำม (ศาลเจ้า) จะเข้ามาสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ดังที่ นายเกื้อเกียรติ จิตต์เกื้อ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วได้กล่าวว่า “ทางร้านต่าง ๆ จะเข้ามาสนับสนุนในเรื่องของเงินบริจาค อาหาร ข้าวสาร ส่งให้กับศาลเจ้า และทางเจ้าหน้าที่ของอบต.จะทำเป็นป้ายโฆษณาตอบแทนประชาสัมพันธ์ให้กับโครงการนี้ นอกจากได้รับของบริจาคในเรื่องอาหาร ข้าวสาร ผัก ต่าง ๆ แล้ว ทางร้านไข่มุกภูเก็ต ได้จัดทำทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบของแผ่นพับ ของศาลเจ้า ซึ่งภายในจะบอกถึงกิจกรรมในแต่ละวันของศาลเจ้าด้วย ” ดังนั้น เมื่อศาลเจ้า สมาคมต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางการทำกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จึงนับว่าภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในสมาคมศาลเจ้า (อำม) ชุมชนจนเกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง

7.3.10 ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินโครงการ

สำหรับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินโครงการกึ่งฝึกขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว มีเพียงเล็กน้อยในเชิงการบริหารจัดการเท่านั้น

1. การติดต่อประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วกับภาคเอกชนมีความล่าช้าอันเนื่องมาจากกระบวนการขั้นตอนการดำเนินโครงการตามระเบียบทางราชการ
2. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือผิดพลาดทางการสื่อสารระหว่างบุคลากรของ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วกับประชาชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการทำรายการเบิกจ่าย งบประมาณโครงการในช่วงเทศกาลประเพณีกินผัก
3. วิทยุวิทยุภายนอกเขตท้องที่ส่วนใหญ่เข้ามาร่วมขบวนแห่ง “เกี่ยว”

7.3.11 แนวทางการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคการดำเนินโครงการ

แนวทางการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินโครงการ ส่วนใหญ่สามารถแก้ไขได้ อย่างดี ด้วยความช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ปัญหาทุกอย่างผู้ที่ตัดสินใจได้ดี ที่สุดคือ ม้าทรง โดยมี “กวดกวด” คือ คนแปลสารจากม้าทรง เพราะม้าทรงเป็นสื่อกลาง ระหว่างความเชื่อกับวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งท้ายที่สุดทุกคนเชื่อถือและรับฟังแล้วนำไป ปฏิบัติด้วยฐานความเชื่อที่เคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องวิทยุวิทยุภายนอกเขตท้องที่ ดังกล่าวทางองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วได้แก้ไขโดยให้ ทีมคณะทำงานที่ดูแลตรวจ สอบรายชื่อในกลุ่มแห่อย่างรายละเอียดรอบคอบ หากมีนอกเหนือจากบัญชี รายชื่อจะกำหนด ให้ไปเดินตามม้าทรงเท่านั้น

7.3.12 บทเรียนสำคัญที่สามารถถ่ายทอดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

บทเรียนสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วที่สามารถถ่ายทอดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้จากโครงการกินผัก จำแนกได้เป็น 3 บทเรียน ดังนี้

บทที่ 1 ผู้บริหารในฐานะผู้ตามที่มีวิสัยทัศน์

การดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ คือ ผู้บริหารองค์การหรือหน่วยงาน การบริหารโครงการประเพณีกินผักขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วให้ประสบความสำเร็จจนได้รับการยกย่องให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนั้น ผู้ที่มีบทบาทโดดเด่น คือ นายเกื้อเกียรติ จิตต์เกื้อ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ซึ่งถือว่าเป็น ผู้บริหารสูงสุดของส่วนราชการท้องถิ่น ด้วยเป็นผู้บริหารที่มีการวางรากฐาน วิสัยทัศน์ที่ เรียกว่า ผู้บริหารในฐานะผู้ตาม กล่าวคือ ในทัศนะของผู้บริหารสูงสุดของส่วนราชการท้องถิ่นที่มีอำนาจเด็ดขาดในการสั่งการและกำกับโครงการทุกประเภทของหน่วยงาน แต่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วไม่อาศัยอำนาจและบทบาทการเป็นผู้นำสูงสุดในการดำเนินโครงการ แต่กลับเลือกที่จะเป็นผู้ตามที่ดีภายใต้กรอบวิสัยทัศน์ที่ถูกจัดวางให้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ดังคำกล่าวที่ว่า “เราจะต้องตอบโจทย์ของความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับประเพณีกินผักให้ได้แล้วถึงจัดทำโครงการขึ้นมา” หรือ “ตนมีความเชื่อว่าคนในชุมชนจะเป็นผู้อนุรักษ์ประเพณีได้เป็นอย่างดี” (การสื่อสารส่วนบุคคล 7 สิงหาคม 2556) จากข้อความ ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นมุมมองของการปรับเปลี่ยนกระแสภาวะผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่ที่สอดคล้องกับกระบวนการทางรัฐ

ประศาสนศาสตร์ที่เรียกว่า การจัดการ ภาครัฐแนวใหม่ (new public management) ที่ผู้บริหารควรยึดหลักการบริหาร จัดการ (governance) มากกว่ายึดหลักการปกครองที่เน้นการควบคุมและสั่งการ ในฐานะผู้บริหารหรือผู้นำองค์กร

ดังนั้น บทเรียนแรกที่ปรากฏให้เห็นได้อย่างเด่นชัดที่สุดของการดำเนินโครงการ กินผักที่ประสบความสำเร็จขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วคือ การมีผู้บริหารที่ จัดวางตำแหน่งตัวเองเป็นผู้ตามที่มีวิสัยทัศน์ ซึ่งผู้ตามที่มีวิสัยทัศน์นั้นก็คือ การเป็นผู้ตามและตอบสนองต่อเสียงสะท้อนจากสังคม ชุมชน และประชาชนส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ นโยบายและแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล เกาะแก้วด้วยเช่นกัน

บทที่ 2 การมีส่วนร่วมสร้างท้องถิ่นเข้มแข็ง (สามเหลี่ยมทองคำ)

กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม (social participation) สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นได้ ซึ่งจากโครงการประเพณีกินผักขององค์การบริหารส่วน ตำบลเกาะแก้วทำให้เกิดข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนา สามารถทำให้ท้องถิ่นเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนในด้านการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในท้องที่ตำบลเกาะแก้ว จังหวัดภูเก็ต กล่าวคือ การดำเนินโครงการประเพณีกินผักขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วเกิดจากความร่วมมือเป็นหนึ่งเดียวของภาคีพัฒนาสามส่วนสำคัญ คือ ภาคประชาชน ภาครัฐ (ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น) และภาคเอกชน ซึ่งคณะผู้วิจัยขอเรียก สามภาคีพัฒนานี้ว่า “สามเหลี่ยมทองคำ” ซึ่งความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของภาคีพัฒนา ในท้องที่ตำบลเกาะแก้วมีความเข้มแข็งมาก โดยทุกภาคีพัฒนาได้เข้ามามีบทบาทที่โดดเด่น และต่างให้การรองรับสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างลงตัว ดังคำอธิบายการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อการประชาสัมพันธ์โครงการกินผักของนางสาว อลิศรา ดาษพร (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) ที่ว่า “อบต. ใน ฐานะต้นเรื่องจะมีการประชาสัมพันธ์โครงการนี้ผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน ส่งหนังสือ ไปยังห้างร้านโรงแรมเพื่อการสนับสนุนเงินบริจาค ซึ่งก็จะได้กลับมาทุกปี รวมถึงระดม สรรพกำลังของประชาชนในท้องถิ่นนำธงที่เป็นตัวบ่งบอกว่าเริ่มเทศกาลประเพณีกินผัก จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขตภูเก็ต มาติดตามท้องถิ่น” คำอธิบายดังกล่าว ทำให้เห็นภาพการดำเนินโครงการที่มีสามภาคีพัฒนาเข้ามาส่วนร่วมอย่างชัดเจน ซึ่งหากพิจารณาโดยภาพรวมแล้วถ้าโครงการดังกล่าวขาดซึ่งภาคีพัฒนาหนึ่งไปก็อาจเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินโครงการได้ เช่น การระดมเงินทุนบริจาคเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมตลอดโครงการ หากไม่มีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานหลัก แล้วให้เป็นความรับผิดชอบของศาลเจ้า ความยากลำบากในการระดมเงินทุนจะเกิดขึ้นทันที อาจเพราะศาลเจ้ามิใช่หน่วยงานที่ตั้งขึ้นที่มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ขาดความน่าเชื่อถือ จากบุคคลภายนอก ห้างร้าน และโรงแรม ซึ่งการจัดทำกิจกรรมระดมเงินทุนภายใต้การออกหนังสือเชิญชวนจากองค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีความชัดเจนในตัวหน่วยงาน ผู้รับผิดชอบ และความน่าเชื่อถือ หรือกรณีการติดธงตามท้องถิ่นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกว่าได้เริ่มเทศกาลประเพณีกินผักแล้ว หากขาดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ สนับสนุนธง ขาดประชาชนที่จะมาช่วยกันติดธง แล้วปล่อยให้เป็นการหน้าหน้าที่ของศาลเจ้า หรือองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วเพียงอย่างเดียว ก็คงไม่สามารถทำให้งานดังกล่าว สำเร็จลุล่วงได้อย่างรวดเร็ว หรืออาจต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจำนวนมากจากการจัดซื้อ จัดจ้างเพื่อทำธงราว และจ้างแรงงานติดธงดังกล่าว

ดังนั้นบทเรียนที่สองที่ได้รับจากองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว จากการดำเนินโครงการประเพณีกินผักคือ การมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนาที่สร้างท้องถิ่นเข้มแข็ง โดย ภาคีพัฒนาที่ประกอบด้วย ภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งภาคีพัฒนาดังกล่าว อาจเรียกได้ว่าเป็น “สามเหลี่ยมทองคำ” สนับสนุนการขับเคลื่อนกลไกการดำเนิน โครงการไปข้างหน้าซึ่งกันและกันอย่าง เป็นระบบและมีเป้าหมายที่ชัดเจน

บทที่ 3 การบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น

การบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น (local cultural governance) ถือเป็น เรื่องที่โดดเด่นอีกเรื่องหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วที่สามารถแสดงออกมา เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ได้ (empirical evidences) จนเป็นแนวปฏิบัติที่ดีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้นำไปประยุกต์ใช้ได้ กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ได้ดำเนินโครงการประเพณีกินผักเพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในท้องที่ตำบลเกาะแก้ว จังหวัดภูเก็ต บนรากฐานแนวความคิดที่ได้รับการยืนยันจากนางสาวชินานันท์ อริยณนทวิทย์ นักวิชาการศึกษารักษาการผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบล เกาะแก้ว (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) ว่า “การอนุรักษ์ประเพณีกินผักได้ทำตามทุกขั้นตอน และทางศาลเจ้าได้ถ่ายทอด ความเชื่อนั้นให้กับลูกหลาน โดยที่ไม่มีใครกล้าทำอะไรที่ผิดแผกแตกต่างไปจากเดิม เพราะ เกรงกลัวว่าจะมีผลกระทบอะไรไปบ้าง ถ้าหากเกิดทำขึ้นมา เลยไม่มีใครกล้าลองดี ซึ่งจุดนี้ ก็เป็นผลดีสำหรับเยาวชนที่ได้ทำตามขนบธรรมเนียมประเพณีเก่าๆ” การดำเนินโครงการของ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วที่ยังคงมุ่งเน้นรักษาความเป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมของ ประเพณีถือเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งถือว่าหาได้ยากในปัจจุบัน เพราะวัฒนธรรมหรือ ประเพณีบางอย่างของท้องถิ่นได้ถูกปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและยุคสมัยด้วยความไม่รู้เท่าถึงการณ์ของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือ คลาดเคลื่อนในองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมประเพณีเหล่านั้นที่แท้จริง อย่างไรก็ตามการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ดั้งเดิมเป็นที่สิ่งยากมากในสังคมปัจจุบัน เพราะส่วนหนึ่งมาจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงการปรับเปลี่ยนประยุกต์ทางวัฒนธรรมประเพณี จึงถูกดึงเข้ามาเพื่อให้สอดคล้องกับการดำรงชีพที่รวดเร็วและเร่งรีบ รวมถึงเด็กหรือเยาวชนรุ่นใหม่่มักมองไม่เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมอีกต่อไป แต่ด้วยแนวความคิดการบริหารจัดการท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมที่เข้มแข็งขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเกาะแก้วจึงทำให้โครงการประเพณีกินผักยังคงไว้ความดั้งเดิมดังที่นายเกื้อเกียรติ จิตต์เกื้อ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว กล่าวว่า “ทาง อบต. ได้ให้คณะทำงาน แต่ละคนดูแลในเรื่องต่างๆ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดไปจากเดิม เพราะถ้าเกิดความผิดพลาดไปนั้น อาจทำให้องค์พระมาต่อว่า และด้วยความเชื่อที่ว่าคนในชุมชนจะเป็นผู้ อนุรักษ์ประเพณีได้เป็นอย่างดี”

ดังนั้นบทเรียนที่สามว่าด้วย การบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงถือว่าเป็น ผลลัพธ์จากการบริหารจัดการท้องถิ่นที่เกิดจากรากฐานแนวความคิดที่ตั้งมั่นอยู่บนอัตลักษณ์ความเป็นดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในท้องที่ตำบลเกาะแก้ว จังหวัด ภูเก็ต ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ซึ่งฐานแนวความคิดดังกล่าวมิใช่มาจาก ส่วนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว แต่ถูกผสมผสานเข้าด้วยกันกับแนวความคิดของทุกภาคี พัฒนาของท้องถิ่นด้วยความตระหนักและเล็งเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ดั้งเดิมที่แท้จริง

บทที่ 8

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะและปัจจัยการสื่อสารทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในการสืบทอดอัตลักษณ์จากบรรพบุรุษถึงอนุชนรุ่นหลังในจังหวัดภูเก็ต 2) เพื่อศึกษาบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนา แผนการดำเนินงานในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต 3) เพื่อศึกษาบทบาทที่ดี (Good practice) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเป็นการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) ที่เน้นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งเน้นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั้งข้อมูลจากเอกสาร ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากหนังสือ บทความ วารสาร ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และเอกสารต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยการลงพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จำนวน 6 คน ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการกำหนดจำนวนแบบเจาะจงและใช้เทคนิคการสุ่มแบบก่อกวนหิมะ ซึ่งใช้ข้อคำถามการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่มที่จัดขึ้นในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต 9 คน และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกประมาณ 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้นำเทปบันทึกการสัมภาษณ์ของแต่ละคนมาถอดข้อความแล้วบันทึกเอกสารอย่างละเอียด แล้วนำมาแยกตามหมวดหมู่เพื่อการวิเคราะห์วิจัยต่อไป และนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสภาพแวดล้อมมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อความสมบูรณ์ของการวิจัยมากยิ่งขึ้น

8.1 สรุปผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาสรุปและประมวลเป็นข้อค้นพบที่ได้รับจากการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

8.1.1 ลักษณะและปัจจัยการสื่อสารทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในการสืบทอดอัตลักษณ์จากบรรพบุรุษถึงอนุชนรุ่นหลังในจังหวัดภูเก็ต

8.1.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100 พบว่า เพศหญิงมี จำนวน 234 คิดเป็นร้อยละ 58.5 และเพศชายมีจำนวน 166 คนคิดเป็น

ร้อยละ 41.5 ช่วงอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง ต่ำกว่า 35 ปี มีจำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมาคือ ในช่วงอายุ 35 – 50 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 และน้อยที่สุดคือ ช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 และมีอายุเฉลี่ย 41.07 ปี การนับถือศาสนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ มีจำนวน 384 คน คิดเป็นร้อยละ 96.0 รองลงมาคือ ศาสนาคริสต์มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 และน้อยที่สุดคือ การนับถือศาสนาอิสลาม มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมา คือ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 และน้อยที่สุดการศึกษาระดับปริญญาเอก มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 อาชีพหลัก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากทำธุรกิจส่วนตัว หรือค้าขาย มีจำนวน 99 คิดเป็นร้อยละ 24.7 รองลงมาคือ แม่บ้าน/พ่อบ้าน มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 และน้อยที่สุดคือ ไม่มีงานทำหรือกำลังหางาน มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 อาชีพหลักอื่น ๆ ได้แก่ หน่วยงานราชการ เจ้าหน้าที่เทศบาล พนักงานโรงแรม ยามดูแลศาลเจ้าทำงานในศาลเจ้า คนเฝ้าศาลเจ้า ทำสวน ลักษณะที่ตั้งของที่พักอาศัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีจำนวนทั้งสิ้น 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 และอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล มีจำนวนทั้งสิ้น 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากในแต่ละครัวเรือนจะมีจำนวนสมาชิกอยู่ในครัวเรือนตั้งแต่ 3 คน ถึง 6 คน มีจำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 74.5 รองลงมา คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีจำนวน 7 คนขึ้นไป มีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 และน้อยที่สุด คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 รูปแบบของครอบครัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีรูปแบบครอบครัวเดี่ยว มีจำนวน 243 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 60.8 รองลงมาคือ ครอบครัวขยายมีจำนวน 137 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และน้อยที่สุด คือ ไม่มีครอบครัว 7 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.8

8.1.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับภาษา ปัจจัยสี่ และความเชื่อพิธีกรรม

ในการสื่อสารด้านการพูดพบว่า ส่วนมากชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนใช้ภาษาไทยเป็นภาษาพูดเป็น จำนวน 390 คน คิดเป็นร้อยละ 97.5 รองลงมา คือ ใช้ภาษาฮกเกี้ยนเป็นภาษาพูด(คำ) จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 นอกจากนี้ยังใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักจำนวน 387 คน คิดเป็นร้อยละ 96.8 และใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนเป็นภาษาหลัก 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ส่วนภาษารองนั้นพบว่า ใช้ภาษาไทยเป็นภาษารอง 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 และใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยน(คำ) เป็นภาษารอง 143 คิดเป็นร้อยละ 35.75 นอกจากนี้ยังพบภาษารองที่เป็นภาษาอังกฤษ 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 และภาษาอื่น ๆ อาทิ ภาษาจีนกลาง ภาษาจีนกวางตุ้ง ภาษาแต้จิ๋ว เป็นต้น จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 นอกจากนี้ในการสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า นิยมใช้ภาษาไทยในการสื่อสารมากที่สุด จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5 และรองลงมา คือ การใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยน(คำ) จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5

ลักษณะที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากที่อยู่อาศัยเป็นบ้านสมัยใหม่ มีจำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 68.75 รองลงมา คือ บ้านตึกแถวเรียงติดกัน 2-3 ชั้นชิโนโปรตุกีส มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75 และน้อยที่สุด คือ บ้านตึกดิน

(ถ้อยคำ) ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 0 ส่วนลักษณะที่อยู่อาศัยในลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ บ้านไม้เรือนไทย บ้านครึ่งไม้ครึ่งตึก ตึกแถวสมัยใหม่ บ้านตึกสองชั้นครึ่ง หอเช่า เป็นต้น มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0

ด้านลักษณะสิ่งของเครื่องใช้ที่แสดงความเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนภายในบ้านของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนมากจะมีการจัดโต๊ะหมู่บูชา มีจำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 72.0 รองลงมา คือ รูปปั้นเทพเจ้ามีจำนวน 269 คิดเป็นร้อยละ 67.3 และน้อยที่สุด คือ ประเพณีสิ่งของอื่น ๆ ได้แก่ กระจกติดหน้าบ้าน ฮกลกซิว สิงโตหินคู่ เป็นต้น มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8

การใช้ประโยชน์จากที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากการใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดียวมีจำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 79.2 รองลงมา คือ เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและร้านค้าสำหรับค้าขายมีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และน้อยที่สุด คือ เป็นที่อยู่อาศัยและคลังสินค้า มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ลักษณะการแต่งกายของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากลักษณะการแต่งกายเป็นแบบสมัยนิยม มีจำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 รองลงมา คือ ลักษณะการแต่งกายเป็นแบบจีนฮกเกี้ยนดั้งเดิมปนไทยสมัยนิยม มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 และ น้อยที่สุด คือ ลักษณะการแต่งกายเป็นรูปแบบอื่น ๆ คือ นุ่งผ้าถุงปาเต๊ะ สมัยใหม่ เสื้อยืด กางเกงยีนส์ เป็นต้น มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

การแต่งงาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเกี่ยวกับการแต่งงานของพี่น้อง หรือลูกหลานกับคนไทยทั่วไป พบว่า ส่วนมากยินดีและเห็นด้วย และรู้สึกเฉยๆ มีจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 และน้อยที่สุด คือ ไม่ค่อยเห็นด้วยมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4

หลักเกณฑ์สำคัญการพิจารณาเลือกคู่ครองของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนส่วนมากให้ความสำคัญในเรื่องความรัก จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมา คือ คนไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 และน้อยที่สุด คือ ความสวยงาม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 และในส่วนอื่น ๆ ได้แก่ ขอให้เป็นคนดี ขอให้เป็นคนขยันทำมาหากิน ไม่สามารถเลือกได้ตามชอบ คนไทยหรือคนจีนก็ได้ขอให้เป็นคนดี เชื่อชาติไม่สำคัญขอให้เป็นคนดี คนดีรับผิดชอบครอบครัว คนดีรักครอบครัวญาติและญาติพี่น้อง เป็นต้น มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

ความประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนเกี่ยวกับลักษณะการอยู่อาศัยหลังจากบุตรหลานสมรส พบว่า ส่วนมากมีความประสงค์ให้บุตรหลานอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิมมีจำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา คือ แยกต่างหากจากครอบครัวทั้งสองฝ่าย จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 และน้อยที่สุด คือ อยู่กับครอบครัวของคู่สมรส จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2

ลักษณะอาหารที่โดดเด่นของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากลักษณะรสจัด มีจำนวน 146 คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมา คือ อาหารมีลักษณะเป็นเส้น มีจำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 และน้อยที่สุด คือ เนื้อวัว ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 0

และลักษณะอาหารอื่น ๆ ได้แก่ อีเจียะโก้ย (ปาฟองโก) แกงจืด เน้นเนื้อปลา อาหารทะเล เป็นต้น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

อาหารที่แสดงเอกลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากให้ความสำคัญกับหมี่ฮกเกี้ยน จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 รองลงมา คือ หมูฮ้อง จำนวน 63 คน คิดเป็น ร้อยละ 15.7 และน้อยที่สุด คือ เต้าส้อ ไม่ปรากฏผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 0

คุณธรรมจริยธรรมและคำสอนที่ได้รับการปลูกฝังจากบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากให้ความสำคัญในการปลูกฝังในเรื่องความกตัญญู มีจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมา คือ ความขยัน จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 และน้อยที่สุดคืออื่น ๆ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ผู้มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของ ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน พบว่า ส่วนมากผู้มีอิทธิพลสำคัญในการถ่ายทอดขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม คือ อากง อาม่า จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมา คือ บิดา มารดา มีจำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 และน้อยที่สุดคือ อื่น ๆ ได้แก่ แม่สามี ญาติพี่น้องฝ่ายสามี มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

8.1.1.3 ลักษณะการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ชาวจีนฮกเกี้ยน

ลักษณะการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยนในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.69 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ลักษณะการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยนในทัศนะของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านประเพณีและพิธีกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.98 รองลงมาคือ ด้านอาหารและวัฒนธรรมการบริโภค ด้านที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือน ด้านการแต่งกาย ด้านภาษาและการใช้ภาษา และด้านยารักษาโรค ค่าเฉลี่ย 3.93 , 3.69 3.54 , 3.53 และ 3.48 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาทัศนะของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในรายข้อของแต่ละด้าน พบดังนี้

1) ด้านประเพณีและพิธีกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเพณีกินผัก (เจียฉ่าย) มีจุดมุ่งหมายเพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์และการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ (ข้อ 7) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.24 รองลงมาคือ ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีความเชื่อเรื่องการบูชาเทพเจ้าและวิญญาณบรรพบุรุษ (ข้อ 1) ค่าเฉลี่ย 4.19 ส่วนการที่ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีธรรมเนียมการแต่งงานที่ถูกปลูกฝังมาจากบรรพบุรุษในเรื่องของศักดิ์ (ฐานะ) (ข้อ 9) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 3.66

2) ด้านอาหารและวัฒนธรรมการบริโภค ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการที่ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนิยมใช้ซีอิ๊วแทนน้ำปลา (ข้อ 5) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.19 รองลงมาคือ ชาวฮกเกี้ยนมีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์คือหมี่ฮกเกี้ยน (ข้อ 8) ค่าเฉลี่ย 4.11 ส่วนอาหารชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีลักษณะเป็นจิ้นแท้และผสมไทยแซก (ข้อ 4) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 3.54

3) ด้านที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการจัดโต๊ะหมู่บูชาให้ความสำคัญกับระดับความสูง-ต่ำ และทิศทางซ้าย-ขวา (ข้อ 8) เป็นลักษณะการ

สื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.93 รองลงมาคือ ห้องโถงกลางมีการจัดโต๊ะบูชาเทพเจ้าและวิญญาณบรรพบุรุษ (ข้อ 7) ค่าเฉลี่ย 3.90 ส่วนลักษณะที่แสดงถึงบ้านของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนโบราณมีเอกลักษณ์เฉพาะคือใช้วัสดุจากดินและไม่มีช่องระบายอากาศ (ข้อ 1) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 3.22

4) ด้านการแต่งกาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในวันตรุษจีนที่ต้องสวมใส่ชุดใหม่ หรือใส่ชุดสีแดงรวมถึงบุตรหลาน (ข้อ 7) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.99 รองลงมาคือ ในพิธีศพของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนญาติผู้ตายที่ใกล้ชิดมักใส่ชุดกระสอบหรือใส่ชุดผ้าขาว (ข้อ 6) ค่าเฉลี่ย 3.95 ส่วนความต้องการแต่งกายในรูปแบบชุดบาบาในการดำเนินชีวิตประจำวัน (ข้อ 8) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 3.00

5) ด้านภาษาและการใช้ภาษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะลักษณะภาษาจีนสำเนียงชาวจีนฮกเกี้ยนมีอิทธิพลต่อภาษาถิ่นภูเก็ต (ข้อ 1) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.93 รองลงมาคือ การใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนในการสื่อสารเป็นการใช้เฉพาะคนจีนด้วยกันหรือใช้ในพิธีกรรม (ข้อ 3) ค่าเฉลี่ย 3.89 ส่วน ความไม่พึงพอใจเมื่อบุตรหลานหรือญาติสนิทใช้ภาษาจีนฮกเกี้ยนไม่ถูกต้อง (ข้อ 8) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 2.94

6) ด้านยารักษาโรค ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะแก้ก้อย หล่อฮังก้วย และจับเลี้ยง สามารถช่วยรักษาอาการร้อนในได้ (ข้อ 9) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.91 รองลงมาคือ คุณสมบัติและสรรพคุณของยาจีนได้รับการบอกกล่าวมาจากบรรพบุรุษ (ข้อ 5) ค่าเฉลี่ย 3.77 ส่วนการใช้ยันทิงจากศาลเจ้าเฒ่าเป็นวิธีการรักษาพยาบาลของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (ข้อ 7) เป็นลักษณะการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 3.16

8.1.1.4 ปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยน

ปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยนในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.59 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวจีนฮกเกี้ยนในทัศนะของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะปัจจัยด้านศาสนาและความเชื่อมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.98 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสังคม เพื่อน สมาคม และชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.58 และ 3.41.53 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาทัศนะของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในรายชื่อของแต่ละด้าน พบดังนี้

1) ปัจจัยด้านศาสนาและความเชื่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการเข้าร่วมประเพณีกินผัก ถือนศีลกินเจ เพราะเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อเกี่ยวกับการทำให้ร่างกายบริสุทธิ์ (ข้อ 7) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.12 รองลงมาคือการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีทางศาสนาเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ (ข้อ 8) ค่าเฉลี่ย 4.08 ส่วนชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนให้ความสำคัญจัดฉลองเมื่อครบอายุ 60 ปี (แซ่ฮิด) (ข้อ 9) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 3.44

2) ปัจจัยด้านครอบครัว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวได้รับการอบรมให้มีบุคลิกที่อ่อนน้อมรู้จักผู้ใหญ่ผู้น้อย (ข้อ 5) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.20 รองลงมาคือ ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วต้องใช้แซ่ (นามสกุลผู้ชาย) (ข้อ 2) และ

การได้รับการอบรมและปลูกฝังให้ยึดถือระบบอาวุโส (ข้อ 4) ค่าเฉลี่ย 4.05 ส่วนบรรพบุรุษและครอบครัวทำงานในระบบราชการ (ข้อ 6) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 2.87

3) ปัจจัยด้านสังคมเพื่อน สมาคม และชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะบุคคล ชุมชนและสมาคมต่างมีความรักและศรัทธาต่อบรรพบุรุษ (ข้อ 7) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.92 รองลงมาคือ สมาคมและชุมชนจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีเงินฮกเกี้ยนประจำปี (ข้อ 8) ค่าเฉลี่ย 3.70 ส่วนบุคคลในครอบครัวเข้าสมาคมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน (ข้อ 3) เป็นปัจจัยการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 3.01

8.1.1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทั่วไป ลักษณะการสื่อสาร และปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวเงินฮกเกี้ยน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทั่วไป ลักษณะการสื่อสาร และปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวเงินฮกเกี้ยนประกอบด้วย การค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับรูปแบบครอบครัว ปัจจัยช่วงอายุกับภาษาดั้งเดิมบิดามารดา ด้วยค่าไคสแควร์ (chi-square) นอกจากนี้เป็นการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการสื่อสารและปัจจัยการสื่อสารเพื่อสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวเงินฮกเกี้ยน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation) สรุปได้ดังนี้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับรูปแบบครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับภาษาดั้งเดิมบิดามารดาของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ตัวแปรทุกตัว ตัวแปรทุกตัวในลักษณะการสื่อสาร และปัจจัยการสื่อสารเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลางและความสัมพันธ์กันระดับต่ำ ทั้งนี้ตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือ ด้านประเพณีความเชื่อพิธีกรรมกับด้านที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือน ($r=.654$) รองลงมาคือ ด้านที่อยู่อาศัยและลักษณะบ้านเรือนและด้านการแต่งกาย ($r=.653$) ด้านศาสนาความเชื่อและด้านประเพณีพิธีกรรม ($r=.629$) ด้านประเพณีพิธีกรรม ด้านอาหารและวัฒนธรรมการบริโภค ($r=.627$)

8.1.2 บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดภูเก็ตมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดทำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน เป็นอย่างยิ่ง จากการศึกษาพบว่า การกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนการดำเนินงานในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน มีแนวคิดและลักษณะการกำหนดนโยบายการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนมีความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การจัดทำหลักสูตรและการสอนเกี่ยวกับท้องถิ่น เช่น สร้างหลักสูตรท้องถิ่น (เทศบาลนครภูเก็ต) สนับสนุนให้มีศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมระดับชุมชน เช่น เทศบาลเมืองกะทู้จัดทำพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ นอกจากนี้ได้มีการนำต้นทุนทางวัฒนธรรมมาทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทาง

เศรษฐกิจและนำการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมาจัดให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของภูเก็ต เช่น การทำเว็บไซต์ (website) แผนที่สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร หรือแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดภูเก็ต เช่นเทศบาลนครภูเก็ต ได้ทำเว็บไซต์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรม เช่น <http://www.phuketcity.go.th/crossroad> การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยว และมีการประกาศเชิดชูเกียรติประวัติปราชญ์ท้องถิ่น ที่มีผลงานทางด้านวัฒนธรรมของคนในชุมชนแต่ละท้องที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม ของเทศบาลเมืองกะทู้ โครงการจัดงานย้อนอดีตเมืองภูเก็ต ของเทศบาลนครภูเก็ต เป็นต้น ซึ่งโครงการดังกล่าวสร้างสีสันเฉพาะถิ่นที่ชัดเจน นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีนโยบายที่จะสนับสนุนงานวิจัยด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินค่าและความสำคัญของทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ดังนั้น กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตที่มีต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ได้กำหนดเป็นโครงการหรือกิจกรรมและงบประมาณภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตอบสนองต่อความต้องการประชาชนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสาธารณสุข ด้านกีฬา นันทนาการ รวมถึงด้านการเมืองการบริหารพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต จะมีการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงาน เพื่อให้การบริหารจัดการกิจกรรมโครงการต่าง ๆ มีทิศทางที่ชัดเจน อีกทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. งานวิเคราะห์นโยบายและแผนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเจ้าหน้าที่จะทำการสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยสามารถเสนอในรูปแบบกลุ่มหรือชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละที่จะทำแบบฟอร์มสำรวจพร้อมทำการบันทึก เพื่อได้ข้อมูลเพื่อไปจัดทำแผนพัฒนา และจัดเตรียมจัดทำโครงการที่จะบรรจุลงในแผนพัฒนาต่อไป

2. เมื่อได้ข้อมูลมาเป็นที่เรียบร้อยแล้วจะมีการดำเนินการจัดพิมพ์เป็นเอกสารรายงานสรุปผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

3. เมื่อได้ผลการสำรวจมาแล้วจะมีการนำเข้าสู่ที่ประชุมประชาคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ โดยมีตัวแทนประชาชน กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้าร่วมการวิพากษ์วิจารณ์ โดยประชาคมสามารถเสนอแนะและเพิ่มเติมกิจกรรมและรายละเอียดต่าง ๆ ในโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวได้ เพื่อจะได้ร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อไป ซึ่งการร่างแผนดังกล่าวต้องมีการทบทวนแผนพัฒนาทุกปี ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

4. เมื่อประชุมประชาคมแล้วเสร็จ เป็นการประชุมเพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี โดยคณะกรรมการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหาร สมาชิกสภา ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ก่อนนำเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี โดยไม่ต้องผ่านสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. ประชุมผู้บริหาร สมาชิกสภา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนร่วมเพื่อพิจารณาการนำโครงการหรือกิจกรรมตามแผนพัฒนาสามปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อบรรจุเข้าไว้ในข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติ เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ...

7. งานวิเคราะห์นโยบายและแผนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในสังกัดสำนักปลัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละที่นั้น จัดทำข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.... โดยพิจารณาโครงการและกิจกรรมตามแผนพัฒนาสามปีอย่างละเอียด

8. สำนักปลัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ..... เพื่อเข้าที่ประชุมคณะผู้บริหาร ผู้อำนวยการกอง หรือหัวหน้างานต่างๆ โดยมีนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประธาน ซึ่งถือว่าเป็นการประชุมภายในเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9. ประชุมสภาสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพิจารณาตามวาระต่างๆ

10. เมื่อข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.... ผ่านการพิจารณาจากสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบ กล่าวคือ กรณีที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลให้นำเสนอนายอำเภอเพื่อพิจารณาเห็นชอบ ในกรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลให้เสนอผ่านนายอำเภอ แล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นชอบ

11. นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีหนังสือยืนยันในการเห็นชอบข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ...

12. นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกาศใช้เทศบัญญัติหรือเทศบาล เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.... โดยมีผลบังคับใช้ทันทีตั้งแต่วันประกาศ

13. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสำนักปลัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวบรวมข้อมูลจากข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ... เพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานหรือแผน 1 ปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ... เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ให้นำเสนอนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประกาศใช้ต่อไป

14. นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นชอบและประกาศให้ใช้แผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ... โดยมีผลบังคับใช้นับตั้งแต่วันที่ประกาศ 7 วัน หลังประกาศใช้

15. คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประชุมร่วมกันเพื่อให้เกิดการดำเนินงานตามแผนดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

16. คณะกรรมการชมรม คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือหน่วยงานต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดประชุมเพื่อแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการตามแผนดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ...

17. คณะกรรมการชมรม คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือหน่วยงานต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำโครงการ โดยเริ่มจากการเขียนโครงการเสนอนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผ่านทางหน่วยงานต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อขออนุมัติโครงการตามแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.....

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะพบได้ว่ากระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดโครงการหรือกิจกรรมและงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ได้ถูกรวมอยู่ในกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ตเช่นเดียวกับโครงการหรือกิจกรรมอื่นทั่วไป ตัวอย่างเช่น “โครงการสนับสนุนประเพณีถือศีลกินผัก ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว บรรจุไว้ในแผนงานโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว และได้เสนอต่อนายกขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว โดยผ่านทางส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว เพื่อขออนุมัติโครงการ เมื่อโครงการได้รับการอนุมัติ หากทางหน่วยงานใดมีความประสงค์จะจัดกิจกรรมใด ๆ ภายใตโครงการที่เสนอไปแล้วนั้น ให้จัดทำบันทึกเสนอนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วเพื่อโปรดทราบต่อไป และการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต้องมีการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรม โดยจัดทำเป็นรายงานสรุปผลการดำเนินงานเสนอต่อนายกขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ทุกโครงการหรือทุกกิจกรรม”

8.1.3 บทบาทที่ดี (Good practice) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต

ในการดำเนินการค้นหาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทที่ดี หรือ Good Practice บนพื้นฐานความสำเร็จ การยอมรับ เกียรติยศ ชื่อเสียง ในแผนงานหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ต จากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต ผู้แทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้แทนจากสำนักงานจังหวัดภูเก็ต ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนจากภาคประชาชน ผู้แทนจากสื่อสารมวลชน ผู้แทนจากสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนจากสถาบันการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อคัดกรองแผนงานหรือโครงการที่มีความโดดเด่นตามเกณฑ์ที่กำหนด 7 มิติ ประกอบด้วย มิติความเป็นมรดก มิติสังคม มิติเศรษฐกิจ มิติการศึกษา มิติการบริหารจัดการ มิติการสื่อสาร และมิติความเท่าเทียมทางเพศ โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ดัดแปลงจากตัวชี้วัด วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาขององค์การ สหประชาชาติ ซึ่ง ผลสรุปจากการคัดกรองมีมติให้โครงการที่ดีเด่นในการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จังหวัดภูเก็ต ผ่านเกณฑ์มีกลุ่ม 3 โครงการ จัดกลุ่มได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโครงการพื้ต่อ 1 โครงการ ของเทศบาลเมืองภูเก็ต และกลุ่มโครงการถือศีลกินผัก 2 โครงการ ได้แก่ เทศบาลเมืองกะทู้ และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ดังนั้น การถอดบทเรียนบทบาทที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในจังหวัดภูเก็ตนั้นมีขอบเขตและประเด็นการศึกษา ที่สรุปได้ดังนี้

8.1.3.1 โครงการร่วมนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (ประเพณีพื้ต่อ) เทศบาลนครภูเก็ต

1. ความเป็นมาของโครงการ

ประเพณีพื้ต่อ เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวภูเก็ต ที่ได้รับการปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลาอันยาวนาน จุดเริ่มต้นของการจัดประเพณีพื้ต่อ มาจากความคิดความเชื่อของคนในชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน ที่มีความกตัญญู และสำนึกในบุญคุณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เทศบาลนครภูเก็ต จึงเป็นผู้นำในการร่วมสืบสานอนุรักษประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงามของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ตให้คงอยู่สืบไป ซึ่งการจัดกิจกรรมอนุรักษประเพณีท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต (พื้ต่อ) นั้น อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบหลักของเทศบาลนครภูเก็ต ของหน่วยงาน กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภูเก็ต สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต และเครือข่ายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยทั้งหมดจะมาร่วมจัดกิจกรรมและร่วมสืบสานประเพณีพื้ต่อ ให้ประเพณีดำเนินไปได้ด้วยดี

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อร่วมนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่นอันดีงามของชาวจีนภูเก็ตให้คงอยู่สืบไป
2. เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประเพณีท้องถิ่นอันดีงามของจังหวัดภูเก็ต ให้เป็นที่รู้จักของเด็กเยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นรวมถึงนักท่องเที่ยวทั่วไป
3. เพื่อสร้างความสามัคคีและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ตเป้าหมายในการดำเนินโครงการ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ

1. เทศบาลนครภูเก็ต และคนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการสืบสานอนุรักษประเพณีท้องถิ่น
2. เทศบาลนครภูเก็ต เครือข่ายทางวัฒนธรรมในชุมชนมีความสามัคคีร่วมใจกันจัดกิจกรรมเสมือนเป็นเจ้าของงานเดียวกัน

4. บทเรียนสำคัญที่สามารถถ่ายทอดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

บทที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ และเปิดใจในคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้บริหาร (visional and open-minded administrator for local cultural value)

การดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง ปัจจัยสำคัญหลักเกิดจากผู้บริหาร องค์กร ดังนั้น ถ้าผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มุมมองค่านิยมที่ดีในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นย่อมส่งผลให้เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งนางสาวสมใจ สุวรรณศุภพนา นายกเทศมนตรีนครภูเก็ต เป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และตระหนักในความสำคัญด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีความต้องการพัฒนาเมืองภูเก็ตให้เป็นเมืองที่มีความเป็นอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังที่ปรากฏในนโยบายการพัฒนาเทศบาลของผู้บริหารเทศบาลนครภูเก็ต (พ.ศ. 2556-2559) ทั้ง 8 นโยบายที่ล้วนแต่สอดแทรกความเป็นอัตลักษณ์เมืองภูเก็ตไว้ โดยเฉพาะนโยบายข้อที่ 8 นโยบาย นครแห่งการสร้างสรรค์ “ตัวตนภูเก็ต” ที่เน้นความสำคัญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็น

อย่างมาก อาทิ ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายต่าง ๆ ในการเสริมสร้างอัตลักษณ์เมือง ส่งเสริม และสร้างคุณค่าชาวนครภูเก็ต ด้วยการสร้างจิตสำนึกให้มีความกตัญญู รักและภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด ส่งเสริมสนับสนุน ยุกระดับอาหารพื้นเมืองสู่เมืองสร้างสรรค์แห่งอาหารยูเนสโก (UNESCO) เป็นต้น ซึ่งนโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่กล่าวไว้ว่า “นครภูเก็ต เป็นนครแห่งการสร้างสรรค์ และน่าอยู่อย่างยั่งยืน” ดังนั้นสำหรับของการดำเนินโครงการจำต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์หรือทัศนคติที่ดี ยอมรับและเล็งเห็นคุณค่าวัฒนธรรม ท้องถิ่น รับฟังปัญหาอุปสรรค ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นของ ดังเช่นความสำเร็จของเทศบาลนครภูเก็ต นายธีรยุทธ นาวิการ รองประธานมูลนิธิศาลเจ้าบางเหนียว (การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวไว้ว่า “ประเพณีพื้ต่อเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน ที่ต้องการอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีเก่าๆ ให้คงอยู่ เมื่อได้มีโอกาสพูดคุยทางเทศบาลนครภูเก็ต จึงทำให้ได้ข้อสรุปในทิศทางเดียวกันคือ ความต้องการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งภายใต้บริบทวัฒนธรรมดั้งเดิม” ด้วยเหตุนี้ทางเทศบาลนครภูเก็ต จึงได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่น 18 ชุมชน และเครือข่ายทางวัฒนธรรมของจังหวัดได้เข้ามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมรวมถึงมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่ง จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการปรับกระบวนการทัศน์ของผู้นำจากผู้นำที่เน้นการปกครอง (government) เป็นผู้นำที่ เน้นการบริหารจัดการ (governance) มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้นำที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการบริหารจัดการ สามารถทำให้เกิดการบริหารงานองค์การที่ยืดหยุ่นโดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและยึดแนวทาง การพัฒนาแบบยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2 การบริหารจัดการงานวัฒนธรรมท้องถิ่นเชิงระบบและต่อเนื่อง (systematic and continuous governance for local culture)

เทศบาลนครภูเก็ตเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นด้วยการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ มีการเรียนรู้วัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อยอดก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น และมีแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน กล่าวคือ นอกจากเทศบาลนครภูเก็ตได้จัดโครงการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นภูเก็ต (พื้ต่อ) เพื่อ การฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนแล้ว เทศบาลนครภูเก็ตยังนำองค์ความรู้ด้านประเพณีพื้ต่อและประเพณีที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของภูเก็ตอื่น ๆ ไปบรรจุลงในหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ตด้วยเช่นกัน และทุกครั้งที่ทางเทศบาลนครภูเก็ตมีการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้ส่งเสริมให้นักเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ตเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมดังกล่าวทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อต้องการให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น และสร้างค่านิยมในการรักและภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิด ซึ่ง นางจิราพร จรพงศ์ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป (การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวถึง เจตนารมณ์และการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีนครภูเก็ตไว้ว่า “ท่านนายกเทศมนตรีนครภูเก็ต มีความตั้งใจในการทำงานด้านวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะท่านเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน จึงมีความมุ่งหวังที่จะฟื้นฟูและอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิมให้แก่คนรุ่นหลัง จึงพยายามจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีความต่อเนื่องและเป็นระบบ เช่น ในกิจกรรมประเพณีพื้ต่อ นอกจากจัดงานประเพณีตามประเพณีและ

พิธีกรรมแล้ว ทางเทศบาลนครภูเก็ตยังให้นักเรียนขอโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครมาร่วมกิจกรรมอีกด้วย อาทิ เดินขบวนแห่เต่า สาธิตการทำขนมเต่าแดง การจัดนิทรรศการพิธีกรรมประเพณีพ็อดต่อนอกจากนี้กำลังจัดทำศาลเจ้าบางเหนียวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมจีนอีกด้วย และทุกครั้งที่มีการจัดงานประเพณีที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์เมืองภูเก็ต ท่านนายกฯ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมด้วยเกือบทุกครั้ง เพื่อต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในท้องถิ่น อยากเห็นประชาชนในท้องถิ่นรักและหวงแหนแผ่นดินเกิดเหมือนตนเอง” นอกจากนี้ นายชยุต พิริยะฤทธิ์ คณะกรรมการดูแลศาลเจ้า (การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 สิงหาคม 2556) ยังได้กล่าวเน้นย้ำว่า “ผู้บริหารเทศบาลนครภูเก็ตได้ให้ความสำคัญกับงานวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะกิจกรรมประเพณีพ็อดต่อนที่ผ่านมานายกวิ ตันสุตตานนท์ รองนายกเทศมนตรี ได้เต็มที่กับการจัดกิจกรรมครั้งนี้มาก โดยเข้าใจในรายละเอียดของการจัดงานเป็นอย่างมาก และเมื่อทางศาลเจ้าขอความอนุเคราะห์อะไร ท่านรองนายกฯ กวี ก็ได้ดำเนินการจัดทำให้ตลอด ทั้งนี้เพราะประสงค์ให้งานประเพณีพ็อดต่อ มีความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี” ดังที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่า การบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นของเทศบาลนครภูเก็ตนั้น ตั้งอยู่บนรากฐานความคิดด้านการดำรงความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น จึงทำให้การบริหารจัดการด้านวัฒนธรรมมีความเป็นเอกภาพ ชัดเจนในวิสัยทัศน์ พันธกิจและนโยบาย จึงมีความพร้อมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี รวมถึงการต่อยอดองค์ความรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และสังคมนับว่าการบริหารจัดการวัฒนธรรมเชิงระบบและมีความต่อเนื่องดังกล่าว เป็นเสมือนการสร้างภูมิคุ้มกันแก่ท้องถิ่นและเยาวชน ให้สามารถเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตได้เป็นอย่างดี จึงกล่าวได้ว่าเทศบาลนครภูเก็ตมีความโดดเด่นด้านการบริหารจัดการวัฒนธรรมเชิงระบบและต่อเนื่องเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการวัฒนธรรมและเป็นแบบอย่างได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3 ความยั่งยืนของโครงการ (project sustaintment)

โครงการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นภูเก็ต(พ็อดต่อ)เป็นกิจกรรมที่มีความโดดเด่นและแสดงความเป็นอัตลักษณ์ความเป็นถิ่นฮกเกี้ยนได้อย่างชัดเจน แม้ว่าพิธีกรรมและประเพณีพ็อดต่อจะมีการจัดกันเป็นเวลายาวนานแต่เมื่อนางสาวสมใจ สุวรรณศุภพนา นายกเทศมนตรีนครภูเก็ตมารับหน้าที่ผู้บริหาร โครงการอนุรักษ์ประเพณีพ็อดต่อจึงได้มีการจัดงานที่เป็นรูปธรรม เป็นระบบมากขึ้น โดยเฉพาะในปี 2556 ประเพณีพ็อดต่อ ได้รับคำชื่นชมจากประชาชนเป็นอย่างมาก ดังที่นางสมร รอดสวัสดิ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวว่า “งานพ็อดต่อนี้จัดงานดี คึกคักและชาวบ้านให้ความสำคัญกับการไหว้มากขึ้น” นั้นแสดงให้เห็นว่าการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลนครภูเก็ตนั้นมีการครอบคลุมทั่วถึง และกว้างขวาง จนทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเล็งเห็นความสำคัญและสนใจเข้าร่วมประกอบกิจกรรมที่ทางเทศบาลนครภูเก็ตจัดขึ้น นอกจากนี้ นายชยุต พิริยะฤทธิ์ คณะกรรมการศาลเจ้า (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2556) ได้กล่าวว่า “การจัดงานประเพณีพ็อดต่อนี้ได้รับความร่วมมืออย่างดีทั้งทางเทศบาลนครภูเก็ต ภาครัฐ ภาคเอกชน และแม้แต่ประชาชน ก็ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก สังเกตจากเงินบริจาคของศาลเจ้าบางเหนียวมียอดบริจาคสูงขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2555 มียอดบริจาคประมาณ 1,300,000 บาท แต่ในปีนี้ (2556) ยอดบริจาคประมาณ 2,080,000 และเชื่อมั่นว่าประเพณีพ็อดต่อสามารถเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจมาเที่ยวจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น” จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพ

ของเทศบาลนครภูเก็ต ในการบริหารจัดการกิจกรรมงานประเพณีพื้ต่อได้เป็นอย่างดี เพราะนอกจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ตระหนักในสำคัญวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว การบริหารจัดการที่ยึดหลักการที่ว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความใกล้ชิดกับประชาชน” ถือเป็นองค์ประกอบบร้อมที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เทศบาลนครภูเก็ตจึงมีการบริหารจัดการโครงการ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ส่วนเทศบาลนครภูเก็ตนั้นเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจากปัจจัยดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นผลสำเร็จได้อย่างชัดเจนแล้วว่า นอกจากทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งแล้วการจัดโครงการอนุรักษ์ประเพณีภูเก็ต (พื้ต่อ) หรือประเพณีที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวภูเก็ตอื่น ๆ ย่อมมีความยั่งยืน จนท้ายสุดประเพณีดังกล่าวย่อมกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนภูเก็ตที่จำเป็นต้องบรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดภูเก็ตตลอดไป

8.1.3.2 โครงการประเพณีถือศีลกินผัก เทศบาลเมืองกะทู้

1. ความเป็นมาของโครงการ

ประเพณีถือศีลกินผัก ชาวบ้านและชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ต เรียกว่า “เจี๊ยะฉ่าย” ถือเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านาน โดยประเพณีเจี๊ยะฉ่ายได้เริ่มขึ้นครั้งแรกที่หมู่บ้านไหล่หรือในทู (กะทู้) ตามจารึกในประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงการเดินทางเข้ามาทำงานของกลุ่มชาวจีนเพื่อเป็น กรรมกรเหมืองแร่ในภูเก็ตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณหมู่บ้านกะทู้ ต่อมาเกิดโรคระบาดขึ้นคณะจิวที่มาจากเมืองจีนเกรงว่าอาจจะเป้นเพราะไม่ได้ถือศีลกินผักตามที่เคยปฏิบัติที่ประเทศจีน จึงได้จัดพิธีถือศีลกินผักขึ้น 9 วัน 9 คืน ตามความเชื่อ หลังจากนั้นโรคร้ายก็หายไป รวมทั้งช่วยกันสร้างศาลเจ้ากะทู้ และได้ถือว่ที่นี่เป็นจุดกำเนิดของประเพณีกินผักของจังหวัดภูเก็ตที่ได้ปฏิบัติและสืบทอดกันมาทุกปีจากรุ่นสู่รุ่นจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานนับเป็นประเพณีอันดีงามของชาวภูเก็ต

ดังนั้น โครงการถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้ ถือเป็นยุทธศาสตร์เชิงการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อต้องการอนุรักษ์และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีนี้ไว้ให้คงอยู่จวบจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน โดยไม่ให้มีการผิดแผกแตกต่าง ไปจากรูปแบบเดิม

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อแปรรูปนโยบายด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองกะทู้ ออกแนวปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
2. เพื่อปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นให้ยั่งยืน
3. เพื่อประชาสัมพันธ์และสนับสนุนประเพณีถือศีลกินผักของศาลเจ้าในทู หรือศาลเจ้ากะทู้ รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่นและจังหวัดภูเก็ต
4. เพื่อสร้างจิตสำนึกในการทำมาตย์ เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีถือศีลกินผัก ละเว้นการ บริโภคเนื้อสัตว์และเป็นการรักษาศีลในช่วงเทศกาล

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ

1. ประชาชนในท้องถิ่นมีค่านิยมที่ดีงาม ภูมิใจในการสืบสานประเพณีถือศีลกินผักของเมืองกะทู้ให้เป็นต้นแหล่งที่มีแบบแผนดั้งเดิมให้คงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนสืบไป
2. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น สนับสนุนส่งเสริมให้เทศบาลเมืองกะทู้ เป็นต้นแบบของแหล่งวัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่ และมีเอกลักษณ์เฉพาะ อันเป็นฐานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4. บทเรียนสำคัญที่สามารถถ่ายทอดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

บทเรียนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น (Local cultural tourism)

ประเพณีถือศีลกินผักที่จัดขึ้นภายใต้โครงการประเพณีถือศีลกินผักของทางเทศบาล เมือง กะทู้ ความสำเร็จที่ก่อเกิดเป็นบทเรียนดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานการสนับสนุนและผลักดันที่สำคัญสองประการคือ ผู้บริหาร (Administrator) และอัตลักษณ์ท้องถิ่น (local identity)

ผู้บริหารที่สร้างความสำเร็จในการส่งเสริมสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ กว้างไกลและก้าวหน้า ซึ่งผู้บริหารสูงสุดของเทศบาลเมืองกะทู้คือ นายชัยอนันต์ สุทธิกุล นายกเทศมนตรีเมืองกะทู้เป็นผู้ที่ถือว่ามิวิสัยทัศน์เชิงพัฒนาและมองการณ์ไกล ดังที่ นางทัศนีย์ แซ่ทอง รองปลัดเทศบาลเมืองกะทู้ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) ได้กล่าวไว้ว่า “ท่านนายกชัยอนันต์ฯ มี วิสัยทัศน์มองการณ์ไกลในด้านวัฒนธรรมต่างๆ ของพื้นที่กะทู้ และต้องการอนุรักษ์ให้ เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ได้เข้าถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีและต้องถูกต้องตามหลักของอดีต แต่ก่อนมาเพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป โดยท่านนายกชัยอนันต์ฯ ได้ บรรจุโครงการประเพณีถือศีลกินผักลงไว้ในแผนพัฒนาสามปีของทางเทศบาลเมืองกะทู้” โครงการประเพณีถือศีลกินผักถือเป็นยุทธศาสตร์เชิงการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ต้องการเชิดชูเอกลักษณ์ความเป็นภูเกิดโดยแสดง ให้เห็นถึงวัฒนธรรมเก่าแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เล็งเห็นคุณค่า (ประสาน ตันตินิตธรรม) ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ การที่ผู้บริหารเอาใจจริงเอาใจกับความสำเร็จของวัฒนธรรมท้องถิ่นและผลักดันให้กลายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว ผลประโยชน์ย่อมตกอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นและก่อให้เกิด การเรียนรู้และต่อยอดความคิดต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด

สำหรับอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นอีกปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ ปัจจัยนี้มีได้ก่อเกิดในทุกพื้นที่หรือท้องถิ่นของประเทศไทย นับว่าเป็น ความโชคดีของเทศบาลเมืองกะทู้ที่มีชาวจีนเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนได้มาตั้งรกรากถิ่นฐาน เมื่อครั้งมาเป็นแรงงานเหมืองแร่ แล้วดำรงคงอยู่ในพื้นที่สืบทอดทายาทรุ่นต่อรุ่นจนกลายเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในปัจจุบัน การสืบทอดอัตลักษณ์เกี่ยวกับประเพณี ถือศีลกินผักเกิดจากการปลูกฝังของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนที่ต้องการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีนี้ไว้ให้ถึงรุ่นลูกหลานโดยไม่ให้มีการผิดเพี้ยนไปจากรูปแบบเดิม (ประสาน ตันตินิตธรรม การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) นอกจากนี้ทางเทศบาลกะทู้ยังค้นคว้าวิธีการรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างจริงจัง ดังที่นางปริมปภัสร งานวงศ์พาณิชย์ ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผน (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2556) กล่าวว่า “สำหรับแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีถือศีลกินผักนั้น ทางเทศบาลเมืองกะทู้ได้ร่วมกันทำ วิถีทัศน์ขึ้นเพื่อ

จัดเก็บข้อมูลให้ทันสมัย แต่รายละเอียดของประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นในรูปแบบเก่าที่คงความเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนไว้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เข้ามา ศึกษาข้อมูลในอดีตว่า รากฐานเก่าแก่ของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนแต่เดิม ได้มีพิธีกรรมใดบ้างที่ชัดเจน และนำไปเป็นสื่อการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนในสังกัด ของเทศบาลเมืองกะทู้อีกด้วย"

สรุปได้ว่า บทเรียนเชิงประจักษ์ของเทศบาลเมืองกะทู้ที่สามารถถ่ายทอดให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นได้นั้นคือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานสำคัญสองประการคือ ผู้บริหารและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งทางเทศบาลเมืองกะทู้มีปัจจัยพื้นฐานสองประการนี้ที่เกื้อกูลซึ่งกันและกันกล่าวคือ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอัตลักษณ์ที่มีรากเหง้า ความดั้งเดิมและเข้มแข็ง ดังนั้น เทศบาลเมืองกะทู้จึงควรเป็นต้นแบบแห่งการพัฒนา และการบริหารจัดการท้องถิ่นในเรื่องการท่องเที่ยวโดยใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นฐาน

8.1.3.3 โครงการประเพณีกินผัก องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว

1. ความเป็นมาของโครงการ

ความเป็นมาของโครงการประเพณีกินผัก องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว มีที่มาจากการทำกิจกรรมของประชาชนในเขตท้องที่ตำบลเกาะแก้วที่มีชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอาศัยอยู่ โดยมีศาลเจ้าเป็นศูนย์รวมพิธีกรรม เพราะเชื่อว่ามีบรรดาเทพผู้ใหญ่ชั้นสูงเสียดย เทพพระเจ้าต่างๆ จะมาร่วมในพิธี ประชาชนจึงยึดมั่นในประเพณีและถือเคร่งครัดในการปฏิบัติ จึงมีการอนุรักษ์สืบสานประเพณีมาโดยตลอด ต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วตระหนักในความสำคัญของการสืบทอดประเพณีกินผักดังกล่าว จึงกำหนดขึ้นเป็นโครงการกินผักภายใต้ความรับผิดชอบหลักของกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ร่วมกับคณะกรรมการศาลเจ้าและประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อส่งเสริมสืบทอดกิจกรรมการกินผักให้มีความยั่งยืนและคงความดั้งเดิมประเพณีชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน
2. เพื่อสร้างความตระหนักให้ประชาชนในท้องถิ่นตำบลเกาะแก้วเห็นคุณค่าของการดำรงอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม
3. เพื่อสร้างจิตสำนึกในการทำมาดี การละเว้นบริโภคเนื้อสัตว์ การรักษาศีลในช่วง เทศกาล และการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีกินผักที่ถูกต้อง

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการงานวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ ในการทำกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว
3. ภาคเอกชนให้การสนับสนุนในด้านการบริจาคอาหาร ผัก ในช่วงเทศกาลอย่างต่อเนื่อง

4. บทเรียนสำคัญที่สามารถถ่ายทอดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

บทที่ 1 ผู้บริหารในฐานะผู้ตามที่มีวิสัยทัศน์

การดำเนินโครงการ กินผักที่ประสบความสำเร็จขององค์การบริหารส่วนตำบล เกาะแก้วคือ การมีผู้บริหารที่ จัดวางตำแหน่งตัวเองเป็นผู้ตามที่มีวิสัยทัศน์ ซึ่งผู้ตามที่มีวิสัยทัศน์นั้นก็คือ การเป็นผู้ตามและตอบสนองต่อเสียงสะท้อนจากสังคม ชุมชน และประชาชนส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ นโยบาย และแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล เกาะแก้วด้วยเช่นกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “เราจะต้องตอบโจทย์ของความ ต้องการของประชาชนเกี่ยวกับประเพณี กินผักให้ได้แล้วถึงจัดทำโครงการขึ้นมา” สะท้อนให้เห็นมุมมองของการปรับเปลี่ยนกระแสภาวะผู้นำใน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นใหม่ที่สอดคล้องกับกระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่เรียกว่า การ จัดการ ภาครัฐแนวใหม่ (new public management) ที่ผู้บริหารควรยึดหลักการบริหาร จัดการ (governance) มากกว่ายึดหลักการปกครองที่เน้นการควบคุมและสั่งการ ในฐานะผู้บริหารหรือผู้นำ องค์การ

บทที่ 2 การมีส่วนร่วมสร้างท้องถิ่นเข้มแข็ง (แนวความคิดสามเหลี่ยมทองคำ)

กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม (social participation) สามารถสร้าง ความ เข้มแข็งให้กับท้องถิ่นได้ ซึ่งจากโครงการประเพณีกินผักขององค์การบริหารส่วน ตำบลเกาะแก้วทำให้เกิดข้อมูลเชิงประจักษ์ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนา ที่ประกอบด้วย ภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน เรียกได้ว่า “สามเหลี่ยมทองคำ” เป็นกลไกสำคัญในกาสนับสนุนให้โครงการ กินผัก องค์การบริหารส่วน ตำบลเกาะแก้ว ได้ขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องเป็นระบบอีกทั้งมี เป้าหมายที่ชัดเจน

บทที่ 3 การบริหารจัดการงานวัฒนธรรมในท้องถิ่น (local cultural governance)

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วดำเนินงานด้านวัฒนธรรมจากฐาน แนวความคิดที่ตั้งมั่นอยู่บนอัตลักษณ์ความเป็นดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อจีนฮกเกี้ยนในท้องที่ตำบล เกาะแก้ว จังหวัด ภูเก็ต ซึ่งฐานแนวความคิดดังกล่าวมิใช่มาจาก ส่วนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว แต่ถูก ผสมผสานเข้าด้วยกันกับแนวความคิดของทุกภาคี พัฒนาของท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะความตระหนักและ เล็งเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ดั้งเดิมที่แท้จริง นับว่าเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน ท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

8.2 ข้อเสนอแนะด้านนโยบายเชิงยุทธศาสตร์และแนวปฏิบัติ

การวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการส่งเสริมสืบทอด อัตลักษณ์ ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจังหวัดภูเก็ต ถือว่าเป็นการวิจัยเพื่อค้นหา ประเด็นทางศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นและแนวทางบริหารจัดการโดย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถนำมาเป็น ต้นแบบการวิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการวิจัยที่เสนอทั้งมุมมองความต้องการ ของประชาชนในท้องถิ่น และมุมมองของแนวความคิดการบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ประสบ ความสำเร็จ โดยอาศัยกรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต

ทั้งนี้การวิจัยการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนจังหวัดภูเก็ต ทำให้เกิดข้อค้นพบสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ประชาชนในท้องถิ่นต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนให้มากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาปัจจัยพื้นฐานทั่วไป ลักษณะการสื่อสาร และปัจจัยการสื่อสารของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนนั้นพบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้นแสดงให้เห็นชัดเจนว่าลักษณะและปัจจัยมีผลต่อการส่งเสริมสืบทอดอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนในระดับสูง นอกจากนี้ยังพบว่า ศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม ในวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน เป็นไปในเชิงสัญลักษณ์ที่ชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนต้องการส่งเสริมและสืบทอด เพราะเป็นการเสริมย้ำความเป็นกลุ่ม อันจะนำไปสู่ความสามัคคี (Solidarity) ของกลุ่มชาวจีน หรืออีกนัยหนึ่งคือ การทำให้เห็นการต่อรองเชิงอำนาจผ่านสัญลักษณ์ทางประเพณีและพิธีกรรม ในวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน โดยเฉพาะลักษณะพหุสังคม (Plural Society) อันประกอบไปด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในประเทศไทย

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและนโยบายในการดำเนินงานวัฒนธรรมของชาติ ในด้านยุทธศาสตร์แนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล จึงควรมียุทธศาสตร์แนวทางการดำเนินงาน 4 ประการ คือ (สมชาย เสียงหลาย, ม.ป.ป) ดังนี้

1) เสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลตามที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ

2) เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแกนกลางในการดำเนินงาน

3) เสริมสร้าง ส่งเสริม และสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีการพัฒนาวัฒนธรรมด้วยตนเองเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำนวยความสะดวกและให้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด

4) กำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนในการบริหารจัดการด้านวัฒนธรรมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับส่วนกลาง

ทั้งนี้ข้อค้นพบสองประการสำคัญดังกล่าวสามารถบริหารจัดการโดยอาศัยกลไกการขับเคลื่อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังกรณีศึกษาบทบาทที่ดีของเทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลเมืองกะทู้ และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว เพื่อก่อให้เกิดการตอบสนอง ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการสนับสนุนและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยน

ดังนั้นนโยบายเชิงยุทธศาสตร์และแนวปฏิบัติที่เสนอในรายงานวิจัยฉบับนี้จึงเป็นส่วนสนับสนุนและเติมเต็มการบริหารจัดการศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังรายละเอียดต่อไปนี้

8.3 หลักการของนโยบายเชิงยุทธศาสตร์

1. ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นจะต้องถูกค้นคว้า ศึกษา วิจัย และจัดทำในเชิงเอกสารหรือสื่อเผยแพร่ที่เป็นที่ยอมรับของสาธารณะ
2. ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นจะต้องถูกกำหนดขึ้นเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาองค์กรระยะยาว
3. ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นจะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามแผนที่วางไว้
4. ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นจะต้องถูกผลักดันให้เกิดการต่อยอดแนวความคิด เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น

8.4 แนวปฏิบัติ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการศึกษา ค้นคว้า หรือวิจัย เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่นที่มีการสืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน หรือที่เคยเกิดขึ้นในอดีตแล้วได้สูญหายไปในปัจจุบัน และกำหนดศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ที่ปรากฏในท้องถิ่นเหล่านั้นเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การสืบทอดอย่างแท้จริง ซึ่งการส่งเสริมและสืบทอดจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยกลไกการขับเคลื่อนขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ดังกรณีการส่งเสริมสืบทอดความดั้งเดิมของประเพณี ท้องถิ่น ประเพณีการกินผักของประชาชนตำบลเกาะแก้ว โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วที่มีการบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานการคงความดั้งเดิมมิให้ผิดเพี้ยนตามความเชื่อที่ถูกสืบทอดกันมา จนกลายเป็นประเพณีที่มีชื่อเสียงและเป็นยอมรับว่า คงความเป็นรูปแบบดั้งเดิมอย่างแท้จริงจากชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนด้วยกันในจังหวัดภูเก็ต

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้บริหารควรกำหนดให้ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นเป็นวาระสำคัญในคำประกาศนโยบายเพื่อการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเมื่อมีการกำหนดให้เป็นวาระสำคัญไว้ในคำประกาศนโยบายแล้วนั้นก็ต้องมีการ แปลงนโยบายดังกล่าวสู่การปฏิบัติโดยผ่านทางแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเป็น เครื่องมือ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนแน่นอนและแสดงออกถึงการให้ความสำคัญต่อ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องกำหนดโครงการ และกิจกรรมด้านดังกล่าวไว้ในแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาท้องถิ่นระยะยาว

3. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสร้างความต่อเนื่องของโครงการและ กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นตามแผนที่วางไว้ในลักษณะสานต่อ กล่าวคือ หากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการเลือกตั้งในสมัยต่อมาก็ให้คง แนวความคิดและสานต่อโครงการและกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นต่อไป โดยอาจมีการเพิ่มเติมหรือต่อยอดแนวความคิดเพิ่มขึ้น แต่หากกรณีที่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นคนใหม่ก็ควรให้ความสำคัญกับโครงการ และกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นเช่นเดิม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้บริหารคนใหม่อาจเพิ่มเติมหรือต่อยอดแนวความคิดจากผู้บริหารคนเก่าเพื่อแสดงให้เห็น ถึงศักยภาพการบริหารจัดการศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองที่มีสูงกว่าคนเดิม ดังกรณีศึกษา การส่งเสริมสืบทอดโครงการประเพณีถือศีลกินผักของเทศบาลเมืองกะทู้ ที่ผู้บริหารคน

ปัจจุบันได้ธำรงรักษาความต่อเนื่องประเพณีท้องถิ่นดังกล่าวจากผู้บริหารคนเดิม โดยปรับเปลี่ยนจากกิจกรรมตามประเพณีของประชาชนในท้องถิ่นให้กลายเป็น โครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเมืองกะทู้ และเพิ่มเติมโครงการหรือ กิจกรรมอื่นๆ เข้าไป เช่น ชุมเปิดเทศกาลกินผัก อย่างเป็นทางการ ถนนสายวัฒนธรรม เป็นต้น

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องนำศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นไปสู่การต่อยอดแนวความคิดเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมักทำการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและ ประเพณีท้องถิ่นโดยดำเนินโครงการที่มุ่งเป้าหมายเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะเห็นว่าเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือประเพณีพื้นบ้านเท่านั้น แต่ในอันที่จริงแล้ววัฒนธรรมท้องถิ่นหรือประเพณีพื้นบ้านดังกล่าวอาจเป็นที่สนใจหรือเป็นที่อยากรู้ อยากรูเห็นของประชาชนทั่วไปหรือนักท่องเที่ยวด้วยก็ได้ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นควรริเริ่มดำเนินการขยายความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือประเพณีพื้นบ้านให้เป็นที่รับรู้ด้วยการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางขึ้น ซึ่งอาจทำให้วัฒนธรรมหรือประเพณี ดังกล่าวกลายเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นใหม่ที่สร้างรายได้กับชุมชนโดยที่ท้องถิ่นแทบไม่ต้องลงทุนมหาศาลเพื่อสร้างสรรค์สถานที่หรือการจัดงานขึ้นมาใหม่ในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้นการคิดแบบต่อยอดจากวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือประเพณีพื้นบ้านสู่การเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงถือเป็นแนวปฏิบัติที่สำคัญ ที่นอกจากตอบสนองความต้องการเรื่องการส่งเสริมสืบทอดศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นแล้ว ยังสามารถตอบสนองเรื่องเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นอีกด้วย